کتب خطی

فارسی منظوم

فهرست
کتابخانهٔ مجلس شورای ملّی

تألیف

فخری راستکار، رئیس کتابخانه

جلد هشتم از انتشارات کتابخانه

تهران - ۱۳۴۷

چاپخانهٔ مجلس شورای ملی

کتب خطی

فارسی منظوم

فهرست

کتابخانهٔ مجلس شورای ملّی

تألیف

فخری راستکار، رئیس کتابخانه

جلد هشتم از انتشارات کتابخانه

تهران - ۱۳۴۷

چاپخانهٔ مجلس شورای ملی

خداوند را سپاسگزارم که توفیق خدمت داد تا بدستور جناب آقای عبدالله ریاضی ریاست مجلس شورای ملی، که همواره توجه خاص نسبت به پیشرفت کتابخانه مجلس دارند، فهرست مجلد هشتم کتب خطی کتابخانه مجلس را، که مشتمل بر چهارصد جلد از آثار منظوم کتابخانه است فراهم سازم.

این مجلد درسال ۱۳۴۴ پایان یافت، ولی چاپ آن بعلت تراکم فهرست‌های آماده شده درچاپخانه مجلس شورای ملی، بتأخیر افتاد. چون اولین گامی است که دراین راه برداشته‌ام بدون تردید خالی ازنقص نیست. امیدوارم پیشروان این راه با تذکر نقایص این فهرست، بر نگارنده منت گزارند.

از آقای احمد گلچین معانی محقق ارجمند که علاوه بر تألیفات و تتبعات ارزنده‌خود، نسخه چاپی مثنوی‌فروزنده را ازمشهد برای من‌فرستادند، همچنین ازآقای جعفرسلطان القرایی دانشمند محترم که‌نسخه خطی‌منحصر حدیقة‌الشعرا را در اختیار اینجانب قراردادند، سپاسگزارم.

از همکاران کتابخانه بخصوص آقای آدمیت که در تهیه فهرست اعلام مرا یاری کرده‌اند، و چاپخانه‌مجلس شورای ملی که در چاپ این فهرست همکاری داشته‌اند صمیمانه تشکر میکنم.

فخری راستکار

اثر ابراهیم بردعی تبریزی هیبتی گلشنی[1] (۸۳۰-۹٤۰) منظومه‌ایست عرفانی بوزن وشیوه **گلشن‌راز شبستری** شامل یك دیباچه منظوم که سراینده‌درآن سبب نظم کتاب رابروش گلشن‌راز بیان کرده ونامگزاری آنرا توسط **امیر بدرالدین احمدبن‌محمد حسنی‌حسینی لالهٔ**[2] سرسلسله‌خاندان‌سادات‌لاله‌درگذشته در۸۷۲ ذکر نموده‌است که از ابیات زیر مستفاد میشود :

رسانیدش همایون بخت عالی	بعالی مجلسی زاهل معالی
شه ملك صفا مرآة اصفی	امیر مجلس جام مصفی
عبای آل احمد را طراز او	نوای کام جان اهل‌راز او
چو لاله سرخ ازو رخساره‌آل	زفقرش برجمال لاله‌گون خال
گلی از لاله‌زار باغ احمد	مسمی احمد آل محمد

درفهرست دانشگاه[3] یك‌نسخه ازاین منظومه بنام‌درة التاج درج‌شده‌است که سراینده آنرا **ابراهیم‌ادهم ارتیمانی** معرفی کرده‌اند نام کتاب که از بیت زیرکاملا روشن است‌وناظم اشعار هم بدلیل دوبیت زیر تخلصش گلشن‌بوده‌است .

۱ـ هدیة‌العارفین‌ج۱ص۲۶ـ تاریخ نظم ونثر درایران ص۷۰۳و۷۰۴ ـ دانشمندان آذربایجان‌ص۳۱۸ـ۳۲۰ـ روضات الجنان‌ص ۴۷۶و۶۰۵ ـ ذریعه‌ج ۹ب۳ص۹۳۴ .

۲ ـ روضات‌الجنان‌ص۲۳ (ازدانشمند محترم آقای سلطان‌القرایی سپاسگزارم که در این قسمت مرا راهنمائی فرمودند)

۳ ـ دانشگاه‌ج۱۴ص۳۸۳۹شمارهٔ ۴۸۰۲

بنامش زد رقم ازهار گلشن   که هست اوچون گل گلزار گلشن

زگلشن اندرو گلها شکفته‌است   که‌تاا کنون کسی دیگر نگفته‌است

ونام شاعر ازاین بیت بدست میآید :

خداوندا بعز آل یسین   ببخشا جرم ابراهیم مسکین

درفهرست جلد۳مجلس[۴] یك نسخه ازاین منظومه ضمیمه‌کلیات‌عطار است که‌مؤلف ، سراینده‌منظومه را ابراهیم بردعی تبریزی و نامگزارنده مثنوی را **سیداحمدحسینی بخاری** (م-۹۲۲) معرفی کرده‌اند ولی از ابیاتیکه قبلا ذکر شد مسلم‌است که مقصود شاعر سیداحمدلاله است . در شرح حال ابراهیم گلشنی درتذکره‌ها ودیگر کتب ، مثنوی ازهار گلشن به‌اونسبت داده نشده است فقط در ذریعه‌نوشته است که شاید مأخذآن همان فهرست جلد ۳ کتابخانه مجلس باشد . در هدیة العارفین ضمن آثار گلشنی منظومه فارسی درتصوف و پندنامه منظوم فارسی رانام میبرد که شاید یکی ازاین دومنظومه همین ازهار گلشن باشد و درتاریخ نظم ونثردرایران تألیف سعید نفیسی مینویسد : « چندین مثنوی از او مانده‌است از آنجمله معنوی‌الخفی ... »

بهرحال آنچه مسلم است این اولین اثرمنظوم شاعر است چون خود گوید

نخستین نظم بود این درة التاج   که در درج عبارت کردم ادراج

مراعذری درین نقش جریده‌است   که‌خنگ نظم‌من‌جولان ندیده‌است

اگر درمعنیش باشد خطایی   برو از مغفرت پوشد عطایی

و دیگراینکه پس از گذشت جوانی شروع بنظم این مثنوی نموده است چنانچه گوید :

---

۴ ـ مجلس‌ج۳- شمارهٔ۱۱۵۱

زمـان قـوت و عهد جـوانی | همه رفت انـدر آمال و امانی
گهی غم خوردن این بیش و آن کم | بحل عقده کردن عقده محکم
گهی باعلم رسم ازصعب وازسهل | نمك برریش دل پاشیده ازجهل

....

چودست روزگار اندر زد وبرد | شعار موی رویم ساخت چون برد
شب عمر الفت روز اجل یافت | سیاه اسفید موی سربهم تـافت
ازاین آیات روشن وین دلالات | مرا شد دردرون تغییر حـالات

....

زبستان سخن گیرم بری چند | بنظم آرم ز معنی گوهری چند

بنابراین مثنوی ازهار گلشن بایستی دراواخرعمر امیربدرالدین احمدلالهٔ سروده شده باشد یعنی بین ۸٦۸ تا ۸۷۲ که شاعرحدودچهل سال داشته است این منظومه پس ازدیباچه همانطور که گذشت بروش گلشن راز با عنوانهای سؤال و جواب وتمثیل وشرح بعضی ازآیات قرآن واحادیث نبوی‌است و۱۳۸۰بیت است .

آغاز :

بنـام آنکه از انـوار هستی | دوعالم را بلندی داد و پستی

انجام :

چه میگویم غرض چبوددرین راه | ز هـر میل و غـرض استغفرالله

خط نستعلیق کتابت خفی خوش - عنوانهاجلی‌تر ازمتن بازر- رقم وتاریخ ندارد (اواخر قرن ۱۰ اوایل قرن۱۱) - در حاشیه صفحه‌هـا وگاهی در متن کلمات تصحیح شده و علامت (صح) دارد و بعضی ابیات بخط دیگر افزوده شده است.اندازه ۱۱۰ × ۱۸۵ میلیمتر- جلد مقوایی -کاغذ ترمه اصفهانی وصالی شده-جدول زرولاجورد صفحه اول ودوم ـ سرفصل‌مذهب

(۱) ابیاتی که بعنوان مثال ذکر شدم از دیباچه وخاتمه نسخه است

وحشی که پس از توحید وحمد حضرت محمد (ص) وعلی (ع) داستان شیخ صنعان و ترسا است و ۲۹۰۰ بیت است .

آغاز :

بنام آنکه بی انجام مبدا — بود درعین کثرت فرد یکتا

حریم بی نیازی خلوت اوست — جهان آینه‌دار طلعت اوست

آغاز داستان :

حدیث عشق بهر جان شیدا — زبان دل بدینسان کرد انشا

که درام القری ازاهل قرآن — فقیهی بود نامش شیخ صنعان

انجام :

ز پاکان طبع ایشان نفرت (کذا) — سخن شان دایم ازحیض و نفاس است

متاع خود فروشی بار ایشان — فریب اهل عالم کار ایشان

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها بهمان خط گاهی در حاشیه ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۴) ـ ازصفحهٔ ۱۹۳ تا ۲۰۵ بعلت وصالی سطر آخر ازمیان رفته ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۳ میلیمتر ـ جلد تیماج عنابی ترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ۲۱۰ صفحه ـ ۱۶ سطر اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۶۹۴۶ .

تمر نامه ۲۳۳۰

از **عبدالله هاتفی** (در گذشته ۹۲۷) مثنوی بروزن شاهنامه فردوسی که بنام ظفرنامه وتمرنامه چاپ شده ۴۱۰۰ بیت .

آغاز :

بنام خدایی که فکر و خرد		نیارد که تا کنه او پی برد

انجام :

الهی چو این نقش‌فرخ نهاد		بآخر رسید آخرش خیر باد

خط نستعلیق‌کتابت خوش ـ رقم محمد رزة برای امیر سید الحسینی ـ تاریخ تحریر ۹۹۳ـاندازه ۱۵۵ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج‌قرمز ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذ متن و حاشیه سمرقندی متن سفید حاشیه صورتی ـ جدول زر والوان ـ صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب و بین‌سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع کارهرات صفحه اول ـ ۳۴۶ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازهٔ نوشته ۷۰ × ۱۳۵ میلیمتر شماره دفتر ۲۳۵۹۷ .

تمرنامه ۲۳۲۱

آغاز وپایان افتاده ۲۵۰۰ بیت است .

آغاز :

زنیم آنگهی رأی بادوستان		بعزم تماشای هندوستان

انجام :

بغیر خدایش نداند حساب		نگنجد در اندیشه آب‌وخاك

خط نستعلیق‌کتابت خوش ـ عنوان‌ها زر ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) نیمی از صفحه ۱۳۰ و۱۳۱ محو شده ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۲۲ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ

متن وحاشیه سمرقندی ـ جدول زر و الوان ـ صفحه ۸۴ یك مجلس نقاشی محو شده ـ ۱۷۴ صفحه ـ ۱۵سطر اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۹۷۴ .

قمرنامه **۲۳۲۲**

بدون آغاز وپایان ۳۷۰۰ بیت

آغاز :

بیك نغمه سوزنا کم بسوز چراغ فرو مرده را برفروز

انجام :

بحمد الله این ماه ناکاسته شد از غره و سلخ آراسته

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوان ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۲) اندازه ۱۱۲ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ ترمه ـ جدول زر والوان ـ ۲۰۶ صفحه ـ ۱۸سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۳۱۹۷ .

جنگ **۲۳۲۳**

مشتمل برمنتخبی از اشعار شعرای قدیم ایران تا قرن نهم بقرارزیر :

۱ـ منتخب خمسه نظامی (صفحه ۱ تا ٤٧)

۲ـ منتخب خمسه خسرو دهلوی (٤٨ تا ٤٧)

۳ـ منتخب خمسه خواجو (۷۷ تا ۹۹)

٤ـ قصیده شیخ کمال خجندی (قرن ۸) (۱۰۱ تا ۱۰۳)

٥ـ ترجیع بند مغربی (در گذشته ۸۰۹) (۱۰۳ تا ۱۰٥)

٦ـ ترجیع بند اوحدالدین کرمانی (در گذشته ٦۳٥) (۱۰٥ تا ۱۱٥)

۷ـ پنج ترجیع بند از فخرالدین‌عراقی (در گذشته ٦۸۸) (۱۱٥ تا ۱۱۷ و۱۲۰ تا ۱۳٦)

۸ـ ترجیع بند سیدجمال‌الدین‌کاشی (قرن ۷) (صفحه ۱۱۸)

۹ـ ترجیع بند کمال‌فارسی کوی ؟ (صفحه ۱۳٦ تا ۱٤۰)

۱۰ـ ترجیع بند ناصربخاری (قرن ۸) (صفحه ۱٤۰ تا ۱٤۳)

۱۱ـ ترجیع بند شمس‌حاجی (امام شمس‌الدین حاجی بچه بستی قرن ۷) (صفحه ۱٤٤ تا ۱٤۷)

۱۲ـ قصیده‌درصنایع شعری که برای هرصنعتی یک‌بیت شعرآمده‌است از قوام الدین احمدمطرزی (قرن٦) (صفحه ۱٤۷ تا ۱٥٥)

آغاز :

بسم الله الرحمـن الرحیـم   هست کلید در گنج حکیم

انجام :

چبود گر کف تـو بردارد   از میان من و زمانه غبـار

خط نسخ قدیم خوش ـ عنوان‌ها زر وقرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۹) مهر« بنده خدا علی ۱۱۶۱ » ودومهر ناخوانا پایان نسخه ـ بین صفحه ۱۲۱ و۱۲۲ افتاده دارد ـ اندازهٔ ۱۴۰ × ۲۳۵ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ترنج ضربی عطف وسجاف شده ـ کـاغذ سمرقندی ـ جدول‌زر ـ ۱۵۵صفحه ـ ۲۵سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۰ میلیمترـ شمـارهٔ دفتر ۱۳۳۲۶ .

جنگ **۲۳۲۴**

گردآورنده **محمدحسین** نام دارد ومحمد مؤمن فیروزآبادی بنابخواهش او یك مقدمه نثردرشش صفحه براین جنگ نوشته است و این جنگ شامل منتخبی ازشعرای ایران است تا قرن ۱۲ که درمتن وحاشیه نوشته شده است .

آنچه درحاشیه نوشته شده است بدینقرار است :

۱ـ منتخب حدیقه سنایی (۲ تا ۱۲)

۲ـ منتخب لیلی ومجنون مکتبی (۱۳ تا ۲۸ و۱۱۷ تا ۱۲۰)

۳ـ ازسوزو گدازنوعی خبوشانی (۲۸ تا ۵۱)

٤ـ ازمحمود وایاز انیسی شاملو (۵۱ تا ۸۲)

۵ـ انتخاب ثمرنامه هاتفی (۸۳ تا ۸۷)

٦ـ چندقطعه مثنوی ازحکیم رکناکاشی (۸۷ تا ۱۲۰)

۷ـ ازخسرو شیرین نظامی (۱۲۱ تا ۱٤۹)

۸ـ ساقی نامه ظهوری (۱۵۰ تا ۱۷۰و۱۹۷ تا ۲۰۰)

۹ـ انتخاب خضرخانی ودولرانی امیرخسرو (۲۰۰ تا ۲۵۰)

شعرایی که اشعارآنها درمتن آمده بدینقرارند :

قصاید انوری (٦ تا ۱۲ و۲۱ و۱۰۹) شیخ فیضی اکره (۱۳ تا ۱۵)ولی دشت بیاضی (۱٤ و٤۲) ـ وحشی بافقی (۱٤) ـ ابوطالب ـ حکیم رکنا ـ علینقی کمرهٔ (۱٦) ـ محمد یوسف جرفادقانی (۱۷) ظهیر (۱۹و٤۳) ـ نظیری نیشابوری (۲۱و ٦٤ و۷۵) طالب آملی (۲۲و ٦۵ و۷٤و۷٦) ـ ابوالعلاء گنجوی ـ فرخی ـ عنصری

(۲۹ و ۸۰) اشرف سمرقندی (۳۰ و ۲۲۲) معزی ـ ناصر خسرو ـ ازرقی ـ عمعق (۳۱ و ۵۹) ـ قطران ـ مختاری (۳۵) امیرخسرو (۳۶) ـ جمال اصفهانی (۳۷) ـ آذری (۳۸) ـ فیضی هندی (۴۰) ـ سعدی (۵۹) ـ کمال اسمعیل (۶۰) ـ سلمان ساوجی (۶۱) ـ رفیع لنبانی (۶۶) ـ رضی نیشابوری (۷۰) ـ خاقانی (۸۱) ـ قاضی شرف جهان ـ محمد عتابی (۸۶) ـ ملك (۹۱) ـ ابوالبقاء تفریشی ـ ابوالحسن فراهانی ـ کاتبی (۹۷) ـ رودکی (از قطران ۹۸) ـ عبدالواسع (۱۰۲) ـ سوزنی ـ عمادی (۱۰۳) ـ امیرذوالفقار شروانی ـ جوهری زرگر (۱۰۵) ـ ابن حسام ـ اثیر اومانی (۱۰۶) ـ شمس طبسی (۱۱۰) ـ کافی سبزواری (۱۱۴) ـ قصیده قاضی نور (۱۲۲ و ۲۱۳) ـ سنجر کاشی (۱۳۳) ـ قصیده عطار (۱۵۱) ـ قصیده شاپور (۱۵۲) ـ لسانی شیرازی (۱۶۵) مجد همگر (۱۹۷) ـ اوحدی (۱۹۸) ـ سیدحسن غزنوی (۲۰۱) ـ محمد صوفی (۲۰۳) ـ ثنایی (۲۰۶) ـ ابوالفرج رونی ـ محمود بیك ـ نظام استرابادی (۲۱۲) ـ سنجری (۲۲۲) ـ امیدی تهرانی (۲۲۸) رشید وطواط (۲۳۱) ـ قصیده و ترکیب بند جمال الدین عبدالرزاق (۲۳۲ تا ۲۴۳) ـ غضایری ـ عراقی (۲۴۳) ـ عبید (۲۴۴) مسمط منوچهری (۲۴۴ تا ۲۴۶) قصاید کاتبی نیشابوری (۲۴۶ تا ۲۴۸) ـ قصاید عرفی (۲۴۹ تا ۲۵۲).

آغاز :

سازی هزار دستان خوش داستان زهزار دستانش آهنگی...

انجام :

قسم هر ناکسی سبک فربه قسم من لاغر و کران برخاست

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها زر وقرمز ـ تاریخ تحریر ۱۴۱ (ظاهراً ۱۱۴۱ که درحاشیه صفحه ۲۸ و ۲۰۰ رقم کرده است ـ آغاز وپایان افتاده ـ برگهای نسخه مشوش صحافی شده ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ترنج وسرترنج ضربی ـ

کاغذ متن وحاشیه ترمه اصفهانی وصالی شده وپاره جدول وکمند زرولاجورد ـ صفحه اول حاشیه بالا تشعیرسازی مذهب وبین سطرها که چلیپا است طلااندازی شده ـ ۲۵۲ صفحه ـ ۲۰ سطرهرستون درمتن و۴۴ نیم سطردرحاشیه ـ اندازهٔ نوشته ۱۳۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۱۴۰۸۹ .

جنگ ۲۳۲۵

این نسخه از دوقسمت تشکیل شده است قسمت اول که صفحه۱ تا ٤٧ است مسمطی‌است از رهی که‌بدستور ناصر الدینشاه قاجاردرباره بزرگان وخدمتگزاران وشعرای آنزمان سروده و تاریخ تصنیف آنرا در این بیت آورده است که۱۲۷٥ میشود .

خواهندا گر مصرع تاریخ نکوتر　　فرمود ملك ناصر الدینشاه باعیان

این مسمط بچهار رشته تقسیم شده و٤٥ بند است.

آغاز :

چون اختر صدرالوزرا گشت دگرسان　　از خواسته یزدان یا سایه یزدان

انجام :

خود دولت ما را تو معزی بصدا کرام　　ای عم گرامی لقب ازحضرت سلطان

قسمت دوم آغاز ندارد وکاغذ وخط نیزباقسمت اول اختلاف دارد منتخبی است از اشعار طالب آملی که یك قصیده و چندین غزل و رباعی است در حدود ۱۰۷۰ بیت .

آغاز :

رسید مژده که اینك زچین طره شام علم علم اثر نور صبحگاه رسید

انجام :

با من لب شیرین ز کلام تو سپهر کفاره دهد روزه امروزه مرا

خط شکسته نستعلیق جلی تا صفحه ۴۷ و نستعلیق کتابت خفی از ۴۸ ببعد - رقم قوام الدین کازرونی تاریخ تحریر ۱۰۵۳ - اندازهٔ ۱۲۵ X ۲۴۰ میلیمتر- جلد مقوا - کاغذ سمرقندی وفرنگی- جدول الوان (قسمت دوم) - ۱۲۴ صفحه - ۷ و ۲۰ سطر - اندازه نوشته ۵۷ X ۱۱۰ و ۸۰ X ۱۸۰ میلیمتر- شماره دفتر ۷۴۵۰۴ .

جنگ ۲۳۳۶

شامل منتخب اشعار ۳۶ نفر از شعرای ایران تا قرن ۱۰ و چند مقاله و انشاء وفرمان به نثر که قبل از منتخب اشعار هرشاعر مختصری دراحوال وی از روی تذکره ها نوشته شده غیراز شعرای زیر :

غضایری - مسعود سعد - بدیع الدین ترکو - افضل الدین کرمانی - عزالدین طغرل - شاه کبود جامه - رضی الدین خشاب سمرقندی - خواجه حسین ثنایی - بدرالدین شاشی که شرح حال نوشته نشده است .

مندرجات جنگ بقرارزیر است :

فهرست مندرجات وشماره اشعار هریك از شعرا (۱) فردوسی (۲ و۳) ۳۵ بیت - ازقصاید وقطعات عنصری (٤ تا ۱۳) ٤۱٥ بیت - منوچهری (١٤ تا ۱۹) ۲٦۷

بیت ـ فرخی (۲۰ تا ۲۳) ۲۹ بیت ـ غضایری (۶۳) ۴۹ بیت ـ ازرقی (۶۴ تا ۹۱) ۱۴۳۸ بیت ـ صابر ترمذی (۹۲ تا ۹۶) ۱۷۷ بیت ـ مجیرالدین بیلقانی (۹۶ تا ۱۱۹) ۱۱۰۰ بیت ـ سوزنی (۱۲۰ تا ۱۲۶) ۲۸۹ بیت ـ اثیرالدین اومانی (۱۲۹ تا ۱۳۵) ۳۰۰ بیت ـ مجدالدین همگر (۱۳۶ تا ۱۴۵) ۳۹۱ بیت ـ قوامی مطرزی (۱۴۶ تا ۱۴۸) ۱۰۰ بیت ـ سیدحسن غزنوی (۱۴۸ تا ۱۸۴) ۱۷۰۰ بیت ـ عمعق (۱۸۳ تا ۱۸۹) ۲۹۹ بیت ـ شرف الدین شفروه (۱۹۰ تا ۱۹۶) ۳۰۰ بیت ـ جمال الدین عبدالرزاق (۱۹۶ تا ۲۲۷) ۱۵۳۲ بیت ـ اثیرالدین اخسیکتی (۲۲۷ تا ۲۳۱) ۱۳۴ بیت ـ مسعودسعد سلمان (۲۳۲ تا ۲۳۴) ۱۵۳ بیت ـ سیف الدین اسفرنك (۲۳۴ تا ۲۳۸) ۲۰۹ بیت ـ نظامی گنجوی (۲۴۱ تا ۲۴۴) ۱۹۸ بیت . قصاید و غزلیات قطران (۲۴۷ تا ۲۴۹) ۱۹۱ بیت ـ بدیع الدین ترکو (۲۴۹ و ۲۵۰) ۷۰ بیت ـ افضل الدین کرمانی (۲۵۰ تا ۲۵۲) ۹۵ بیت ـ عزالدین طغرل (۲۵۲) ۳۰ بیت ـ شاه کبود جامه نصرة الدین (۲۵۲ تا ۲۵۵) ۱۴۲ بیت ـ سراج الدین قمری (۲۵۶ و ۲۵۷) ۲۰ بیت ـ فلکی شروانی (۲۵۸ تا ۲۶۴) ۲۹۵ بیت ـ ابوالعلاء گنجوی (۲۶۴ و ۲۶۵) ۱۹ بیت ـ رضی الدین خشاب سمرقندی (۲۶۷ و ۲۶۸) ۶۸ بیت ـ نجیب الدین جرفادقانی (۲۷۲ تا ۳۰۲) ۱۵۰۸ بیت ـ رفیع الدین لنبانی (۳۰۴ تا ۳۳۵) ۱۱۳۶ بیت ـ بدرالدین شاشی (۳۲۷) ۱۵ بیت :

از صفحه ۳۳۰ مندرجات نثر شروع میشود بدین ترتیب:

۱ـ مقالات اهل عالم (۳۳۰ تا ۳۳۸) که مختصری از ملل و نحل است و از کتاب نفایس الفنون نقل شده است .

۲ـ مراتب و منازل آفرینش (۳۴۳ و ۳۴۴) در نوزده مرتبه

۳ـ رقعه آصف خان بحکیم ابوالفتح (۳۴۷)

۴ـ مختصری از فواید تاریخ (۳۴۸ و ۳۴۹) در ده فایده

۵ـ مختصری در انتساب بنی آدم (۳۵۰)

۶ـ فرمان شاه طهماسب صفوی در تفویض تولیت موقوفات مشهد در بارهٔ افضل‌الدین‌محمد تر که دانشمند قرن ۱۰ که‌درجمادی‌الاول ۹۸۷ صادر شده است (۳۵۱ تا ۳۵٤).

۷ـ اشعار از : فیض‌ـ فردوسی‌ـ امیرخسرو (۳۵٤)

۸ـ نقل ازتاریخ طبری (۳۵۵)

۹ـ درنصایح (۳۵۶ تا ۳۵۸)

۱۰ـ نامه حضرت رسول (ص) بخسروپرویر (عربی) (۳۶۰)

آغاز :

سحبان العجم فردوسی نام اوحسن‌بن اسحق‌بن شرفشاه است ...

انجام :

. . . فرمود که‌فرق الله بطنه کمافرق کتابی‌و کار پرویز رسیدبدانچه‌رسید.

خط نستعلیق‌کتابت خفی‌وشکسته نستعلیق ـ عنوان‌ها وشرح حال شعرا قرمز ـ قسمت نثر چلیپا ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) اندازه ۱۴۰ × ۲۳۵ میلیمتر جلدتیماج سیاه ترنج وسر ترنج منگنه ـ کاغذ اصفهانی ـ ۶۰۳صفحه ـ ۲۸ سطر هرستون ـ اندازهٔ نوشته ۱۰۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۱۱۳۹۰ .

جنگ ۲۳۲۷

گردآورنده وکاتب محمد رضا نام دارد که نویسنده ومنشی بوده ویك‌نامه از خود را که بمیرتاج الدین‌نوشته است درصفحه ۶۸٤ و ۶۸۵ نسخه‌نگاشته است این‌جنگ شامل مکاتیب و منشآت و دیباچه‌های نثر و اشعار مختلف است کـه آنچه قابل ذکراست بقرارزیر است .

۱ــ مکاتیب و منشات ودیباچه‌ها :

نامه آقا حسین‌خوانساری بمیرزا ابوالفتوح (۶۱۳)

» محمد قلی سلیم بجهة گربه بچه بیکی از اعزه نوشته (۶۲۰)

» شیروانشاه بیکی از امینان (۶۲۶)

» شاه طاهر دکنی بقاسم بیك طبیب (۶۲۷)

» حاجی عبدالعلی از جانب سلطان‌عبد الله قطب شاه باعتمادالدوله‌ایران خلیفه سلطان (۶۲۷)

نامه معاویه بحضرت علی (ع) وجواب حضرت بمعاویه عربی (۶۸٤)

» لازم الحرف‌السین‌محمدرضا(جامع‌وکاتب‌نسخه) بمیر تاج الدین(۶۸٤)

» مولانامحمد به‌نظام شیرازی ونواب میرحمله (۶۹۰ تا ۶۹٤)

» حاج عبد العلی از جانب نظام الدین احمد باعتماد الدوله ایران محمد بیك (۶۹۵)

نامه میرزا هاشم بمیرزا قاسم پس‌ازبرگشت اوازهند بخراسان (۶۹۶)

» جواب میرزا قاسم (۶۹۷)

» بی‌نقطه شیخ ابوالقاسم بخواجه سلطان‌محمد وزیر (۷۰۲)

» میرسید شریف درسفارش حافظ ادوار (۷۰۲)

» جواب مولانا اصح که بمیرزا فصیحی نوشته (۷۰۳)

» میرزاملك هروی به فصیحی درحبس (۷۰۵)

» خان خانان به‌نظیری (۷۰۵)

» میرزا قلی میلی بحافظ‌جلاجلی (۷۰۶)

» نصیرا بمحمد حسین‌حلبی (۷۰۶)

» انسی بسراجا قاسمای بکدلی (۷۰۶)

» مقیما به‌آخوند ملا کاظمای نائینی و بمیرزا ابوالقاسم حکیم شیرازی (۷۱۸).

نامه بخان خانان (۷۲۲)

» جلالا خوانساری بطالب آملی (۷۲۳)

» حاجی عبدالعلی بمیرزا امامقلی بجهة نوشتن جزوی چند که فرستاده بود (۷۲۶).

نامه حاج عبدالعلی بنظام الدین مورخ بجهة طلب کتاب ظفرنامه که با کتاب دیگر مقابله کند (۷۲۹)

نامه نصیرا بطلب آب (۷۳۱)

» حاج عبدالعلی بمیرزا معین (۷۳٤)

» خان خانان بمولانا شکیبی (۷۳٥)

» میر باقر علوی درجواب میرزا جلالا اردستانی (۷۳٦)

» شیخ ابو سعید ابوالخیر باابن‌سینا (عربی) (۷۳۸)

» سنائی بیکی از ابنای عصر (۷٦۱)

» بخواجه حسین ثنائی نوشته‌شده (۷٦۱)

» امیرعلیشیر بخواجه افضل کرمانی (۷٦۱)

» شاه طاهر خواندسی بشاه طاهر دکنی (۷٦۲)

» حکیم رکنالاری (۷٦۲)

» شیخ ابوالفضل بخان خانان (۷٦۳)

» شریف آملی بفرزند خود (۷٦٤)

» جهانگیر پادشاه بیکی‌ازخاصان (۷٦٥)

» شاه عباس ماضی بشاه جهان بجهة فوت سلیم شاه (۷٦٥)

» عبد الله قطب بن محیی به عبدالعزیز (۷٦۷)

دیباچه میرزا ابراهیم ولدکاشفابر رساله موسیقی (٦٩٩)

» مقیما بر بیاض شاه عباس ثانی (٧١٤)

» جواهرالاسرارشیخ آذری (٧٦٨)

رساله مرات الفتوح طغرای مشهدی (٦٥١)

آغاز :

یکه تازان میدان تقریر ازدولت ستایش ناصری ...

انجام :

سرخ رویی کرداز طغرا سرایت درقلم ازطفیل نسبت نامش نشان رامژده باد

رسالهٔ صفحات سایل همدانی (٧١٩) :

آغاز :

ای جنبش این طارم نه طاق ازتو وی غلغله اندر همه آفاق ازتو

انجام :

چون نامه هستیش تمام ازتو بود تمم بالخیر رب تمم بالخیر

خطبه بیاض (٧٤٣)

خاتمه مجموعه حاج عبدالعلی (٧٠٥)

الهامیه طغرای مشهدی (٧٠٧)

انشاء طغرای مشهدی (٥٧٩)

» نصیرا همدانی (٥٧٣)

» صایبا درتعریف تنباکو (٦١٤)

» قاضی عبدالخالق کرهرودی (٧٤٩)

» درتعریف آئینه بندی (٧٦٨)

» میرزا سید علی همدانی (٧٧٢)

انشاء عرفی دروقت نزع (۷۷۲)

» عبدالله مجتهد شوشتری (۷۷۳)

» خواجه عبدالله مروارید (۷۷۹)

» موبدا که بفارسی بحت گفته موسوم بکیانی دخت (ناتمام) (۷۸۸)

» محمد تقی اعتماد الدوله مشهور بسار وتقی (۸۰۰)

۲ــ نام شعرا و اشعاری که در این جنگ آمده بقرار زیر است

سیف اسفرنگ (۱) مجیر بیلقانی ــ فیاض (۳) ــ اظهری قهستانی (۶) ــ بابا فغانی ــ باقرخلیل (۹) ــ نادم گیلانی ــ شریفا منشور ــ ملك مشرقی ــ میرزینتی (۱۳و ۲۱۱و۲۴۰) محمد شریف اصفهانی (۱۴) مرتضی‌قلی سلطان ــ شفایی ــ خسرو (۱۵) ــ محمد بیك فرصت ــ میرعین‌علی‌جرپادقانی (۱۶)ــ ازشمع وپروانه اهلی (۱۷تا۲۸) ــ ازلیلی‌ومجنون‌مکتبی (۲۹ تا۵۴) ــ ناظم‌هروی (۵۵ و ۵۹) طالب‌کلیم ــ طالب آملی (۵۷ و۱۸۲ و۲۳۹ و۴۲۶)ــجامی (۶۰) میرسنجر (۶۲) ــ رباعی ازمحتشم (۶۳)ــتاریخ طوس دارا شکوه که هرمصرع ۱۰۴۳میشود (۶۴)ــقاضی‌نوراصفهانی (۶۵)ــسحابی نجفی (۸۳) طبعی‌ــطالب ــ حمزه خان(۸۵)ــ قدسی‌مشهدی (۸۶و ۹۰ و۲۲۹و۴۵۹) مقیم ــ آشوب (۸۹)ــغزلیات صیدی تهرانی (۱۰۶) ــ فرج الله شوشتری (۱۱۰)ــقصایدعرفی(۱۲۲ و۲۱۵) ــ قطعه عبدالرزاق گیلانی بمیرزا محمد سعیدحکیم وجواب‌او(۱۸۰)ــنصیراهمدانی (۱۸۱)ــ اسیرــ رکنا (۲۱۲) ــ وحشی (۲۱۳) ــ قدس ــ طالب کلیم ــ ادهم ــ صوفی همدانی ــ میراجری ــ شاپور ــ فصیحی ــ (۲۱۷و۳۱۹)ــسوز و گداز نوعی (۲۱۹)ــملاوهمی درقحطسال دکن (۲۳۱) ــ قضا وقدر سلیم (۲۳۲) ــقضاوقدرر کنا(۲۳۶) ــجوهری تبریزی (۲۴۰)ــخلوت دکنی ــ راهب (۲۴۲) قضا وقدر میرزا بنده رضا (۲۷۶) محمد صوفی (۲۸۲) ــ محمد قلی‌سلیم (۲۸۴ و۳۲۵و۴۴۳) ــ رضی دانش‌ــابراهیم ادهم (۲۸۶)ــترکیب بندنوعی خبوشانی (۲۸۸)ــرباعیات مؤمن یزدی (۳۱۰) ــ شیدا (۳۲۱) ــ محمد مقیم راضی (۳۲۴) ــ محمد صالح رافع (۳۴۵)ــساقی نامه

ظهوری (٣٤٦)-قصایدقدسی (٤٠٧) - لاحقی خوانساری(٤٢٥) - عطاء قهستانی - گنجی جرپادقانی (٤٢٧) - یوسف بیك شاملو (٤٢٨)- میرزا طاهر-جلال- اسیر (٤٢٩) - باقی- نوعی- سالك قزوینی (٤٣٠) - صایبا (٤٣٢ و ٤٤٢)-اهلی - شانی (٤٤٠)-عامل (٤٤١)-تسلی - نویدی - سعد کل (٤٤٤)-زلالی-شعله دیدار (٤٤٥) مدح علی (ع) از محمد شفیع وعبدالصانع سبزواری (٥٤٨)

آغاز :

آه آتش بار مـن هرنیمه شب   شمع وارم بی تو از سرسوختـه

انجام :

. . . در کف ایـن ذره بیمقدار نهاد ذلك فضل‌الله یوتیه مـن یشاء والله ذوالفضل العظیم .

خط شکسته نستعلیق-چلیپا نوشته شده - عنوان‌ها قرمز - رقم‌محمدرضا - تـاریخ تحریر ۱۰۷۲ - اشعارچهارستونی - اندازه ۱۳۰ × ۲۲۵ جلد میشن قهوه ای ترنج و نیم ترنج و سرترنج ضربی - کاغذ اصفهانی شکری و آبی - ۸۰۴ صفحه - ۳۰ سطر - اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۰ میلمتر - شماره دفتر ۱۳۲۹۰ .

جنگ ۲۳۲۸

شامل منتخبی از آثار نظم ونثر فارسی تاقرن ۱۱است که بیشتر آن بخط شاعری متخلص بشگون است و شاید گرد آورنده جنگ همو باشد مطالب آن بدینقرار است :

۱ ـ رساله در نصایح (۲و۳) که مطالب اخلاقی را از سخنان بزرگان نقل کرده است .

آغاز :

چون این فقیر کم بضاعت بمطالعه کتب تواریخ وسخن حکما...

انجام :

کوچك مدار ید که نیکی در قدر بزرگ است .

۲ ـ فهرست نام و تاریخ ولادت ووفات و کنیه ونام پدر ومادر وپادشاه معاصر چهارده معصوم (۱۲تا۱۵)

۳ ـ قضا وقدر طالب آملی (٤۹ تا۵۷)

٤ ـ جواهرنامه در توصیف جواهرات و سنگهای معدنی (٦۱ تا۸۰)

آغاز :

این کتاب مشتمل بر چهار باب است در جواهر ودیگر سنگپارهای کانی .

انجام :

.... ونشان آن سنگ آنست که سنگ باشد وچون بجنبانی پنداری که چیزی درمیان اوست .

۵ ـ جواب نامه‌ای که نواب همایون بجلال الدین عبدالمؤمن خان اوزبك نوشته (۱۰۱ و۱۰۲)

٦ ـ منتخبی از اشعار شعرای ایران تا قرن ۱۱ بدینقرار :

سلیم (۵) ـ شگون ـ میرصیدی (٦) ـ جامی ـ فصیحی ـ نظیری ـ زکی همدانی (۷) ـ رکنا ـ مؤمن یزدی ـ عراقی (۸) ـ سنایی (۹) ـ طالب آملی ـ محمدصوفی ـ ابوتراب بیك (۱۰) ـ شوکتی ـ بابافغانی (۱۱) ـ طالب کلیم ـ صایب (۱۷) ـ شاپور تهرانی (۲۰) ـ سعدی ـ انوری (٢٤) ـ ظهوری (۲۵) اسیر ـ

محتشم ـ محمد مهدی (۲٦) ـ محمد جان قدسی (۲۷) ـ شیدا (۳۰) ضمیری ـ محمدخان ـ نادم ـ غیاثا ـ عنایت الله ـ شاپور ـ امینا نجفی ـ بهمن تبریزی (۳۳) ـ جمال‌الدین (۳٤) ـ آذر (۳۷) ـ اسیر (۳۸) ـ طاهر (٤٥) ـ آصفی (٤٦) ولی دشت بیاضی ـ شفایی ـ شأنی (٤۷) ـ عرفی (۵۸) ـ مرتضی (۸٤) ـ سیما (۸٦) ـ سعدی (۸۷) ـ فیاض (۸۸) لسانی ـ میرزا جان (۹۰) ـ الهامی دماوندی (۹۱ تا ۹۸)

آغاز:

لب و دهان و دوچشم توای بت گلفام ا نبات ۲پسته ۳ بادام

انجام:

... درمحاق بتوفیق قادر ذوالجلال و ایزد متعال بهمه حال در ...

خط نستعلیق کتابت خوش و شکسته نستعلیق‌مختلف چلیپا ـ رقم شگون (ص۶) ودرویش علی خادم حایری (ص۱۹) ـ تاریخ تحریر۱۰۹۶ (ص۹۸) ـ اندازه ۱۱۰ × ۲۶۵میلیمتر بیاض ـ جلد تیماج قرمز ترنج و نیم‌ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر و لاجورد ـ بعضی از صفحه ها گل‌اندازی‌اکلیلی‌ـ۱۰۲ صفحه ـ ۱۷تا ۲۴ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۲۳۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۱۴۲۹۵

جنگ ۳۳۲۹

این نسخه برای **عبدالکریم سلطان بن محمد زمان سلطان** متخلص به کریمی حکمران بانه گردآوری شده و اشعار خود اونیز بخط او در این‌جنگ

هست این جنگ مشتمل بر منتخبی از اشعار و منظومه‌های شعرای ایران تاقرن ۱۳ است بدینقرار:

۱ ـ منظومه گل وبلبل کاظم همدانی (صفحه ۱ تا۳۲) ۴۱۹ بیت

آغاز:

ابتدا بسم خداوند قدیم — آن الهی کوست رحمن‌رحیم

انجام:

تابان گلشن‌مکن جای‌ومقام — گفتمت‌باقی‌تودانی والسلام

۲ ـ از محمود و ایاز انیسی شاملو (۳۳تا۴۱)

۳ ـ مثنوی هجری (۴۲ تا ۵۵) ۱۹۱ بیت در شکایت از جفای یار

آغاز:

ای ماه‌ستمگر جفاجو — ای سید جور کیش بد خو

انجام:

بادت بمراد کامرانی — ارزانی عمر جاودانی

۴ ـ مثنوی حسین یزدی (۵۶ تا ۶۰) ۶۹بیت.

آغاز:

ای نو گل باغ گلعذاران — آرام و قرار بیقراران

انجام:

دور از تو بخاك درد فرقت — افتاده بصد هزار محنت

۵ ـ مثنوی آذر (۶۶تا ۷۲) ۲۰۶ بیت.

آغاز:

بشنوید ای معشر آزادگان — این‌حکایت‌رادل ازکف‌دادگان

انجام :

سر نمی‌پیچم ز خاطر خواه دوست — دوست دارم آنچه خاطرخواه اوست

٦ - مثنوی‌هاتفی در نصیحت بفرزند (٧٣ تا٧٥) ٣٥بیت

٧ - قطعهٔ خوش معنی (کذا) (٧٦ تا٩٨) داستان منظومی است در١٣٠بیت

آغاز:

ای دل بینوای خانه خراب — که بنایت رسانده فقر بر آب

انجام :

این عطا را عبث نکرد بمن — که خلاصش نمودم از کشتن

٨ - اختلاج نامه بدرالدین جاجرمی که در ٦٧٥ تألیف کرده و١٩٥ بیت است (٨٦ تا ١٠٠) در جستن هریك از اعضاءِ انسان و تعبیر آن .

آغاز:

حمد و شکر وسپاس یزدان را — آفریننده تن و جان را

انجام :

زین رساله مراد حاصل باد — بر چنین نظم طبع مایل باد

٩ - عبرت نامه صبا (١٠٠ تا ١٣٤)

آغاز:

دیباچه این خجسته دیبا — پیرایه این پرند زیبا

انجام:

بادی زد و آهی سماوی — چون دیك زناب ابن آوی

۱۰ ـ قطعه بهمن میرزا به ابوالقاسم همدانی وجواب او (۱۳۸ و۱۳۹) ۱۳ بیت.

۱۱ ـ هفت‌بندجامی (۱٤۷تا۱۵۱)

۱۲ ـ مخمس کمال بن‌غیاث (۱۵۲تا۱۵٤)

۱۳ ـ مخمس جنتی (۱۵۵و۱۵٦)

۱٤ ـ مثمن عصمت بخاری (۱۵۷ تا۱٦۳)

۱۵ ـ بهاریات سعدی (۱٦۹ و۱۷۰)

۱٦ ـ سراپای مهری عرب (۱۷۲تا۱۸۰)

آغاز:

ای‌بت چابك شیرین حرکات   جلوه ناز توچون آب حیات

انجام:

آدمی یا برای ای حور لقا   که بدنیات فرستاده خدا

۱۷ ـ معراج الخیال علیرضا تجلی (۱۸۱تا۱۹۵)

آغاز:

بر سرم دیگر همای عشق یار   ریخت طرح آشیان ازخارخار

انجام:

از تو خواهم جذبهٔ بی‌قیل‌وقال   تا گشایم در فضای قدس بال

۱۸ ـ قضا و قدر وحکایت ساده دل‌سلیم (۱۹٦ تا ۲۱٦)

آغاز:

شنیدم روزی از خونابه‌نوشی   چو گل‌ازجامه‌تن‌خرقه پوشی

انجام :

من هم از احباب بقدر نصیب خورده‌ام ازساده‌دلیها فریب

۱۹ - شرح ۱۸ بیت مثنوی مولوی ازعبدالرحمن طالبانی کرکوکی قادری شامل یك مقدمه نثر و منظومه ای در ۲۷۱ بیت که در ۱۲۵۰ تألیف کرده است (۲۱۶ تا ۲۳۹)

آغاز مقدمه : الحمدلله الذی له عقول الفحول فی ادراك جلاله ... بهترین صدائیکه بلبل زبان عارفان از سرشوق و اشتیاق ...

آغاز شرح منظوم

یار با خود در ازل بی ما ومن عشق را میساختی با خویشتن

انجام :

پیر یا خواند همیشه این دعا استجب یا ذالغناء والعطا

۲۰ - ازسبحة الابرار جامی (۲۳۹ تا ۲۴۲)

۲۱ - از عشقیه امیر (۲۴۲ تا ۲۴۸) ۸۱ بیت دروصف بهار وگل

آغاز:

صباچون باغ راپیرایه نو کرد دل بلبل بروی گل گرو کرد

انجام :

برنگ سبز ازین بهتر چه مقدار که از نام خضر دارد بجان کار

۲۲ - سؤال شاه شجاع و جواب ابن سینا منظوم (۲۵۱ و۲۵۲) اولی ۸ و دومی ۱۰ بیت .

۲۳ - از قران سعدین خسرو دهلوی (۲۷۶ تا ۲۷۹)

۲۴ - ساقی نامه مرشد (۲۸۰ تا ۲۸۸) ۱۰۸ بیت

آغاز:

بهار است ودل‌مست‌ومن خمار — بیا ساقیا ساغر می بیار

انجام:

کفش خالی‌ازجام گلگون مباد — بکام عدویش بجز خون مباد

۲۵ ـ ترکیب بندر کنا (۲۸۸ و۲۸۹)

۲۶ ـ ترجیع بند و ترکیب بند ابوتراب بیك کاشانی (۲۹۰تا ۳۰۳)

۲۷ ـ ترکیب بند فصیحی هراتی (۳۰۳ تا ۳۰۵)

۲۸ ـ ساقی‌نامه عطایی اصفهانی (۳۰۵ تا ۳۱۰) ۷۶بیت

آغاز:

زهی پیش درگاهت ای نور پاك — شب ورور در سجده افتاده تاك

انجام:

چو مهر نگین خوش اندام‌من — سخن رو سفیداست از نام من

۲۹ ـ ساقی نامه عرشی کازرانی (۳۱۰ تا ۳۱۳) ۳۶ بیت

آغاز:

یك نفس بیش نیست شربت تو — بدگر کس دهند نوبت تو

انجام:

شد هوا ساربان قافله ات — بگسست از قطار سلسله ات

۳۰ ـ ساقی نامه ملکی قمی (۳۱۳ تا ۳۱۷) ۶۱بیت

آغاز:

خراباتیم باده ناب کو — بیابانیم چشمه آب کو

انجام :

شرابی که آئینه بی غش است درو عین صد خرقه در آتش است

۳۱ ـ از روشنائی نامه ناصرخسرو (۳۱۸ تا ۳۲۶)

۳۲ ـ شرح قصیده بردیه (برده) از (۳۷٤ تا ٤۲۵) ناتمام

شامل یك مقدمه نثر در وجه تسمیه و خواص این قصیده در هشت صفحه و شرح منظوم قصیده بفارسی در زیر هر بیت عربی قصیده، ۱۵٤ بیت.

آغاز مقدمه : نقل صحیح در انشاء قصیده میمونه مبارکه بردیه آنست ..

آغاز شرح :

ای زیاد صحبت یارانت اندر ذی سلم
اشك چشم آمیختی با خون روان گشته بهم

انجام :

ای دل از رحمت مشو نومید باجرم بزرگ
جون کبائر نزد غفران خدا شد چون لحم ...

۳۳ ـ مخمس شمس تبریزی (٤۲٦ تا ٤۲۸)

۳٤ ـ مخمس باقر برغزل حضوری (٤۲۸ و ٤۲۹)

۳۵ ـ مخمس زکی برغزل کلیم (٤۲۹ تا ٤۳۱)

۳٦ ـ مخمس شفایی برغزل خیالی (٤۳۱ و ٤۳۲)

۳۷ ـ مخمس ساقی برغزل هلالی (٤۳۲ تا ٤۳۵)

۳۸ ـ مخمس خالد برغزل جامی (٤۳۵ تا ٤۳۷)

۳۹ ـ مخمس شیخ اسمعیل برغزل خالد (٤۳۷ و ٤۳۸)

٤۰ ـ مخمس مانی بر غزل سلیم (٤۳۸ و ٤۳۹)

٤۱ ـ مخمس صالح (٤٤۰ و ٤٤۱)

٤۲ مخمس عرفی (٤٤۱و٤٤۲)

٤۳ ـ مخمس حاجی برغزل خسرو (٤٤۲و٤٤۳)

٤٥ ـ مثنوی حکیم رکنا (٤٤٤تا٤٤۷) ٤۲ بیت

آغاز:

نیاید ز آفرینش آشنایی　　کزو کس بشنود بوی وفایی

انجام :

زمعنی عوری از صورت چه سودت　　کنون خود رفت صورت هم که بودت

٤٦ ـ مثنوی الف ابدال ظهوری (٤٥۳ تا٤٥٥) ۲٦ بیت

آغاز:

الف ابدال نام درویشی　　سینه از داغ مفلسی ریشی

انجام :

تا سحر همچو بید میلرزید　　بخداوند گار مینالید

٤۷ ـ مثنوی داهیا (٤٥٥ تا٤٦٤) ۱۳۳ بیت

آغاز:

کیم من مستمند درد پرورد　　چمن پیرای گلزار غم و درد

انجام :

نمی آرم بجا شکر سلامت　　اگر الحمد خوانم تاقیامت

٤۸ ـ قضا وقدر حکیم رکنا (٤٦٥ تا ٤٦۸) ٤۷ بیت

آغاز:

شنیدم روزی از پاکیزه رایی　　سرای عاریت را کدخدایی

انجام :

چه سود آخر ترا زین گرم و سرد است

کـه چون سایه قضا دنبال مـرد است

۴۹ ـ انتخاب ساقی‌نامه ظهوری (۴۷۶ تا۵۱۹) ۵۷۲بیت

۵۰ ـ ترجیع بندهای نورعلیشاه (۵۲۰ تا۵۴۴) پنج ترجیع

۵۱ ـ نامه منظوم به خالد (۵۴۵تا۵۴۹) ۵۹بیت

آغاز:

ای‌صبا ای محرم راز نهان ای فرحبخش دل بیچارگان

انجام :

تا کنم جان از سر رغبت فدا بهر تعظیم قدومت ای صبا

۵۲ ـ ترجیع بند شاه نعمة‌الله (۵۴۹ تا ۵۵۳)

۵۳ ـ ترجیع بند جامی (۵۵۴ تا ۵۵۷)

۵۴ ـ ساقی نامه امیر عقیل کوثری (۵۵۷ تا ۵۶۵) ۱۱۵ بیت

آغاز:

دلا تابکی عقل زاهد منش نماید بمی خوردنم سرزنش

انجام :

بزیر سرم خشت بهتر بود که بر متکای کسم سر بود

۵۵ ـ ترجیع بند محمد طاهر نائینی (۵٦۵ تا ۵٦۹)

۵٦ ـ ترجیع بند شاپور نیشابوری (۵٦۹ تا ۵۸۰)

۵۷ ـ مثنوی نوایی (۵۸۰ تا ۵۸۳) ۳٦ بیت

آغاز:

عربی در میان مکه شام — کسب اسباب مینمود تمام

انجام :

ای نوایی تو نیز چون بدوی — بهر نان مدح کوی کس نشوی

۵۸ ـ منتخبات سبحه هزار دانه میرسید منصور سمنانی (۵۸۳ تا ۵۹۹) ۲۲۰ بیت .

آغاز:

مرحبا ای عشق نیکوکارها — وی بداغت گرمی بازارها

انجام :

ور بخندم لحظهٔ بی اختیار — سالها باید نشستن اشکبار

۵۹ ـ قضا وقدر میرزا طبیب طوفان مازندرانی (٦۰۰ تا ٦۰٦) ۸٦ بیت

آغاز:

خدایا بر دلم شمعی برافروز — که آن پیرایه بند ومحفل روز

انجام :

چوطوفان کز مبادا تند و سر کش — که نه زابش ضرر باشد نه زاتش

٦۰ ـ مثنوی میرزا جعفرغیرت (٦۰۹ تا ٦۲۰) ۱٦٤ بیت

آغاز:

ای میر همه ستم شعاران — نومید کن امیدواران

انجام :

چون با تو بناله لب گشایم از هجر تو این غزلسرایم

٦١ ـ مثمن ابوطالب فندرسکی (٦٣٧تا٦٤٢)

٦٢ ـ سوز و گداز (آتشکده) میرزا صادق تفریشی (٦٤٣ تا ٦٥٢) ١٤١ بیت .

آغاز:

آتشی‌میبینم ای یاران‌زدور گرم میایدبچشمم نخل‌طور

انجام :

اینکه دارد هر شبی‌درپی‌سحر اینکه می‌باشد دعاها را اثر

٦٣ ـ مثنوی نظیری (٦٥٢تا٦٥٨) ٧٨بیت

آغاز:

ای زراه و رسم یاری بی‌خبر داد از دست تو ای‌بیدادگر

انجام :

تاجفای عاشقان کمتر کنند باوفا کیشان‌ازین بهتر کنند

٦٤ ـ سوزو گداز نوعی خبوشانی (٦٥٩ تا ٦٧٩) ٢٩٤ بیت

آغاز :

الهی خنده‌ام را نالکی ده سرشکم را جگر پرکالکی ده

انجام :

گلی بخش‌از گلستان‌خلیلم درین ره ساز آتش را دلیلم

٦٥ ـ ساقی‌نامه ارجاسب امیدی تهرانی (٦٧٩ تا ٦٨٢) ٢٥ بیت

آغاز :

بیا ساقی آن تلخ شیرین گوار   که شیرین کند تلخی روزگار

انجام :

خروس سحر چون برآرد خروش   چرا بلبل مست گردد خموش

٦٦ ـ مربع نورالله ضیاء اصفهانی که بخطا در نسخه «مسدس میرزا ابراهیم صفا» نوشته شده [1] (٦٨٢ تا ٦٨٧)

٦٧ ـ بیمار وطبیب سلیم شریف (٦٨٨ تا ٦٩٠) ٣٠ بیت

آغاز :

سوی ویرانه‌ام آمد سحر جلوه کنان   بهر پرسیدن بیمار خود آن سرو روان

انجام :

سخت سودای من و یار گره گشته شریف   من گرانجانم و ابروی شوخش سخت کمان

٦٨ ـ قصیده سیدابوالقاسم فندرسکی (٦٩٠ تا ٦٩٣) ٣٥ بیت

٦٩ ـ منتخبات طرزی افشار (٦٩٣ تا ٦٩٩)

٧٠ ـ مثنوی میرزا ابراهیم صفا (٦٩٩ تا ٧٠٦) ٩٨ بیت

آغاز :

ای مهر سپهر بیوفایی   بر همزن رسم آشنایی

انجام :

شب نیست ز درد هجر آنماه   بیدار نه‌ایم تا سحرگاه

٧١ ـ ترجیع بند سعدی (٧١٠ تا ٧٢٦)

٧٢ ـ عریضه یکی از ملوك بامام محمد غزالی در طلب نصیحت از او (٧٢٨ و ٧٢٩)

---

١ ـ آتشکده آذرص ١٨٦ چاپ شهیدی

آغاز :

ای یگانه‌عصر وای‌فرید دهر وای قطب سالك وای‌حی مسالك ....

انجام :

... تافی‌الجمله‌روی‌ارادت‌ازدنیای‌دنیه‌غدار بسرای‌جاویددارالقرارآردوالسلام

٧٣ ـ جواب امام غزالی (٧٢٩ تا ٧٥٩)

آغاز :

ای عزیز روزگار وای گزیده پروردگار التماسی که از ما کردی اگر از سرصدق و رغبت است ...

انجام :

... و هر چندغم کارآخرت در دل توپیدا گردد اگرچه درعمل مقصرباشی اولیتروالسلام

٧٤ ـ کلام امام‌محمد غزالی (٧٦٠ تا ٨٠٥) رساله‌ایست درمسائل : وضو تیمم ـ نمازمیت ـ زکوة ـ صوم ـ غیبت کردن ـ دشنام دادن ـ شراب خوردن همسایه‌رنجاندن ـ گواهی دروغ که در ٥٨٠ تألیف شده است

آغاز :

یاایهاالذین آمنوقوا انفسکم واهلیکم ناراً وقودها . . . .

انجام :

... هرفرشته‌ای که میان آسمان و زمین باشد بروی لعنت کند

٧٥ ـ دیباچه عبدالکریم سلطان حاکم‌بانه و حکایت شش اختر منظوم از او (٨٠٨ تا ٨٦٩ بخط مؤلف)

آغازدیباچه : عنوان هرصحیفه حمد و سپاس بی‌قیاس پروردگار لیل و نهار است . . .

آغاز حکایت منظوم :

این حکایت‌زالف لیلا دیده‌ام هم زدانایان چنان بشنیده‌ام

انجام :

صد هزاران بار بریاران سلام هردم ازعرش‌برین بر آن‌مقام

۷۶ ـ غزلیات عبدالکریم سلطان (۸۷۲ تا ۸۸۷)

۷۷ ـ مناجات ونصایح خواجه عبدالله انصاری (۹۲٤ تا ۹٦۱)

۷۸ ـ رباعیات ابوسعیدابوالخیر (۹٦۱ تا ۹۸۲)

۷۹ ـ اشعار پراکنده‌از : عاشق ـ یغما (۱۳٦) قصاب ـ سنایی (۱۳۷)مولوی (۱٤۰) صالح ـ الفت(۱٤٦) سلمان‌ساوجی ـ فردوسی (۲٤۸) عطار ـ خسرو(۲٤۹) حسن‌دهلوی(۲۵٤) اسیر ـ صایب‌ـصفر ((۲۵٦) ـ شیدا ـ فانی (۲۵۷) ـ طالب آملی (۲۵۸)ـعنصری (۲٦۱) ـ شاهی ـ عزت ـ بیدل (۲٦۲) ـ حیرت (۲٦۳) ـ خادم (۲٦٤) قصاب ـ ظهیر (۲٦۵) ـ عرفی (۲٦٦) ـ فغانی (۲٦۷) ـ سوزنی ـ مجدهمگر ـ بهایی ـ میرالهی (۲٦۹)ـ نشاط (۲۷۰) ـ قاضی نوری سپاهانی (۲۷۲) سراپا (۲۷۳) ـ عطار ـ عبدالسلام (۳۲۷) ـ آصفی ـ شاپورتهرانی (۳۳۲) شفایی (رباعیات . ۳۳۳) ـ اوحدالدین کرمانی (۳۳۵)ـ انیسی‌شاملو ـ طالب‌آملی (۳۳۸) شیخ امان‌الله ـ میرزا امان الله ـ خانه زادخان (۳٤۳) ـ ملك قزوینی ـ پهلوان محمود ـ(قتالی‌خوارزمی) (۳٤٤) ـ زین‌العابدین حمزه‌میرزا (۳٤۵) خان‌خانان ـ عبدالله یزدی ـ شهیدی ـ جامعی (۳٤٦) داخل‌قمر ـ محسنی شاملو صالح ـ شجاع کاشی (۳٤۷) ـ نجف گنجه‌ای ـ مجرم ـ محمد امین کشمیری ـ نجم‌الدین کبری (۳٤۸) ـسحابی‌نجفی(۳٤۹) محمدبیك ـ فیض ـ باباافضل (۳۵۰)

خیام ـ محمود حسینی همدانی (۳۵۱) ـ نصیر همدانی ـ خان احمد گیلانی ـ شاه طهماسب (۳۵۲)ـ شوریده مداح ـ باقر خان ـ حکیم عارف ـ جعفر اصفهانی (۳۵۳) ـ محمد اشرف توپی ـ عبدالغنی تفریشی ـ میلی مشهدی (۳۵٤) حسابی ـ نظیری نیشابوری ـ میر حضوری قمی ـ امیدی ـ شیرین (۳۵۵) ملانسبتی ـ ولی‌دشت بیاضی ـ قزلباش خان ـ بدیع قروینی (۳۵٦)ـ میر برهان ـ محمدحسین‌سری ـ عارف ـ میرزاابراهیم ـ سلیم تهرانی (۳۵۷)ـ محمدمؤمن یزدی میرزاغازی (۳۵۸) ـ عرشی (۳٦۱) ـ کمال اسمعیل (۳٦۲) ابوالبقاء ـ میرزامظفر میرزاعسکری ـ محمدامین مستغنی ـ شهابی (۳٦۳)ـ زکی همدانی ـ عبدالله‌وصفی مشگین‌قلم ـ اهلی ـ نظر (۳٦٤)ـ مظهری ـ مشربی ـ ابراهیم سوکی اصفهانی ـ رضاشوشتری ـ اوجی اصفهانی (۳٦۵)ـ مستورخان (۳٦٦) ـ فصیح هراتی (۳۷۰) وحشی (٤٤۹)ـ ابوتراب بیك (٤۵۱) ـ ظهوری (٤۵۳) ـ داهیا (٤۵۵) ـ صابری (٤٦۹)ـ عبید زاکانی (٤۷۲) ـ اوحدی (٤۷۵) ـ بوعلی‌سینا (۵٤٤) ـ نوایی (۵۸۰) ـ جلال جعفر فراهانی (٦۰٦) ـ جعفرغیرت (٦۰۹) رفیق ـ سلیم‌اردلانی (٦۲۲) طوفان (٦۲۳) ـ محمد شریف‌مغربی (٦۲۵) بلاکش ـ امیدی (٦۲٦) ـ تقی‌صهبا هلالی ـ (٦۲۷) ـ عصمت دختر قاضی سمرقند ـ خاتون ـ عفتی‌اسفرائینی ـ عایشه خاتون سمرقندی (٦۲۸)ـ مهری‌بیگم‌زوجه خواجه‌عبدالعزیز ـ مهستی‌دختر میرزا عبدالصمد (٦۳۱)ـ نورجهان‌بیگم زوجه‌جهانگیرشاه ـ مطربه خاتون کنیز طغانشاه (٦۳۲)ـ لاله‌خاتون ـ عصمت‌الدین‌شاه دختر سلطان جلال‌الدین (٦۳۳)ـ فتحعلیشاه (٦۳٤) ـ زینب نسابیگم مخفی (٦۳۵) ـ محتشم (٦۳٦) نظیری (٦۵۳) خاقانی (۷۰٦)ـ شیخ‌عبدالله‌مردوخه (۷۰۷)ـ فردوسی (۹۸۲) ـ شمس‌تبریزی ـ انوری ـ سنجری ـ عرفی (۹۸۳) ـ ملامیرزا ـ نظامی ـ درویش‌اظهر (۹۸٤) ـ مدح کتاب و خاتمه (۹۸۵)

آغاز :

ابتدابسم خداونـد قدیم　　　آن الهی کـوست رحمن‌رحیم

انجام :

اینچنین همدم لطیف که دید　　　که‌نرنجید و هم‌نرنجانید

خط نستعلیق‌کتابت ازدوکاتب - عنوان‌ها قرمز - رقم محمود و عبدالکریم سلطان‌بانهٔ تاریخ تحریر ۱۲۷۴ و ۱۲۷۵ - اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر - جلدمیشن قهوه‌ای ترنج ونیم ترنج وسرترنج ضربی - کاغذ فرنگی الوان - ۹۸۵ صفحه - ۱۶ سطر - اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۰ میلیمتر - شماره دفتر۱۳۷۵۸

جنگ　　۲۳۳۰

شامل منتخبی ازغزلیات حافظ (صفحه۱تا۸۰) وجامی (صفحه۸۱تا۱۷۴)

آغاز :

زنهارعرضه‌ده برجانان پیامما　　　گونام مازیادبعمدا چه میبری

انجام :

برای‌نعمت‌دنیا که خاك‌برسر آن　　　منه زمنت هرسفله باربر گردن

خط نستعلیق‌کتابت خوش - رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۲) - آغازوپایان‌افتاده -بعضی صفحه‌ها چلیپا نوشته‌شده - اندازه ۸۰ × ۱۴۰میلیمتر - جلدتیماج قهوه‌ای‌ترنج و نیم‌ترنج

منگه - کاغذفرنگی بعضی از برگها متن وحاشیه ووصالحی شده - جدول زر - ۱۷۴ صفحه - ۹ سطر متن ویك سطر حاشیه - اندازه نوشته ۴۵ × ۹۰ میلیمتر - شماره دفتر ۴۹۲۳۷

جنگ ۲۳۳۱

پایان افتاده وشامل: پنج قصیده در وصف بهار و طبیعت و دستار و چندین قطعه وغزل ورباعی در ۷۵۰ بیت که اغلب از شعرای قرن ۱۱ و ۱۲ است (۱ تا ۶۲) دیباچه دیوان نصیر - ۸ قصیده - دوترجیع بند - وچندین قطعه وغزل و رباعی از نصیر در حدود ۶۰۰ بیت (۶۵ تا ۱۱۸) - ۱۱ قصیده - دوترجیع بند - دوساقی نامه وچندین قطعه وغزل ورباعی در ۱۸۰۰ بیت (۱۱۹ تا ۲۶۰) - ۷ قصیده ویك مثنوی در توصیف اسب وچندین قطعه وغزل ورباعی از سایم در ۱۲۰۰ بیت (۲۶۳ تا ۳۶۹) - دوقصیده و یك ترجیع بند و یك مثنوی از ابوتراب بیك جوشقانی در ۳۴۰ بیت (۳۷۰ تا ۳۹۳) - ۳۷۰ رباعی ازمؤمن یزدی (۳۹۴ تا ۴۶۸) - ۲۷۸ رباعی ازمیرمغیث محوی همدانی (۴۶۹ تا ۵۲۵) - ۱۵۰ رباعی ازعارف.

آغاز:

باز برخاست نسیم از شکن زلف یار

نو عروسان چمن را شده برگ آینه‌دار

انجام:

ما آینه‌ایم وهر که درما نگرد هر نیك وبدی که بیند ازخودبیند

خط نستعلیق کتابت ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۲) ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۳۰ میلیمتر جلد تیماج سیاه ضربی-کاغذ سمرقندی ـ جدول زردولاجوردوسیاه ـ صفحه‌های ۱ـ۱۳ـ۶۵ ۱۱۹ـ ۲۶۳ـ۳۷۱ـ۴۶۹ـ۵۲۷ سرلوح مذهب مرصع کارهند وبین سطرها طلا اندازی ـ ۵۵۶ صفحه - ۱۵ سطر- اندازه نوشته۷۵ × ۱۶۰ میلیمتر شمارهٔ دفتر۳۵۵۷۶

جنگ ۲۳۴۲

شامل غزلیات فارسی وترکی و مخمس ورباعیات ومفردات است کاتب گاهی نام شاعر را ننوشته و گاهی بخطا نوشته است و اسامی شعرا بدینقرار است .

صائب (صفحه۱ تا۳۹و۲٤٤ و۳۱٤)ـطالب(٤۲ و ٥۱)ـجامی(٥۰و۸۲)ـعرفی (٥٦)ـکاتبی(۷٦و۱۳۸) ـفهیم،ترکی(۸۰)ـشوکت(۱۱۲)ـخسرو(۱۲٤و۱۸۱و۲۱۱) حافظ (۱٤٦)ـحسن دهلوی (۱٦٦ ۱۸۰و۱۸۸و۱۹۰و۲۰٤ و ۲۱٥)ـالمعی (۱۷۲) غزالی (۱۷۳)ـآصفی (۱۷٤و۲۰٥)ـمحتشم (۱۷٥)ـهلالی (۱۷٦)ـاقدس (۱۷۷) نظیری (۱۷۸و۲۰۰)ـتجلی (۱۷۹) داعی ـ ثابت (۱۸۲)ـمظفر ـ محوی (۱۸۳) منصورـ رسمی(۱۸٤ و۱۹۳) ـ همایون (۱۸٥)ـسقاـفیضی (۱۸٦ و ۲۱۳) ـ شامی (۱۸۷) ـ بزمی(۱۸۸) ـ نسیمی (۱۸۹و۲۰٦ و ۲۱۱) ـ جمال (۱۹۰) ـ زمان(۱۹۱) عشرتی ـ ملك قمی (۱۹۳) غباری-(۱۹۳ و ۲۰۷)ـ سلمان ـ تقی (۱۹٤) ـ صبوری (۱۹٥) شمس الدین (۱۹٦) ـ مولوی (۱۹۷) ـ بهاءالدین (۱۹۹)ـ دری (۲۰۰) شفایی (۲۰۱) واعظ (۲۰۲)ـحیرانی (۲۰٤)ـنظامی (۲۰٥)ـشوقی (۲۰۹)ـمخفی

(۲۱۰)ـامانی (۲۱۱)ـیعقوب (۲۱۲)ـمخمس فیضی(۲۱۳)ـ تقی(۲۱۶)ـهاشمـحشم (۲۱۷)ـمؤمن ـ ابراهیم (۲۲۰)ـمظهر (۲۲۶)ـرباعیات بدون عنوان (۲۲۷ تا۲۳۳) افراد بدون عنوان (۲۳۴ تا۲۴۲)ـفضولی،ترکی (۲۴۶ تا ۲۵۶)ـاشعار ترکی بدون عنوان (۳۰۰ تا۳۰۵) قدر،ترکی (۳۰۶) ترکی بدون عنوان (۳۰۸ تا۳۱۳) .

آغاز:

ای دفتر حسن ترا فهرست و خدو خالها

تفصیلها پنهان شده در پرده اجمالها

انجام :

در زمستان باغ اگر از برگ عریان میشود

برگ عیش خلق افزون در زمستان میشود

خط نستعلیق کتابت ـ رقم وتاریخ ندارد(قرن۱۳)ـاندازه۱۴۵ × ۲۱۰ میلیمترـجلد تیماج زرشکی ترنج منگنه ـکاغذفرنگی ابری الوانـ۳۱۵ صفحه ـ ۱۰ سطرهرستونـاندازه **نوشته** ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر شماره دفتر۱۶۱۵۳

جنگ **۲۳۳۳**

کاتب بدستور میرزا علی اکبر پسر حاج میرزا حسن گردآورده است و منتخبی است ازاشعار شعرای ایران بدینقرار :

ناصرخسرو (۱ تا ۸۹) ۱۵۵۵ بیت ـ امیرمعزی (۸۹ تا ۱۲۹) ۶۸۸ بیت ـ

رودکی وقطران (۱۲۹ تا۱۵۵) ٤٤٠ بیت ـ قطران بلخی (۱۵۵تا۱٦٤)۱٤۹ بیت ـ ابوالقاسم همدانی (۱٦٤ تا ۱٦٦) ٤۹ بیت ـ جمال الدین عبدالرزق (۱٦٦ تا۱٦۸) ۲۲ بیت ـ سؤال فاضل کاشان در ترجیح انوری وظهیر (۱٦۸) ٥ بیت ـ جواب مجد (۱٦۸ و۱٦۹) ۲۱ بیت ـ عثمان مختاری (۱٦۹تا ۱۷۲) ٤۹ بیت ـ منوچهر شصت کله (۱۷۲) ۱۷ بیت ـ عمعق (۱۷۳) ۳۱ بیت ـ قاآنی (۱۷٥) ۷۰ بیت ـ ظهیر (۱۷۹ تا ۲۰٥) ٤٤٤ بیت ـ ادیب صابر (۲۰٥ تا ۲۱۹) ۲٥٤ بیت ـ سوزنی (۲۲۰ تا ۲۳٥) ۲٦٦ بیت ـ سنایی (۲۳٥ تا۲٤۱) ۱۰۲ بیت ـ عنصری (۲٤۱) ٤۲ بیت ـ انوری (۲٤٤ تا ۲٦٤) ۳٤٤ بیت ـ مسعود سعد سلمان (۲٦٤ تا ۲۹۳) ٥۰۸ بیت ـ عبدالواسع جبلی (۲۹۳) ۱۰ بیت ـ ایرج میرزا (۲۹٤) ۲ بیت ـ علی حسین درمدح میرزا سنگلاخ (۲۹٦) ـ عثمان مختاری (۲۹۹) ٤٤ بیت ـ قاآنی (۲۹۹) ۹ بیت ـ میرزا تقی کرمانی (۳۰۱) ۲۹ بیت ـ مثنوی پیروجوان نصیر خراسانی (۳۰۱ تا ۳۱۳) ۲۲۰ بیت ـ قصاید سعدی (۳۱٤) ۲۱۱ بیت ـ لامعی (۳۲٦ تا ۳٤۳) ۳۰۱ بیت ـ قایم مقام (۳٤۳تا۳٦۹) ٤۹ بیت .

آغاز:

تا کی خوری دریغ زبرنایی زین چاه آرزو زچه برنایی

انجام:

هرچه ازاین طورها بینی چو نیکو بنگری تو
بر مراد چاکران خسرو قاجار دارد

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم محمد کاظم ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۰ ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج آلبالوئی ـ کاغذ فرنگی ـ جدول سیم ولاجورد وکمند قرمز ـ ۳۶۹ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۶۰ میلیمتر شماره دفتر ۱۳۳۵۶ .

جنگ ۲۳۳۴

شامل منتخبی از اشعار فارسی و ترکی که مشوش صحافی شده و در اثر وصالی نوشته بعضی از برگها از میان رفته است بدین قرار :

قصاید صباحی (۱)ـ قصاید انوری (۴ و ۲۴ و ۳۲ و ۱۱۴ ـ سعدی (۱۸ و ۵۱ و ۱۱۴)ـ عرفی شیرازی (۲۰ و ۳۰ و ۴۱)ـ سلمان ساوجی (۲۸) ـ نامی اصفهانی (۴۷ و ۱۲۹)ـ عاشق اصفهانی (۷۳)ـ مؤمن یزدی (۷۷)ـ رباعیات محوی (۸۵)ـ باباطاهر (۸۸)ـ فایض (۹۵)ـ حکایتهای بدون عنوان (۹۶)ـ مضحکات (۱۰۱)ـ مهدی بیك شقاقی (۱۰۹)ـ هجویات فایض ـ انوری (۱۱۳ و ۱۱۴) ـ عالم اصفهانی (۱۱۹)ـ مثنوی درویش (۱۲۴)ـ نظیر سیاه (۱۲۶)ـ فضولی (۱۳۹)ـ مخمس حسامی (۱۴۵). مخمس صادق (۱۴۶)ـ مخمس محب (۱۴۷)ـ مخمس عالم (۱۴۸ و ۱۹۳)ـ مخمس حاجت (۱۴۹) ـ مخمس مؤمن (۱۵۱)ـ مخمس خاقانی (۱۵۲)ـ مخمس فتح‌الله (۱۵۳)ـ مخمس آزاد (۱۵۴ و ۱۹۵)ـ حافظ (۱۵۷ و ۱۹۱) ـ مخمس اهلی ـ مخمس کمال الدین (۱۷۸)ـ مخمس انور سقا (۱۷۹)ـ مخمس وزیری (۱۸۰)ـ مخمس حسینی (۱۸۱)ـ مخمس توفیق و ناصح (۱۸۲)ـ مخمس عنایت‌الله (۱۸۴)ـ مخمس رضایی (۱۸۵)ـ مخمس جامع (۱۸۶ و ۱۸۸)ـ مخمس جامی (۱۸۷)ـ مخمس خسرو (۱۸۹)ـ مخمس استاد و لطفی (۱۹۰)ـ مخمس باقر و شعاعی (۱۹۴)ـ مخمس عاشق (۱۹۶)ـ مخمس نامی (۱۹۷ و ۱۹۸)ـ مخمس وحشی (۱۹۹)ـ غزلیات فایض افشار (۲۰۹)ـ محمد مهری (۲۴۱)ـ سید حسین رفیق (۲۶۹)ـ محتشم ـ وفا ـ سایل (۲۷۹ و ۲۸۰)ـ آقاحسن (۲۸۱) قصاب (۲۸۲)ـ نظیری (۲۸۳)ـ جامی خراسانی (۲۸۵)ـ اوحدالدین کرمانی (۲۸۶)ـ حاجی فتوی مقدم (۲۹۱) .

آغاز:

شبا هنگام چون بنهفت رخ این لاله حمرا
شکفت ازچشم انجم صدهزاران نرگس شهلا

انجام :

من ننالم زاحمد محمود هر که بکنه بمو فلك نکنه

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشتهای مختلف درصفحه ۸۷ دارد که قدیمترین تاریخ آن ۱۲۷۸ است ـ ۱۴۰ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۹۸ صفحه ـ تعداد سطور مختلف ـ متن و حاشیه نوشته شده ـ اندازه نوشته ۹۵ × ۱۸۰ میلیمتر . شمارهٔ دفتر ۱۳۷۴۴.

جنگ ۲۳۳۵

مشتمل است بر : فهرست اسامی شعرا و تعداد ابیات (صفحه ۱ و ۲) ـ غزلیات سعدی (۳ تا ۴۷) ـ غزلیات حافظ (۴۸ تا ۶۳) ـ غزلیات نشاط (۶۴ تا ۶۶) ـ غزلیات مجمر (۶۶ تا ۷۲) ـ غزلیات عاشق اصفهانی (۷۲ تا ۷۴) ـ غزل محتشم (۷۵) ـ غزل مشتاق ورفیق (۷۶) ـ غزلیات محرم (۷۶ تا ۷۸) ـ غزلیات وصال (۷۸ تا ۸۵) ـ بوستان سعدی (۸۶ تا ۹۳) مثنوی میرزا نصیر (۹۴ تا ۱۰۹) ـ فرهاد و شیرین وحشی (۱۰۹ تا ۱۲۵) ـ ترجیع بند هاتف (۱۲۵ تا ۱۳۳) ـ باغ رفتن شیرین از عرفی (۱۳۳ تا ۱۳۸) ـ ترکیب بند ضیاء اصفهانی (۱۳۸ تا ۱۴۲) ـ رباعیات خیام

(۱٤۲ تا ۱٤۷) ـ دوبیتی‌های باباطاهر (۱٤۷ تا ۱۵۲)ـ میرمرشد همدانی ومطایبه مصاحب نائینی (۱۵۲ تا ۱۵٦) ـ تغزل نوری اصفهانی (۱۵۷) ـ قصیده ـ مقطعات. مطایبات سعدی (۱۵۷ تا ۱۷۵)ـ غزل طبیب اصفهانی (۱۷٦) ـ ساقی نامه حافظ (۱۷٦ تا ۱۸۱) حکایت شیخ صنعان عطار (۱۸۲ تا ۲۱۲).

آغاز:

اول دفتر بنام ایزد دانا ...

انجام :

این بگفت آن ماه ودست ازجان فشاند

نیم جانی داشت بر جانان فشاند

خط شکسته نستعلیق خفی‌خوش ـ عنوان‌ها فرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشت های ملکیت ومهر «یاامام حسین» پشت برگ آخر ـ اندازه ۱۰۶ × ۱۸۰ میلیمتر جلد روغنی بوم‌یشمی زرك درون تیماج قرمز، گل‌وپرنده ـ کاغذ ترمه ـ جدول زرولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع‌کار شیراز صفحه اول ـ صفحه ۳ و ۴ تمام تذهب وترصیع و بین سطرها طلا اندازی ـ صفحه۲۱ چهار مربع‌مذهب‌مرصع‌ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۳۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۸۶۸ .

جنگ ۲۳۳۶

گردآورنده **بهمن‌میرزاقاجار برادرمحمدشاه** مؤلف تذکره‌محمدشاهی است

وبطوریکه خود درمقدمه نوشته است قصدداشته شعرایی را که درتذکره ازآنها یادنکرده است دردوجلد جمع‌آوری کند وضمیمه تذکره محمد شاهی سازد این نسخه مشتمل برمنتخبی ازاشعار همان شعرااست بدون شرح حال آنان بدینقرار: ازرشید وطواط (صفحه ۱و۲) ـ مقدمه نثربهمن میرزا و فهرست شعرا (٤ و ٥) ـ منتخب دیوان جعفر صافی (٦ تا ٦٢) ـ ملاحسین رفیق (٦٢ تا ٧٩) ـ هاتف (٧٩تا ٨٨) ـ سلیمان صباحی (٨٨ تا ٩٩) ـ آذر(٩٩ تا ١١٤) ـ محمد سحاب (١١٤تا١٢٢) علی مشتاق (١٢٢ تا ١٥٣) وحشی (١٥٤ تا ١٩٧) ـ ازلیلی‌ومجنون مکتبی (١٩٧تا ٢٦٧) ـ اوحدی مراغه‌ای (٢٦٧ تا ٢٧٧) ـ ادیب صابر (٢٧٨ تا٣١١) ـ کمال‌الدین اسمعیل (٣١١ تا ٣١٦) ـ صاحب (٣٦١ تا ٤٣٢) ـ شاه نعمت‌الله (٤٣٢ تا٤٤٠) ـ قصاید رشید وطواط (٤٤٠ تا ٤٤٧) ـ اززاد المسافرین امیر حسینی‌غوری (٤٤٨ تا٤٥٢) ازرقی (٤٥٢ تا ٤٧٩) ـ سلمان‌ساوجی (٤٧٩ تا٤٩٨) ـ ازمنطق الطیر عطار (٤٩٨ تا٥٧٨) ـ مجد همگر (٥٧٨ تا ٦٠٠) ـ علی‌نقی کمرهٔ (٦٠٠ تا ٦٤٥).

آغاز:

درسال ١٢٤٩ هجری که این‌بنده خاکسار بهمن قاجار ...

انجام:

ازقید خود پرستی رستی اگر تو رستی

صد بار بت پرستی بهتر که خود پرستی

خط نستعلیق‌کتابت جلی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم بهمن میرزا قاجار ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۶ ـ اندازه ۲۰۰ × ۲۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج‌قهوه‌ای‌ترنج‌ونیم‌ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذفرنگی ۶۲۵صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازه‌نوشته ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ‌دفتر۷۴۵۹۵

جنگ **۲۳۳۷**

این نسخه را **میرزا اسحق نیریزی ملقب بشمس المعالی** برای اسدالله میرزا نایب الحکومه فارس گرد آورده وپشت برگ اول بخط شکسته خوش نوشته است وپس ازآن بدست علی‌محمد شریف الدوله وبعد به ملك الشعرا بهار هدیه شده است ودرحاشیه صفحه‌ها یادداشت هـای بهار دیده میشود این جنگ منتخبی است ازاشعار شعرای متقدم‌بدینقرار :

فرخی سیستانی (صفحه ۱ تا ۳٦)ـ عنصری (۳۷تا ٤۰)ـسوزنی (٤۱ تا۵۲) ـ ازرقی (۵۳ تا ٦٤)ـامیر معزی (٦۵ تا ۱۰۳)ـمنوچهری (۱۰٤ تـا ۱٤۱) قطران (۱٤۲ تا ۱٦۷)ـظهیر(۱٦۸ تا ۱۷۲) .

آغاز:

ای صورت بهشتی در سدره بهایی
هرگز مباد روزی از تو مرا جدائی

انجام :

ز خاك مجلس او بوی خلد میآید چنانکه نکهت عنبر زکلبه عطار

خط نستعلیق‌کتابت خفی خوش ـ عنوان‌هـا الوان ـ رقم‌محمدکاظم متخلص بناظم‌ـتاریخ تحریر ـ ۱۲۷۷ ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلدتیماج قرمز ـکاغذ فرنگی افشانـ جدول وکمند سیم ولاجورد ـ ۱۷۲ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۰ میلیمتر

شمارهٔ دفتر ۷۶۴۳۳

جنگ ۲۳۳۸

شامل منتخبی از اشعارشعرای ایران تا قرن ۱۱ که درمتن و حاشیه برای شیخ علی عرب نوشته شده‌است.

آنچه درحاشیه نوشته شده است :

۱ـ فرهاد وشیرین وحشی (۱ تا ٦٤)

۲ـ ناظرومنظور وحشی (٦٥ تا ۱۲٦)

۳ـ سوزو گداز نوعی خبوشانی (۱۲۷ تا ۱۸۰)

٤ـ شمع وپروانه اهلی (۳۰۷ تا ۳٤۱)

۵ـ مثنوی نصیرا همدانی (۳٦۲ تا ۳۸۱)

وآنچه درمتن است اشعارپراکنده ازشعرای زیر :

آصفی خراسانی (۱) ـ امیرهمایون خراسانی (٤) ـ میرزا قلی میلی (۷) فصیحی هروی (۱۰) ـ نظرمشهدی ـ اهلی خراسانی (۱٤) ـهلالی خراسانی (۱۶) حیدر کلوج (۲۰) ـ حیرانی خراسانی (۲۱) ـ بنایی خراسانی (۲۳) ـ ولی‌دشت بیاضی (۲۵) ـمحمدجان قدسی (۲۹) ـ اقدس‌مشهدی (۳۲) ـمحمد میرك ـصالحی خراسانی(۳۳)ـ کمال‌خجندی(۳٤)ـ نظیری‌نیشابوری(۳۵)ـکاتبی‌نیشابوری (٤٤) ـ محمدصوفی (۵۳) ـ طالب آملی(٦۲)ـزکی‌همدانی (۷۱) ـ رشکی‌همدانی (۷۳) رونقی همدانی (۷٦) ـ نصیرا همدانی (۷۹) ـ شکوهی همـدانی (۸۵) ـ مسیحی همدانی (۸۷) ـ علینقی کمره (۹۱) ـ اوحدی (۹٦)ـ محتشم(۹۹)ـامیرروزبهان ـ

صبری صفاهانی (۱۰۵) ـ عزمی صفاهانی (۱۰۹) ـ بیکس صفاهانی (۱۱۱)ـشفایی صفاهانی (۱۱۳) ـ وحشتی کاشی (۱۲۱) ـ باقر خورده (۱۲۵) ـ آذری (۱۲۹) ـ نصیر (۱۳۴) ـ امتی تربتی (۲۲۷) ـ مستعد خان (۲۳۱) ـ کامی سبزواری (۲۳۵) شاپور ـ فریبی تهرانی (۲۳۹) ـ خیام(۲۶۲) ـ غزل سعدی (۲۶۵) ـ غیاثا ـحلوایی (۲۷۵) ـ نصیرا همدانی (۲۸۶)ـ حافظ (۳۰۴)ـ صادق دست غیب (۳۳۷)ـفدایی نوربخش (۳۳۹) ـ محمد میرك اصفهانی (۳۴۳) ـ رضی اصفهانی (۳۴۴) ـ حزنی اصفهانی (۳۴۵) ـ ضمیری اصفهانی (۳۵۰) ـ رباعیات سحابی (۳۷۰)

آغاز :

ساز آبـاد خدایـا دل ویـرانی را
یا مده مهر بتان هیچ مسلمانی را

انجام :

ای شعله آه خانـه روشن کردی
ای غم توخوش آمدی صفا آوردی

خط نستعلیق کتابت وشکسته نستعلیق خفی خوش درسه ستون ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محمد رضا نوری ـ تاریخ تحریر ۱۲۹۲ (صفحه ۲۶۵ با خط تازه‌تراز خطوط دیگر نسخه)ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه زرکوب ـ کاغذ متن وحاشیه متن اصفهانی الوان حاشیه فرنگی ـ ۳۸۱ صفحه ـ ۱۰سطرمتن ۳۶ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۸۰ میلیمترشماره دفتر ۱۳۹۱۳۰

جنگ ۲۳۳۹

شامل قصیده شمس‌المناقب درمدح حضرت علی (ع) ازمحمدعلی سروش شمس‌الشعرا (قرن۱۳) ۱۷۰ بیت (صفحه ۲٤) ـمعراج‌الخیال علیرضا تجلی (صفحه ٤۰ تا ۸۲) ومنتخبی از اشعار شعرای زیر :

سلطان ابوسعید (۳۹) ـ عصمت بخاری (٦٥) ـ محمود بهشتی (٦٦) عرفی (٦۹) ـ مولوی ـ خیام (۷۱و۹٤) ـ مخلص (۷۲ و ۹٥ و ۱۰٤) بهاءالدین ـ صفی قلی بیك (۷۳) نامرعلی (۷٤)ـصائب (۷۰ و۷۸ و۸٦و۱۰۲) صامت (۷٦ و۷۸و ۹۹) ـ جامی (۷٦) ـ میرنجات (۷۷ و ۱۰۳) ـ ملاقاسم (۸۰)ـوحیدالزمانی ـ عبدالمولی (۸۳) ـ اسیر (۸٤و۹۱) ـ نورس(۸٦) ـسابق (۸۷و۹۰)ـخیالی (۸۸) ـکلیم (۸۸و۱۰۰) ـ خالصی (۹٦)ـحسن خان (۹۷) ـ رفیع (۹۸) ـ سعدی(۱۰۳) زلالی (۱۰۷)

آغاز :

شبها زسوز نالـه زارم عجب مـدار

بر گوش پنبه گر نهد ازصبح روزگار

انجام :

زد بعالم در ظـلال خضر جوش

دین وایمان وجان ودل کردم نثار

خط شکسته‌نستعلیق خوش چلیپا - رقم و تاریخ ندارد(قرن ۱۴) - اندازه ۱۱۵ × ۲۱۰ میلیمتر- جلد تیماج قهوه‌ای - کاغذ اصفهانی زرفشان - جدول زر - ۱۳۳صفحه - دوبرگ آخرمعکوس صحافی شده-۱۲سطر - اندازه نوشته ۹۰ × ۱۶۵میلیمتر - شماره‌دفتر۱۴۰۷۴

جنگ ۲۳۴۰

گردآورنده **فرحت علی** متخلص بفرحت است که برحسب تخلص شعرا این جنگ را بروش الفبایی تنظیم کرده است و در آغاز هر حرف فهرست اسامی شعرا با یك مقدمه نثر و نظم از گردآورنده نوشته شده است این جنگ آغاز و پایان نداشته و از حرف ض تا ق بوده که مالك نسخه فکری سلجوقی ٤٤ برگ بدان افزوده است.فهرست شعرای حرف الف و اشعار آنها روی برگ دوم و نامه‌ای از فکری سلجوقی روی برگ سوم و شعر از شعرای حرف الف تا ص بخط فکری سلجوقی است .

اسامی شعرایی که از آنها شعر آمده بدینقرار است :

ابراهیم - انیسی - آرزو - آشوب - آبرو - اوجی - امیرحاجب - امجد - امام بیك - اقدس - اوحدی - ادهم - آصفی - آرام - (١٦ تا ٢٠) - بنایی هروی - بیگانه - ثابت - ثنایی (٢١تا٤٣) - جبلی غرجستانی - جاروبی مروزی- جانبی تبریزی - جانی تهرانی - جنوبی‌همدانی - جمال‌کاشانی(٤٥و٤٦) رفیق هروی - سنایی (٥٥و٥٩) - صفی‌هروی (٦٥) مقدمه نثر و شعر از فرحت (٦٦ و ٦٧) - ضامن - ضمان - ضمیر - ضیاءالدین شیرازی - ضابط (٦٨ تا

۷۱) ـ مقدمه نثر و شعر از فرحت و فهرست شعرای حرف ط (۸۳ تا ۹۳) ـ طالب آملی ـ طوقی ـ طرزی ـ طرب ـ طراز ـ طرفی ـ طوسی ـ طاهر عطار ـ طارمی ـ طاری ـ طایف ـ طریقی ـ طوری ـ طوطی ـ شاه طهماسب ـ طبیب ـ طیفور ـ طالب حسین ـ طالع ـ طالبی ـ طالب نقیب ـ طاهر ـ طالعی ـ طاهری ـ طالعا (۹۴ تا ۱۶۳) ـ مقدمه نثر و شعر از فرحت و فهرست شاعران حرف ظ (۱۶۴ تا ۱۶۷) ـ ظریفی ـ ظاهری بخاری ـ ظاهری نسادری ـ ظاهرا ـ ظهیرالدین ـ ظرافت ـ ظریف ـ ظفر خان نواب ـ ظفر ـ ظهورا ـ ظلی ـ ظهوری ـ ظهیرا ـ ظهیر ـ ظهیر فاریابی ـ ظهیر لاهیجی ـ ظهیر هروی (۱۶۸ تا ۱۹۶) مقدمه نثر و شعر از فرحت و فهرست شاعران حرف ع (۱۹۹ تا ۲۰۵) عابد ـ عابدی ـ عاجزی ـ عاجز ـ عابدی بدخشی ـ عادلی ـ عادلی خراسانی عارضی ـ عارف مشهدی ـ عارف شبانکاره ـ عارف لاهیجی ـ عارفی ـ عاشقی ـ عاشق ـ عاکفی ـ عالم ـ عالی ـ عاملی ـ عامل ـ عبیدی ـ عبدالله‌خان ـ عبدالکریم ـ عبدالوهاب ـ عبدالملک ـ شاه‌عباس ـ عبدالمولی ـ قاضی عبدالله ـ عبدالرحیم ـ عبدالرشید ـ عبدالخالق ـ عبدالله قطب‌شاه ـ عبدالغفار ـ عبدالعلی ـ عبیدزاکانی ـ عبدالحمید ـ عبدل ـ عبدالعزیز ـ عطار ـ عبدالواسع ـ عبد الرافع ـ عباس ـ عبدالجلیل ـ عبدالله انصاری ـ عبدالقادر ـ عبدالرحیم سرخسی ـ عبدالرحیم کشمیری ـ عتاب ـ عشقی ـ عشق‌الله ـ عتابی ـ عثمان ـ عجزی ـ عرفی ـ عرب شاه ـ عراقی ـ عزیز ـ عزیزی ـ عزلت ـ عزت شاه ـ عزت ـ عزلی ـ عزمی ـ عزالدین ـ عزی ـ عزب ـ عسکری ـ عسکر ـ عشرتی ـ عشرت ـ عصمت ـ عصری ـ عصمت‌الله ـ عطری ـ عطایی ـ عظیما ـ عظیم ـ عفت ـ عقلی ـ علوی ـ علیقلی ـ علینقی کمره ـ علایی ـ علیقلیخان ـ علی‌کاشی ـ علی کشمیری امیرعلیشیر ـ علی سرمدی ـ علیمردان خان ـ میرعلی ـ میر علی اکبر ـ علی

استرابادی - علمی - علیقلی ترکمان - عمای ساوجی - عمادالدین . عنایت‌اللّٰه‌خان - عنایت - عنوان - عنصری - عنای - عنایت‌الله - عنایت زرگر - عهدی - عیشی - عیدی - عیان - عیسی - عیادی - عیدی شحنه - غنیمت - غالب - غمام - غیرت - غافل - غیرتی - غباری - غنی - غزال مشهدی - غضنفر گلخاری (۲۰۶ تا ۳۹۷) مقدمه نثر از فرحت و فهرست شاعران حرف غ (۳۹۸ تا ٤۰٤) - غازی - غزالی - غافل - میرغازی - غافلا - غالب - غایب - غباری - غریبی - غریب - غزنوی - غروری - غضنفر - غفور - غمام - غنیمت - غفار - غنی - عبدالغنی - غواص - غوری - غیاثا - غیاث - غیاث‌الدین - غیرت - غیرتی - غیور - غیوری (٤۰٤ تا ٤۱۷) مقدمه نثر و شعر ازفرحت وفهرست شعرای حرف فاء (٤۷۳ تا ٤۷۸) فاتح - فتوی - فدایی - فارغ - فروغ - فراغ - فارغی - فرح - فخری - فرحت - فرصت - فراخی - فرخی - فردی اردبیلی - فریب رمال - فرج‌اللّٰه - فخر صفاهانی - فاخر - فزونی - فردی تربتی - فصاحت - فصیحی - فطرت - فغفور - فضل - فضل‌اللّٰه - فرات - فرید - فربهی - فریدجاجرمی - فرخی‌هروی - فخرالدین قزوینی - فدایی لاهیجی - فلکی - فکری - فضل - فکرت - فکاری - فکر - فدایی - فهیم - فهمی - فوجی - فوزی - فیض - فیضی - فرجی - فانی - فایز - فایض - فیاض - فسونی - فارسی - فریدون - فریدالدین (٤۸۰ تا ٦۱۱). مقدمه نثر و فهرست شعرای حرف ق (٦۸۳ تا ٦۸۷) - قاسمی - شاه قاسمی - قطران - قاسم‌رازی - قاسم دیوانه - قاسم بیك - قاسم ارسلان - قاصر - قاضی - قادری - قلندر - قاری - قراری - قایمی - قایم - قایل - قادر - قانع - قالی - قادرا - قصاب - قانعی - قبول - قبولی - قناد - قتلان - قدرت - قدسی - قدرایی - قسمتی - قدری - قدیمی - قرار - قربان - قراری - قرانی (٦۸۸ تا ۸۱۱).
تاصفحه۸۲٦ سفیدودر۸۲۷و۸۲۸ غزلی ازنظامی گنجوی بخط فکری سلجوقی است.

آغاز:

آنانکه دور زان لب میگون نشستداند
چون داغ درد . . . بر خون نشسته‌اند

انجام :

بسی کوشید بلبل با نظامی چو بشنیداین غزل منقاردر بست

خط نستعلیق کتابت بد ـ عنوان‌هاقرمز ـ رقم فرحت ـ تاریخ‌ندارد (قرن۱۴)ـاندازه ۱۵۰ × ۲۸۵ میلیمتر ـ جلد مقوا عطف وگوشه میشن سیاه ـ کاغذ ترمه وفرنگی الوان ـ ۸۰۳ صفحه ۲۵ سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۵ × ۲۴۰میلیمتر ـ شمارهٔدفتر۷۴۲۸۳ـ

جنگ ۲۳۴۱

مشتمل بر منتخب اشعاراز : سنایی (۱تا۳٤)ـ٤۹۲بیت ـ رودکی و قطران (۳٤ تا۶۱)ـمسعودسعد(۶۱تا۹۸) ٥٤۸ بیت ـ عضایری‌رازی (۹۸و۹۹)ـادیب‌صابر ۱۰۰تا۱۱٥) ۲۳۰ بیت ـ ناصرخسرو علوی (۱۱٥تا۱٤۸) ۷۷بیت ـ جمال‌الدین اصفهانی (۱٤۸ تا ۱٥۹) ۱٦٤ بیت ـ کمال‌اسمعیل(۱٥۹تا۱۷۲)۱۱٤بیت‌ـمختاری غزنوی (۱۷۳تا۱۷٥)ـعمادی‌غزنوی (۱۷٥تا۱۷۸) ٤۲بیت.

آغاز:

ای‌دردل‌مشتاقان‌از یاد تو بستانها بر حجت‌بیچونی‌ازوضع‌تو برهانها

انجام :

استوارم بدار اگر گویم　　　مدعی استوار بایستی

خط شکسته نستعلیق ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۴) ـ اندازه ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر جلد تیماج قهوه‌ای ضربی عطف وسجاف تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ ۱۷۸ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۱۳۲۹۸

۲۳۴۲　　جنگنامه خامس آل‌عبا (۱)

ناظم‌اشعار نامعلوم ۲ مثنوی ببحر متقارب دربارهٔ وقایع کربلاوشهادت حضرت امام حسین (ع) از میدان‌رفتن عابس تامقابله یزیدابطحی باحضرت وشهادت‌امام و آتش‌زدن خیمه‌ها و خاتمه کتاب ۲۰۰۰ بیت ـ تاریخ تألیف بنا بر سه‌بیت‌شعر پایان‌نسخه ۱۱۷۰ است.

آغاز:

بنام خداوند بسیار بخش　　　خرد بخش دین بخش دینار بخش ۳

---

۱ ـ درمیان سرلوح صفحه اول بهمین ترتیب نوشته شده .

۲ ـ از دوبیت شعر که در خاتمه است شاید تخلص مؤلف شعاع باشد.

خدایا اگرهست تاب قبول　　　عطاکن جنانش شعاع وصول

شعاعش بعرش الهی رسد　　　ز مه پرتوش تابماهی‌رسد

۳ ـ بیت اول با آغاز جمله حیدری محمدرفیع باذل یکی‌است.

همه کار دنیا و دین کردگار | ازین هر سه نعمت نمود آشکار

انجام :

پـی سال تاریخ طبع فصول | زحق خواست ازعرش اعظم نزول
ندا آمد از فوق عرش برین | که از جلوه تیغ آن طـیبین
چو افتاد این نظم مرضی حق | بجو از «کرامات منشی حق»

خط نسخ خوش - عنوان‌ها قرمز - رقم ابوالحسن جوزانی - تاریخ تحریر ۱۲۰۷ - اندازه ۱۵۰×۲۰۵ میلیمتر - جلد تیماج زرشکی - کاغذ فرنگی - جدول وکمند اکلیلی و الوان - صفحه ۱و۲ بین سطرها مطلا - سرلوح منقش اکلیلی صفحه اول - ۱۵۲ صفحه - ۱۴سطر - اندازه نوشته ۹۰×۱۵۰ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۶۱۷۹۶

حالنامه یا گوی وچوگان ۲۳۴۳

از **محمود عارفی هروی** (درگذشته ۸۵۳) مثنوی عرفانی بروزن لیلی و مجنون نظامی که در (۱) ۸۴۲ تألیف شده‌ودر اصل ۵۱۰ بیت‌است . این نسخه که پایان آن افتاده ۳۷۷ بیت بیشتر نیست .

۱ـدر نسخه ای که‌درفهرست ریو آمده . بجای «گوی‌خور» «گوی‌زر» است که‌مسلم نسخه بالا صحیح است .

۲ ـ صدرالسلطنه دریادداشت پشت‌برگ نسخه نوشته است که «تاریخ نسخه تسعین و خمس‌بوده و خط قبلة‌الکتاب سلطانعلی است ...»

آغاز :

زان پیش که حسب حال گویم — از صانع ذوالجلال گویم

انجام :

باعث شدیم بدین معانی — کردی بجناب شه جوانی

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۹) ـ برگ اول نونویس ـ پایان افتاده ـ محمدحسین شیرازی کاتب‌السلطان و صدرالسلطنه ۲ پشت برگ الحاقی گواهی کرده‌اند که خط سلطانعلی‌مشهدی است ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۸۵ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم مشکی ترنج و سر ترنج ولچکی طلایی ـ کاغذ متن و حاشیه متن اصفهانی حاشیه فرنگی ـ جدول وکمندزر وسیاه ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۳۹ صفحه ـ ۱۰ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۳۳۱۶.

۱ ـ تاریخ تألیف از دوبیت زیر بدست‌آمده.

ای آنکه معانیه ندانی — تاریخ بیان این معانی

چون کوکبه‌سحر نماید — روشن بتو«گوی»خور نماید

حالنامه و ۲۳۴۴

روشنایی نامه

تعداد ابیات این‌نسخه ۴۹۷ بیت‌است .

آغاز:

زان بیش که حسب حال گویم — از حضرت ذوالجلال گویم

انجام :

تا هست فلك بقای شه باد   بر دست ملك دعای شه باد

(روشنایی‌نامه ناصر خسرو پیوسته باین نسخه است (صفحه‌۱۰۵ تا۱۸۸) که درجای خودخواهدآمد.)

خط نستعلیق کتابت خوش - عنوان‌ها زر - رقم عبدالکریم خوارزمی - تاریخ تحریر ۸۸۳ - مهرفکری سلجوقی پشت برگ اول‌وچندمهر ناخوانا پایان‌نسخه‌ـ اندازه ۹۰×۱۷۰ میلیمتر - جلد تیماج زرشکی - کاغذ سمرقندی - جدول زر - سرفصل مذهب مرصع صفحه اول - ۱۸۸ صفحه - ۱۰ سطر - اندازه نوشته ۴۰×۱۰۵ میلیمتر - شماره دفتر ۷۴۲۹۸

حالنامه و **۲۳۴۵**

منتخب بوستان

این نسخه هفت بیت‌از اصل کتاب زیادتر است و ۵۱۷ بیت‌است .

آغاز :

زان بیش که حسب‌حـال گویم . . . .

انجام :

تاهست فلك بقـای شه‌بـاد   . . . .

(منتخب بوستان پیوسته به‌این نسخه است که درجای‌خود خواهد آمد.)

خط نستعلیق کتابت‌خوش ـ عنوان‌ها زرـ برگ پایان‌حالنامه نونریس است (صفحه‌۴۹)

رقم قسمت دوم محمد حسین ــ تاریخ تحریر محو شده (قرن ۹) ـ اندازه ۱۲۰×۲۰۳ میلیمتر ــ جلد روغنی ــ بوم مشکی گل و برگ درون یشمی گل زنبق ــ کاغذ اصفهانی و فرنگی ــ از صفحه ۴۹ متن و حاشیه زرفشان متن اصفهانی حاشیه فرنگی ابری ــ جدول زر ولاجورد ـ دو نیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۵۰ ــ ۹۰ صفحه ــ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰×۱۲۳ میلیمتر

شماره دفتر ۶۱۸۷۷

حدیقه الحقیقه ۲۳۴۶

از **مجدود بن آدم سنائی غزنوی** (قرن ۶) مثنوی عرفانی که در ۵۲۵ تألیف شده و مکرر بچاپ رسیده است این نسخه شامل قسمتی از مقدمه سنایی و فهرست ابواب (۱ تا ۲۴) ــ و مثنوی حدیقه ده هزار بیت (۲۵ تا ۴۸۵) . [۱]

آغاز :

وعلم ینتفع به یا نوری ناکاسته کی در ظلمات او را و دیگرانرا ....

انجام :

صدهزاران ثنا جو آب زلال   از رهی بـادبـر محمد و آل

خط نسخ قدیم اعراب دار جلی ــ عنوانها جلی تر از متن ــ رقم محمد بن مهدی خواجه جمکرانی القمی ــ تاریخ تحریر ۷۵۸ ــ پشت برگ اول یادداشت ملکیت ملك الشعرا بهار و عبدالله قاضی مشهدی و مهر محمد علم الهدی آغاز و پایان نسخه ــ آغـاز افتاده ــ انـدازه

---

۱ ــ همان نسخه ایست که استاد دانشمند آقای مدرس رضوی در تصحیح و چاپ کتاب حدیقة الحقیقه اصل قرار داده اند .

۱۵۰ × ۲۳۰میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ـ کاغذ اصفهانی ـ ۴۸۵ صفحه ـ ۲۳سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۹۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۷۴۶۹۱ .

حدیقه‌الحقیقه و (سیر العباد الی المعاد) ۲۳۴۷

شامل مقدمه سنایی (صفحه۱تا۱۱) و مثنوی حدیقه در ده‌باب ۸۵۰۰ بیت (صفحه ۱۳ تا ۳٦۲)

آغاز :

سپاس وستایش مبدعی است که بسخن پاك سخندان وسخنگوی را . . .

انجام :

صدهزاران ثنا چو آب زلال . . . .

(نامه سنایی بـه‌بهرامشاه (۳٦۲ تـا ۳٦٤) و مثنوی سیر العباد الی المعاد ٤٦٤ تا ۳۸۸) پیوسته باین نسخه‌است)

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ مقدمه شکسته نستعلیق خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محمود بن‌هاشم ـ تاریخ تحریر ۱۰۱۳ ـ اندازه ۹۵ × ۲۰۰میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی مقدمه متن وحاشیه اصفهانی ـ متن شکری حاشیه آبی ـ جدول زروسیاه ـ صفحه‌اول حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع و سرفصل مذهب مرصع پاره ـ ۳۸۸ صفحه ـ ۲۵سطر ـ اندازه نوشته ۵۵ × ۱۵۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۲۶۰۶۸ .

حدیقه‌الحقیقه ۲۳۴۸

مقدمه ندارد و ۹۵۰۰ بیت است

آغاز :

ای درون پرور برون آرای . . . ..

انجام :

بـاد بر مصطفی درود و سلام ایدالـدهر صد هزاران عام

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ عنوان میان سرلوح بخط ثلث جلی باسفیداب ـ رقم محمد بن ملامیر ـ تاریخ تحریر ۱۰۲۳ ـ پشت برگ اول یادداشت ملکیت منشی حضور ـ چند مهر محو شده پایان نسخه ـ اندازه ۱۳۸ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد میشن عنابی ترنج و سرترنج سوخت معرق ریخته ـ کاغذ عادلشاهی سمرقندی متن و حاشیه ـ متن زر فشان غبار ـ جدول زر والوان ـ سرلوح مذهب مرصع کارشیراز صفحه اول ـ صفحه اول و دوم طلااندازی بین سطرها وحاشیه ۱۰ میلیمتری مذهب وسط صفحه ـ ۶۸۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۴۴۲۸ .

حدیقه‌الحقیقه و ۲۳۴۹

(مفتاح الحدیقه)

این نسخه مقدمه ندارد و تعداد ابیات آن ۸۵۰۰ بیت است

آغاز :

ای درون پرور برون آرای . . . .

انجام :

صد هزاران ثنا چو آب زلال ....

(کتاب مفتاح الحدیقه پیوسته باین نسخه است (صفحه ٥٦٩ تا ٦٥٣) که درجای خود خواهد آمد)

خط نسخ خوش ـ عنوان هاقرمز ـ رقم ندارد ـ مهرپایان نسخه محو شده ـ تاریخ تحریر ۱۰۵۰ ـ پشت برگ اول اشعار بخط شکسته خفی خوش وصفحه ۵۶۶ ـ پانزده بیت مثنوی درنعت چهارده معصوم بخط کاتب نسخه و یادداشت‌ها بخطوط مختلف صفحه ۵۶۷ و ۵۶۸ و پایان نسخه ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلدمیشن قهوه‌ای ترنج وسر ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی جدول زروالوان ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۶۵۳ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۹۹ .

حدیقة الحقیقه و ۲۳۵۰

(نامه سنایی به بهرامشاه)

مشتمل بر مقدمه رفاء که از آغاز آن یك صفحه افتاده و فهرست بـاب‌های حدیقه (صفحه ۱ تا ۸) ـ ومثنوی حدیقه (۹ تا ۳۰٤)

آغاز :

.. حجاب دیده نامحرمان زیادت بادمایم که ما یم ....

انجام :

آنچه این بیت در شمار آمد عدد بیت ده‌هزار آمد

نامه‌سنایی به‌بهرامشاه پیوسته باین نسخه‌است (۳۰٤ تا ۳۰٦).

خط نستعلیق کتابت‌خفی ــ عنوان‌ها قرمز ـ رقم نعمت‌الله بن غیاث‌الدین ـ تاریخ‌تحریر ۱۰۶۵ ـ حاشیه‌صفحه‌ها اشعاروکلمات بخط ملك‌الشعرا بهار شرح‌وتصحیح شده است ـ آغاز افتاده ـ یادداشت مختصری از کاتب پایان نسخه است ـ اندازه ۱۷۵ × ۲۴۵ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه‌ترنج‌وسرترنج منگنه ـ کاغذدولت‌آبادی ـ ۳۰۶صفحه ـ ۱۹ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۱۷۵ میلیمتر شماره دفتر ۷۴۵۲۳ .

حدیقه‌الحقیقه ۲۳۵۱

بدون مقدمه ۷۲۰۰ بیت

آغاز :

ای درون پرور ...

انجام :

شد تمام این کتاب درمه دی چودرآذرفکندم این را پی

خط شکسته نستعلیق خفی‌خوش‌ـ رقم محمد نصیربن‌محمدشفیع برای‌میرزا محمدمؤمناـ

تاریخ تحریر ۱۰۷۱– مهرمحمد علی میرزا پسرفتحعلیشاه پشت صفحه اول و(داخل عرض شد سنهٔ ۱۸۲) – مهرمحوشده درهمان صفحه – اندازه ۱۳۰×۲۱۵ میلیمتر – جلد روغنی گوشه شکسته بوم مشکی ترنج وسرترنج وحاشیه قرمززرك گل وبرگ درون تیماج زرشکی کاغذ فرنگی – جدول زر – صفحه اول طلا اندازی بین سطرها وسرلوح مذهب مرصع ۵۰۲ صفحه – ۱۴سطر – اندازه نوشته ۶۰×۱۵۰ میلیمترشماره دفتر ۵۰۸۰۳ .

حدیقة الحقیقه ۲۳۵۲

آغاز وپایان ندارد ۸۸۰۰بیت.

آغاز :

آن معانی که عقل داند و فهم   وان صمدنی که حس شناسد ووهم

انجام :

بازی روز و شب با نبازی   هست پیش تو همچوشب بازی

خط نستعلیق کتابت خفی خوش – عنوانها قرمز– رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۲)اندازه ۱۱۲×۱۹۰ میلیمتر– جلد میشن قهوه‌ای ترنج وسرترنج منگنه – کاغذ سمرقندی –جدول زرو سیاه – ۴۳۴ صفحه–۱۹سطرمتن ۱۴ نیم‌سطرحاشیه – اندازه نوشته ۸۰×۱۵۲میلیمتر– شماره دفتر۵۰۷۹۸.

خداوند نامه ۲۳۵۳

از فتحعلی خان‌صبا (در گذشته ۱۲۳۸) مثنوی ببحرمتقارب درسیر ومناقب حضرت رسول (ص)وعلی علیه‌السلام شامل مقدمه منظوم ـ ٦٥٠ بیت(صفحه۱ تا۱۹) و۲۲۳۵۰ بیت اصل کتاب.

آغاز :

بنام خداوند بینش نگار　　　خرد آفرین آفرینش نگار

انجام :

کشان جان روشن بمینو درست　　　دگر هوشها خار شه آذرست

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۴) ـ اندازه۱۹۰ × ۲۹۰ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته بوم سیاه گل کوکب الوان ـ کاغذ فرنگی ـ جدول چهار ستونی و کمند زروسیاه ـ صفحه ۲۹۱ حاشیه تشعیرسازی مذهب مرصع ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۶۵۲ صفحه ـ ۱۸سطر ـ اندازه نوشته ۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۴۹۳۳۹.

خلاصه خمسه[۱] ۲۳۵۴

انتخابی است از پنج دفتر خمسه نظامی گنجوی برحسب موضوع درسی و

۱ـ ازاین کتاب سه نسخه دیگر در کتابخانه مجلس هست که یك نسخه آن بنام پندیات بشماره

بقیه حاشیه در صفحه بعد

شش باب که درآغاز آن یك مقدمه دردوصفحه ازگردآورنده وفهرست ابواب کتاب بدین ترتیب درج شده است: درتوحید-درنعت نبی علیه السلام - درصدق - درصبر- درفتح رزق-درقناعت-درفال نیك- درنصیحت خاص-درنصیحت عام-درمهابت پادشاه - دردولت - درخدمت - درالتجا باصحاب دولت - درعدل واحسان - درکرم وسخا- درعقل وهنر- دررای وتدبیر - درآداب سخن - درخلق وتواضع - درطاعت و ریاضت - دراخلاص - درنگاه داشتن راز- درتحقیر سخن - درمکافات - درشناختن حدود - درضعف پیری - درتسکین غم بامید راحت - درمنع عیب - درزاری و تضرع - درمذمت بسیارخوردن - درمنع خنده - درمذمت وطن - درترك دنیا - درشکایت روزگار - درمراتب مرگ -درامثال دوستان .

آغاز مقدمه :

بر اصحاب دولت و ارباب مکنت واجب و لازم است که بعد از تلاوت قرآن قدیم ...

بقیه حاشیه از صفحه قبل

۴۸۱۹ درفهرست جلد ۱۳ آمده وسی باب دارد وفهرست ابواب آن نیز با نسخه بالا اندکی اختلاف دارد، و نسخه دیگر بنام خلاصه خمسه درجلد ۱۴ است که مقدمه آن با نسخه بالا اختلاف دارد وشامل سی و پنج باب است و نسخه سوم درمجموعه شماره ۲۶۶۵ همین فهرست است که با همین مقدمه است با این اختلاف که درآخر مقدمه می نویسد : «بجهة مطالعه خوب طبعان وهنرمندان مثنوی چند از گفتار ملك الحکما شیخ نظامی گنجی علیه الرحمة والغفران که مشحون ازمواعظ وحکم ومملواز نصایح وامثالست وصاحب لالی آنرا ازبحور خمسه برچیده وجمع کرده وبنای فهرس ابواب مسمی گردانیده برسی وهفت باب ...» معلوم نشد که مقصود ازصاحب لالی خود نظامی است ویا مؤلف کتابی که لالی نام دارد ...

آغاز کتاب :

ای همه هستی ز تو پیدا شده ...

انجام :

بآهستگی کار عالم برآر   که‌در کار گرگی نیاید بکار

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ رقم علی منظوری ـ تاریخ تحریر ۱۳۱۹ــ اندازه ۲۲۰×۳۳۵ میلیمتر ــ جلد مقوا ـ لفاف‌سیاه‌مشق منظوری ۲ ـ کاغذ مقوا نازك فرنگی حاشیه منقش باسمه‌ای ـ ۷۴ صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۰×۲۲۰ میلیمتر شماره دفتر ۲۴۳۶۰ .

خمسه خسرو دهلوی   ۲۳۵۵

ازامیرخسرو (قرن ۸) شامل پنج دفترخمسه بدین ترتیب :

۱ــ مطلع‌الانوار (صفحه۱ تا ۸۱) ۲۹۶۰ بیت.

آغاز :

بسم‌الله الرحمن الرحیم   خطبه قدس است بملك قدیم

انجام :

چرخ که خورشیدحبابش نوشت   مطلع انوار خطابش نوشت

۲ــ مرحوم منظوری (۱۲۶۲-۱۳۲۹) خوشنویس مجلس شورای ملی ازاستادان‌خط فارسی درزمان خود وازشاگردان میرزا سید حسین خوشنویس تفرشی بود ونسخه بالا رابا خاتمه نثری درده سطردرپایان‌کتاب بکتابخانه مجلس اهداءکرده است .

۲ــ شیرین وخسرو (صفحه ۸۳ تا ۱۹۲) ۳۸۵۰بیت .

آغاز :

خداوندا دلم راچشم بگشای   بمعراج یقینم راه بنمای

انجام :

چو برخسروسرآمد زندگانی   گناهش عفو کن دیگر تودانی

۳ــ مجنون ولیلی (صفحه ۱۹۵ تا ۲٦۲) ۳۵۰۰بیت .

آغاز :

ای داده بدل خزینه راز   عقل ازتوشده‌خزینه پرداز

انجام :

این نامه سزای آفرین باد   انشاء الله که همچنین باد

٤ــ آئینه اسکندری (صفحه ۲٦۵ تا ۳٦۸) ۳۸۰۰بیت.

آغاز :

جهان پادشاها خدایی تراست   ازل تا ابد پادشایی تراست

انجام :

رسید ازبتان جان خسرو بکام   بیك زخمه کن کار او را تمام

۵ ــ هشت بهشت (صفحه ۳۷۱ تا ٤٦۳) ۳۳۰۰بیت .

آغاز :

ای گشاینده خزانه جود   نقش پیوند کارگاه‌وجود

انجام :

نامه من که حرزجاش باد   در قیامت خط امانش باد

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ پشت برگ الحاقی اول وصفحه اول کتاب نوشته شده«خط رشید دیلمی عبدالرشیدا است» - تاریخ تحریر۱۰۱۵ (صفحه ۱۹۲) و۱۰۱۴ پایان نسخه ـ روی دومین برگ الحاقی شرح حال خسرودهلوی بخط شکسته نستعلیق خوش نوشته شده است ـ اندازه ۱۶۵ × ۲۶۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم قهوه‌ای ترنج وسرترنج وحاشیه‌گل وبرگ نارنجی- درون‌قرمز ـ کاغذ متن وحاشیه متن کشمیری حاشیه سمرقندی - جدول چهارستونی وکمند زرو الوان - پنج سرلوح مذهب مرصع صفحه : ۱و۸۳و۱۹۵و ۲۶۵ و۳۷۱- یك مجلس نقاشی خسروشیرین صفحه ۱۰۹- سه دایره مذهب درهم‌که نوشته درون آنرا محوکرده‌اند پایان نسخه ـ ۴۶۲ صفحه ـ۱۹ سطرهرستون ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۵۵میلیمتر- شماره دفتر ۷۴۹۰۳.

خمسه خسرودهلوی ۲۳۵۶

شامل پنج دفتر خمسه بترتیب:

۱- مطلع‌الانوار (صفحه ۱ تا ۸٤) ۳۵۰۰بیت.

آغاز :

بسم‌الله الرحمن الرحیم ...

انجام :

بو که زنز هتکده دارالسلام بوی علیکی رسدم والسلام

۲- شیرین وخسرو (صفحه ۸۵ تا ۱۹۰) ٤۲۰۰ بیت.

آغاز و انجام مانند نسخه قبل.

۳ـ مجنون و لیلی (صفحه ۱۹۱ تا ۲۵٦)۲٦۰۰ بیت.

آغاز و انجام مانند نسخه‌قبل.

٤ـ آینه اسکندری (۲۵۷ تا ۳٦٦) ٤۳۰۰ بیت.

آغاز و انجام‌مانند نسخه قبل.

۵ ـ هشت بهشت (صفحه ۳٦۷تا ٤٤۷) ۳۲۰۰ بیت.

آغاز و انجام مانندنسخه قبل.

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) برگ اول نونویس - مالك خلخالی ازشخصی خواسته تا با نسخه کامل خود مقابله وکسری را بنویسد، پانصد بیت کسر بوده که در۱۶صفحه باجوهر بنفش نوشته ودرمیان کتاب است. پشت برگ‌آخر یادداشتی با تاریخ ۱۰۵۹ ومهرمحمد اسمعیل ویادداشت ملکیت‌وچند مهر ناخوانا- اندازه ۱۹۰ × ۲۹۵میلیمتر- جلد میشن‌سبز، ترنج وسرترنج ولچکی بریده ضربی طلاپوش کاغذ متن وحاشیه متن سمرقندی حاشیه اصفهانی برگ اول فرنگی - جدول چهارستونی زر ولاجورد - پنج سرفصل مذهب مرصع صفحه او ۸۵و۱۹۱و۲۵۷و۳۶۷که سرفصل اول‌جدید وبقیه همزمان نسخه است‌ـ۴۴۷ صفحه ـ ۲۱ سطرهرستون ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۱۷۰ میلیمتر-شماره‌دفتر۳۵۵۳۵.

خمسه خسرودهلوی **۲۳۵۷**

شامل پنج دفترخمسه بترتیب :

۱ـ مطلع الانوار (صفحه۱ تا ۷۰) آغازوانجام مانند نسخه قبل .
۲ـ شیرین وخسرو (۷۱ تا ۱۵۸) « «
۳ـ مجنون ولیلی (۱۵۹ تا ۲۱٤) « «
٤ـ هشت بهشت (۲۱۵ تا ۲۸٤) « «
۵ـ آئینه اسکندری (۲۸۵ تا ۳۷٦) « «

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۲)ـدر حاشیه بعضی ازصفحه‌ها کلمات و اشعار بخط ملك‌الشعرا بهارشرح و تصحیح شده است ـ دو یادداشت ملکیت وواگذاری بامهرمحمدبن عباس ومحسن بن عباس پایان‌نسخه ـ اندازه ۱۸۵ × ۳۱۰ میلیمتر ـجلد میشن‌عنابی ـ کاغذ متن وحاشیه سمرقندی ـ جدول چهارستونی زرولاجورد ـ یك شمسه وچهار لچکی کوچك مذهب مرصع پشت بـرگ اول ـ پنج سرلوح مذهب مرصع صفحه : ۱و ۷۱ و ۱۹۵ و ۲۱۵ و ۲۸۵ ـ ۳۷۶ صفحه ـ ۲۵ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۳۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۹۰.

خمسه خسرو دهلوی ۲۳۵۸

شامل پنج دفتر بترتیب :
۱ـ مطلع الانوار (صفحه ۱ تا۱۰٤) .
۲ـ شیرین و خسرو (صفحه ۱۰٤ تا ۲۲٦) .
۳ـ مجنون ولیلی (صفحه۲۲۸ تا۳۱۰) .
٤ـ هشت بهشت (۳۱۳ تا٤۱۵) .

۵ـ آئینه اسکندری (٤١٧ تا ٥٤٤) .
که آغاز و انجام هر دفتر مانند نسخه‌های قبل است .

خط نسخ خفی خوش ـ عنون‌ها جلی‌تر قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشت ملکیت کشاورز صدر وعبدالحسین ابوقداره پشت برگ الحاقی آغاز نسخه ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ـ کاغذ دولت آبادی آبی اکلیل افشان ـ برگ اول وصالی و بعضی از برگها پاره ـ نقاشی آب رنگ گل کوکب پشت برگ اول ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ چهار سرفصل مذهب مرصع صفحه ۱۰۴ و ۲۲۸ و ۳۱۳ و ۴۱۷-۵۴۴ صفحه ـ ۱۹ سطر متن ۲۸ نیم سطر حاشیه اندازه نوشته ۹۰ × ۱۸۵ میلیمتر شماره دفتر ۶۱۸۹۸.

خمسه نظامی ۲۳۵۹

از نظام الدین الیاس گنجوی (قرن ٦) شامل پنج دفتر خمسه بدین ترتیب:
۱ـ مخزن الاسرار (صفحه ۱ تا ٤٤) آغاز ندارد و از چاپی وحید ۱۱ بیت از آخر کسر است .

آغاز:

گرد فنا جبه خورشید و ماه — زین دو کله دار سفید و سیاه

انجام :

خامه درین سیر که سرعت بود — مختتم تشریق و سنه خط بود

۲ـ خسرو شیرین (٤٦ تا ١٧٥) .

آغاز:

خـداوندا درتوفیق بگشای نظامی راه ره تحقیق بنمای

انجام :

سخن را برسعادت ختم کـردم ورق کانجا رساندم در نـوردم

۳ـ لیلی ومجنون (۱۷۸ تا۲٦۸) .

آغاز:

ای نام تو بهترین سرآغاز بی‌نام تو نـامه کی کنم باز

انجام :

دارم طمع آنك هر که‌خواند یـادی بـدعا بمن رسانـد

٤ـ هفت پیکر (۲۷۰ تا۳٥۰) .

آغاز:

ای‌جهاندیده بودخویش‌ازتو هیچ بودی نبوده پیش از تو

انجام :

دولتت را که برزیادت باد خـاتم کار برسعادت بـاد

٥ـ اسکندرنامه (قسمت اول ۳٥۲ تا ٤۸۷) .

آغاز:

خدایا جهان پادشاهی‌تر است زما خدمت‌آید خدایی‌تراست

انجام :

هزاران درود وهزاران سلام زمـا بر محمد علیه السلام

٦ـ اسکندرنامه (قسمت دوم ٤۹۰ تا ٥٦۷)

آغاز:

خرد هر کجا گنجی آرد پدید | ز نـام خـدا سازد آنرا کلید

انجام :

فلك را بحكمش گراینده دار | بدوداد ودین هردوپاینده‌دار

خط نستعلیق‌کتابت خفی خوش ـ عنوان‌هـا قرمز وعنوان هردفتر بخط نسخ جلی در میان سرفصلها با سفیداب ـ رقم تاج الدین جیلانی ـ تـاریخ تحریر ۸۴۱ (صفحه ۱۸۵) و ۸۴۲ (صفحه ۳۵۰) ـ یك برگ ازآغاز افتاده ـ از صفحه ۵۵۸ تا پایان نونویس است ـ ازصفحه۵۷۰تا۵۸۰قسمتی ازشاهنامه فردوسی نوشته شده۱ ـ اندازه ۱۹۰ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ متن وحاشیه،متن سمرقندی ، حاشیه فرنگی ـ جدول چهارستونی و کمندزر ولاجورد ـ چهارسرفصل مذهب مرصع‌صفحه۱۷۸ و۲۷۰ و۳۵۲ و۴۹۰ ـ ۵۸۰ صفحه ۲۵ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۳۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۳۵۵۵۶

خمسه (اسکندرنامه) **۲۳۶۰**

شامل دفتر پنجم شرفنامه و اقبالنامه حدود ۷٤٥۰ بیت :

۱ـ ازنامه نوشتن اسکندر بفور هندی تا رسیدن اسکندر نزد درخت گویا

آغاز:

برین آفرین کافرین آفرید | مکان و زمان و زمین آفرید

انجام :

یکی نامه فرمودپس بادبیر | نویسند از اسکندر شهرگیر

آغاز:

خدایا جهان ...

انجام :

بدو باد فرخنده چون نام او | از آغـاز اوتا به انجام او

خط نستعلیق قدیم خفی‌خوش ـ عنوان‌ها رقاع تزئینی جلی‌بـا زر ـ رقم میرعلی ـ تاریخ تحریر۸۳۹ـ درمیان مهر بخط ثلث جلی « برسم خزانةالکتب حضرت‌المولی‌السلطان الاعظم ابراهیم میرزاخلدالله ملکه»ـاندازه ۱۲۰ × ۱۸۰ میلیمترـ جلد تیماج سیاه، ترنج وسرترنج سوخت طلاپوش ـکاغذ سمرقندی،وصالی موریانه خورده ـ جدول‌چهارستونی زرـ مهرسلطنتی چهارپرزر ولاجورد، پشت برگ اول ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه‌اول‌ـ سه مجلس مینیاتور صفحه ۸۳ و۱۲۴ و۱۹۲ـ۲۰۰ صفحه‌ـ۱۹ سطرهرستون ـاندازه نوشته ۹۰ × ۱۳۰میلیمترـ شماره دفتر ۶۱۸۶۶ .

خمسه نظامی ۲۳۶۱

شامل قسمتی از مخزن الاسرار و خسرو شیرین و اسکندرنامه که مشوش صحافی شده و درهم آمیخته است .

آغاز:

خدایا جهان ...

انجام :

شکر که‌این نامه بعنوان رسید | پیشتر ازمـرگ بپایـان رسید

خط نستعلیق‌قدیم خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم میرشیخ سمرقندی ـ تاریخ تحریر ۸۹۵ (صفحه ۳۴۹) و ۸۹۹ پایان نسخه ـ مهر مدور شهاب الدین عبدالله ومهرمربع عقیل و چند مهر ناخوانا صفحه آخر ـ اندازه ۱۶۰ X ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی جدول‌چهارستونی زرولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع‌کارهرات صفحه اول ـ یك مجلس‌نقاشی محو شده صفحه ۴۲ـ۳۸۲ صفحه ـ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۱۲۰ X ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۷۴۷ .

خمسه (اسکندرنامه قسمت اول) **۲۳۶۲**

تعداد ابیات ٦٤٠٠ بیت .

آغاز:

مانند نسخه قبل .

انجام :

از آن می که جان داروی هوش باد   مرا شربت و شاه را نوش باد

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها با زر ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۹۷۰ ـ اندازهٔ ۱۶۰ X ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج‌قهوه‌ای، ترنج وسرترنج منگنه، حاشیه ولچکی بریده ـ کاغذ متن وحاشیه سمرقندی آبدیده ـ جدول وکمند زرولاجورد ـ سرلوح‌مذهب مرصع صفحه اول ـ هفت مجلس نقاشی صفحه ۸۹و۹۲ و۱۱۵و۱۳۲ و۱۵۱ و۱۶۴و۲۲۹ ـ ۲۵۱صفحه ـ ۱۲ سطرمتن‌۲۸ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰ X ۱۸۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۶۴.

خمسه نظامی ۲۳۶۳

شامل پنج دفتر خمسه بترتیب :

۱ــ مخزن الاسرار (صفحه۱ تا۵٦)

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم ..

انجام :

شکر که این نامه بعنوان رسید ..

۲ــ خسروشیرین (۵۷ تا۲۱٤) .

آغاز:

مانند نسخه قبل .

انجام :

نویسنده تو ای دانای سبحان   بفضل خویش در فردوس بنشان

۳ـ لیلی ومجنون (۲۱۵ تا ۲۱۹)

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام :

این نامه که هست داوری باد   بردولت او خجستگی باد

٤ـ هفت پیکر (۳۲۱ تا ٤٤٢)

آغاز:

مانند نسخه پیش

انجام :

دولتت را که برزیادت باد   خاتم کار برسعادت باد

٥ـ اسکندرنامه (قسمت اول٤٤۳ تا ٦۰٤) .

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام :

مرا شربت و شاه را نوش باد   ازآن می که جان داروی‌هوش باد

٦ـ اسکندرنامه (قسمت دوم ٦۰٥ تا ٦۸۰) .

آغاز:

چون نسخه پیش .

انجام :

به بی‌یاری اندر جهان یار باش   شب و روزش از بد نگهدار باش

خط نستعلیق، کتابت‌خوش- عنوان‌ها قرمز- رقم ولی‌بن علی‌تکلو- تاریخ تحریر۱۰۲۹ حاشیه صفحه ها یاد داشتهای‌ملك الشعرا بهار وپشت برگ اول یادداشت اسدالله قاجار و درحاشیه صفحه اول یادداشت ملکیت با مهرعین السلطان ویادداشت سردار بختیاری درباره تقدیم نسخه‌به‌بهار- اندازه۲۲۰ × ۳۳٥میلیمتر-جلد روغنی‌بوم نارنجی‌زرك ترنج وسرترنج ولچکی‌وحاشیه سیاه گل کوکب،درون قرمز-کاغذترمه سمرقندی - جدول چهارستونی و کمند

زر واوان - شش سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۵۷ و ۲۱۵ و ۳۲۰ و ۴۴۳ و ۶۰۵-۶۸۰ صفحه -۲۱سطرهرستون - اندازه نوشته ۱۶۰ × ۲۵۰ میلیمتر- شماره دفتر ۷۴۶۳۰.

خمسه (خسرو و شیرین) **۲۳۶۴**

۶۵۰۰ بیت .

آغاز مانند نسخه پیش .

انجام :

روانش باد جفت نیکنامی ....

خط نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) - اندازه ۱۹۵ × ۲۶۵ میلیمتر ــ جلد میشن عنابی ــ کاغذ متن وحاشیه، متن سمرقندی سفید حاشیه فرنگی آبی- جدول چهار ستونی زروالوان و کمند سیاه ــ صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع و بین سطرها طلاا ندازی ــ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول - صفحه ۵۱ بین سطرها حاشیه ۱۰ میلیمتری زر-سرفصل‌هازر بدون نوشته -جای مجالس تصویر سفید - ۱۷٤صفحه -۱۹ سطر - اندازه نوشته ۱۱۵ × ۱۶۰ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۳۲۲۰۸.

خمسه نظامی **۲۳۶۵**

شامل :

۱ـ(مخزن‌الاسرار (۱ تا ٦۲) آغاز مانند نسخه‌پیش

انجام :

باد مبارك گهر افشان او	بر ملکی کان گهر است آن او

۲ ـ خسرو وشیرین (٦٦ تا ۲٤۸) آغاز وانجام مانند نسخه پیش

۳ ـ لیلی ومجنون (۲۵۰ تا ۳۹۲) آغاز مانند نسخه پیش

انجام :

این نامه که نام داوری باد	بر دولت وی نکو دری باد

٤ ـ هفت پیکر (۳۹٤ تا ٥٤۰) آغاز وانجام مانند نسخه پیش

٥ ـ اسکندرنامه(قسمت اول ٥٤۲ تا ۷٥٤) آغاز مانند نسخه‌پیش

انجام :

جهان بروجود تو فرخنده باد	وجود نظامی بتو زنده باد

خط شکسته خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌و تاریخ محوشده (قرن ۱۱) ـ پایان نسخه ازچهار بیت شعر که‌کاتب نوشته معلوم میشود برای محمد شفیع نام نوشته شده وپشت برگ آخر عبدالجواد نامی بخط شکسته خوش نوشته محمدخان برای محمدشفیع شاهزاده صفوی‌ـدر۱۳۰۷ نوشته است ـ اندازه ۱۳۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد روغنی، بوم قرمز زرك گل وپرنده الوان،درون نارنجی زرك، گل وپروانه سبزـکاغذ فرنگی آبی، جدول چهار ستونی زر ـ تشعیر سازی مذهب مرصع وطلا اندازی بین سطرها صفحه ۳۹۴ و ۳۹۵ ـ چهار سرلوح‌مذهب مرصع‌صفحه ۱ و ۶۶ و ۲۵۰ و ۳۹۴ ـ ۷۵۶ صفحه‌ـ۱۵سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شمارۀ دفتر۳۵۵۸۳.

خمسه نظامی ۲۳۶۶

شامل پنج دفتر :

۱ـ مخزن الاسرار (۱ تا ۵۰) آغاز و انجام مانند نسخه پیش.

۲ـ خسرو شیرین (۵۱ تا ۱۸۴) آغاز مانند نسخه پیش .

انجام :

چو من کشور بها گنج خطرناك ندارزانی که ارزانم بر این خاك

۳ ـ لیلی و مجنون (۱۸۵ تا ۲۸۰) آغاز مانند نسخه پیش .

انجام :

این نامه که گشت ازو پی آباد بر دولت او خجسته پی باد

٤ ـ هفت پیکر (۲۸۱ تا ۲۹۰) آغاز و انجام مانند نسخه پیش .

٥ ـ اسکندرنامه (۳۹۱ تا ٥٦۸) آغاز مانند نسخه پیش .

انجام :

هم این داستان بادازو سربلند هم او بادازین لعبتان بهره مند

خط شکسته خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم احمد حسینی انجوی برای محمود ناصر شیرازی ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۲ ـ اندازه ۱۸۵ × ۳۲۰ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته، گوشه شکسته طلایی ترنج و لچکی وحاشیه گل کوکب ـ کاغذ فرنگی ـ جدول چهارستونی و کمند زر ولاجورد ـ صفحه : ۱ و ۲ و ۵۱ و ۵۲ و ۱۸۵ و ۱۸۶ و ۲۸۱ و ۲۸۲ و ۳۹۱ و ۳۹۲ تمام حاشیه مذهب مرصع و بین سطرها طلا اندازی شده ـ پنج سرلوح مذهب مرصع

صفحه ۱ و ۵۱ و ۱۸۵و۲۸۱ و ۳۹۱ ـ یك سرفصل مذهب مرصع، صفحه : ۵۱۲ ـ هشت مجلس نقاشی مربوط بداستان های هفت پیکرو اسکندرنامه صفحه : ۳۲۵ و ۳۳۶ و ۳۴۱ و ۳۵۰ و۳۶۰ و۳۶۸ و ۴۴۴ و ۴۶۳ دارد . ۵۶۸ صفحه ـ ۲۲ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۲۵ × ۲۳۰ میلیمتر ـ شمارهٔدفتر ۷۶۴۷۶.

دیوان آتشی ۲۳۶۷

شامل قصاید درشرح جنگهای حضرت علی (ع) ومناقب آن حضرت از آتشی خباز شیرازی که در۹۲۸ در گذشته‌است [۱] تاریخ تصنیف بنابر بیت پایان نسخه ۸۸۰ [۲] هجری است وتعداد ابیات ۲۶۰۰ بیت است که‌کاتب درپایان هرقصیده‌یك دوبیت خود سروده وبدان افزوده است .

آغاز:

بگشای زبان بهر ثنا اول دفتر		برنام خداوند توانای توانگر

انجام :

بسال هشتصد وهشتاد بعد ازهجرت احمد

بشادی نظم شدچون این ولایت نامه غرا

۱ـذریعه ج۹ ب۱ص۱ فرهنگ‌سنخوران‌ص۱-۲۰ درفهرست‌جلدهفتم ۱ -آستان قدس، یکنسخه از این‌کتاب بشمارهٔ ۳۱۸ هست که بیتی‌با تاریخ ۱۱۸۸ درآن است و درنسخه بالا نیست . فرهنگ سخنوران تاریخ درگذشت آتشی را ۹۲۸نوشته است وذریعه تاریخ تصنیف کتاب راباستناد نسخه نخجوانی ۹۱۰ ذکرکرده است .

خط شکسته نستعلیق‌خفی ــ رقم محمدباقر ـ تاریخ تحریر ۱۳۰۶ ـ پشت صفحه اول یادداشت ملك الشعراءبهار مالك نسخه درباره‌کتاب وتاریخ آن ــ چند تـاریخ تولد روی برگ سفید آخر نسخه ـ اندازه ۱۶۵ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج سیاه‌ـ کاغذ فرنگی‌آبی‌ـ ۹۶ صفحه ـ ۱۴ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۵۰ میلیمتر شمارهٔدفتر ۷۶۴۳۴.

دیوان آذر بیکدلی ۲۳۶۸

دیوان حاج لطفعلی بیکدلی‌شاملو (در گذشته ۱۱۹۵) مؤلف آتشکده آذر شامل ده‌هزار بیت‌شعر بصورت قصیده‌ـ غزل ــ مثنوی ورباعی‌است که‌یك‌نسخه‌کامل آن در کتابخانه ملی ملك موجود است .

نسخه موجود شامل ۷۰۰۰ بیت از قصاید ــ غزلیـات ــ مثنوی و رباعیات آذر است .

آغاز:

بستی پی خون ریختنم تیغ‌ستم را نشناختی ازصید دگر صید حرم‌را

انجام :

پایت مالم که پایمالم نکنی دستت بوسم که دستگیریم کنی

خط شکسته نستعلیق خفی‌بد ــ رقم زین‌العابدین برای طاهر شیرازی ـ تاریخ‌تحریر ۱۳۲۵ ـ پشت برگ اول تعداد اوراق وابیات بخط نستعلیق جلی ـ مهرشعاع، آغازو پایان نسخه ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج‌وسر ترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی‌ـ ۳۵۴ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۳۶۷۸۳ .

دیوان ابن یمین ۲۳۶۹

دیوان محمود فریومدی متخلص به ابن یمین (قرن ۸) در ایران و هند چاپ شده این نسخه شامل غزلیات (۱ تا ۲۰۴) ۳۰۰۰ بیت و رباعیات (۲۰۷ تا ۲۷۲) ۸۰۰ بیت

آغاز:

از روی تو ای مهوش گر پرده براندازند
خلقی بهوای دل درپـات سر اندازند

انجام :

ازخانه بگلزار سفر میکنیو بس　　　مرد سفر دور نه ابن یمینی

خط نستعلیق کتابت قدیم۔ عنوان‌ها جلی تر بازر و قرمز۔ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۹) ۔ پایان افتاده ۔ پشت برگ اول بخط متن بازر «فی الغزلیات». درمیان سرلوح صفحه ۲۰۷ بخط ثلث تزئینی بازر «الله العلی الباقی» ۔ اندازه ۱۵۰ × ۲۴۰ میلیمتر، جلد روغنی، بوم یشمی ترنج و نیم ترنج و لچکی طلایی ۔ کاغذ متن و حاشیه سمرقندی ـ جدول زر ولاجورد ـ دو نیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۲۰۷ ـ ۲۷۳ صفحه ـ ۱۷ سطر ۔ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر۔ شمارهٔ دفتر ۲۳۰۶۸.

دیوان ابن یمین ۲۳۷۰

شامل منتخبی از قطعات وغزلیات ابن یمین است که بترتیب الفبایی برحسب قافیه تنظیم شده است و ۱۳۰۰ بیت است .

آغاز:

الا ای دل اگر خواهی تماشا گاه علوی را

بسان قدسیان برشو ببام گنبد مینا

انجام :

چه دهد ابن یمین دل بجهانی که ازو

رفت اگر باز نیاید بتن رفته نفس

خط نستعلیق کتابت خفی - رقم عبدالله اشترجانی - تاریخ ندارد (قرن ۱۱) - مهر «ابنعلی ۱۱۱۹» پایان نسخه - اندازه ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر - جلد تیماج زرشکی ترنج بریده ضربی مشکی ولچکی بریده طلاپوش، درون تیماج قرمز، ترنج نقره‌ای ضربی - کاغذ سمرقندی - جدول زر - نیم سرلوح مذهب مرصع کار هرات صفحه اول - ۱۰۰ صفحه - ۱۵ سطر - اندازه نوشته ۵۵ × ۱۰۰ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۶۱۹۴۶.

دیوان ابن یمین ۲۳۷۱

شامل مقطعات ابن یمین است که بدون هیچگونه ترتیبی نوشته شده و ۱۷۰۰ بیت است

آغاز :

خلق جهان که خدمت دادار میکنند

هستند بر سه قسم که اینکار میکنند

انجام :

بشنو از ابن یمین کان چاره چیست

خوش زبانی و سیاست حلم و جود

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ برای حسینقلی خانا بکلر بکی ایل افشار نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۵ ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۵۴ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۱۱۰.

دیوان اثیر اخسیکتی ۲۳۷۲

دیوان اثیرالدین اخسیکتی (قرن ٦) در تهران چاپ شده است این نسخه شامل قصاید ـ غزلیات و رباعیات اثیر است که بدون ترتیب نوشته شده است و ۵۷۰۰ بیت است

آغاز :

جهان را هم جهانبانیست پیدا بین و پنهان دان
که زیـر گنبد نیلی پدیـد آورد چار ارکان

انجام :

عشق اثیـر جد شمر وصل کست محال دان
وه که بهم چه خوش بود جد من ومحال تو

خط نستعلیق کتابت ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) پایـان نسخه بخط دیگری تاریخ ۱۰۸۱ نوشته شده و مهری که محوشده است ـ اندازه ۱۴۱ × ۲۳۶ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ترنج وسرترنج ولچکی منگنه‌سجاف وعطف تیماج ـ کاغذسمرقندی جدول زرولاجورد سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۴۲۴ صفحه‌ـ۱۵سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۵۰میلیمتر شماره دفتر ۲۲۵۷۳

دیوان اثیر اومانی ۲۳۷۳

دیوان اثیر الدین اومانی(در گذشته٦٥٦)شامل‌شرح حال اثیر نقل از هفت اقلیم (صفحه ۱) ـ قصاید درمدح تاج‌الدین‌ـسلیمانشاه ـعلاءالدوله ـشرف‌الملك وزیـر جلال‌الدین خوارزمشاه ـ زین‌الدین‌سهروردی ـ شمس‌الدین‌ـو قطعات ـ غزلیات ـ ترجیع بند و رباعیات ۱۷۲۰ بیت .

آغاز :

دلا زبند غم و محنت جهـان برخیز
زبند هرچه ترا نیست ناتوان برخیز

انجام :

تابنده چوشمعم که ز کمتر سوزی
اشکم ز ره دیـده روان میگردد

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محو شده ـ تاریخ تحریر۱۲۸۵ اندازه ۱۳۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد مقوا،عطف وگوشه تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ ۱۴۴ صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۳۰۷۱.

دیوان ادیب صابر ۲۳۷۴

دیوان ادیب صابر ترمذی (قرن۶) دوبار درتهران چاپ‌شده است‌این‌نسخه شامل قصاید ـ ترکیب بندها ـ قطعات ـ غزلیات ورباعیات که بدون‌ترتیب‌خاصی نوشته شده و۳۲۰۰ بیت است .

آغاز :

بسوی مرکز ملك آمدی بنصرت گشت
ز مقدم تـو مزین همه بـلاد و فقار

انجام :

صاحب نظری کجاست تا در نگرد
تـا آن همه مملکت بآن می‌ارزد

خط شکسته نستعلیق بد ـ رقم عادل ابن صادق‌الحسینی ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۳ـ آغاز

افتاده - اندازه ۹۵ × ۱۵۵ میلیمتر-جلد روغنی ریخته، بوم نارنجی گل و برگ - کاغذ فرنگی -۳۲۹صفحه - ۱۱سطر - اندازه نوشته ۷۰ × ۱۰۰میلیمترشماره دفتر ۷۴۶۹۷ .

دیوان اسرار ۲۳۷۵

دیوان حاج ملاهادی سبزواری (درگذشته۱۲۸۹) در تهران بچاپ رسیده است . این نسخه شامل ۱۶۰ غزل - ۹ رباعی - یك ترجیع بند و ۱۲۸ بیت مثنوی است

آغاز :

ای نام خوش تو برزبانها — ای یاد تو زینت بیانها

انجام :

چشمت اسرار گر بود احول — دو نماید تو را یکی مشعل

خط شکسته نستعلیق بد - رقم محمد حسین - تاریخ تحریر ۱۲۷۹-اندازه۱۱۰ × ۱۸۰ میلیمتر - جلد تیماج زرشکی - کاغذ اصفهانی - ۸۸ صفحه ۱۹سطر - اندازه‌نوشته ۷۵ × ۱۲۵ میلیمترشماره دفتر ۲۴۱۱۲ .

دیوان اسرار ۲۳۷۶

شامل : غزلیات - رباعیات - ترجیع بند - ساقی نامه وپنج‌قطعه مثنوی، ۱۴۵۰بیت.

آغاز :

الایا ایها الورقی ثری تتوی ...

انجام :

زانکه گر پیش آید او را غم چند او بگذرد شود خـرم

خط نستعلیق کتـابت ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشت دکتر غنی مالك نسخه مبنی برخرید آن ازنواده مؤلف حاشیه صفحه اول ـ بعد ازصفحه ۵۵ و۷۷و۱۲۳ و ۱۳۱ و ۱۴۵و۱۴۷و۱۴۹ و۱۵۱ افتاده دارد ـ هفت برگ درآغاز نسخه اشعار مختلف بخط کاتب دیگری نوشته شده . اندازه ۱۰۰ × ۱۶۰ میلیمتر جلد میشن یشمی ـ کاغذ فرنگی آبی ـ ۱۸۱ صفحه ـ ۹ سطر ـ اندازه نوشته ۶۳ × ۱۱۲ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۴۷۱

دیوان انوری ۲۳۷۷

دیوان اوحدالدین عـلی انوری ابیوردی (قـرن ٦) در ایـران و هند و پطرزبورك چاپ‌شده این نسخه شامل قصاید (۱ تا ۲۳۷) قطعات وهزلیات (۲۳۸ تا ۳٤۱)غزلیات (۳٤۱ تا٤۱۸) رباعیات (٤۱۸ تا ٤٤۸) بترتیب الفبا برحسب حرف آخر ۱٦۰۰ بیت .

آغاز :

صبا بسبزه بیـاراست دار دنیی را

نمونه گشت زمین مرغزار عقبی‌را

انجام :

گفت آیم اگر تو جامه برخود ندری

چون رنگ بخنده نیز بیرون نبری

خط نستعلیق کتابت خوش - عنوان‌ها قرمز - رقم حسن بن محمد برای آقا ملك - تاریخ تحریر ۱۰۰۷ - درهامش لغات شرح شده و صفحه ۶۲ تا ۶۴ قطعه شعری از نظام بخط شکسته خوش نوشته‌اند - اندازه ۱۴۰ × ۲۱۰ میلیمتر - جلد میشن سیاه - کاغذ اصفهانی - جدول و کمند زرولاجورد - سرلوح ولچکی مذهب مرصع صفحه اول- ۴۴۸صفحه ۲۱سطرمتن ۱۶نیم سطرحاشیه - اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۶۰میلیمتر- شماره دفتر۳۵۵۶۶

دیوان انوری ۲۳۷۸

شامل:قصاید - قطعات - رباعیات وغزلیات ۱۲۵۰۰بیت.

آغاز :

مانند نسخه پیش

انجام :

ترا چه درمیان غم انوری راست   تو بی معنی ازین غم بر کناری

خط نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) - یادداشت معتضدالدوله مالك نسخه بتاریخ ۱۳۲۹ پشت برگ اول- اندازه ۱۲۰ × ۲۲۰میلیمترجلد تیماج قهوه‌ای ترنج وسر ترنج منگنه - کاغذ ترمه اصفهانی-جدول زروالوان - ۶۵۵ صفحه - ۲۰ سطر - اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۵میلیمتر - شماره‌دفتر۶۱۴۲۷.

دیوان انوری ۲۳۷۹

شامل:قسمتی از قصاید و قطعات و هزلیات ۴۵۰۰ بیت

آغاز :

بباد عدم بر دهد گر بخواهد		خلاف تو خاکستر آفرینش

انجام :

هیچ دانی که اوخود ارخر کیست
بکن اندیشه درین شافی

خط نستعلیق کتابت - شرح لغات و ابیات ساقط در حاشیه‌ها با مرکب قرمز - یادداشت ملکیت بتاریخ ۱۲۶۶ با مهر عبدالصمد پشت برك اول رقم و تاریخ ندارد(قرن ۱۱)ـ آغاز و پایان افتاده ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی وصالی رطوبت دیده ـ ۲۵۸ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۷۰.

دیوان انوری ۲۳۸۰

شامل:قسمتی از قصاید ـ غزلیات ـ قطعات ـ هزلیات و رباعیات ۵۵۰۰ بیت

آغاز :

ای تیغ تو ملك جم گرفته		انصاف تو جای ستم گرفته

انجام :

تا کی ز پی شکم بدرها پویی

بنشین و بخور طعام نا غصه خویش

خط نستعلیق کتابت ترکستانی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ آغازوپایان وبعداز صفحه ۱۳۲و۱۸۰و۱۹۸و۲۰۶و۲۳۴و۲۸۲و۲۹۶و۳۲۲و۴۴۰ افتاده ـ مهردکترغنی پایان نسخه ـ اندازه ۱۷۵ × ۲۸۰ میلیمتر ـ جلد میشن سبز ـ کاغذ فرنگی قسمتی متن وحاشیه وبیشتروصالی ـ ۵۲۸صفحه ـ۲۳سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۹۰میلیمتر شماره دفتر ۵۰۶۵۶ .

دیوان انوری ۲۳۸۱

شامل : قصاید بترتیب الفبا درمتن ومقطعات ومطایبات وهزلیات‌درحاشیه، ۹۰۰۰ بیت .

آغاز:

باز این‌چه جوانی و جمال است جهانرا

وین‌حال که نوگشت زمین را و زمان را

انجام :

با ناز تو هر سری ندارد سرتو

دانی که کشد بارترا هم خرتو

خط شکسته نستعلیق خفی ــ عنوان ها قرمز ــ رقم محمد هاشم همدانی ــ تاریخ تحریر ۱۲۰۶ ــ مهرملکیت رضاقلی پشت برگ اول ــ اندازهٔ ۱۲۰ × ۲۲۰ میلیمتر ــ جلد روغنی، بوم‌سبز، گل‌وبرگ الوان،درون قرمز گل نرگس ــ کاغذفرنگی ــ ۴۱۱ صفحه ــ ۱۷ سطرمتن، ۱۴ نیم‌سطرحاشیه ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۲۶۲۸۵ .

دیوان انوری ۲۳۸۲

شامل : قصاید ــ قطعات ــ ساقی‌نامه ــ ۸۷۰۰ بیت .

آغاز:

این جهان‌را ایمنی از دولت طغرلتکین

جاودان منصور بادا رایت طغرلتکین

انجام :

گردون ز جمال پایگاه تو نهاد

عالم عرضی جوهر جاه تو نهاد

خط شکسته نستعلیق خوش ــ رقم زین‌العابدین همدانی ــ تاریخ تحریر ۱۲۳۰ ــ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر ــ جلد تیماج‌سیاه ترنج وسرترنج‌سوخت ــ کاغذ ترمه‌اصفهانی زرد ــ جدول وکمندزر ــ صفحه ۱و۲ طلااندازی بین‌سطرها ــ سرلوح‌مذهب‌مرصع‌صفحه‌اول ۳۱۲ صفحه ــ ۱۴ سطرمتن ۳۲ نیم‌سطرحاشیه ــ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۶۱۴۲۳.

دیوان انوری ۲۳۸۳

شامل قصاید (۱ تا ۲۹۱) ـ مقطعات (۲۹۳ تا ٤۳۵) و رباعیات (٤۳۷ تا ٤٦۰) ۱۰۵۰۰ بیت .

آغاز:

بازاین چه جوانی وجمال است ...

انجام :

زانست که میکند بعید اضحی از بهر تراآن‌حمل‌این‌ثورفدی

خط نستعلیق کتابت خفی‌خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌علی‌حسین برای میرزامحمدعلی مستوفی ـ تاریخ تحریر ۱۲۴۶ ـ مهرمحمدصادق طباطبائی و عبدالله الحسینی پشت برگ اول ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلدساغری سیاه، ترنج وسرترنج بریده‌ضربی ـ کاغذ ترمه ـ جدول‌زر ولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه‌اول ـ دونیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۲۹۳ و ۴۳۷ ـ ۴۶۰ صفحه‌ـ ۲۵ سطر ـ اندازهٔ نوشته ۹۰ × ۱۶۵ میلیمتر شماره دفتر ۶۱۹۵۱ .

دیوان انوری ۲۳۸۴

شامل : قصاید ـ قطعات ـ غزلیات ورباعیات، ۸۰۰۰ بیت .

آغاز:

کند بکاك خطا بررخ قضا و قدر
نهد بنطق جفا بر کف صواب وخطا

انجام :

زشرع جان توآن شعله‌های نوروزند
کزو بهر فلکی آفتابی افروزی

خط شکسته نستعلیق خفی خوش ـ رقم‌سرخوش ـ تاریخ تحریر ۲۲ ذیحجه (قرن ۱۳) آغازافتاده ـ یادداشت‌های ملك‌الشعراء بهار مالك نسخه درحاشیه صفحه‌ها ومهرصبوری پایان نسخه ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلدتیماج سیاه ترنج وسرترنج ولچکی‌منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۱۹صفحه ـ ۱۷سطرمتن، ۳۲نیم سطرحاشیه ـ اندازهٔ نوشته ۱۰۰ × ۱۸۰میلیمتر شماره دفتر ۷۴۴۵۷ .

دیوان انوری ۲۳۸۵

شامل قصاید وقطعات بدون ترتیب ۶۲۰۰ بیت .

آغاز:

مقدری نه بالت بقدرت مطلق
کندزدود بخاری چوگنبدازرق

انجام :

کتابکی است مثمن بخط من خادم
چواشك‌وچهره‌من جلدش‌ازدرون‌وبرون

خط نستعلیق کتابت ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ اندازهٔ ۱۵۵ × ۲۶۵میلیمتر ـ جلدتیماج سیاه ترنج وسرترنج منگنه ـ **کاغذ** ترمه سمرقندی ـ دوبرگ اول وصالی ـ ۴۱۰ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۳۹ ـ

دیوان انوری ۲۳۸۶

شامل: قصاید ـ غزلیات هزلیات ورباعیات ۸٤٥۰ بیت .

آغاز:

باز این چه جوانی و جمال است جهانرا ....

انجام :

امید بقا یکی شد و بیم هلاك   چون من بجهان بمردم از مرگ چه باك

خط نستعلیق کتابت جلی ـ رقم ندارد ـ برای قادرپاشا نوشته شده تاریخ تحریر ۱۲۶۶ مهر محسن امینی مجدی، آغاز و پایان نسخه ـ هفت صفحه الحاقی که اشعار و یادداشت های مختلف بر آن نوشته شده در آخر ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد میشن آلبالویی ترنج و سرترنج ولچکی ضربی ـ کاغذ فرنگی ـ جدول و کمند سیم ولاجورد وقرمز ـ ۵۷۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۳۵۹۱ .

دیوان انوری ۲۲۸۷

شامل قسمتی از قصاید وغزلیات وقطعات بدون ترتیب، ۵۵۰۰ بیت .

آغاز:

نهد ار قصد کند همت او بر محیط فلك اعظم کام

انجام:

گذشت ظلم تو زاندازه بر مسلمانان
زکردگار بترس این چه نا مسلمانیست

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳)ـ آغاز و پایان و بعداز صفحه ۷۶ و ۹۲ و ۲۴۲ افتاده دارد ـ اندازه ۱۶۵ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذ ترمه سمرقندی ـ ۳۰۴ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۲۵۱ .

دیوان بیدل شیرازی ۲۳۸۸

حاج میرزا رحیم بن محمد طبیب اصفهانی متخلص به بیدل. پدرش بامر کریم خان زند بشیراز رفت و بیدل درشیراز متولد شد. اجداد او دردربار صفویه بطبابت اشتغال داشتند. برادرش محمدباقر ملاباشی مؤلف «بحرالجواهر» و پسرش میرزا علی فخرالدوله متخلص بفخر و نوه‌اش محمدحسین متخلص به‌همدم و نبیره‌اش قاسم متخلص به‌ضیاء است . بیدل دردوران فتحعلیشاه واوایل جلوس محمدشاه میزیست ودر ۱۲۵۸ درمراجعت ازسفرحج درقم در گذشت. دیوان او شامل دو قسمت است .[۱]

۱ ـ قصاید (صفحه ۱ تا ۴۱) درمدح حضرت علی (ع)ـ فرمانفرما ـ محمد

---

[۱] ذریعه ج۹ب۱ص۱۵۳ ـ فرهنگ سخنوران ص ۹۶ و ۹۷ .

شاه غازی ــ حضرت حجت (ع) ــ حضرت رسول (ص) ــ فتحعلیشاه . ده قصیده ، ۵۹۰ بیت .

آغاز:

مشو مغرور ای غافل بدین یکروزه دنیا
که این دولت نمی ماند برای هیچکس برجا

انجام:

شرم بادت زانچه میگویی که باشد جای شرم
شکوه در دوران شه بیدل ز دوران تا بکی

۲ ـ مراثی (۵۰ تا ۷٦) ترکیب بندیست در ۳۳ بند که هر بند آن درمرثیه یکی از ائمه است. بترتیب : حضرت رسول (ص) ـ حضرت فاطمه (ع) ـ حضرت علی (ع)ـ حضرت امام حسن (ع) واز بند ۵ تا ۳۰ درمرثیه امام حسین (ع) و وقایع کربلا است بند ۳۱ مرثیه امام موسی الرضا (ع) و بند ۳۲ مرثیه علی بن موسی الرضا (ع) و بند ۳۳ خاتمه مراثی است ودرپایان نسخه یك قطعه نوحه درشهادت امام حسین (ع) است، جمعاً ۲٤۳ بیت .

آغاز:

چون خاطر رسول ازین خاکدان گرفت
روحش هوای کنگره لامکان گرفت

انجام:

بیدل شوریده میگوید بفریاد و فغان
پشت امت خم شداز بار گنه همچون کمان

ای رسول انس وجان رحم کن بر امتان

خط نستعلیق کتابت خفی‌خوش - عنوان‌ها قرمز- رقم‌محمدز کی‌نوری - تاریخ‌تحریر ۱۳۰۳ - صفحه ۴۵ تا ۴۹ وپنج صفحه‌درآخرنانوشته - اندازه ۱۳۵ × ۲۱۰ میلیمتر - جلدمقوای سیاه ترنج وحاشیه‌طلایی - کاغذ فرنگی‌آبی - جدول‌وکمندزروالوان - دوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۵۰ - ۷۶ صفحه - ۱۵سطر - اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر- شماره دفتر۶۱۴۹۹ .

دیوان تقوی ۲۳۸۹

حاج میر سیدعلی تقوی از سلسله سادات‌اخوی،بانی حسینیه سادات‌اخوی در خیابان عین‌الدوله (ایران).از شعرای معاصر است.تاریخ تولد او بدست نیامد ولی مسلم است که در ۱۳۰۶ق در«مآثر والاثار»از او بعنوان شاعر معروف نام میبرد و در سال۱۳۱۸ ق در«طرائق الحقایق»عنوان‌حاجی داشته و اشعارش‌معروف بوده است . بطوریکه عبرت نائینی در نامه فرهنگیان مینویسد.این‌شاعر پنجاه هزار بیت شعر در مدح ائمه سروده است.درگذشت او در ماه‌صفر۱۳۳۵ ومدفن او در رواق حضرت عبدالعظیم است . «۱»

نسخه موجود که جلد دوم دیوان تقوی است ، شامل۸۶۰۰بیت قصیده در ستایش حضرت رسول (ص) و ائمه است .

آغاز:

بهتر از این‌سفر نه گمانم بروزگار افتد که‌راه میسپرم در رکاب یار

---

۱ - طرائق الحقایق ج ۳ ص ۲۲۰ - ماثر والاثار ص ۲۰۱ - نامه‌فرهنگیان ، خطی مجلس .

انجام :

مر مرا عهدی بود چندان نیندیشم ز نقضش
تا به الطاف نهان پاك یزدان مستعینم

خط نسخ خفی خوش - عنوان‌ها قرمز - رقم عبرت نائینی برای میرسید حسین تقوی پسر میر سیدعلی - تاریخ تحریر ۱۳۳۹ - اندازه ۱۴۰ × ۲۱۰ میلیمتر - جلدمیشن سیاه - کاغذ فرنگی زرد - ۳۹۱ صفحه - ۲۲ سطر - اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۰ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۲۶۸۷۸ .

دیوان ثنایی ۲۳۹۰

دیوان خواجه حسین پسر غیاث‌الدین محمد مشهدی متخلص به ثنایی در گذشته ۹۹۶ مشتمل بر دیباچه‌ای به نثر از ثنایی در باره نام و نسب و وطن اواست، که در آن خود در اندیم ابراهیم میرزای صفوی حکمران خراسان معرفی کرده‌است و دیوان او شامل پنجهزار بیت از قصیده - غزل - قطعه - رباعی و ساقینامه است.
آغاز دیباچه: حمدی که متکلمان سخن گذار فصاحت شعار و نادره گویان [۱]

این نسخه دیباچه نثر را ندارد و شامل قصاید بترتیب الفباء - غزلیات - قطعات و رباعیات و ساقینامه است. در خاتمه نیز قصیده‌ای در مدح سلطان محمد دارد که سال جلوس او را تعیین میکند و رویهم ۳۳۰۰ بیت است.

---

۱ - سپهسالار ج ۲ ص ۵۷۵ - ذریعه ج ۹ - ب ۱ ص ۱۸۵ - خوشگو . ث - میخانه ۱۶۲ تا ۱۷۴ - آتشکده ص ۹۰ .

آغاز:

در روش حسن و ناز هست‌بسی خوش نما
غمزه بطـرز ستم عشوه بـرنگ جفا

انجام :

فهم از هر مصرع ما زین کلام بی‌بدل
میشود سال جلـوس پادشاه دین پناه

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ رقم میرعلی برای محمد سعیدخان ـ تاریخ تحریر ۱۰۰۶ ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد میشن‌سیاه ـ کاغذ ترمه سمرقندی زر فشان غبار، رطوبت دیده وصالی ـ جدول زر و الوان ـ ۳۰۱ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۲۳۷۲ .

دیوان جمال‌اصفهانی ۲۳۹۱

دیوان‌جمال‌الدین محمد اصفهانی درتهران چاپ‌شده . این‌نسخه شامل:قصاید ـ ترکیب بند ـ قطعات ـ غزلیات و رباعیات،۵۵۰۰بیت.

آغاز:

این جرم پاك چیست چو ارواح انبـیا
چون روح با لطافت و چون عقل با صفا

انجام :

میدانم کین سخن ندارد اصلی لیکن‌چکنم گرچه دروغست‌خوشست

خط شکسته‌نستعلیق خفی ـ رقم مهدی‌جرپادقانی ـ تاریخ تحریر ۱۰۳۳ ـ یادداشتهای ملک‌الشعراء بهار و مالکین دیگر نسخه پشت برگ اول ـ سردار معظم درحواشی باقلم قرمز وصیدعلی‌خان درجزی بین سطرها باقلم سیاه تصحیح کرده‌اند ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۵۰ میلیمتر جلدمیشن‌قهوه‌ای ـ کاغذ کشمیری ـ ۲۵۲ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۷۵ میلیمتر شماره دفتر ۷۴۵۹۴ .

دیوان‌حافظ ۳۳۹۲

شامل: غزلیات بترتیب الفبا برحسب حرف آخر (صفحه ۱ تا ۳۰۷) ـ قطعات (۳۰۷ تا ۳۱۶) ساقینامه (۳۱۶ تا ۳۲۷) ـ مثنوی (۳۲۷ تا ۳۳۱) ـ رباعیات (۳۳۲ تا ۳۴۰) ، ۳۷۵۰ بیت .

آغاز:

الا یا ایها الساقی ...

انجام :

گفتم که بریز خون من گفت برو   کازاد بود کسیکه پرورده ماست

خط نستعلیق ، کتابت خفی خوش ـ رقم یعقوب ـ تاریخ تحریر ۸۵۴ ـ یادداشت بدایع‌نگار لاهوتی پشت برگ اول ـ در میان سر لوح بخط نسخ‌تزئینی «لامولاه سواه‌لنا» اندازه ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم زرد، گل‌مشکی و طلایی،درون میشن قرمز ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر ـ نیم سرلوح مذهب صفحه اول ـ ۳۴۰ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۱۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۳۲۹۳.

دیوان حافظ ۲۳۹۳

بدون آغاز شامل: قسمتی از دیباچه ـ غزلیات ـ قطعات ـ قصیده ـ ساقی‌نامه ورباعیات، ۴۰۰۰ بیت .

آغاز:

. . ومعدن سخا و درود بیکران وتحیات بی‌پایان . . .

انجام:

بخاك پـاك او چون بر گذشتم　　　بسی دیدم صفا و نور مرقد

خط نستعلیق کتابت خفی خوش اعراب دار ـ ۳۶ صفحه اول نستعلیق کتـابت بد ـ عنوان ها زر و الوان بخط ثلث جلی ـ رقم علی اکبر ـ تاریخ تحریر ۸۹۳ ـ آغاز افتاده اندازه ۱۱۵ × ۱۶۵ میلیمتر ـ جلد میشن‌قهوه‌ای ـ ترنج و سرترنج سوخت ـ کاغذاصفهانی ـ۱۳ برگ‌اول فرنگی ـ جدول زر ولاجورد ـ ۴۰۶ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۰۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۷۹۷ .

دیوان حافظ ۲۳۹۴

شامل: یك صفحه از آغاز دیباچه و قسمتی از یك قصیده (۱ تا ۳) ـ غزلیات بترتیب الفبا (۵ تا ۳۰۱) ـ مخمس ـ ترکیب بند ـ ترجیع‌بند ـ مثنوی ـ ساقی‌نامه قطعات ـ رباعیات (۳۳۱ تا ۳۴۰) . ۵۴۰۰ بیت .

انجام :

چو در خاك مصلی ساخت منزل ...

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم ابراهیم شیروانی برای محمدشریف دربغداد ـ تاریخ تحریر ۸۸۰ (بنظر میرسد ۱۱۸۰ بوده که دورقم‌دست‌چپ را تبدیل به۸ کرده‌اند) ـ یادداشت مبنی بر ملکیت ملك منصور میرزا صفحه۱۷۰ ـ مهر دکترغنی آغازوپایان ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ترنج و سر ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی‌جدول‌زر و الوان ـ طرفین ابیات آخر دومربع مذهب منقش و میان دو مصرع‌صفحه‌ها ـ حاشیه‌مذهب منقش ـ صفحه ۱و۲و۵و۶ طلااندازی‌بین سطرها و حاشیه مذهب منقش و صفحه ۵و ۶ تشعیر سازی مذهب ـ دو سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۵ ـ دو مجلس نقاشی‌ریخته وپاره‌صفحه ۴و۳ ـ ۳۷۰ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر. ۵۰۶۷۶

دیوان حافظ ۲۳۹۵

شامل: دیباچه ـ غزلیات ـ قصاید ـ مثنوی ـ ساقی‌نامه ـ ترجیع بند ـ مخمس ـ قطعات و رباعیات، ٤۰۰۰ بیت .

انجام :

چون گرم شود ز باده ما را رگ و پی

منت نبریم یك جو از حاتم طی

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها شش‌ضلعی‌زر ـ رقم‌ندارد ـ تاریخ تحریر ۹۸۴ ـ سه برگ الحاقی در آغاز که روی آنها بخط شکسته نستعلیق بد داستان و اشعار نوشته شده ـ

مهر عبدالرحمن بیك صفحه ۸ ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۵ میلیمتر جلد تیماج قهوه‌ای لولا دار ترنج و سرترنج ولچکی ضربی ـ کاغذ متن و حاشیه کشمیری بعضی از برگها موریانه خورده ـ جدول زر والوان ـ دو سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۱۹ ـ یك مجلس نقاشی صفحه ۱۷۲ - ۳۰۸ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۸۳۲.

دیوان حافظ ۲۳۹۶

بدون آغاز و پایان شامل قسمتی از دیباچه ـ قصاید ـ غزلیات ـ ترکیب بند ـ ساقی نامه وقسمتی از رباعیات، ۴۰۰۰ بیت .

آغاز:

... مجامع عالمیان رسانید و از شمیم نسیم ...

انجام :

بر آینه جمال ما خالی نیست　　　　تو مردم چشم خود در آن میبینی

خط نستعلیق کتابت خفی خوش رقم تاریخ ندارد (قرن ۱۰) ـ ۶ برگ در آغاز الحاق شده که روی آن اشعار مختلف و رساله صاحبدیوان و عقل و عشق و قسمتی از نصیحة الملوك سعدی نقل شده است ـ درحواشی ابیات ساقط بخط دیگر نوشته شده ـ آغاز و پایان افتاده ـ اندازه ۱۹۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر و الوان ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱۸ ـ ۳۱۸ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۱۶.

دیوان حافظ ۲۳۹۷

شامل : غزلیات ـ ساقی نامه ـ قطعات و رباعیات، ۴۳۵۰ بیت.

انجام :

گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا شادی همه لطیفه گویان صلوة

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم شاهمحمد ـ تاریخ ندارد (قرن ۱۰)-مهر عبدالحسین پشت برگ اول ـ اندازه ۱۵۶ × ۲۳۸ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته ، بوم‌لاکی‌حاشیه سبز گلدار ـ کاغذ متن وحاشیه سمرقندی دوبرگ اول‌وصالی ـ جدول زر و الوان ـ صفحه ۱ و ۲ تذهیب‌بین سطرها ـ وسط صفحه‌ها حاشیه ۴ میلیمتری مذهب ـ طرفین ابیات آخر دو مستطیل ۱۸ × ۲۵ میلیمتر مذهب مرصع-سرلوح‌مذهب مرصع صفحه اول-۲۹۴صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۷۸.

دیوان حافظ ۲۳۹۸

شامل:دیباچه ـ غزلیات ـ قصاید ـ ساقی‌نامه ـ قطعات‌ورباعیات،۵۵۰۰بیت.
انجام مانند نسخه پیش.

خط نستعلیق، کتابت‌خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محوشده ـ تاریخ‌تحریر ۱۰۰۴ ـ پشت برگ اول یادداشت معین‌الدوله احمد میرزا حکمران آذربایجان که نام‌حکمرانان آن زمان‌را ذکر کرده است بتاریخ ۱۲۶۸ ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج‌عنابی ضربی سجاف وعطف تیماج سبز ـ کاغذ متن و حاشیه،متن‌سمرقندی زرفشان غبارحاشیه‌افشان صورتی ـ چهار برگ آخر رطوبت دیده ـ جدول زر و الوان‌ـ صفحه۱ تا ۹ حاشیه حل کاری‌مذهب ـ صفحه ۱و۲و۸و۹ بین سطرها طلااندازی‌ـدوسرلوح مذهب مرصع‌صفحه۱و۵ . ۴۰۴صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته۸۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۳۵۵۸۴

دیوان حافظ **۲۳۹۹**

شامل: قصاید (۱ تا ۱٤) غزلیات (۱۵ تا ۳٦۷) ـ مقطعات (۳٦۷ تا ۳۸٤) ـ ترجیع‌بند و ترکیب‌بند (۳۸٤ تا ۳۹٤) مثنوی (۳۹٤ تا ٤۰۰) ـ ساقی‌نامه (٤۰۱ تا ٤۱٤) رباعیات (٤۱٤ تا ٤۳٤) . حدود ۵٦۰۰ بیت .

آغاز:

سپیده دم که صبا بوی لطف جان گیرد
چمن ز لطف هوا نکته برجنان گیرد

انجام :

خاموش نشین که وقت خاموشی نست
دم در کش و جام عشق را پر می کن

خط نستعلیق کتابت غبارخوش ـ رقم محمد مسیح شیرازی ابن نویدی ـ تاریخ تحریر ۱۰۷۳ ـ اندازه ۷۵ X ۱۳۰ میلیمتر ـ جلد روغنی، بوم سبز گل و برگ الوان ـ حاشیه قرمز وطلایی، درون قرمز گلدار ـ کاغذ متن و حاشیه ترمه سمرقندی، متن زرفشان غبار ـ جدول وکمند زر و الوان ـ دوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۱۵۹ - صفحه ۱ و ۲ و ۱۵ و ۱۶ حاشیه تشعیر سازی مذهب و طلا اندازی بین سطر ها ـ ۴۳۴ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۴۰ X ۹۰ میلیمتر. شماره دفتر ۶۶۹۳۰.

دیوان حافظ ۲۴۰۰

شامل : غزلیات ـ قطعات وسه رباعی .

انجام :

من جهد همی کنم قضا میگوید بیرون ز کفایت تو کاری دگرست

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ حاشیه برگ ۱۵۳و۱۳۹ اشعاری بخط ناصرعلی نعمت‌اللهی بتاریخ۱۲۶۴ نوشته شده وحاشیه صفحه‌آخرحاج‌محمدتقی تهرانی اشعار خود را بخط شکسته خوش بتاریخ ۱۲۶۲ نوشته است.یادداشت های دیگری از مالکین مختلف نسخه پشت برگ آخر هست‌که قدیمترین تاریخ آن از محمد اسمعیل شیرازی بتاریخ۱۱۴۳ است ـ مهر دکتر غنی آغاز و پایان نسخه ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سبز ـ کاغذ متن و حاشیه،متن اصفهانی حاشیه فرنگی ـ جدول زرو لاجورد،تاصفحه ۳۶کمند قرمز ـ فاصله غزل ها ومیان دو مصرع و طرفین غزل در بعضی از صفحه ها حاشیه تشعیر سازی مذهب ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۳۰۶ صفحه ـ۱۵ سطرـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۳۵ میلیمترـ شماره دفتر ۵۰۸۶۹

دیوان حافظ ۲۴۰۱

شامل : غزلیات وقسمتی ازقطعات ، ۳۵۵۰ بیت.

انجام:

بسال هفتصد، وشصت وچهار ازهجرت　　جواب گشت بمن حل حکایت مشکل

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوانها با زر ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) اندازه ۱۲۰ X ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرشکی، ترنج وسر ترنج ولچکی بریده ضربی - کاغذ سمرقندی ـ جدول زر ولاجورد ـ صفحه ۱و۲ طلاانداز بین سطرها ـ طرفین بیت‌های آخرغزل ها دو مربع تشعیرمذهب ـ سرلوح مذهب مرصع وصالی صفحه اول ـ هشت مجلس نقاشی جدیدتر از سرلوح صفحه ۵۲و۳۵۹ و۶۸و۳۷و۸۴و۸۶و۱۳۴ـ۳۲۳ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ X ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۹۰۰.

دیوان حافظ　　۲۴۰۳

شامل: دیباچه ـ قصاید ـ غزلیات ـ ساقی‌نامه ـ قطعات و قسمتی از رباعیات، ۵۷۰۰ بیت.

انجام:

مردی ز کننده در خیبر پرس　　اسرار کرم ز خواجه قنبر پرس

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ صفحه آخر یادداشت مبنی بر خرید نسخه در رشت بتاریخ ۱۳۹ ـ مهر دکتر قاسم غنی پایان نسخه ـ پایان افتاده ـ رباعیات در جدول باشکال مختلف هندسی بصورت چلیپا نوشته شده اندازه ۱۴۰ X ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای، سجاف وعطف تیماج قرمز ـ کاغذ متن

وحاشیه فرنگی - جدول اکلیل وسبز - سرلوح اکلیلی منقش صفحه ۴۰- ۴۰۷ صفحه - ۱۵ سطر - اندازه‌نوشته ۸۵ × ۱۷۰ - شماره دفتر ۵۰۶۳۱.

دیوان حافظ **۲۴۰۳**

شامل : دیباچـه ـ غزلیات ـ قصاید ـ مثنوی ـ ساقی‌نـامه ـ قطعات و رباعیات .

انجام :

عمرم بخیال دوست بگذشت آری بخیـال مـیرود عمر

خط نستعلیق کتابت جلی خوش - عنوان سرلوح نسخ تزئینی جلی با سفیداب ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱)ـ یادداشت مهدی موسوی بتاریخ ۱۲۶۴ حاشیه صفحه ۲۰۱ـ فاصله‌غزل ها ورباعیات بین دو تشعیر مذهب، رباعیـات خیام بخط نستعلیق کتابت خفی خوش گاهی مکرر نوشته شده- اندازه ۱۴۰ × ۲۲۰میلیمتر-جلد تیماج سیاه ، ترنج و سرترنج سوخت- کاغذ متن و حاشیه سمرقندی الوان ـجدول زر والوان ـ صفحه ۱ و۲و ۵و۶ بین سطر ها طلااندازی ـ دو سر لوح مذهب‌مرصع صفحه ۱ و ۵ ـ پایـان صفحه ۶ و طرفین ابیات آخر وفاصله غزل و رباعی دو مربع تشعیر مذهب ـ۴۴۰ صفحه- ۱۲ سطر- اندازه نوشته ۹۵ × ۱۸۰ میلیمتر- شماره دفتر۷۶۴۸۵.

دیوان حافظ ۲۴۰۴

بدون آغاز و پایان شامل: قسمتی از غزلیات و رباعیات، ۲۳۰۰ بیت.

آغاز :

زهد من با تو چه سنجد که بیغمای دلم   مست و آشفته بخلوتگه راز آمده‌ای

انجام :

آن چشم که ریو و رنگ می بارد ازو   ترسیم که تیغ جنگ می بارد ازو

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان ها زر ولاجورد ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ آغاز وپایان وبین صفحه ۲۰۵ و ۲۰۶ افتاده ـ نصف صفحه ۷۳ و ۷۴ وصالی ـ ۷۵ تا ۷۸ سفید است ـ مهر « محمد عسکر ۱۲۲۰ » صفحه ۲۰۴ ، مهر دکتر قاسم غنی پایان نسخه ـ اندازه ۱۰۵ X ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد گالینگور آبی، عطف و گوشه تیماج یشمی ـ کاغذ اصفهانی ـ جدول زر ولاجورد ـ ۲۰۸ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ X ۱۳۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۷۵۵ .

دیوان حافظ ۲۴۰۵

شامل : غزلیات ـ مثنوی ـ ساقی نامه ـ مقطعات و رباعیات ، ۳۸۰۰ بیت .

انجام :

گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا...

خط نستعلیق کتابت خوش- رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱)- برگ اول نونویس نستعلیق خفی- مورد کتر قاسم غنی آغاز و پایان- اندازه ۱۷۰ × ۲۹۵ میلیمتر - جلد تیماج سبز- کاغذ متن و حاشیه، متن اصفهانی زرفشان غبار، حاشیه الوان- جدول زر و الوان- ۲۴۸ صفحه- ۱۴ سطر - اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۰ میلیمتر- شماره دفتر ۵۰۶۵۸ .

دیوان حافظ **۲۴۰۶**

بدون آغاز و پایان شامل قسمتی از قصاید- غزلیات- مثنوی- ساقی نامه- مخمس و قسمتی از قطعات ۵۲۵۰ بیت .

آغاز:

عروس طبع جوابم زحجله دل داد　　　که هست منبع احسان وجود و بحر و نوال

انجام :

درهیچکس بچشم حقارت مکن نگاه　　　هستند خوب وزشت وبد و نیك درمحل

خط نستعلیق کتابت خفی- رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱)- آغاز و پایان و بعد از صفحه ۱۰ و ۲۷۴ و ۳۹۰ افتاده دارد- اندازه ۸۰ × ۱۳۰ میلیمتر- جلد تیماج قهوه‌ای، ترنج و سرترنج منگنه- کاغذ اصفهانی- جدول زر و لاجورد- ۴۳۸ صفحه- ۱۳ سطر- اندازه نوشته ۵۰ × ۱۰۰ میلیمتر- شماره دفتر ۵۰۷۱۳ .

دیوان حافظ ۲۴۰۷

شامل: غزلیات ـ ساقی نامه ـ ترجیع بند ـ مخمس ـ مثنوی ـ قطعات و رباعیات ۳۸۵۰ بیت .

انجام :

گر تشنه ابر رحمتی ای حافظ سرچشمه آن زساقی کوثر پرس

خط شکسته نستعلیق خفی خوش ـ رقم محو شده ـ تاریخ تحریر ۱۱۵۱ ـ یادداشت ملکیت امیری فیروزکوهی وعبدالحسین ابوقداره برگ اول ودوم ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرد، ترنج ولچکی ضربی ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمندزر ولاجورد ـ صفحهٔ ۱ و۲ حواشی مذهب مرصع وبین سطرها طلاانذازی ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۳۲۲ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۰۱۷ .

دیوان حافظ ۲۴۰۸

شامل: دیباچه ـ قصاید ـ ترکیب بند و ترجیع بند ـ غزلیات ـ قطعات ـ ساقی نامه و رباعیات .

انجام :

من طفلم و بی گنه مرا میسوزند ای وای بتو که پیری و پر گنهی

خط نستعلیق کتابت جلی خوش–عنوانها قرمز– رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۲) – برای حسینعلی میرزا قاجار نوشته شده و نام اورا درمیان سرلوحها بازر نوشته‌اند– مهر «المتوکل علی‌الله الاحد عبده احمد بن محمد» پشت برگ اول–اندازه ۲۰۰ × ۳۲۰ میلیمتر– جلد تیماج سیاه، ترنج وسرترنج ولچکی وحاشیه بریده ضربی ، درون میشن قرمز، ترنج وسرترنج ولچکی بریده طلاپوش–کاغذ ترمه اصفهانی– جدول وکمندزر والوان– صفحهٔ ۱و۲و۹۹و۱۰۰ و۳۷۷ و۳۷۸ حواشی مذهب مرصع وبین سطرها طلا اندازی–سه سرلوح مذهب مرصع صفحهٔ ۱و۹۹و۳۷۷–فاصله بین غزلها ورباعیات وطرفین بیت آخر وبین دومصرع،حاشیه مذهب مرصع– ۴۴۴ صفحهٔ ۱۹ سطر–اندازه نوشته ۱۳۰ × ۲۲۰ میلیمتر–شماره دفتر ۷۶۴۷۵ .

دیوان حافظ ۲۴۰۹

شامل: یك صفحه از آغاز دیباچه– ۳ قصیده – غزلیات– ساقی نامه– ترجیع بند– قطعات وقسمتی ازرباعیات، ۵۷۰۰ بیت .

انجام :

جامی که زدست دلبری نوش کنی　　　سرمایه عیش جاودانی باشد

خط نستعلیق کتابت–رقم وتاریخ ندارد(قرن۱۲«۱»)–پایان نسخه وبین صفحه ۱و۲ افتاده دارد– اندازه ۱۱۵ × ۲۱۰ میلیمتر- جلدمیشن قرمز–کاغذ سمرقندی–جدول زرو الوان– دو

۱– درحاشیه صفحهٔ ۴۲۸ نسخه یادداشتی بدین مضمون است: «تاریخ آمدن عالیجاه حاجی اسمعیل خان باتفاق عالیشان محمدت بنیان یحیی بیك بجهة انجام مهمات برادوست بقلعه کوته مرش و آوردن خلیل بیك دزفولی و تخلیه قلعه و نشستن صالدات حسب الحکم جهانگیرمیرزا در ۱۰ شوال المکرم ۱۲۴۷»

سرلوح مذهب مرصع کارهند صفحهٔ ۱و۲ ۴۴۱-۱ صفحه-و۱۴سطر- اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۰ میلیمتر شماره دفتر ۵۰۵۲۰ .

دیوان حافظ ۳۴۱۰

شامل: غزلیات ورباعیات ۳۸۰۰ بیت .

انجام :

ما عاشق مست و رند عـالم سوزیم   با ما منشین و گرنه بـد نام شوی

خط نستعلیق کتابت خوش- رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲)--مهر «حبیب الله الحسنی ۱۲۳۲» پایان نسخه- اندازهٔ ۱۰۵ × ۱۹۰ میلیمتر- جلد روغنی بوم سیاه ترنج وسرترنج گل کوکب درون قرمز گل نرگس- کاغذ متن و حاشیه سمرقندی زرفشان-جدول زروالوان-طرفین بیت آخر هرغزل ورباعیات دو مربع مذهب مرصع-صفحهٔ ۱و۲ طلااندازی بین سطرها-سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه اول- سرفصل مذهب مرصع صفحهٔ ۳۰۳-۳۱۴صفحه-۱۴سطر-اندازه نوشته ۶۵ × ۱۳۰ میلیمتر-شماره دفتر ۷۶۴۶۶

دیوان حافظ ۳۴۱۱

شامل: غزلیات- ساقی نامه- قطعات ورباعیات ۴۷۰۰ بیت .

انجام :

زنهار بدو گذر کن ای بـاد صبا   وانگه زمنش پرس که چندانکه مپرس

خط نستعلیق کتابت- رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۲)- یادداشت ملکیت بتاریخ ۱۲۵۹ پشت برگ اول- اندازهٔ ۱۱۵ × ۱۹۵ میلیمتر-جلدمیشن‌سبز-کاغذ ترمه اصفهانی-جدول و کمندزر والوان-صفحهٔ۱و۷۷ طلااندازی بین‌سطرها- طرفین بیت آخرغزلها دومربع‌مذهب منقش- سرلوح مذهب مرصع صفحه‌اول- ۳۹۶ صفحه- ۱۴ سطر-اندازه نوشته۷۰ × ۱۲۵ میلیمتر-شماره دفتر ۵۰۷۸۰

دیوان حافظ ۲۴۱۲

بدون آغازو پایان‌شامل: قسمتی‌از دیباچه - قصاید - غزلیات - ترجیع‌بند - مخمس - مثنوی-ساقی‌نامه - قطعات‌وقسمتی ازرباعیات ، ۵۲۰۰ بیت .

آغاز: ... نثار روح پرفتوح وصدرمشروح ....

انجام:

چون ساغربادهای که آن ازدل تنگ   چون نالهچنگ بشنوم خون گریم

خط شکسته نستعلیق خفی‌خوش - رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) آغاز و پایان افتاده بین هردو برگ یك برگ‌سفید صحافی شده وروی اولین‌برگ سفید یادداشت ملکیت‌محمد جان در۱۳۰۲ - مهردکترقاسم غنی‌آغازوپایان نسخه - اندازه ۱۰۰ × ۱۵۵میلیمتر-جلد مقوایی - کاغذترمه اصفهانی - جدول وکمندزروالوان - ۴۰۰صفحه-۱۶سطر-اندازه‌نوشته ۶۰ × ۱۱۵میلیمتر-شماره‌دفتر ۵۰۴۷۵

دیوان حافظ ۲۴۱۳

بدون آغاز وپایان‌شامل : دوصفحه‌مثنوی وقسمتی ازغزلیات،۳۷۸۰ بیت

آغاز:

الاای آهوی وحشی کجایی . . . .

انجام :

دایم گل این بستان شاداب نمی‌ماند دریاب ضعیفان را دروقت توانایی

خط شکسته خفی خوش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ پشت برگ الحاقی آغاز نسخه یادداشت ملکیت مشیرالاطباء بتاریخ ۱۳۱۳ واشعاری چلیپا بامداد نوشته‌شده است ـ آغاز و پایان افتاده ـ اندازه ۷۵ × ۱۱۵ میلیمتر ـ جلدمیشن زرشکی لولادار ترنج و سر ترنج و لچکی سوخت ـ کاغذ ترمه‌اصفهانی ـ ۳۷۸صفحه ـ ۱۳سطر ـ اندازه نوشته ۴۵ × ۹۰ میلیمتر شماره دفتر۵۰۴۷۳.

دیوان حافظ ۲۴۱۴

شامل مقدمه‌ایست که‌درسایر دیوانهای حافظ دیده نشده ـ نویسنده آن معلوم نیست وبطوریکه مینویسد سلطان ابوالفتح فریدون حسین بهادرخان که‌دربارش مجمع علما بوده درسال ۹۰۷ جمع کثیری از علمارا مأمور تصحیح و مقابله دیوان‌های حافظ نمود و ازمیان پانصد نسخه حافظ که اغلب نزدیك بزمان حافظ بوده این نسخه رانوشته‌اند و دردنباله مقدمه‌کلمات واصطلاحات دیوان حافظ رابترتیب الفبایی شرح کرده است (صفحه۱تا۲۱) ـ قصاید (۲۱تا۱۰۶) ـ غزلیات ـ مثنوی ترجیع بند ـ مخمس ـ قطعات ورباعیات (۱۰۶تا۵۰۷) ۶۲۵۰ بیت .

آغاز مقدمه:

این گنج معانی که تهی از عیب است نقشی است که از صحیفه‌لاریب است
مشهور جهان بفیض روح‌القدس است مذکور زبانها بلسان اللغیب است

احمدك الله حمداً متوالیاً مانظم بقدرته بیان المتکلمین ....

انجام مقدمه:

... هجر بندطلب اهتمام طلعت معشوق را گویندوالسلام.

آغاز:

پس از حمد خداوندی که بی‌مثل است و بی‌همتا ....

انجام:

الهی روضه‌اش پرنورداری ......

خط شکسته‌خوش ـ عنوان‌ها وکلمات شرح‌شده قرمز ـ رقم‌ونام کسی که برای‌او نوشته شده‌محوشده ـ تاریخ‌تحریر ۱۲۰۴ـ اندازه ۱۰۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ جلدروغنی ریخته بوم‌قرمز ترنج و نیم ترنج نارنجی گلدار، درون‌یشمی گل نرگس ـ کاغذترمه اصفهانی آبی و سفید جدول و کمندزر ـ دوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۱۰۶ ـ ۵۰۷ صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۲۶۲۷۶

دیوان حافظ ۲۴۱۵

بدون آغاز شامل : غزلیات ـ مخمس ـ ترجیع‌بند ـ مثنوی ـ ساقی‌نامه ـ قطعات و رباعیات ، ۵۶۰۰ بیت .

آغاز:

أی صاحب کرامت شکرانه سلامت ....

انجام :

خاموش نشین که وقت خاموشی تست ....

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم محمد صادق کورانی برای میرزا محمدعلی ـ تاریخ تحریر ۱۲۱۲ ـ آغاز افتاده ـ اندازهٔ نوشته ۱۰۰ X ۱۶۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم نارنجی زرك گل کوکب سه حاشیه مشکی والوان، درون قهوه‌ای طرف راست صورت مردی که کتاب وچپ دختری که جامی در دست دارد ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول و کمندزر ۴۶۹ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ X ۱۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۷۰۸ .

دیوان حافظ ۲۴۱۶

شامل : دیباچه ـ قصاید ـ غزلیات ـ قطعات ـ ترجیع بند ـ مخمس ـ ساقی نامه ورباعیات، ۵۸۰۰ بیت .

انجام :

خاموش نشین ....

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم زین العابدین مراغهٔ برای عبدالاحد ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۱ ق ـ مهر دکتر غنی آغاز وپایان نسخه ـ اندازه ۱۱۰ X ۱۷۰ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول و کمندزر ولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲ و ۱۱ و ۱۲ و ۲۶ و ۲۷ بین سطرها طلا اندازی ـ سه سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۱۲ و ۲۶ ـ پنج سرفصل مذهب مرصع صفحه ۱۳۴۱ و

۳۵۵و۳۶۳و۳۶۵و۳۸۱ ـ ۳۹۸ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۵۰۹۱۴ .

دیوان حافظ ۲۴۱۷

شامل: دیباچه ـ قصاید ـ غزلیات ـ ساقی‌نامه ـ ترجیع بند ـ ترکیب بند ورباعیات ۴۵۰۰ بیت .

انجام :

خاموش نشین که وقت خاموشی تست ....

خط شکسته‌نستعلیق خوش ـ رقم وصال شیرازی ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۳ ق ـ اندازه ۱۱۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد روغنی، بوم‌زیتونی گل وپرنده،حاشیه‌قرمزومشکی درون قرمز گل نرگس طلایی‌کار محمد اسمعیل تاریخ ۱۲۵۳ ق ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زروسیاه ـ صفحه ۱ و ۲و۳۳ و ۳۴ طلااندازی بین‌سطرهاوحواشی‌تذهیب مرصع ـ دوسرلوح مذهب مرصع‌کار وصال شیرازی صفحه ۱ و ۳۳ـ۳۶۹صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۴۲۵ .

دیوان حافظ ۲۴۱۸

شامل: غزلیات ـ ترکیب‌بند ـ ساقی‌نامه ـ ترجیع‌بند ـ قطعات ورباعیات

آغاز :

ای فروغ حسن ماه ازروی رخشان شما ...

انجام :

چو درخاك مصلی یافت منزل ...

خط شکسته خفی خوش ـ رقم عنقا ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۰ ق ـ یادداشت ملکیت عبدالحسین ابوقداره، پایان نسخه ـ اندازه ۹۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ جلد روغنی‌بوم قرمز گل و برگ حاشیه سیاه گل‌طلایی درون ترنج وسرترنج سیاه گل و برگ الوان، متن گل طلایی ـ کاغذ فرنگی نازك ـ جدول وکمند زر ـ ۴۶۸ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۴۱ × ۹۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۸۷۲ .

دیوان حافظ ۲۴۱۹

شامل : غزلیات ـ ترکیب‌بند ـ ترجیع‌بند ـ ساقی‌نامه ـ مثنوی ـ قطعات مخمس ورباعیات، ۶۰۰۰ بیت .

انجام :

چو درخاك مصلی ....

خط شکسته خوش ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ امضاء دانش بزرگ نیا مالك ، پشت‌برگ الحاقی آغاز نسخه ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج ساغری سیاه ترنج وسرترنج و لچکی بریده ضربی ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ

صفحه ۱ و ۲ طلا اندازی بین سطرها وچهار مربع تشعیر سازی مذهب ـ سرلوح مذهب مرصع کار شیراز صفحه اول ـ ۴۶۰ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر شمارهٔ دفتر ۳۶۷۶۲ .

دیوان حافظ ۲۴۲۰

شامل : دیباچه ـ هفت غزل که در بعضی از نسخ بوده ـ غزلیات ـ ترکیب بند ترجیع بند ـ ساقی نامه ـ مثنوی ـ قطعات ورباعیات ۵۸۰۰ بیت .

انجام :

مانند نسخه پیش .

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم جلال‌الدین توپچی برای حسینقلی خان سرهنگ درکردستان ـ تاریخ تحریر ۱۳۰۶ ق ـ پایان نسخه ۱۰ سطر درباره ماده تاریخ فوت حافظ بقلم کاتب ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد گالینگور قهوه ای عطف تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ جدول سیاه ـ ۳۶۴ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر شمارهٔ دفتر ۶۲۱۲۲ .

دیوان حافظ ۲۴۲۱

نسخه تصحیح شده شادروان قزوینی ودکتر غنی است که از روی آن چاپ شده است یک روی برگها سفید وامضای محمد قزوینی بر آن است .

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ رقم زرین خط ـ تاریخ تحریر ۱۳۲۰ شمسی ـ رطوبت دیده وقسمتی از نوشته‌ها سیاه شده ـ اندازه ۱۸۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد گالینگور قرمز عطف و گوشه تیماج ـ کاغذ فرنگی ـ ۵۲۷ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۸۳۵.

دیوان حسن دهلوی ۲۴۲۲

نجم‌الدین حسن بن علی سنجری دهلوی (قرن ۷) معاصر ودوست خسرو دهلوی . دیوانش در حیدرآباد دکن بایك مقدمه اردو چاپ شده‌است. شاعری عارف ومرید نظام‌الدین اولیاء وخوش‌نویس بوده ، کتابی بنام (فرائدالفوائد) داشته‌است یك نسخه ازدیوان اودر کتابخانه سپهسالار هست ، شامل قصایداو که بیشتر درمدح علاءالدین محمد فیروز شاه و غزلیات و مقطعات وچند مثنوی ورباعیات است و ۶۴۰۰ بیت دارد .[1]

این نسخه شامل غزلیات ورباعیات اوست و ۳۲۸۰ بیت است .

آغاز :

ای باز تازه داشته عهد قدیم را   در غم نهاده این دل نامستقیم را

انجام :

من نیك تو خواهم و تو بدخواه منی   یارب که ترا نیك ومرا بد نرسد

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم علی میزانی طباخ ـ تاریخ تحریر ۹۱۹ ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرشکی ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی وصالی رطوبت

۱ ـ فهرست سپهسالار ج ۲ . ص ۵۸۶ ـ ذریعه ج ۹ . ب ۱ . ص ۲۴۲ ـ فرهنگ سخنوران ص ۱۵۹ .

دیده - جدول زرولاجورد - سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه اول-۲۵۳صفحه۱۵۱ سطر
اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۰ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۶۱۹۴۷ .

دیوان خاقان ۲۴۲۳

دیوان فتحعلیشاه قاجار (در گذشته ۱۲۵۰) درتهران وهند چاپ شده ، این نسخه شامل غزلیات - ترکیب بند - قطعات ورباعیات اوست و ۱۳۰۰ بیت دارد

آغاز :

از مهر روی گلرخان درسینه دارم خار ها
آتش بجان و دلزنند این آتشین رخسار ها

انجام :

ز تیغ و تفنگ جهانی خراب   بیکدست آتش بیکدست آب

خط نستعلیق جلی خوش - رقم حسین - تاریخ تحریر ۱۲۹۵ - اندازه ۲۰۰ × ۳۳۵ میلیمتر - جلد تیماج سبز - کاغذ فرنگی - جدول الوان ۲۰۰-صفحه - ۸ سطر - اندازه نوشته ۱۲۵ × ۲۸۵ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۶۱۹۲۲

دیوان خسرو دهلوی ۲۴۲۴

(تحفة الصغر)

چهار دیوان امیر خسرو دهلوی در هند چاپ شده است این نسخه دیوان اول او بنام

تحفة‌الصغر است شامل دو سطر مقدمه نثر از کاتب یك قصیده و غزلیات بترتیب الفبائـی (۱تا۳۰۱)قطعات و رباعیات (۳۰۲ تا ۳۰۷) حدود ۸۰۰۰بیت .

آغاز :

تعد فی‌جملة‌الفضایل کالصاحب وابن‌العمید والصابی ...

انجام :

خسرو چو سلامت نکند عیب مگیرش
عاشق که ترا دید چه پروای سلامست

خط نستعلیق کتابت خوش،سه‌صفحه اول نونویس نستعلیق متوسط ـ عنوان ها جلی‌تر از متن قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۰) ـ یادداشت ملکیت بتاریخ ۱۲۲۱صفحه‌آخر اندازه ۱۴۸ × ۲۵۰ میلیمتر جلد تیماج سیاه ترنج و سرترنج منگنه طلاپوش ـ کاغذترمه سمرقندی ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ دوصفحه اول حاشیه حل کاری مذهب ـ سرفصل مذهب مرصع صفحه اول ـ ۶۱۴صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۲ × ۱۶۰میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۲۶۸۹۴

دیوان خسرو دهلوی **۲۲۲۵**

بدون‌آغازوپایان‌شامل غزلیات بترتیب الفبایی ـ قطعات ورباعیات .

آغاز :

گفتی ز دل برون کن غمهای بیکران را
تو پیش چشم و آنگه جای گله زبانرا

انجام :

خنده بهر ریش آن بی همتی کو میکند
دعوی عشق خداو ما سوی اللهش هـوس

خط نستعلیق کتـابت خفی ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱)ـ آغازوپایان افتاده ـ یادداشت ملکیت کشاورز صدر و اهداء به عبدالحسین ابوقداره صفحه‌اول ـ مهر سیدابوالقـاسم و چند مهر ناخوانا حاشیه صفحهٔ ها ـ اندازه ۲۱۰ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلدتیماج‌قهوه‌ای ترنج و سرترنج منگنه سجاف وعطف تیماج قرمز ـ کاغذ ترمه سمرقندی‌وصالی آبدیده ـ جدول‌زر ولاجورد ـ ۲۰۴ صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۹۵۵

دیوان‌دارا ۲۴۲۶

دیوان عبدالله میرزا قاجار متخاص بدارا (۱۲۱۱ ـ ۱۲۷۰) پسر فتحعلیشاه پنجهزار بیت است که قصاید وغزلیات او در یك‌جلد و مراثی او درجلددیگر چاپ شده است[۱]

این نسخه که دیوان کامل دارا است حدود ٤٥٠٠ بیت است وشامل قصاید (صفحه ۱ تا ٥۰) غزلیات (٥۱ تا ۲۰۹) ـ مخمس برغزل حافـظ (۲۰۰ تا ۲۰٤) ـ مثنوی در نصیحت بفرزند ۲۸ بیت(۲۰۹ تا ۲۱۱)ـ یك قصیده وقطعات (۲۱۲ تا ۲۲٦)ـ رباعیات و تك‌بیت‌ها (۲۲٦ تا ۲٤٥) مثنوی‌ها : در فوت معشوقـه ـ در نصایح ـ حکایت درویش هندوستانی ـ حکایت مرد بیچاره ـ درویش موپریشان ـ درنصایح پدر به او ـ حکایت هرمز وشیرویه ـ در فراق یار ـ عاشق شدن جوان‌هندوستانی

۱ـ ذریعه ج۹ ب۱ ص ۳۱۲ ـ متأسفانه به دیوان چاپی دارا دسترسی پیدا نشد

بدختر همسایه ـ خطاب بدل ـ درفرمایشات پیغمبر (ص)ـدربارهعلی (ع)ـتعریف قلم ـ لیلی ومجنون و مکالمات مجنون با خلیفه ـ نصیحت‌پیر ـ (۲۴۵تا۲۷۴) ـ ۳۲۸بیت‌ـمراثی‌و نوحه‌فارسی (۲۷۴ تا۳۴۱)ـنوحه ترکی (۳۴۱ تا۴۴۵)ـدرحاشیه بعضی صفحه‌ها نیزغزلها و قطعه‌های ساقط نوشته شده است.

آغاز:

ای نام تو بخشنده جانها　　　ای خالق سبحان خداوند توانا

انجام :

چرخ جورندن فغان ...

خط نستعلیق جلی - در حاشیه شکسته نستعلیق ـ عنوان‌ها قرمز - رقم محمد رضا ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۳ ـ ازروی نسخه‌ایکه برای فتحعلیشاه نوشته شده بود استنساخ شده یادداشت‌های سرهنگ خلوتی مالك نسخه در حاشیه صفحه ۸۹۷ وپایان‌نسخه‌ـاندازه ۱۹۰ X ۲۸۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ترنج و سرترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ جدول و کمند زرد ولاجورد ـ صفحه ۱و۲و۵۱و۵۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع و بین سطرها طلااندازی‌ـدوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۵۱ ـ ۳۴۶ صفحه - ۱۲سطر ـ اندازه نوشته ۱۳۵ X ۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۳۴۶۸

دیوان داوری ۳۴۲۷

دیوان محمد داوری نواده وصال شیرازی (۱۲۳۸ ـ ۱۲۸۴) بامقدمه‌سعید نفیسی در ۱۳۳۰ شمسی چاپ شده است.

این نسخه شامل غزلیات داوری است و ۱۱۰۰ بیت است.

آغاز:

ای ز مشك تـازه زیور بسته گلبرگ طری را
وز مه تابنده خجلت داده مهر خـاوری را

انجام :

داوری در خم آن زلف دراز سخت ترسم که گرفتار شوی

خط نستعلیق کتابت خفی‌خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم علی‌روحانی‌ـ تاریخ تحریر ۱۳۱۱ ق ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد مقوایی ـ کاغذ اصفهانی ـ جدول‌وکمند زر ولاجورد ـ ۹۱ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۶۲۷۹

دیوان‌دشتی ۲۴۲۸

دیوان محمد خان دشتی پسر حاجی خان حکمران بلوك دشتی (۱۲٤٦ - ۱۲۷۰)را یکبار در سال ۱۲۷۰ عبدالرحیم همدانی متحلص بخادم جمع آوری و مرتب نمود[1] ودیباچه‌ای بر آن نوشت کـه تمام اشعار دشتی را شامل نبود و بار دیگر توسط محمدحسن قزوینی متخلص به آیت در ۱۲۸٦ با دیباچه‌نثری در شرح حال و آثار دشتی بـه قلم آیت جمع آوری شد[2] که بر گزیده‌ای از دیباچه آیت در آغاز دیوان دشتی چاپ شده وشامل ٦٥۰۰ بیت : قصیده ـ غزل‌ـ دوازده بند درمرثیه امام‌حسین (ع) ـ ترجیع‌بند ـ قطعه‌ورباعی‌است[3]

۱ـ نسخه‌خطی مجلس‌شماره۹۸۲ ۲ـ۹۸۳خطی‌مجلس ۳ـ دربمبئی‌درسال۱۳۱۹چاپ سنگی ـ ذریعه‌ج۹ب۱. ص ۳۲۶ .

این نسخه شامل : قصاید ـ دوازده بند ـ مراثی ـ قطعات ـ غزلیات و رباعیات است و ۲٦۰۰ بیت دارد .

آغـاز:

هر صبحدم که سر زند از خاور آفتاب　　　کسب ضیا کند ز رخ دلبر آفتاب

انجام :

پایه سخنم از شرف و رفعت وجـاه　　　چون عقد ثریا گذرد از سر ماه

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۴)ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ـ کاغذ اصفهانی ـ جدول و کمند زر و لاجورد ـ ۲۰۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۲۸۰

دیوان رودکی　　۳۴۲۹

شامل اشعار رودکی و قطران است که چاپ شده از قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات ٤۰۰۰ بیت .

آغاز :

فغان من همـه از زلف تابدار سیـاه
که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه

انجام :

باد بالا دشمنانش را ز انده چون کمان
باد قامت دوستانش را ز شادی چون خدنگ

خط نستعلیق کتابت ــ رقم ندارد ــ تاریخ تحریر ۱۲۵۸ ــ شرح حال رودکی در ۲۰ سطر بخط محسن امینی مالك نسخه پشت برگ اول ــ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگی ــ ۲۸۵ صفحه ــ ۱۵ سطر ــ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۲۳۶۰۱

دیوان سحاب اصفهانی ۲۴۳۰

دیوان سید محمد سحاب اصفهانی پسر سید احمد هاتف از شعرای دربار فتحعلیشاه قاجار (در گذشته ۱۲۲۲) را بعضی از تذکره نویسان هشت هزار بیت نوشته‌اند ولی آنچه تاکنون دیده شده بیش از چهارهزار بیت از قصیده وغزل وقطعه ورباعی نداشته است شاید با اشعاری که دررساله سحاب البکاء یا روضة البکاء در مرثیه و جنگهای امام حسین (ع) سروده حساب کرده‌اند[1]

این نسخه شامل غزلیات بترتیب الفبائی و قطعات و رباعیات سحاب است و ۷۱۰۰ بیت است .

آغاز :

زهی طغرای نام نامیت عنوان دیوان ها

نیابد زیب بی نام همایون تو عنوان ها

انجام :

با این چکنم که هر زمان شعر مرا

میدزدی و آنگاه بمن میخوانی

۱ــ درفهرست آستان‌قدس ج ۷ ص ۱۰۷ ش ۴۳۴ ــ سپهسالار ج ۲ . ش ۱۱۹۹ و ۱۲۰۰ انجمن‌خاقان ۳۰ . ص ۲۰۷ ــ ۲۱۲ ــ ذریعه ج ۹ ب ۲ . ص ۴۳۲

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۴) ـ یك‌صفحه در آغاز و سه صفحه درپایان اشعار حسین بن صاحبقران منصور علی با امضاءاو ـ اندازه ۱۰۰×۱۶۵ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته بوم قهوه‌ای‌گل‌کوکب درون قرمز گل نرگس ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول زر وکمند قرمز ـ طلااندازی بین سطرها صفحه ۱و۲ ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۹۴ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۵۵×۱۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۷۱ .

دیوان سحابی استرابادی ۲۴۳۱

سحابی استرابادی که اورا نجفی وشوشتری[1] هم نوشته اند در اصل اهل گرگان و در تستر متولد شده ولی بیشتر عمر خودرا در نجف گذرانده‌است[2] تاریخ درگذشت اورا مختلف نوشته اند (از۱۰۱۰ تا ۱۰۲۱) [3] آنچه از آثار او تاکنون دیده شده رساله عرفانی عروةالوثقی به‌نثر ورباعیات‌اوست که تعداد آنرا تا۱۷۰۰۰۰ رباعی نوشته‌اند [4] ـ یك‌مثنوی هم دربعضی از نسخ خطی موجود است که ۳٤۳ بیت است [5] ودیوان رباعیات او درلاهور چاپ شده است [6]

این نسخه شامل غزلیات سحابی است بترتیب الفبا ٤٦٤ غزل و ٦٤ رباعی جمعاً حدود ۳۰۰۰ بیت .

---

۱ ـ فهرست آصفیه ص ۲۹۸ ـ ۲ ـ ذریعه ج۹ـب۲.ص ۴۳۳ـ۳ـ تاریخ ادبیات براون ج ۴.ص ۱۶۸ ـ مجمع‌الفصحا ج۲.ص ۲۱ ـ ۴ ـ مرآت الخیال ص ۸۴ ـ سرو آزاد ص ۱۴ ـ مجله ارمغان سال ۱۴.ص ٥١٤ و ٥١٥ ـ فهرست ریو ص ۶۷۲ و خطی ملك ش ۴۹۹۵ـ۵ـخطی مجلس ش ۱۰۸۷ ـخطی پارسای تویسرکانی ـ۶ ـ فهرست‌مشار ص ۷۳۴ .

آغاز:

تا گشته عشق خسرو ملك وجود ما
آورده اند خیل سجود و درود ما
تا از کف توساغر عشرت گرفته‌ایم
خون میخورد ز غصه دمادم حسود ما

انجام:

در هر که رسید سیر مستعجل من — جویای وفا شد دل بیحاصل من
هرچند که این متاع درعالم نیست — درد طلبش نمی‌رود از دل من

خط شکسته نستعلیق خفی خوش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ حاجی رشیدخان بیکدلی نبیره آذر پشت برگ اول نوشته است « این کتاب ازخطوط میرزامهدی ملك‌الکتاب خاقان خلد آشیان ... میباشد ... بتاریخ ۱۲۸۸ » ـ یادداشت عباسقلی سپهر در بارهٔ رشید خان بیکدلی و سحابی بتاریخ ۱۳۱۹ در همین صفحه ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه، ترنج وسر ترنج ولچکی بریده منگنه طلاپوش ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر ـ صفحه ۱ و۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع ـ سرلوح مذهب‌مرصع صفحه اول ـ ۳۱۲ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰×۱۳۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۶۶۴

دیوان سروش اصفهانی ۲۴۳۲

دیوان‌محمدعلی سروش ملقب بشمس‌الشعرا (۱۲۲۸ـ۱۲۸۵) بامقدمه استاد دانشمند آقای‌همایی و بتصحیح‌استاد محمد جعفرمحجوب درتهران چاپ شده‌است

این نسخه شامل : قصاید بترتیب الفبا درمدح ائمه (ع) و ناصرالدینشاه و شاهزادگان و بزرگان آنزمان (۱ تا ۵۲۵) ـ مسمطات (۵۲۶ تا ۵۵۹) وجمعاً ۹۰۰۰ بیت است .

آغاز :

دوایر بانگ زن گشت از دو سوی آسمان پیدا
بهم ناگاه پیوستند و بر شد از دو سو غـوغا

انجام :

تا مشتری بتابد با مشتری بتاب   تا آسمان بماند با آسمان بمان

خط نسخ خفی خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم عبرت نائینی برای سردار معظم تیمورتاش تاریخ تحریر ۱۳۲۷ ق ـ یادداشت و امضای محمد هاشم میرزا افسر پشت برگ اول ـ اندازه ۱۳۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد گالینگور سیاه عطف و گوشه تیماج ـ کاغذ فرنگی ـ ۵۵۹ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۲۰ میلیمتر شماره دفتر ۳۹۶۱۲

دیوان سعیدا ۲۴۴۳

در تذکره ها سه شاعر با تخلص سعیدا آمده است یکی سعیدای اردستانی که معاصر و مداح شاه عباس بوده و دیگر سعیدای لاهیجی [۲] که معاصر شاه

۱ ـ نصرآبادی. ص۲۸۳ و ۲۸۴ ـ آذر. ص۱۸۲ ـ خوشگو خطی مجلس ـ روزروشن. ص۲۹۱ ـ قاموس الاعلام . ص۲۵۶۷ ـ صبح گلشن. ص ۲۰۴ ـ ۲ ـ نصرآبادی. ص۳۷۷ ـ شمع انجمن. ص۱۹۸ ـ خوشگو ـ مجله دانشکده ادبیات تبریز سال۹ ص۴۲۷ ـ روزروشن ص ۲۹۳ .

سلیمان صفوی بوده است و سومی سعیدای یزدی[1] مشهور به نقشبند است که بعدها مجنون تخلص کرده است آنچه از اشعار این سه‌شاعر در تذکره‌ها نقل‌شده در این نسخه نیست ولی به احتمال قوی این دیوان از سعیدای یزدی است که دراصفهان میزیسته و معاصر صائب بوده (۱۰۱٦ ـ ۱۰۸۱) وصائب در بیت زیر از او چنین یاد میکند.

این خوش غزل ز فیض سعیدای نقشبند

صائب ز بحر دل بتـأمل رسیده است

در این دیوان غزلی هست که در یك بیت آن سعیدا به نعیما اظهار ارادت میکند.

نعیما ای سعیدا شد نعیم نور چشم تو

باین نور است دیگر بعدازاین سیران درویشان

و این نعیما همان درویش قلندر قمی است که غالبـاً به اصفـهان مسافرت میکرده و در تذکره نصرآبادی مینویسد گویا فوت شده یعنی تقریباً بین ۱۰۲۰ و۱۰۸۳ زندگی میکرده است ومعاصر صائب بوده است.

در تاریخ یزد تألیف آیتی سعیدارا بنام مجنون آورده و مینویسد: «نامش سعیدا از کدخدا زادگان یزد در آغاز شوری داشت ... شگفت است که‌مجنون تخلص گرفته است ومصداقش در او پدید آمده نخست سعیدا تخلص میکرد سپس مجنون شد و مجنون شد ... بنظر میرسد سعیدا تجانن کرده باشد و در واقـع مجنون نبود».

بنابر این دیوان بالا اشعار دوره اول زندگی سعید است که همه‌جا سعیدا تخلص کرده است.

این دیوان شامل ۵۲۸غزل عرفانی بترتیب الفبائی است (۱ تا ۲۸۰) که

در تمام حروف الفبا غزل دارد و درحرف میم یك تغزل ۲۹ بیتی است که ارادت خودرا به‌پیغمبر (ص) و دوازده امام اظهار داشته است سه بیت از این تغزل‌را که گویا اسامی سه خلیفه اول در آن بوده محو کرده‌اند و در بیت آخر نیز کلمه «حنیفه» محو شده ولی خوانده میشود که آن‌بیت این‌است .

دارم‌هزار شکر سعیدا که درجهان در مذهب حنیفه و دین محمدم

و یك تغزل ٤۷ بیتی در توحید و ستایش پیغمبر (ص) در روی ز دارد و رباعیات (۲۸۱ تا ۳۰۵) که ۱٤۰ رباعی است و بیشتر آنها عـرفانی است و مفردات (۳۰٦ تا ۳۰۹) که ۲۲ بیت است و درپایان آن سه قطعه آمده‌است جمع ابیات دیوان ٤٦۰۰ بیت است .

آغاز :

نقاش قضـا نسخه ابروی بتـان را
گویا که بتصویر کشیده است کمانرا
هر گز نگشوده‌است و نه‌بسته‌است مه‌من
از ناز میانرا و ز انـداز دهانرا

انجام:

سر را بر آستانـه فکر صفات نه
زنهـار پا دراز مکن از گلیم‌خویش
ز احسان زید و عمر مکن چشم‌دل‌دوبین
چون کورباطنان‌مده‌از کف کریم‌خویش

---

۱ ـ تاریـخ یزد آیتی . ص ۳۲۹ ـ آتشکده آذر . ص ۲۷۵ ـ شمع انجمن ص ۱۹۹ ـ قاموس‌الاعلام . ص ۲۵۷۷ ـ تذکره محمد شاهی خطی مجلس ۱۵۱ ـ ذریعه ج ۹ . ب ۲ ص ۴۵۳ .

خط شکسته نستعلیق ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰میلیمتر جلد تیماج زرشکی ترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۰۹صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازهٔ نوشته ۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۲۵۹۹

دیوان سنایی ۲۴۳۴

شامل منتخبی از قصاید ـ غزلیات ـ قطعات و رباعیات مجدودبن آدم سنائی (درگذشته۵۲۵) میباشد که مکرر چاپ شده است تعداد ابیات این نسخه ۲۶۰۰ بیت است.

ای در دل مشتاقان از یاد تو بستانها
بر حجت بی‌چونی از صنع تو برهانها

انجام:

دریاب که‌جان رخت سفر می‌بندد خوناب ز دیده میفشاند غم تو

خط شکسته نستعلیق ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم هدایت (ملاباشی) ۱ در شیراز ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۱ ـ یادداشت دکتر کریم خان هدایت اول و آخر نسخه ـ بعضی‌لغات و ابیات در حواشی شرح شده ـ چهار صفحه در آخر با خط خفی‌تر از نسخه بدون رعایت حاشیه گاهی چلیپا از اشعار سنائی نوشته شده ـ اندازه ۱۵۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۰۳ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۳۴

---

۱ ـ دکتر کریم خان هدایت نوشته که این نسخه‌جزء کتابخانه پدرش بوده‌ویادداشت دیگری باامضای ناخوانی هست که نوشته: «نسخه را ملاباشی‌در جوانی درشیرازنوشته‌است»

دیوان سوزنی ۲۴۳۵

دیوان **شمس‌الدین محمدابوبکر سمرقندی** متخلص بسوزنی (درگذشته ۵٦۹) مکرر چاپ شده‌است.

این نسخه شامل: قصاید (۱ تا ۲۰۸) ۱۸۵ قصیده ـ مسمط ها (۲۸۱ تا ۲۵۸) ـ قطعات (۲۸٦ تا ۳۱۲) ٤٥٦ قطعه ـ غزلیات (۳۱۳ تا ۳۳۰) ۲۸ غزل ـ رباعیات (۳۳۱ تا ۳۳۳) ۱٦ رباعی ـ خرنامه (۳۳۷ تا ۳٦۷) ـ ٤۷٦ بیت ـ هزلیات (۳٦۹ تا ٥۰٤) ۲۳۱۹ بیت، جمعاً ۸٦٥۸ بیت.

آغاز:

شه مظفر طمغاجخان کامروا　　　که گردش فلك توسنست رام ورا

انجام:

بادا رخ حاسدت ترنجیده و زرد　　　سر بر طبقی نهاده پیشت چو ترنج

خط نستعلیق کتابت خفی بد ـ رقم حسن مصاحبی ـ تاریخ تحریر ۱۳۵۴ ق ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی آبی ـ ۵۰۶ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۶۸۸۱

دیوان سیف ۲۴۳۶

دیوان **سیف‌الدین اعرج اسفرنگی** (قرن ٦) بنا بر آنچه تذکره نویسان

درج کرده‌اند دوازده هزار بیت بوده‌است[1] این نسخه شامل ۴۲۰۰ بیت از قصاید ترجیع بند وقطعات اوست .

آغاز :

شب چو بر دارد حجاب ازهودج اسرارمن
خفته گیرد صبح را چشم و دل بیدار من

انجام :

سالی بیکی دعوت بی باده پیری پنهان‌ز فلانی من مهمان‌جوان‌را

خط نستعلیق کتابت خفی ـ رقم‌محمد قاسم انصاری ـ تاریخ تحریر ۱۰۳۵ ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد مقوائی عطف وگوشه تیماج زرد ـ کاغذترمه‌سمرقندی وصالی شده برگ دوم پاره چند مصرع از پائین برگ از میان رفته ـ جدول زر ولاجورد صفحه ۱و ۲ و۲۲۷ و۲۲۸ طلا اندازی بین سطرها ـ سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه‌اول ۲۲۷ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۳۰۷۲

دیوان شاه‌نعمة‌الله ۲۴۳۷

دیوان **سید نورالدین شاه‌نعمة‌الله ولی** (قرن۹) مکرر چاپ شده . این نسخه آغاز وپایان ندارد و شامل : قطعات. رباعیات ـ غزلیات ـ ترکیب‌بند است که درهم وبدون‌هیچگونه‌ترتیب‌نوشته شده‌است و درحدود ۴۵۰۰ بیت است .

---

۱ ـ فهرست مجلس ج ۳ ص ۳۱۴ ـ سپهسالار ج ۲ ص ۶۱۲ ـ آستان قدس ج۷ ب۱ ص۴۲۹ و تاریخ ادبیات دکترصفا ـ ذریعه ج۹ ب۲ ص ۴۷۶

آغاز:

در جام جهان نما جهان بین   در آینه عین ما روان بین

انجام :

کوزه می دارم و رندانه میگردم روان
عقل را بگذاشتم نزدیك مستان میروم

خط نستعلیق کتابت خفی - رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۰) - یادداشتهائی در حواشی وپایان نسخه هست که قدیمی‌ترین تاریخ آن ۱۰۶۸ است - آغاز وپایان افتاده - دو برگ اول اشعاری از دبیر خلوت - سعدی - علویه اصفهانی بخطهای مختلف نوشته شده یادداشتی درباره مرگ مظفرالدینشاه و جلوس محمد علیشاه و بلاتکلیفی کارمندان ایالتی سنندج بدون امضاء بتاریخ ۱۳۲۴ق - اندازه ۱۱۰ × ۱۷۰ میلیمتر - جلد مقوا - کاغذ ترمه اصفهانی - ۳۸۰ صفحه - ۱۳ سطر - اندازه نوشته ۷۰ × ۱۱۰میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۷۶۴۴۱

دیوان شاه نعمة‌الله   ۲۴۳۸

بدون آغاز شامل قسمتی از غزلیات - ترکیب بند - قطعات و رباعیات ۶۳۰۰۰ بیت

آغاز:

ما درین دریا بهر سو میرویم   آبرو داریم و نیکو میرویم

انجام :

در مجمر سینه عود دل میسوزد   آتش بازی بعشق آموخته‌اند

خط شکسته نستعلیق جلی ـ رقم درویش نصرالله ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۵ق ـ آغاز افتاده ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج و سر ترنج منگنه مطلا ـ کاغذ فرنگی ـ ۶۳۱ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۱۸

دیوان شاه نعمةالله **۳۴۳۹**

شامل‌غزلیات ۳۰۰۰بیت .

آغاز:

دل روان‌جان میدهد در عشق آن‌جانان‌ما
گر قبولش میکندشکرانه‌ها برجان‌ما

انجام :

نعمةالله بخلق بنمـاید هرچه لطف خداست تا دانی

خط نستعلیق کتابت‌خفی بد ـ رقم‌ندارد ـتاریخ‌تحریر ۱۲۴۰ ق ـ اندازه ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج وسرترنج ضربی ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۵۰صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته» ۵۰ × ۱۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۹۱۳

دیوان شاه نعمةالله **۳۴۴۰**

شامل : غزلیات ـ مثنوی ـ قطعات ورباعیات ۸۷۵۰بیت .

آغاز:

والیست و من ولی میخوانمش مالك‌الملك ولایت دانمش

انجام :

هر آینه ای که درنظرمی‌آری تمثال جمالش بنماید تمثال

خط نستعلیق‌کتابت خوش ــ عنوان‌ها قرمزولاجورد ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) صفحه اول نانوشته وصفحه ۲ بقیه غزل صفحه اول ــ یادداشت ملکیت علی مدرس بتاریخ ۱۲۹۱ و مهر او و حسن‌بن علی‌الحکیم پشت صفحه اول ــ اندازه ۱۵۰×۲۵۰ میلیمتر جلد روغنی بوم نارنجی گل‌وپرنده الوان حاشیه مشگی‌گل‌الوان درون قرمز گل‌طلایی ــ کاغذ ترمه اصفهانی ــ جدول وکمند زر و الوان ــ صفحه ۱ و۲ تمام تذهیب و ترصیع ــ صفحه ۲ بین سطرها طلا اندازی ــ ۳۶۴ صفحه ــ ۱۵ سطر متن ۲۵ نیم سطر حاشیه ــ اندازه نوشته ۱۰۰×۱۸۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۲۷۹۳۷

دیوان شاهی ۲۴۴۱

دیوان غزلیات **آقاملك امیرشاهی سبزواری**(درگذشته۸۵۷)درترکیه‌وهند وسوئیس چاپ شده [۱] این‌نسخه ازآغازافتاده‌وشامل غزلیات ورباعیات‌است و۸۵۰ بیت دارد .

آغاز:

ای نقش بسته نام خطت با سرشت‌ما

این حرف شد ز روز ازل سرنوشت ما

۱ ــ در سوئیس باهتمام امیر مهدی بدیع در ۱۹۶۲ چاپ عکسی شده است

انجام:

گر نیك شمارند و گرم بد گویند — با نیك و بد هیچکسم کاری نیست

خط نستعلیق کتابت خوش - رقم محمد قاسم قزوینی - تاریخ تحریر ۹۸۰ ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۶۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرشکی راه‌راه ـ کاغذ متن و حاشیه سمرقندی ـ متن سفید حاشیه آبی ـ جدول زر و الوان ـ صفحه ۱و۲ حاشیه تشعیرسازی مذهب ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۹۶ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۰ میلیمتر

شمارهٔ دفتر ۷۴۴۶۸

دیوان شمس تبریزی ۲۴۴۲

از **جلال‌الدین مولوی** (درگذشته۶۷۲) شامل۴۸۶ غزل و۱۵۲ بیت‌قطعه و رباعی .

آغاز:

دلا تو شهد منه در دهان زنبوران — حدیث چشم‌مکو با جماعت کوران

انجام :

بس کن و سحر مکن اول‌خود را برهان

کـه اسیر هوس جادوی و شعبده ای

خط نسخ تعلیق مانند ـ عنوان‌ها سبز ـ رقم وتاریخ‌ندارد (اوایل‌قرن۹)ـ آغازافتاده

یادداشت محمد حافظی[۱] بخط نسخ‌جلی پشت برگ‌آخرمبنی بر اینکه‌امام‌محمدالفغا نذری[۲] در ۱۴ شعبان ۸۰۶ نسخه را تمام‌کرده است ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۰ میلیمتـر ـ جلد میشن سیاه ترنج و سر ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی ـ ۳۱۶ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۶۶۸۶۶

دیوان شمس تبریزی ۲۴۴۳

شامل غزلیات (۱تا۱۱۳۰) ۲٤۸۰۰ بیت ـ ترجیع‌بند (۱۱۳۰ تا ۱۱٤۷) ۳۵۸بیت ورباعیات (۱۱٤۷تا۱۱٦۳)۲۷۹بیت ـ ودیباچه گردآورنده که ازمریدان مولوی بوده باچندین نسخهٔ مقابله کرده است (۱۱٦٥تا۱۱۷٥)

آغاز :

ای شاه جسم وجان ماخندان کن دندان ما

سرمه کش چشمان ما ای‌چشم‌جان‌را توتیا

انجام :

بادرد بسازهین دوای تومنم درکس منگر چوآشنای تومنم

خط نستعلیق‌کتابت خفی ـ عنوان‌ها وجمله‌های عربی‌دیباچه قرمز ـ رقم‌ندارد ـ تاریخ تحریر ۸۱۷ ـ آخر رباعیات افتاده دارد ـ یادداشت‌هائی با امضاء : امیرتیمور گورکان[۳]

۱ـ محمدبن‌محمودالحافظی بخاری معروف بخواجه محمد پارسا از مشایخ نقشبندیه درگذشته در ۸۲۲

۲ ـ فغانذز از قراء بخارا

۳ ـ « موافق تصدیق مباشرین‌کتابخانه مبارکه صحیح واز نظر فیض منظر گذشته . صاحبقرانی امیرتیمور گورکانی » و « دیوان مولانای روم‌که برای‌امیرتیمور گورکان ... دلبر خاتون مادرآقانایب ... به‌بهای‌نودتومان (باسیاق) حضرت صاحبقرانی امیرتیمور گورکانی

علیمراد زند[۱] ــ لطفعلی‌زندیه[۲] ــ کریم‌وکیل ۳ ــ وعبارت‌های : داخل‌عرض‌شد ۴ . بعامره ابواب جمع ۵ ــ وغیره‌پشت صفحه اول وحاشیه صفحه۱ ، که درعبارات آنهاقلم برده‌اند پنج مهرهم درهمین صفحه است که فقط یکی از آنها خوانده میشود « علی‌عین‌الله » ــ یادداشت بزبان فرانسه پشت‌صفحه‌آخر ۶ ــ برگ‌اول وآخر دیباچه‌وصالی از آخری یك پنجم باقی است که روی کاغذ زرد چسبانده‌اند ـ حاشیه صفحه ۱۰۰۲ و ۱۰۰۳ و ۱۰۴۹ یادداشت‌های تراشیده شده ـ حاشیه ۹۴۲ تا ۹۴۴ غزلی بروی الله مولانا علی بخط نسخ ـ اشعار وکلمات ساقط درحاشیه‌ها یا بین دو مصرع نوشته شده ـ اندازهٔ ۱۵۵ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد میشن

---

۱ ــ « چشمان روشن و دلم قوت گرفت که دستخط حضرت مولوی را ... عطار در حاشیه کتاب برچسب شده علیمراد امیرطایفه زند »

۲ ــ بخط رفاع « توقیع قدوةالعرفا محمدالرومی درهامش این‌کتاب متتبع است زیارت ... لطفعلی‌زندیه مهر نـاخوانا » ــ ۳ ــ بالای‌صفحه اول «یا کریم‌زیارت‌کردم از برای خواجه‌نجم‌الدین ویامولوی (این‌قسمت را تراشیده و نوشته‌اند صاحب این خط کتاب ابیات پنجکانه درحاشیه دستخط حضرت‌مولوی است) کریم‌وکیل حافظ الاسلام یاکریم‌مهر ناخوانا » ـ ۴ ــ پشت‌صفحه اول : « بتاریخ ۳شهرذی‌الحجةالحرام داخل عرض شد ۹۲۷» و « دیوان‌مولانای روم قطع متوسط کاغذ کشمیری جلدساغری کنج و ترنجدار طلا پوش که در .... بیرون آورده‌اند ... داخل عرض شد »ــ۵ ــ « دیوان مولانای روم ... کاغذ دولت آبادی جلدمقوای ... ازبابت میرزانصیر ضابط نویس . . . بعامرهٔ ابواب جمع ... »

۶ ــ ترجمه این‌یادداشت : « درخانه عین‌السلطان باتفاق شاهزاده اعتضادالسلطنه در ۲۵ رجب مهمان هستیم وروزخوشی گذراندیم .... »

از وسط حاشیه صفحه ۱۷۲مستطیلی بریده شده وزیرآن نوشته‌اند « دستخط حضرت مولوی بوده که حالا از میان رفته »

سیاه ترنج وحاشیه ضربی طلایی ـ کاغذ سمرقندی ـ ۱۱۷۵ صفحه ـ ۲۵سطر اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۳۲۶۰ .

دیوان شمس تبریزی ۲۴۴۴

شامل غزلیات ـ رباعیات ، ـ ترکیب بند

آغاز :

بروید ای حریفان بکشید یار ما را   بمن آورید یکدم صنم گریز پا را

انجام :

ساغر بر ساغرم میدهد او هر نفس   نعره زنان من که هان میرسدم هر نفس

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ پشت صفحه اول یادداشت عباسقلی سپهر مشیرافخم مبنی بر اینکه کاتب میرزا اسمعیل از نویسندگان سپهراعظم وزیر تألیفات است ـ مهر سپهراعظم ومشیرافخم ـ اشعار بخط ملك الشعرا بهار مالك نسخه درهمین صفحه ـ ۱۵ برگ درمیان نسخه سفیداست ـ اندازه ۱۸۰ × ۳۳۰ میلیمتر ـ جلد میشن سبز کاغذ فرنگی ـ ۱۱۲۶ صفحه ـ ۲۵سطرمتن ۲۰ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشیه ۱۳۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۵۳

دیوان شمس تبریزی ۲۴۴۵

بدون آغاز و پایان، شامل قسمتی ازغزلیات ـ ترجیع بندها و رباعیات ۶۵۰۰ بیت

آغاز :

روزی یکــی همراه شد با بایزیــد اندر رهی
پس بایزیدش گفت چه پیشه گزیدی ای دغا

انجام :

گر کوه شوی درآتشت بگدازم وربحرشوی بجمله آبت بخورم

خط نستعلیق کتابت بد ــ رقم وتاریخ ندارد (قرق ۱۴) ــ آغاز و پایان افتاده و از صفحه۱۰۲ شروع شده ــ اندازه ۱۷۵ × ۲۶۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ــ کاغذ فرنگی آبی ــ ۲۵۳صفحه ــ ۱۷ سطرمتن ۲۲ نیم‌سطر حاشیه ــ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۰۰میلیمتر
شماره‌دفتر ۵۰۵۸۸

دیوان شهاب ترشیزی ۳۴۴٦

دیوان **میرزاعبدالله** فرزند حبیب‌الله ترشیزی متخلص بشهاب (درگذشته در۱۲۱۵) بنابرآنچه خود دردیباچه‌نثردیوانش که درسال ۱۲۰٦ برای شاهزاده محمود درانی تنظیم نموده [1] شامل چهارقسمت است بدین ترتیب : ۱ ـ قصاید در توحید ونعت وستایش سلاطین ۲ ـ قصاید درستایش امرا وبزرگان ـ ۳ـ مقطعات درماده تاریخ وغیره ٤ ــ اشعارهزل و هجوکه حدود ۷۵۰۰ بیت است . علاوه بر دیوان شش مثنوی منظوم داشته بدینقرار : خسرو شیرین ــ یوسف و زلیخا ــ بهرام نامه ــ عقد گوهر ــ مرادنامه ــ تذکرةالشعرا ودو کتاب به‌نثر بنام‌تذکرة

۱ ــ فهرست ۳مجلس ش۱۰۰۵

الوزراء و تاریخ مجدول. از مثنوی‌های او فقط از خسرو شیرین یك نسخه در کتابخانه موزه بریتانیا درلندن موجود است و یوسف وزلیخا که بشمارهٔ ۱۲۰۵ در کتابخانه مجلس است ودومثنوی از هزلیات بنام ملحدنامه وقصه حاجی رحیم که در کتابخانه آستان قدس ضمیه دیوان اوست [1]

این نسخه شامل مثنوی ملحدنامه و قطعات ورباعیات مربوط بآن (صفحه ۱ تا ۹٤) ــ مقطعات وماده تاریخ‌ها (۹۷ تا ۱۷۵) ــ مثنوی قصه حاجی رحیم ورباعیات مربوط بآن (۱۷۷ تا ۲۰٤) ــ قصاید درمدح امراو بزرگان (۲۰۵ تا ۳۰۸) ــ غزلیات وقطعات ورباعیات هزل وهجو (۳۱۱ تا ٤۸٤) ــ حدود ٤۸۰۰ بیت

آغاز :

ستایش مرآن را که چرخ بلند بانجم بیاراست بی چون وچند

انجام :

این وقفنامه است که کردی طلب زمن ای رفته درفلان فلانت فلان وقف

خط نستعلیق کتابت ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ــ ملك الشعرا بهار مالك نسخه درحاشیه صفحه‌ها اشعار وکلمات را اصلاح کرده و یادداشت‌هائی نوشته است ــ اندازه ۱۵۵ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ترنج وسر ترنج منگنه ــ کاغذ فرنگی ــ ۴۸۴ صفحه ــ ۱۲ سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۴۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۷۴۶۵۷

دیوان شیبانی ۲۴۴۷

فتح‌الله عرب متخلص به ناصری وشیبانی (درگذشته در ۱۳۰۸ ق) اهل کاشان

۱ ــ فهرست آستان قدس ج ۷ ش ۴۵۳

و از شعرا و دانشمندان دوره قاجار بوده است و هجده کتاب بنظم و نثر تألیف کرده‌است که در ۱۳۰۷ منتخبی از کلیه آثار او بانتخاب خودشاعر به تفلیس فرستاده شده ودر ۱۳۰۸ دراسلامبول چاپ شده است [1]

این نسخه که درزمان ولیعهدی ناصرالدین شاه و بامر او نوشته شده شامل تمام اشعار شیبانی تا آنزمان است ، یك مقدمه نثردرشرح حال مصنف از ابتدای زندگی تا۱۲۶۲ ق است وبطوریکه خود درآن تصریح کرده تاآنزمان فقط کتاب فواکه‌السحر درصنایع بدیع را به‌نثر تألیف کرده بوده و همین نسخه را درشعر ، وپنج‌سال بوده که‌شعر میسر وده‌است وقرار بوده این‌نسخه‌را در۱۲۶۲ که بحساب ابجدمحمدشاه قاجار میشود بدربار ببرد ولی‌قبل از انجام اینکار مبتلابه بیماری‌وبا که درآنسال شایع بوده شده و مجدداً شرح مختصری به‌نثر و یك قصیده درمدح محمدشاه وشکر گزاری‌از نجات یافتن از بیماری در سه‌صفحه بآغاز نسخه افزوده است این‌نسخه مشتمل بر۴۱ ـ قصیده درمدح‌محمدشاه و ناصرالدین‌میرزا و پنج رباعی درپایان نسخه است ودرحدود یکهزار بیت میباشد

آغاز مقدمه‌الحاقی : این کتاب همیون در اواخر و اوایل شعبان بپایان رسید لکن چون درآن هنگام حادثه و باءالم وعالمیان را فرو گرفت و این بنده آستانرا ....

آغازمقدمه نسخه : همی گوید بنده‌درگاه فتح‌الله‌عرب المتخلص بناصری پس ازحمد باری عزاسمه .

آغاز :

چوروز روشن از چرخ برفروخت جبین   شب‌سیاه نهان گشت درحجاب زمین

---

۱ ـ فهرست ج۳ مجلس ص ۵۱۹ ـ مقدمه مصنف‌آغاز نسخه خطی‌فتح وظفر مجلس ش ۱۱۲۵

انجام :

امروز سخن چومن ندارد شاهی   وزچرخ سخن چومن نتابد ماهی
جاهی زده‌ام من ازسخن خرگاهی   کزوی بفرازتر نباشد جاهی

خط نستعلیق کتابت خوش رباعیات شکسته ـ عنوان ها قرمز ـ رقم ندارد ظاهراً خط مصنف است ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۲ق ـ اندازه ۱۸۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای سجاف سیاه ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زروالوان ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۰۶ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۳۲۴

دیوان صائب ۲۴۴۸

دیوان **محمدعلی تبریزی** متخلص بصائب (۱۰۱۶ تا ۱۰۸۱) که منتخبی از اشعارش درآن درج شده است مکرر درهند وایران بچاپ رسیده است این نسخه شامل قصاید وغزلیات صائب است که بترتیب الفبا مرتب شده و ۱۵۰۰۰ بیت است.

آغاز:

این حریم کیست کز جوش ملایك روز بار
نیست دروی پرتو خورشید را راه گذار

انجام:

صائب نشود تنك شکر تا دلت از درد
بیحاصلی مردم بیدرد ندانی

خط شکسته نستعلیق ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشت ملکیت امیرفیروزکوهی

پشت برگ اول ـ پایان افتاده ـ اندازهٔ ۱۶۰ × ۲۷۵ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه ترنج و سر ترنج‌منگنه ـ کاغذفرنگی الوان ـ ۸۱۱ صفحه ـ ۲۰ سطر ـ اندازه نوشتهٔ ۹۰ × ۲۰۰ میلیمتر شماره دفتر ۷۴۵۷۰

۲۴۴۹ دیوان صاحب علی‌آبادی

محمدتقی صاحب دیوان علی‌آبادی(در گذشته در ۱۲۵۶) ابتدا ملالی و پس ازدریافت لقب صاحب دیوانی صاحب وصاحبدیوان تخلص میکرده‌است دیوان‌او مشتمل بر آثار شعر و نثر اوست و تعداد اشعاراورا ششهزاربیت نوشته‌اند.[۱]

این نسخه‌شامل مکاتیب ومراسلات وقطعات نثربدون‌عنوان (صفحهٔ ۱ تا۶۶) قصاید و قطعات(۶۶تا ۲۸٤)ـ غزلیات و رباعیات (۲۸۵تا ۳۸۰)ـ مثنوی‌ها (۳۸۱ تا ٤۲۰)ترکیب‌بند ویك‌قصیده درمدح حضرت علی (ع) (٤۲۱ تا ٤٤٦) که تعداد ابیات شعر آن ۵۷۰۰ بیت است.

آغاز:

پاکامنزها ناپاك پاك‌راچگونه تنزیه کند وشبه ناچیز...

انجام:

زر بنه و زور هم مخواه که از دهر گنج ز قارون بماند و رنج زقارن

خط نستعلیق کتابت‌جلی ـ رقم غلامحسین اشرفی ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۴ ـ اندازه

۱ـ مجلس ج۳ص۳۲۸ وص۴۲۲ـ ذریعهٔ ج۹ب ۲ ص ۵۷۶

۱۷۵ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلدمیشن زیتونی ترنج منگنه ــ کاغذ فرنگی ــ ۴۴۶ صفحه ــ ۱۵ سطر اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۸۸۰۶

دیوان صاحب علی‌آبادی ۳۴۵۰

شامل: دیباچه در تاریخچه قاجاریه و شرح حال فتحعلیشاه (صفحهٔ ۱ تا ۸) قصاید (۹ تا ۱۲۳) ــ ترکیب‌بند (۱۲۳ تا ۱۳۱) ــ قطعات (۱۳۱ تا ۱۳۹) ــ غزلیات (۱۴۱ تا ۱۵۸) ــ رباعیات (۱۵۹ تا ۱۶۲) ــ مثنوی‌ها (۱۶۲ تا ۱۷۵) ــ حکایات نثر (۱۷۷ تا ۱۸۴).

آغاز:

لآلی ثنای مزید مخزن‌دارا وافزون ازمخزون دیار که ازلجه‌دل...

انجام:

دفتر صوفی کتاب حرف نیست حواجبنا تقضی‌الحوایج بیننا فنحن
مسکوت والهوی یتکلم

خط نستعلیق کتابت خفی ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ــ اندازهٔ ۱۴۰ × ۲۲۰ میلیمتر جلدتیماج سبز ــ کاغذ فرنگی ــ ۱۸۴ صفحه ــ ۱۷ سطر ــ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۵۰ میلیمتر شماره دفتر ۲۶۲۷۷

دیوان صاحب کاشانی ۲۴۵۱

محمد مسیح متخلص به صاحب‌کاشانی (قرن ۱۲) از شاگردان آقا حسین خوانسازی بوده و آثار نظم ونثرش بزبان فارسی و عربی درزمان حیاتش معروف بوده است تعدادابیات دیوان اورا درتذکره‌هاذکر نکرده‌اند [۱]

این نسخه شامل‌غزلیات ورباعیات اوست ودرحدود ۷۰۰۰ بیت است .

آغاز:

... کنم آن سرو قـد دلجو را هرچه‌گویم‌به‌ازآنست‌چوگویم‌اورا

انجام :

در آینه خـانه رونمود این معنی معنی چو یکی بود دلت گفت یکی

خط شکسته نستعلیق برگ‌اول نونویس ونستعلیق است‌که‌دراثرصحافی‌کلمات اول‌سطر ازمیان رفته‌ـ رقم غلامحسین (ص۵۰۱) ـ تاریخ تحریر ندارد (قرن ۱۳) ـ اندازه ۱۱۵×۲۱۵ میلیمترـ جلد مقوا عطف‌تیماج سبزـ‌کاغذ دولت آبادی وصالی شده ـ جدول زر والوان ـ سرلوح مذهب‌مرصع صفحهٔ ۳۷۸ ـ ۵۸۱ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰×۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۶۲۷۳

۱ـ ذریعهٔج۹ ـب۲ ص۵۷۶ـ تذکره‌حزین‌ص۲۸ ـروزروشن ص۳۷۴

دیوان صادق ۲۴۵۲

برای شناختن سراینده اشعار که **صادق** تخلص کرده است اشعار این نسخه باابیات پراکنده‌ای که از پانزده شاعر متخلص به صادق در تذکره‌ها آمده است مطابقه‌شد وباهیچکدام تطبیق نکرد دراشعارهم چیزی که راهنمای شخصیت‌شاعر باشدبدست نیامد جزاینکه شیعه‌بوده و بحضرت علی (ع) ارادت خاص داشته است‌و نام سمرقند وبلخ دراشعارش زیادآمده است ودریك قطعه از شخصی که دربلخ از وی طلبکار است واورا رنجه‌میدارد شکایت کرده است . این نسخه شامل‌غزلیات و رباعیات و هزلیات صادق است که رویهم ۷۷۰۰ بیت است اشعار متوسط و گاهی سست است.

آغاز:

از نبات لب شیرین نوای شهددهن — هر کسی‌غیرمن دلشده‌تقسیم گرفت

انجام:

یا زر بدهد خدا دهم در طلبش — یا عمر وی از غره رساند برسلخ

خط نستعلیق‌کتابت بد_ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) _ آغاز افتاده _ اندازه ۱۶۵ × ۲۲۰میلیمتر_ جلدگالینگورسیاه عطف‌وگوشه تیماج _کاغذ _ فرنگی - ۵۱۶صفحه ۱۷سطر_ اندازه نوشتهٔ ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر_ شماره‌دفتر۱۶۳۸۴

دیوان صبا ۲۴۵۳

دیوان **فتحعلیخان صبا** ملك‌الشعرای فتحعلیشاه. (درگذشته‌در۱۲۳۸). در سال ۱۳٤۱ به‌انضمام بعضی‌ازمثنویهای اوبچاپ رسیده[1] .این نسخه مشتمل‌است‌بر:

۱ـ قصاید بترتیب الفبایی(۱تا٤۸۷) ـ ترکیب بندها (٤۸۸ تا۵۳۳) قطعات ورباعیات (۵۳٤ تا ۵٦۹) ۹۲۹۱بیت .

۲ـ مثنوی مقالات شاهنشاهی (۵۷۰ تا ۵۹۱) ۳٦٤ بیت. ۲۳ بیت ازپایان افتاده دارد .

۳ـ مثنوی عبرت نامه (۵۹۲ تا٦۰۷) آغازافتاده،۲٦٤ بیت.

٤ـ مثنوی درهجو یکی ازحکام (٦۰۸تا٦۱۳) ۸۸بیت.

۵ـ مثنوی گلشن صبا[2] (٦۱۳ تا ٦۳۰) ۲۷۳ بیت. رویهم۱۰۲۸۲بیت .

آغاز:

تعـالی الله خـداوند جهـاندار جهـان آرا
کزوشد آشکارا گل زخار و گوهر از خارا

انجام :

چوصاحبدلان برجهان دل منه ‌ ‌ ‌ بـه بیهوده گل بـرسر گل منه

۱ـ بتصحیح واهتمام آقای محمد علی نجاتی.

۲ـ درفهرست جلد سوم کتابخانه مجلس‌دردیوان صبا بشمارهٔ ۱۰۱۲ نام گلشن صبـا (۵٦۷ تـا ۵۷۹) وشکارستان (۵۸۰ تـا۵۸۷) ازقلم افتاده است .

خط مختلف نستعلیق و شکسته نستعلیق متوسط و بد - رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) - بین صفحه ۵۶۹-۵۷۰ و ۵۹۱-۵۹۲ افتاده دارد - اندازه ۲۱۰ × ۳۰۰ میلیمتر - جلد تیماج سیاه - کاغذ فرنگی - ۶۳۰ صفحه - ۱۷ سطر - اندازه نوشته ۱۱۵ × ۲۰۰ میلیمتر - شماره دفتر ۲۶۲۹۹ .

دیوان صبا ۲۴۵۴

آغاز ندارد. شامل قسمتی از قصاید صبا درحدود ۱٤۰۰ بیت است .

آغاز :

تا زمین شد ملك دارای زمان آمد خطاب
ز آسمانش کی زمین یا لیتنی کنت تراب

انجام :

شرار خنجر جوشن درش سعیر اعادی
بهار منظر جان پرورش بهشت احبا

خط نستعلیق کتابت خفی - رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳ و ۱۴) - یادداشت ملکیت عباسقلی سپهر مشیر افخم پایان نسخه بتاریخ ۱۳۲۸ - اندازه ۱۳۵ × ۲۲۰ میلیمتر - جلد مقوایی - کاغذ ترمه اصفهانی - ۱۵۱ صفحه - ۱۵ سطر متن، ۲۸ نیم سطر حاشیه - اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر - شماره دفتر ۷۴۴۹۴ .

دیوان صبا ۲۴۵۵

مشتمل بر منتخبی ازقصاید صبا (۱ تا۴۲)ـ مثنوی عبرت نامه(۴۳ تـا ۷۹) ومثنوی درهجو یکی ازبزرگان (۷۹ تا ۸۷) .

آغاز:

حبذا بخت مساعد کـاین سفر افزودم آب

از دو دارای همایون در ذهـاب و در ایاب

انجام :

بـادی ز دواهی سماوی چون دیك زناب‌ابن‌آوی

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌هاقرمزـرقم‌وتاریخ‌ندارد(قرن۱۴) ـ اندازه۱۴۰ × ۲۰۲ میلیمترـ جلد تیماج سیاه ـکاغذ فرنگی ـ۸۷ صفحه ـ۱۲سطرـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۳۵ میلیمترـ شماره دفتر۲۶۲۸۴ .

دیوان صبا ۲۴۵٦

مشتمل بردومثنوی، گلشن‌صبا (۱ تا۴۱) و شکارستان (۴۱ تـا ٦٦) که اولی ۳۷۰ و دومی ۲۴۱ بیت است .

آغاز:

بنام خداوند هوش آفرین...

انجام:

انوشه روان شان بجاوید بـاد   پناهنده در سایه شان شید باد

خط نستعلیق- کتابت جلی خوش - رقم و تـاریخ ندارد (قرن۱۳) - یادداشت ملکیت محوشده در آغاز نسخه بتاریخ ۱۲۷۱- اندازه ۱۳۵ × ۲۰۰ میلیمتر- جلد میشن قهوه‌ای، ترنج و سرترنج و لچکی منگنه طلایی -کاغذ فرنگی -جدول و کمندزر و الوان - صفحه ۱ و ۲ طلا اندازی بین سطرها- سرلوح مذهب مرصع صفحه اول -۶۶ صفحه -۱۰ سطر- اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر- شماره دفتر ۷۴۴۹۹ .

دیوان صبوری ۲۴۵۷

دیوان **محمد کاظم صبوری** ملك الشعرای آستان قدس رضوی (۱۲۵۹- ۱۳۲۲) اخیراً در تهران بچاپ رسیده است که شامل ۱۱۰۶۲ بیت از قصیده - قطعه وغزل و ترکیب بند و مسمط و مستزاد و مثنوی و ربـاعی است. این نسخه شامل منتخبی از قطعات و یك مسمط و دو غزل صبوری بقلم خود اوست.

آغاز:

ز آنجا که جای امن مقام رضا بود   مـا را بر آستان رضا التجا بـود

۱- در ۱۳۴۲ با مقدمه و تصحیح آقای محمد ملك‌زاده بانضمام عکس و نمونه خط و فرمان ملك الشعرائی شاعر.

انجام :

هشتد برکاخ عظیمش چرخ روی مسکنت
سوده برفرش حریمش عرش روی انکسار

خط شکسته ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم مصنف (قرن۱۳) ـ درحواشی و متن ابیاتی بهمان خط افزوده وکلمات‌خط‌خورده وتصحیح شده‌است ـ اندازه۱۷۵ × ۲۱۵ میلیمتر، بیاض ـ جلد تیماج قرمز، سجاف‌وعطف قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ جدول قرمز ـ ۳۶۲ صفحه ـ ۸ سطرچلیپا ـ اندازه نوشته ۱۰۵ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۷۴۵۲۲ .

دیوان ظل‌الله دکنی ۲۴۵۸

منتخبی است ازاشعار سلطان**محمد قلی‌قطب شاه** (درگذشته در۱۰۲۱)
شامل قطعه توحید ـ نعت سلطان انبیا (که فقط عنوان آن هست) ـ ترکیب بند در مرثیه امام حسین (ع) (۱ تا۲۲) که همه جا ظل‌الله تخلص کرده است و غزلیات و رباعیات که بعضی تخلص ظل‌الله و بعضی سلطان دارد (۲۲ تا ۳۶) ـ قطعه در ذکرچهارده معصوم (۳۶ و۳۷) که فقط تا حضرت رضا را دارد .

آغاز:

یا رب چو برتری تو ز وصف لسان ما
پنهان شده ز شرم زبان در دهان ما

۱ـ صبح گلشن ص۲۶۴ـ روز روشن ص ۵۵۸و۵۵۹ـ قاموس‌الاعلام‌ج۴ص۳۰۳۴ .

انجام :

از پـی آن سرور هفتم امـام هشتمین
کز رضای حق طلب کردن لقب گشتن رضا

خط نستعلیق ـ کتابت خوش ـ عنوان‌ها با لاجورد تخلص با زر ـ بعد ازصفحه ۳و۲۷ افتاده دارد ـ صفحه ۴ بایستی بعد ازصفحه ۲۷ آمده باشد ـ رقم وتاریخ ندارد (اوایل قرن ۱۱) ـ مهر ترنج شکل سلطان محمد قلی قطب شاه سنه ۱۰۲۰ و دوتاریخ تولد و مهر محمد رحیم الشریف پشت برگ اول ـ اندازه ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ جلد زری آبی، سجاف وعطف تیماج قرمز ـ کاغذ سمرقندی آبی، زرفشان غبار ـ چهار برگ اول متن وحاشیه ـ بالای اوراق آبدیده ـ جدول زروالوان ـ صفحه ۱و۲و۵ و۶ حاشیه تشعیرسازی مذهب ـ دوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۵ ـ ۳۷ صفحه ـ ۸ سطر ـ اندازه نوشته ۵۰ × ۱۰۰ میلیمتر شماره دفتر ۶۱۷۸۸ .

دیوان ظهوری ۲۴۵۹

دیوان **نورالدین محمد ظهوری ترشیزی** (درگذشته در ۱۰۲۴ـ۱۰۲٦ [۱]) شامل قصاید ـ رباعیات ترکیب بندها ـ غزلیات ـ ساقی نامه ومثنویهای اوست که یك نسخه آن بانضمام سه اثر منثور اودر جلد دوم در فهرست کتابخانه مجلس [۲]

۱ـ تاریخ ادبیات براون ج ۴ ص ۱۶۹ـ تاریخ ادبیات اته ص ۱۵۹ ـ ماثر رحیمی ۳۹۳ـ ۴۴۶ .

۲ـ فهرست مجلس ج۲. ص۲۴۴. ش۴۲۳ـ سپهسالار ج۲. ص۶۳۰ـ۶۳۳ .

درج شده است و مجموع ابیات دیوان ظهوری ۱٤۵۰۰ بیت است. این نسخه شامل غزلیات بترتیب الفبائی ـ رباعیات ـ وترکیب بندهای ظهوری است و ۹۲۰۰ بیت است .

آغاز:

آنکه خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما
گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما

انجام :

شدست پای تو طن ز بند فرقت ریش
خوش آنکه در ره کویت زپیش باشم بیش

خط نستعلیق کتابت ـ رقم وتاریخ ندارد(قرن۱۳) ـ بعد ازصفحه۲۷۷ افتاده دارد ـ صفحه۲۷۴ تا ۲۷۷ چلیپا نوشته شده ـ مهرمحمد ـ عبدالله وچند مهر ناخوانا روی بعضی از صفحه‌ها و یادداشتی بتاریخ ۱۲۲۵ پشت برگ اول محوکرده‌اند ـ اندازه ۱۶۵ × ۳۰۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای، ترنج وسرترنج منگنه سجاف وعطف زرشکی ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۸۶ صفحه ـ ۲۲ سطرمتن۲۲ نیم سطرحاشیه ـ اندازه‌نوشته۱۱۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۹۴۱.

دیوان ظهیرفاریابی ۳۴۶۰

دیوان **ظهیرالدین ابوالفضل فاریابی**(درگذشته‌در۵۹۸.) درتهران وهند چاپ‌شده‌است. این نسخه آغاز ندارد وشامل دو قصیده عربی ـ ۵۵ قصیده فارسی که

از قصاید مشکوک دیوان چاپی ظهیر در آن نیست – ۹۱ قطعه – ۲ ترکیب بند – ۱۵ بیت مثنوی و ۵۵ رباعی است که رویهم ۲۶۰۰ بیت است و بدون ترتیب نوشته شده است. بیشتر قصاید و قطعات یکی دو بیت از چاپی کسر دارد.

آغاز:

وثابةٍ شرس الاخلاق مقتبس　　　مراقبٍ لقتال القرن هبال

انجام :

دشمن چو طناب خیمه پیچیده بمیخ
سر کوفته و نیمه فرو برده بخاک

خط ثلث – عنوانها جلی تر از متن، قرمز – رقم و تاریخ ندارد (قرن ۷) – آغاز نسخه و بین صفحهٔ ۸ و ۹ افتاده دارد – نسخه با خطی بشیوه خط کاتب مقابله و تصحیح شده است، و در زیر ابیات افزوده شده «صح» یا «اصح» و یا «مکرر است» نوشته شده است و سه رباعی آخر نسخه بقلم مصحح است – یادداشت‌هائی در صفحه پایان هست که تاریخ آنها ۶۲۱ و ۶۴۴ و ۷۲۱ است – اندازه ۱۵۵ × ۲۳۰ میلیمتر – جلد تیماج سیاه، سجاف و عطف سبز – کاغذ سمرقندی – ۱۵۹ صفحه – ۱۸ سطر – اندازه نوشته ۱۲۰ × ۱۷۵ میلیمتر – شماره دفتر ۳۵۵۶۹.

دیوان ظهیر ۲۴۶۱

شامل قصاید (۱ تا ۲۱۶) – قطعات و رباعیات (۲۱۷ تا ۳۰۲) ۳۹۰۰ بیت.

آغاز:

سفر گزیدم و بشکست عهد قربی را
مگر بحیله به‌بینم جمال سلمی را

انجام :

آوازه نوبتت بهر کس برساد لیکن مرساداز تو نوبت بکسی

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان‌ها قرمز، درون‌سر لوح باسفید آب ـ رقم حمزة بن محمد ـ تاریخ تحریر ۱۰۱۱ ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ جلدروغنی، بوم‌قهوه‌ای‌زرك گل کوکب درون‌قرمز گل نرگس ـ کاغذسمرقندی ـ جدول‌زرولاجورد ـ دونیم‌سرلوح مذهب‌مرصع، صفحه ۱ و ۲۱۷ ـ ۳۰۲ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۶۴۶۲ .

دیوان ظهیر ۲۴۶۲

شامل قصاید ـ قطعات ـ غزلیات ـ ورباعیات ۳۰۰۰ بیت.

آغاز:

نقش هردولت که آن در هفت کشور یافتند
نظم هر نصرت که آن درچار گوهر یافتند

انجام :

کودل چه دلست اینکه دلش میخوانی
یك قطره خون است و هزار اندیشه

خط شکسته‌نستعلیق - رقم‌احمد سررشته‌دار فوج مخصوص نایب‌السلطنه تاریخ تحریر ندارد(قرن۱۳) - برای نایب‌السلطنه‌امیرکبیر نوشته‌شده - اندازه ۱۵۰ × ۲۱۲میلیمتر-جلد مخمل‌سبز-کاغذ فرنگی- جدول زروالوان-سرفصل‌منقش زرولاجوردصفحه اول-۲۲۲ صفحه ۱۴سطر- اندازه نوشته۸۰ × ۱۵۵میلیمتر- شماره دفتر۷۴۶۳۹.

دیوان ظهیر ۲۴۶۳

شامل قصاید- ترکیب‌بند- قطعات وقسمتی ازرباعیات۲۸۸۰بیت.

آغاز :

سفر گزیدم و بشکست ...

انجام :

چون در هوس تو صرف شد عمر دراز
در عشق تو کس نباشدم محرم راز

خط نستعلیق‌کتابت- رقم‌وتاریخ‌ندارد (قرن۱۳)-پایان‌افتاده -اندازه۱۷۰ × ۲۲۰ میلیمتر-جلدتیماج سرمه‌ای-کاغذ ترمه- ۱۹۲ صفحه- ۱۷سطر-اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۵ میلیمتر- شماره دفتر۲۲۶۰۵.

دیوان عاشق ۲۴۶۴

دیوان **محمد اصفهانی** متخلص به‌عاشق، (درگذشته۱۱۸۱) درتهران‌بچاپ

رسیده است[1] این نسخه شامل منتخبی ازقصاید- غزلیات- ترکیب بند- قطعات و رباعیات عاشق است و ۳۳۰۰ بیت است.

آغاز :

تاجر عشقم بکف مـایه سودم وفـا
تا که شود مشتری تـا چه دهد در بها

انجام :

سنگک بدگوهر اگر کاسه زرین شکند
قیمت سنگک نیفزاید و زر کم نشود

خط شکسته نستعلیق ـ رقم‌وتاریخ‌ندارد (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر- جلدمقوایی،عطف‌وسجاف تیماج ـ کاغذفرنگی‌ـجدول‌وکمند زرولاجورد‌ـصفحه۱و۲و۶۵و۶۶ و۵۸۱و۵۸۲حاشیه‌تذهیب‌مرصع‌و بین‌سطرها‌طلاانداز‌ی‌شده‌ـسه‌سر لوح‌مذهب‌مرصع‌صفحه۱و۶۵ و۵۸۱ـ ۳ نیم‌صفحه مذهب مرصع که پنج‌دایره زرمرصع در وسط آنست صفحه۶۴ و۵۸۰ و ۶۷۳ـ ۶۷۳صفحه‌ـ ۱۷سطر‌ـاندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر‌ـشماره‌دفتر۶۱۴۱۴.

دیوان‌عاشق ۲۴٦٥

شامل غزلیات عاشق ٦٤۰۰ بیت‌است.

آغاز :

زهی ثنائی که چون جمالت زمـانه نقشی نـه بسته زیبـا

۱ـدرسال۱۳۱۷ش بکوشش حسین‌مکی،چاپ‌سربی ۹۵۰۰ بیت

انجام :

ماه بی‌مهرش که‌ازوی‌نیست استقسا گذشت
نالهٔ با ناله عاشق می شنودی کاشکی

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم وتاریخ‌ندارد (قرن ۱۳) ـ بعضی برگها آبدیده و نوشته محو شده ـ یادداشت‌محمد تقی‌بتاریخ ۱۳۲۸ پایان نسخه ـ اندازه ۱۳۶ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدتیماج‌سیاه ـ کاغذفرنگی ـ ۳۳۹ صفحه ـ ۱۴ سطرمتن، ۱۲ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۱۷۲ .

دیوان عبدالواسع جبلی ۲۴٦٦

دیوان **عبدالواسع جبلی** مداح بهرامشاه غزنوی و سلطان سنجر سلجوقی وارسلان شاه ازسلاجقه کرمان.(درگذشته‌در ٥٥٥)،شامل‌قصاید ومسمطهاوغزلیات وقطعات ورباعیات است ونسخه شمارۀ ۱۰۲۳ مجلس ۷٥۰۰ بیت میباشد.این نسخه مشتمل برمنتخبی ازقصاید ومسمطها وقطعات وغزلیات و رباعیات اوست و ٤٧۰۰ بیت است.

آغاز :

بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهر جان
بزرگ وخوردوخاص‌وعام‌و وحش‌وطیروانس وجان

انجام :

پیش رخ تو زسیلی بادصبا
گل‌هم‌بطپانچه‌سرخ‌میداردروی

خط شکسته نستعلیق ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۱۲ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۳۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۲۳۶۰.

دیوان عبرت ۲۴۶۷

منتخب دیوان **محمد علی مصاحبی نائینی**، متخلص به عبرت (در گذشته ۱۳۲۱ ش. بخط عبرت در تهران بچاپ رسیده است[1] این نسخه مشتمل است بر:

۱ـ قصاید در مدح ائمه ـ وقایع جنگ بین المللی اول و وضع ایران ـ مدح سردار اسعد ـ واقعه رضا جوزانی در اصفهان ـ وقایع ۱۳۲۰ تهران ـ خلع محمد علیشاه ـ تعزیت خاتون آبادی.

۲ـ قطعات ـ مثنوی سفر روح ـ غزلیات و ترجیع بندها ـ رویهم ٦۳۰۰ بیت.

آغاز:

یکی بنگر این چرخ نیلوفری را　　که چون اوستاد است صورتگری را

انجام:

کو بود وجد شاهد ازلی　　جلوه گر از جمال پاك علی

خط نسخ خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم مصنف تاریخ ندارد (قرن۱۴) ـ اندازه ۱۸۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد تیماج آلبالویی ـ کاغذ فرنگی ـ ۴۱۶ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱٤۵ میلیمتر شماره دفتر ۳۷۶۰۳.

۱ـ در ۱۳۳۱ ش، چاپ سنگی کتابفروشی مظفری.

دیوان عنصری ۲۴۶۸

دیوان **ابوالقاسم حسن بلخی** متخلص به عنصری. (در گذشته ۴۳۱) در تهران و هند بچاپ رسیده، این نسخه شامل قصاید ـ قطعات ـ غزلیات و رباعیات عنصری و ۲۰۰۰ بیت است.

آغاز :

دل مرا عجب آید همی زکار هوا
که مشکسای هوا گشت و مشکبوی صبا

انجام :

هم سرو روان و هم بت کاشغری   مر حوا را تو سخت نیکو پسری

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ اندازه ۱۲۵ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ خانبالغ ـ جدول و کمند زر و سیاه ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۳۰ صفحهٔ ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۳۰۷۰ .

دیوان عنصری ۲۴۶۹

شامل: قصاید ـ قطعات ـ غزلیات و رباعیات ۲۰۰۰ بیت.

آغازوانجام مانند نسخه پیش

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ‌تحریر ۱۲۸۹ شرح حال‌عنصری پشت صفحه‌اول ـ اندازه ۱۶۰×۲۲۵ میلیمتر ـ جلدمیشن عنابی ـ کاغذ خان‌بالغ ـ جدول‌قرمز ـ ۱۴۹ صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازه‌نوشته ۹۰×۱۶۰میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۱۵

دیوان فرخی ۲۴۷۰

دیوان **ابوالحسن علی فرخی سیستانی** (درگذشته‌در ٤٢٩). مکرر در تهران‌چاپ شده‌است . این‌نسخه شامل‌قصاید ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات فرخی است و ٤٥٠٠ بیت است .

آغاز :

برآمد نیلگون ابری ز روی نیلگون دریا
چو رأی‌عاشقان گردان چوطبع بیدلان‌شیدا

انجام :

از محنت ها محنت تو بیش آمد از ملك پدر بخش تو مندیش آمد

خط شکسته نستعلیق ـ رقم صبوری شاعر ـ تاریخ‌تحریر ندارد (قرن۱۳) ـ یادداشت های ملك‌الشعرا بهار و علامت تصحیح و مقابله ومهر صبوری ملك‌الشعرای آستان قدس و دو بیت شعر عربی بخط شیخ‌الرئیس ابوالحسن میرزا در حواشی و آغاز و پایان نسخه ـ

اندازه ۱۶۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۵۴ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۷۴۵۱۴ .

دیوان فرخی ۲۴۷۱

شامل: قصاید فرخی ۷۴۰۰ بیت .

آغاز :

بر آمد نیلگون ابری ...

انجام :

چشم مخالف بیاژن به تیر   همچو کف وی بزر آژدی

خط شکسته نستعلیق ـ رقم عبدالعلی متخلص بمینا ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۹ ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۷۶ صفحه ـ ۱۴ سطر متن، ۲۶ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۵ × ۱۸۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۶۱۹۵۶

دیوان فرخی ۲۴۷۲

شامل: قصاید ـ ترجیع بند ها ـ غزلیات و رباعیات فرخی است و ۸۵۰۰ بیت است .

آغاز :

برآمد نیلگون ابری ...

انجام :

من عاشقم‌ودلم براو گشته تباه   عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه

خط نسخ خفی خوش ـ عنوان ها قرمز ـ رقم عبرت نائینی برای ملك‌الـشعرا بهار تاریخ تحریر ۱۳۴۶ ق ـ در حواشی و پشت برگ اول یادداشت بهار درشرح ابیات و لغات و اینکه نسخه‌کاملترین نسخه دیوان فرخی است ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد مقوا،عطف وگوشه تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۶۹ صفحه ـ ۲۴ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۵۵میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۷۴۶۳۲.

دیوان فیض ۲۴۷۳

دیوان **ملامحسن فیض‌کاشانی** (درگذشته ۱۰۹۰) در هند وایران‌بچاپ رسیده است . این نسخه شامل قصاید وقطعات فیض است و۳٤۰۰ بیت میباشد .

آغاز:

یاعدتی‌فی کربتی‌ویاغایتی‌فی‌رغبتی   یا مونسی فی وحدتی . . . .

انجام :

قدر سخنی که فیض گوید   آنکس داند که قدر داند

خط نسخ ـ عنوان ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ یادداشت ملکیت

ابوتراب محمدتقی حسینی مدرك پسر میرزا حسینعلی شیرازی و مهر اوپشت برگ اول ـ هفت بیت مثنوی ازفیض بخط شکسته نستعلیق از نواده فیض بتاریخ ۱۱۱۱ پایان نسخه ـ اندازه ۱۲۵ × ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد تیماج‌سبز ـ کاغذ خان‌بالغ ـ جدول زر ـ یك‌سوم از بالای برگها موریانه خورده ونوشته ها ازمیان رفته ـ ۱۸۷ صفحه ـ ۱۹سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۵۸۲۶ .

دیوان فیضی دکنی ۲۴۷۴

دیوان **شیخ ابوالفیض فیضی دکنی** (درگذشته ۱۰۰٤) درهندچاپ شده است، این نسخه شامل منتخبی از قصاید ـ غزلیات و رباعیات فیضی‌دکنی است و ۱۵۰۰ بیت است .

آغاز :

یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا نورك فوق النظر حسنك فوق الثنا

انجام :

این سینه که عالمی در او میگنجد تا نیم نفس برآورد تنگی کرد

خط نستعلیق کتابت‌خفی ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۰۱۶ ـ یادداشت ملکیت و مهر ملك‌الکلام بتاریخ۱۳۳۷ پایان نسخه ـ حاشیه صفحه ها کلمات بخط‌ملك‌الکلام‌تصحیح شده ـ اندازه ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ کشمیری ـ ۷۶ صفحه ـ ۲۰ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۹۶۲ .

دیوان فیضی دکنی ۲۴۷۵

شامل دیباچه نثر فیضی در شرح حال وآثار خویش (۱ تا ٤٤) ـ قصاید و ترکیب بندها (٥ تا ۱۱۳) ـ غزلیات ـ قطعات ـ رباعیات و مفردات (۱۱۵تا٤۳۸) و ۷٥۰۰ بیت است .

آغاز :

بسم الله الرحمن الرحیم گنج ازل است طلسم قدیم

انجام :

خوشم که بر دل و جان از تو تیر میاید بلا چو عام بود دلپذیر میاید

خط شکسته نستعلیق بد ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ یادداشت (آقلو) سفیر کبیر ترکیه پشت برگ الحاقی آغاز نسخه ـ اندازه ۱۲۵ × ۲۴۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای حاشیه طلایی ـ کاغذ فرنگی ـ ۴۳۸ صفحه ـ ۲۱ سطر ـ اندازه نوشته ۱۲۵ × ۲۴۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۶۳۱۴ .

دیوان قائم مقام ۲۴۷۶

دیوان **میرزا ابوالقاسم قائم‌مقام ثنایی فراهانی**. (کشته‌شده در ۱۲۵۱ق) .

تنها وضمیمه جلایر نامه او در تهران چاپ شده است . این نسخه مشتمل است، بر :

۱ـ دیوان قصاید ـ قطعات فارسی وعربی ورباعیات (۱ تا۱۳٤) که با مقایسه چاپی وحید ۱۱ قصیده و۱۲رباعی کسر دارد .

۲ـ مثنوی جلایر نامه (۱۳۵ تا ۱۵۱)، ۸۰۰بیت کمتر ازچاپی است .

آغاز:

این طارم فرخنده که پیداست زپیدا　　　بالا تر و والاتر ازین طارم والا

انجام:

که درد بیضه و زخم بواسیر　　　جلایر را نمود اززندگی سیر

خط شکسته ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۴) ـ یادداشت ادیب الممالك فراهانی مبنی برامتیاز نسخه، پایان کتاب ـ مهرمیرزا احمد خان مدعی العموم وزارت خارجه پشت برك اول ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلدتیماج عنابی ـ کاغذفرنگی آبی ـ ۱۵۱صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۳۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۶۲۸۶ .

دیوان قطران　　۲۴۷۷

دیوان **قطران بن منصور تبریزی**. (درگذشته در٤٦٥). در تبریز و تهران چاپ شده است .

این نسخه شامل قصاید ـ مسمط ـ قطعات و رباعیات قطران است که بدون ترتیب نوشته شده و ۳۷۵۰ بیت است .

آغاز:

فغان من همه اززلف تابدارسیاه　　که گاه پردهٔلالهاست و گاهمعجر گاه

انجام :

باد بالا دشمنانش را زانده چون کمان
باد قامتدوستانش را ز شادی چون خدنگ

خط نستعلیق کتابتخوش ـ رقممحمود بن محمد تقی ـ تاریخ تحریر ۱۲۰۶ق ـ کلمات و اشعار درحاشیه بخط ملك الشعرا بهارشرح وتصحیح شده ـ اندازه ۱۴۰ X ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد مقوا ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۹۱ صفحه ـ سطر ۱۵ ـ اندازه نوشته ۸۰ X ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔدفتر ۷۳۶۹۸ .

دیوان کلیم　　۲۴۷۸

دیوان **ابوطالب کاشانی** ، متخلص بکلیم . (درگذشته ۱۰٦۱) . درتهران چاپ شده. این نسخه شامل قصاید (۱ تا ۲۵۲) وغزلیات و رباعیات کلیم (۲۵۵ تا ۵۹۱) و ۸۸۰۰ بیت است .

آغاز:

شوق هر کس راکه در راه طلب سرمیدهد
گر درآرد اول از پا آخرش سر میدهد

انجام :

آنکس که ترارخصت میخواری داد　　صیقل پی آئینه هشیاری داد

خط نستعلیق کتابت خوش ـ ازصفحه۳۷۵ ببعد شکسته نستعلیق ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ درحاشیه بعضی ازصفحه‌ها یادداشت ملك الشعرا بهار ـ مهر حشمت نساء بیگم بتاریخ ۱۱۰۲ صفحه آخر نسخه ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی، ترنج ونیم ترنج وسر ترنج منگنه ـ کاغذ سمرقندی ـ ۵۹۱ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۶۳۷.

دیوان کلیم ۳۴۷۹

بدون آغاز و پایان شامل: غزلیات ـ رباعیات و قسمتی از مثنوی های کلیم، ٤١٠٠ بیت .

آغاز:

ترك چشمت میکند آماجگه محراب را ما طمع داریم از و دلجوئی احباب را

انجام :

ز تنبولی دلی دارم همه ریش زهم پیچیده همچون پیره بر خویش

خط شکسته نستعلیق ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ آغاز و پایان افتاده ـ اندازه ۱۱۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای لولادار، ترنج و سر ترنج ضربی عطف و گوشه تیماج قرمز ـ کاغذ سمرقندی ـ ۲۷۸ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۷۸۳ .

دیوان کمال الدین اسمعیل ۲۴۸۰

دیوان **کمال‌الدین اسمعیل اصفهانی** . (درگذشته در ٦۳۵). درهند و ایران چاپ شده است. این نسخه شامل: قصاید ــ ترکیب‌بند ــ ترجیع بند ــ مثنوی ــ قطعات ــ غزلیات ورباعیات کمال‌الدین اسمعیل و ۹۱۰۰ بیت است .

آغاز:

ای جلال تو بیانها از زبان انداخته عزت‌ذاتت‌یقین‌رادر گمان انداخته

انجام:

چون چنگ همه‌زتن درستی‌نالند چون شمع همه ززند گانی گریند

خط نستعلیق کتابت‌خفی ــ صفحه‌های نونویس شکسته نستعلیق خفی خوش ــ عنوانها قرمز ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۲) ــ آغازوپایان وبعضی‌از برگها نونویس است ــ اندازه ۱۳۰ × ۲۳۵ میلیمتر ــ جلد تیماج سورمه‌ای ــ کاغذکشمیری‌برگهای نونویس فرنگی ــ جــدول الوان ــ ۴۸۰ صفحه ــ ۲۵ سطر ــ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۸۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۲۲۴۰۹ .

دیوان کمال‌الدین‌اسمعیل ۲۴۸۱

شامل: قصاید ــ غزلیــات ــ ترکیب بند ــ ترجیع بند ــ قطعات ورباعیات، ۳۹۰۰ بیت .

آغاز:

آن جرم پاك چیست چوارواح انبیا　　چون روح بالطافت وچون عقل باصفا

انجام :

من آنهمه وعده کرده دوش آنهمه شرط　　امروز چه عذر آری و گوئی که چه بود

خط شکسته نستعلیق ــ رقم ندارد ــ تاریخ تحریر ۱۳۲ (ظاهراً ۱۳۰۲) ــ مهر ظفر بتاریخ ۱۳۰۲ پایان نسخه ــ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ترنج وسر ترنج ضربی مطلا ــ کاغذ سمرقندی ــ ۲۳۰ صفحه ــ ۲۳ سطر ــ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۸۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۵۰۷۴۶ .

دیوان کمال خجندی　　۲۴۸۲

دیوان **کمال الدین مسعود خجندی**. (در گذشته در ۸۰۳). بچاپ رسیده است این نسخه شامل: غزلیات ــ قطعات ورباعیات کمال خجندی و ۷۳۰۰ بیت است.

آغاز:

می‌پردمرغ دلم جلوه کنان شاخ بشاخ　　در هوای چمن راحت توفارغ بال

انجام :

زما ای که جورب طلب میکنی　　ترا بس بود کفش درپا کشان

خط نستعلیق کتابت خوش ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ــ آغاز وپایان افتاده وچند برك از اول رطوبت دیده ووصالی شده ــ اندازه ۱۴۰ × ۲۲۵ میلیمتر ــ جلد تیماج سیاه

کاغذ سمرقندی - جدول زر ولاجورد - ۵۶۲ صفحه - ۱۳ سطر - اندازهٔ نوشته ۷۵ × ۲۵۵ میلیمتر - شمارهٔ دفتر ۶۱۲۳۵ .

دیوان گلشن ۲۴۸۳

دیوانی است مشتمل بر قصاید وقطعات وغزلیات ومثنوی ورباعیات و افراد بخط سراینده که بدون هیچ ترتیب خاصی نوشته است .

تخلص شاعر همه جا گلشن است و ازماده تاریخ‌هائیکه دراین‌دیوان وجود دارد تاریخ تصنیف از ۱۲٤۰ تا ۱۲۸۰ است[1] .

درحاشیه صفحه ٦ مینویسد : «این غزلیات را ذوبحرین ساخته‌ام و مشق کرده‌ام، بگلشن ایراد مگیرید بنده‌شاعر نبودم ازجهة مشغولی‌خود ساخته‌ام ادعا نداشتم و السلام » .

اشعار شعرای متخلص بگلشن که در قرن ۱۳ میزیستند و در تذکره‌ها درج شده است با اشعار این نسخه مطابقه گردید تطبیق نکرد . قصاید و قطعات این دیوان در مدح : چهارده معصوم، ناصرالدینشاه واشخاصی بنام : علی اکبر -

---

۱ - ص ۳۲۱ نسخه :

تاریخ اختتام زدیوان خویشتن پرسیدمش ز«گلشن فرخ» بدر نمود

وص ۹ .

بپرسیدم‌ازین‌یاری که‌مارا بیگنه کشته بتاریخ نکو گفتا که ازدل«یارشد کشته»

پس از چندین حساب وفکر بسیار بـاتش رفت گفتا « کشته شد یـار »

که دربیت اولی ۱۲۸۰ ودر دوبیت آخر ۱۲۴۰ میشود .

رضا ـ ابراهیم ـ سلیمان خان ومحسن. و درهجو: رجبعلی‌فقیه‌ـشکرالله شیرازی و غیره است. در یك قطعه از زین العابدین تقاضای تریاك کرده است و قطعه دیگری هم درنکوهش تریاك و ابتلای خود بدان دارد. و در دو مورد به یغما اظهار ارادات کرده‌است. غلط املایی‌زیاد دارد ودربیشتر موارد بجای کسره‌اضافه یا آورده است مانند:

دو رند مست خراباتی از جهان رفتند
که شعر هر دو بود کاینات را رونق

یکیش حضرت **قاعانی** و دویم یغما
که هر دو دررمضان بوده‌اند مست عرق

ولی بمدح **شهی** دین قصیده ها گفتند
که**خوارجی** ببدن‌چا کك‌میز ندملحق[1] ؟

اشعار متوسط وتعداد ابیات ۱۰۰۰۰ بیت است.

آغاز:

چه نویسم که دل ازداغ جدایی چون است
بقلم راست نیاید که ز حد بیرون است

انجام:

رفتم از راه خرابات وره میخانه
که درین دخمه نگردیده کسی هرگز گم

خط شکسته نستعلیق ـ رقم مصنف ـ تاریخ تحریر ۱۲۴۰ تا ۱۲۸۰ ـ چلیپا وعمودی

۱ - برای این‌کلمه به‌اغلب فرهنگها مراجعه‌شد، معنی مناسب این بیت‌بدست نیامد.

واقفی درمتن و حاشیه نوشته شده ــ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگی ــ ۳۲۲ صفحه ــ ۳۰ سطر ــ اندازه‌نوشته ۹۵ × ۱۶۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۶۲۱۰۳ .

دیوان مایل افشار ۲۴۸۴

شامل منتخب غزلیات وقطعات وقصیده ورباعیات میرزا **حسن‌افشار قاسملو** متخلص به‌مایل، شاعرهجوسرای زمان ناصر الدینشاه قاجار است که ازدو کتاب شوره‌زار ومرغزار مایل‌انتخاب شده وبدون رعایت‌ترتیب خاصی نوشته شده‌است .

آغاز:

بتی که غمزه او رهزن دل و دین است
کفش زخون دل شیخ و شاب رنگین است

انجام :

گر قبولت نباشد ای خانم　　　رو زبابا بپرس و سر دمدار

خط‌شکسته‌نستعلیق ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم وتاریخ محو شده (قرن ۱۴) ــ یك قطعه شعر ازمیرزا محمدخان ندیم باشی متخلص‌به حسامی که نبیره فتحعلیخان‌صبا بوده بخط‌کاتب صفحه ۲ نوشته شده است ــ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ــ جلدتیماج‌سیاه ــ کاغذ فرنگی ــ ۱۶۸ صفحه ــ ۹ سطر ــ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۳۰ میلیمتر ــ شمارهٔدفتر ۲۲۶۷۶ .

دیوان محتشم ۲۴۸۵

دیوان کمال الدین محتشم کاشانی.(در گذشته در ۹۹۶).در هند و ایران بچاپ رسیده است. این نسخه شامل:غزلیات محتشم است. حدود ۳۰۰۰ بیت .

آغاز:

فرمود مرا سجده خویش آن بت رعنا در سجده فتادم که سمعنا و اطعنا

انجام :

افسوس محتشم که ره نطق بست و ماند در کان طبع نادره درهای مخزنی

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی زرد وسفید ـ جدول و کمند اکلیل و الوان ـ سرلوح اکلیلی منقش صفحه‌اول ـ ۲۳۴ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۰ میلیمتر شمارهٔ دفتر ۶۱۹۰۹ .

دیوان مختاری ۲۴۸۶

سراج الدین عثمان مختاری غزنوی(در گذشته در ۵۵٤).مداح سلاطین غزنوی وسلاجقه کرمان وابوالفتح نصر بن خلف پادشاه نیمروز بوده . چهار نسخه از دیوان

او که کامل‌تر ازنسخه بالااست درفهرست جلد سوم مجلس معرفی‌شده است. این نسخه شامل: قصاید ـ ترجیع بند ـ ترکیب بند و رباعیات مختاری است، حدود ۳۰۰۰ بیت .

آغاز:

بر اختیار بندگی مالك‌الرقاب نصر من‌الله آمدفال من‌از کتاب

انجام :

هر چند بر آتشم نشاند غم تو غمناك شوم اگر نماند غم تو

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم ندارد ـ برای فرهادمیرزا نوشته‌شده ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۴ ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج‌سیاه ـ کاغذ سمرقندی ـ ۱۷۶ صفحه ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر شمارهٔ‌دفتر ۲۲۵۸۳ .

دیوان مسعود سعد سلمان **۲۴۸۷**

دیوان **مسعودسعد سلمان**،(در گذشته در ۵۲۵). مکرر در تهران چاپ‌شده‌است این نسخه شامل : قصاید ـ غزلیات ـ مسمط ـ ترجیع بند ـ مستزاد ـ مثنوی ـ قطعات که یك قطعه ازابوالفرج رونی درصفت قصر مسعود درقسمت قطعات نوشته شده‌است ـ شهرآشوب ورباعیات، رویهم ۱۶۰۰۰ بیت‌است .

آغاز:

چون نای بینوایم ازین نای بینوا شادی ندیده هیچکس از نای بینوا

انجام :

بفزوده چو کوه قوت شعر بمن	شد ختم در نبوت شعر بمن

خط شکسته نستعلیق ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ برای‌محمدتقی‌سپهر نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۰ ـ یادداشت عباسقلی سپهر مبنی براینکه‌خط میرزا اسمعیل بن‌ابراهیم کاشانی است صفحه اول ـ مهر سپهر ویادداشت محمدهاشم میرزا افسر وعلی‌اکبر فراهانی نواده قائم‌مقام پایان نسخه ـ درحاشیه صفحه هاکلمات واشعار بخط ملك‌الشعراء بهار مالك نسخه شرح وتصحیح شده‌است ـ اندازه ۱۷۰ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن‌قهوه‌ای‌ترنج، ونیم ترنج وسرترنج ولچکی منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ ۷۲۱ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۲۰۰ میلیمتر شمارهٔ دفتر ۷۴۶۲۳ .

## دیوان مشتاقیه	۲۴۸۸

از **محمدتقی مظفر علیشاه کرمانی** ،(در گذشته ۱۲۱۵) درهندوایران چاپ شده‌است. این نسخه شامل: قصاید ـ ترجیع‌بند ـ ترکیب‌بند ـ غزل ـ قطعات و رباعیات (۱ تا ۳۱۸) ومثنوی‌ها (۳۱۹ تا ۳۵۲) است .

آغاز:

ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل
بگشای چشم غیب و عیان بین جمال دل

انجام :

چار امامش پیش و چار از پس بود
در وسـط آن حضرت اقـدس بود

خط نستعلیق کتابت ـ عنوانهاقرمز ـ رقم میرزا ربیع‌قزوینی دراصفهان (ص ۳۱۹)- تاریخ تحریر ۱۲۴۴ ـ پایان ندارد ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد مقوا عطف و گوشه تیماج یشمی ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۵۲ صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۵۶۳ .

دیوان مشتاقیه ۳۴۸۹

آغاز افتاده‌شامل: قسمتی از مقدمه ـ قصاید ـ غزلیـات ـ ترجیع بند ـ ترکیب‌بند ورباعیات (۱تا۳۵۲) ۵۲۰۰ بیت و مثنوی بحرالاسرار (۳۵۸تا٦٥٠) ٤۳۸۰ بیت .

آغاز :

سبحان من لایعتدی اهل‌الارض ...

انجام :

درمیان‌چون نردعشق آمد درست خویش‌رادرباخت‌درداو نخست[1]

---

۱ ـ درنسخه بدینصورت نوشته‌شده:

در میان چون عشق آمد درست خویش را در باخت داداوست

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ابوطالب حسینی ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۵ ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ، ترنج و سرترنج ضربی ـ کاغذ فرنگی ـ ۶۵۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۵۸۶۵.

دیوان مشتری ۳۴۹۰

دیوان **حاج میرزا ابراهیم مشتری مشهدی حسام الشعراء** است (قرن ۱۳ و ۱٤) که خود شاعر برای میرزا محمدحسین گوهری در نجف نوشته است و از یادداشتی که در پایان نسخه بخط اوست چنین بر میآید که ضمن استنساخ این نسخه از روی مسوده‌های خود، قطعات نظم و نثر تازه‌ای بدان افزوده است، که خود شاعر نسخه آنهارا نداشته است[1] آنچه در این نسخه موجود است بدینقرار است :

۱ ـ دیباچه نثر درشرح حال شاعر بقلم او (۱ تا ۸۱).

آغاز:

حمد و ستایشی که از اظهارش گلهای معارف از بوستان دل ...

---

۱ ـ پشت صفحه اول یادداشت مشتری است که پس از شرح نوشتن نسخه برای میرزا محمد حسین متخلص بگوهری مینویسد : «هروقت بخواهم نسخه دیگر بنویسم باید التفات فرمایند» تاریخ این یادداشت ۱۲۹ است. ولی در یادداشت دیگری که درون جلد سمت چپ نسخه راجع بطناب انداختن افراسیاب خان فراش باشی حشمت‌الدوله نوشته‌است، تاریخ ۱۲۹۲ دارد .

انجام :

عواقب و خاتمت امورمارا بخیر گردان بمحبت امیر مؤمنان مارا بمیران .

۲ ـ قصاید درمدح اعتضادالسلطنه ، حسام‌السلطنه، ناصرالدین‌شاه‌و بزرگان آنعصر و قصیده و قطعات در سفر عتبات و توصیف ونکوهش شهر ها ومنازل بین راه ـ چندقطعه و ترجیع بند در هجو ـ شرح حال حکیم ریاضی یزدی به‌نثر و مسمط او و مسمط مشتری در جواب ریاضی ـ غزلیات وماده تاریخ‌ها ـ یك قطعه از محسن میرزای میرآخور درجواب مشتری ـ وچندمسمط دروصف‌بهاروغیره ـ یك‌غزل از دبیرالملك وجواب مشتری (۸۲تا۳۱٦) ۲۳۰۰بیت.

آغاز:

چو نیك‌بختان زلفین آن‌بت‌زیبا همیشه‌غلطد برپرنیان وبر دیبا

انجام :

نیك‌وبد هرچه‌هست‌درگذراست تاکه درگردش است لیل‌ونهار

۳ ـ دیباچه‌قمارخانه، نثرکه پس از دیباچه‌داستان ملکزاده‌ابوالقهارمحمد امین قاجار و نصیحت بفرزندش است (۳۱۷ تا۳٤٥) .

آغاز:

داو نخست است ز نرد قدیم بسم الله الرحمن الرحیم

انجام :

... ای پسر اوصاف این طایفه بسیار است.

٤ ـ مثنوی نصاب در قواعد ترم تو که ناصرالملك از روس آورد (۳٤٦ تا ۳٥۱) ٥۸ بیت .

آغاز:

ای شده مبتلای رنج قمار چند باشی ز باختن بخمار

انجام :

کاش در حشر پیکر مجلاج گیرد از آتش جهنم باج

۵ ـ رباعیات و یك ترجیع بند (۳۵۱ تا ۳۷۵) ۸۰ رباعی

۶ ـ حکایت نظم و نثر در نصیحت بفرزند و مذمت قمار بااشخاصیکه بباز ندو پس بگیرند (۳۷۵تا۳۷۷)

آغاز :

بدان ایفرزند هرگز با این گروه بدنام که بباز ند وپس بگیرند...

انجام :

...خویشتن بدار که مثل اینان ذلیل و خوار نشوی .

خط شکسته نستعلیق ـ عنوانها قرمز ـ رقم مصنف ـ تاریخ ۱۲۹۲ ـ یادداشت و مهر مشتری آغاز وپایان، و اشعار بصورت چلیپا درون جلد ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر جلدمیشن قرمز، ترنج و سر ترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ۳۷۷ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۴۳۲ .

دیوان معزی ۳۴۹۱

دیوان **ابو عبدالله محمد امیر معزی نیشابوری** ،(در گذشته در ۵٤۲)در تهران بچاپ رسیده است .

این نسخه آغاز ندارد وشامل: قصاید (از روی ر) ـ قطعات ـ ترجیع بند و ترکیب بند است و ۵۵۰۰ بیت دارد .

آغاز :

لشکرش یکایك همه گشتند بدین سوی

چه‌از حاجب‌و چه‌میر و چه‌سرهنگ‌و چه‌سالار

انجام :

بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت

بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

خط نستعلیق کتابت خفی ــ رقم یعقوب آشتیانی ــ تاریخ تحریر ۱۲۵۱ ــ یادداشت کشاورزصدر و عبدالحسین ابوقداره حاشیه صفحه اول ــ ازصفحه ۱۹ تا۸۶ اشعار وکلمات درحاشیه شرح شده ــ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگی ــ ۲۵۴صفحه ــ ۲۳سطر ــ اندازه‌نوشته۶۵ × ۱۴۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر۶۲۰۵۱.

دیوان معزی ۲۶۹۳

شامل: قصاید ترکیب‌بندها ــ قطعات(۱تا۴٤۹) ۷۷۰۰بیت وقصاید ـ ترکیب بند ــ قطعات و رباعیات (٤٥١ تا ٦٧١) ۳۱۵۰ بیت که بعداً به نسخه افزوده شده است .

آغاز :

سماء سجده برد طلعت منیر ترا ...

انجام :

هر سر که درو بارخلاف تو بود بی تن چو سر قراچه ساقی باد

خط شکسته، نستعلیق خفی تا۴۴۹ و نستعلیق، کتابت خوش از ۴۵۱ تاپایان نسخه ـ رقم محمدعلی متخلص بدلشاد در مشهد (ص ۴۹۹) وحسین برای صبورن‌ملك‌الشعرای آستان‌قدس (ص۶۶۸) ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۱ و۱۳۰۰ ـ مهر ویادداشت های صبوری و ملك‌الشعراء بهاردرحواشی ویك قصیده‌ویك رباعی بخط بهار پایان نسخه ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۰میلیمتر جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۶۷۱صفحه ـ ۱۵و۱۸سطر ـ اندازه نوشته۹۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۴۱۱.

دیوان معزی ۲۴۹۳

شامل : قصاید ـ قطعات ورباعیات، ۸۷۰۰بیت .

آغاز :

با نصرت وفتح و ظفر و دولت والا بنگر علم شاه جهان بر سر بالا

انجام :

اندر کف جام‌برسر افسرداری مه‌بر کف‌وآفتاب‌برسرداری

خط نستعلیق، کتابت‌جلی ـ رقم‌محمدهمدانی ـ تاریخ‌تحریر۱۲۶۲ ـ یادداشت‌ملکیت فرهاد میرزا بتاریخ ۱۳۰۵ ق پشت‌صفحه‌اول ـ اندازه۱۹۰ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلدروغنی، بوم زیتونی، گل‌سبز، حاشیه قرمز وسیاه ـ کاغذ اصفهانی ـ جدول وکمند زروقرمز ـ ۴۵۹ صفحه ـ ۱۹سطر ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۲۳۷۵.

دیوان معزی ۳۴۹۴

شامل: یك مقدمه درشرح‌حال **امیر معزی** (۱تا٤) وقصاید ـ ترجیع‌بند ـ ترکیب‌بند ورباعیات حدود۱۰۰۰۰ بیت.

آغاز :

از جمله استادان مقرر است و در فن شعر قدرتش از اکثرسالکان...

انجام :

نعل زده از زرعیاری گویی　　　　درگوش سپهر گوشواری گویی

خط نستعلیق. کتابت جلی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌امیرتیمورقاجار، درساری‌نوشته‌شده ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۴ ـ پشت صفحه اول یادداشت شهاب‌الدین احمد امام‌جمعه‌کاشان ومهر او و امین‌الدوله ـ اندازه ۱۸۰ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن‌زرد، ترنج وسرترنج منگنه کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زر و الوان ـ صفحه ۱و۲و۶ و ۷ بین سطرها طلاانداری ـ دوسرلوح مذهب‌مرصع صفحه۱و۶ ـ ۵۴۲صفحه ـ ۲۱سطر ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۲۳۶۰۷ .

دیوان معزی ۳۴۹۵

شامل: مقدمه‌درشرح‌حال **معزی** ـ قصاید ـ ترجیع‌بند ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات ۷۰۰۰ بیت .

آغاز:

امیرمعزی امیرعدیم‌النظیر و استاد کبیر ...

انجام :

دریای محیط است که دربرداری   مه بر کف و آفتاب برسر داری

خط شکسته ـ عنوان‌ها جلی‌تر از متن قرمز ـ رقم عیدالله کردستانی ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۸ ـ صفحه ۵۱۱ تا ۵۱۹ نانوشته ـ یادداشت ملکیت احمد سنندجی وملك‌الکلامی پشت صفحه اول ودرحاشیه صفحات ـ فهرست مندرجات ازروی نسخه معتمدالدوله درپنج‌صفحه پایان‌نسخه ، باذکرتاریخ حرکت معتمدالدوله‌از سنندج بتاریخ ۱۲۹۱ ـ درحواشی کلمات بخط کاتب ازروی برهان قاطع شرح و ابیات تصحیح شده است ـ اندازه ۱۲۵×۲۱۲ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ ۵۵۴ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰×۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۶۱۸۹۶.

دیوان معزی   ۲۴۹۶

شامل: منتخبی از قصاید وغزلیات ودوقطعه ۳۰۰۰ بیت .

آغاز :

دیدم بره آن نگارخندانرا   آن ماهرخ ستاره دندانرا

انجام :

چنان کجاسوی دریا شود همی جیحون

بفرخی‌سوی جیحون همی شود دریا

خط شکسته نستعلیق خفی ـ عنوان‌ها قرمزوآبی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳)ـ در حاشیه بعضی صفحه‌ها کلمات از روی برهان قاطع شرح شده است ـ پایـان افتاده ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ، عطف زرشکی ـ کاغذ فرنگی سفیدو آبی ـ ۱۸۴صفحه ـ ۱۷سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۳۵ میلیمترـ شمارۀدفتر۳۳۸۲.

دیوان معزی ۲۴۹۷

بدون آغاز شامل : قصاید ـ ترجیع بند ـ ترکیب بند ـ قطعات و رباعیات ۸۵۰۰ بیت .

آغاز :

آنکه گرمی کرد بااو از فلك سردی ندید
وانکه سردی کرد با او برزمین گرم اوفتاد

انجام :

اندر کف جام وبرسر افسرداری مه‌بر کف و آفتاب بر سرداری

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۴) ـ آغازافتاده ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۱۵میلیمتر ـ جلد میشن‌سیاه ـ کاغذفرنگی ـ ۴۵۳ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شمارۀدفتر۲۶۲۹۳ .

دیوان معزی ۳۴۹۸

شامل: قصاید ـ ترجیع بند ـ ترکیب بند ـ قطعات و رباعیات که با آنچه سردارمعظم تیمورتاش پس‌از تصحیح بدان‌افزوده است ۱٤۱۰۰ بیت است .

آغاز :

دیدم بره آن نگار خندانرا ...

انجام :

نشان شاهی ودولت توباش‌تامحشر نشانه گشت بدل بدسگال تیرترا

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم‌محمدعلی تهرانی برای‌رکن‌الدوله ـ تاریخ‌تحریر ۱۳۲۱ ـ درحاشیه و پایان نسخه اشعار ساقط بخط‌نسخ خفی‌خوش نوشته شده ـ یادداشت سردارمعظم پشت صفحه‌اول‌ـ اندازه۱۹۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذفرنگی ـ ۶۸۲صفحه ـ ۱۶سطر ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر۱۳۳۵۱.

دیوان معزی ۳۴۹۹

شامل: مقدمه‌نثراز **محمد حسین‌شیرازی** متخلص‌بشعاع درشرح‌حال وآثار معزی(۱تا۲۰) ـ قصاید ـ ترجیع‌بند ـ ترکیب بند ـ مسمط ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات (۲۱تا۳۸٦) ۱۷٦۰۰بیت.

آغاز:

دیوان فصاحت بنیان بلاغت ترجمان امیر معزی سمرقندی یا (نیشابوری)...

انجام :

اندر کف جام و برسر افسر داری ....

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محمدحسن شیرازی متخلص بدبیر ـ تاریخ تحریر ۱۳۳۳ ق ـ پشت صفحه اول یادداشت ملك الشعرا بهار ودرحواشی شرح وتصحیح کلمات بخط او ـ اندازه ۲۱۰ × ۳۴۰ میلیمتر ـ جلدمقوا، عطف و گوشه میشن سیاه ـ کاغذفرنگی ـ ۳۸۶ صفحه ـ ۲۵ سطرهرستون ـ اندازه نوشته ۱۵۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷٤۵۲۶.

دیوان معزی ۲۵۰۰

شامل: قصایدو قطعات، ۷۲۰۰ بیت.

آغاز :

ستاره سجده برد طلعت منیر ترا ....

انجام :

همواره مدیح تو سکالم بدل و جان   کز بهر مدیح تو دلی دارم وجانی

خط نستعلیق کتابت خفی ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۴۷ (قرن ۱۴) ـ حاشیه صفحه ۲۲ کلمات بخط شکسته نستعلیق شرح شده که شبیه خط متن است ورقم علی نقاش تبریزی دارد ـ

اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلدتیماج عنابی ـ کاغذ فرنگی ـ ۴۳۰ صفحه ـ ۱۷سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۵۰۶۳۷ .

دیوان مغربی ۲۵۰۱

دیوان **محمدشیرین‌مغربی‌نائینی تبریزی** (در گذشته ۸۰۹) مکرر چاپ شده است. این نسخه شامل: غزلیات ـ ترجیع بند و رباعیات فارسی مغربی است‌و ۲۲۵۰ بیت است .

آغاز:

بیا در چشم‌عاشق کن‌تجلی روی زیبا را
که‌جز وامق نداند کس‌جمال حسن‌عذرا را

انجام :

این‌بس که کند یادمن‌نامه سیاه روزی‌بدعای خیر صاحب کرمی

خط نستعلیق، کتابت خوش ـ رقم‌علیرضا الحسینی‌الشریفی ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۰ ق اندازهٔ ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدروغنی بوم نارنجی‌گل‌کوکب ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر والوان ـ صفحه ۲و۱ و ۱۸۷ و۱۸۸ بین سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ دو صفحه آخر حاشیه تشعیر مذهب مرصع در فاصله رباعیات ـ ۱۸۸ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۶۴۶۵ .

دیوان مغربی ۲۵۰۲

شامل: يك مقدمه نثر ـ قصايد ـ قطعات و رباعيات عربی ـ غزليات فارسی ـ ترجيع بند ـ رباعيات فارسی ۲۵۰۰ بيت .

آغاز :

الحمد لله الذی انشاء عروض...

انجام :

چون بخورم باده شوم مست ازو   مست شوم مست شوم مست ازو

خط مختلف : شكسته وشكسته نستعليق خفی‌خوش (۱ تا ۳۵ و ۲۴۲ تا ۲۵۵) و شكسته تعليق‌جلی (۳۶ تا ۲۴۱) ـ رقم ندارد ـ تاريخ‌تحرير ۱۲۸۷ ق ـ روی برك‌الحاقی آخر نسخه يك صفحه شرح حال مغربی ازآتشكده ومجمع‌الفصحا ودانشمندان آذربايجان بخط نستعليق ـ اندازهٔ ۱۲۵ × ۱۹۵ ميليمتر ـ جلد تيماج قرمز ـ كاغذ فرنگی ـ ۲۵۵ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۰ ميليمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۶۹۶۲ .

دیوان مغربی ۲۵۰۳

شامل : غزليات ـ ترجيع بندها و رباعيات فارسی ۲۳۵۰ بيت .

آغاز:

بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبارا ...

انجام :

صد کعبه آب و گل بیکدل نرسد   کعبه چکنی برو دلی را دریاب

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محمود شیرازی برای قوام الملك ـ تاریخ تحریر ۱۳۲۰ ق ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمزضربی ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول زر و الوان ـ صفحه ۱ و ۲ حاشیه مذهب مرصع و بین سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع کارشیراز صفحه اول ـ ۲۱۷ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۸۶۴۹۹ .

دیوان منوچهری **۲۵۰۴**

دیوان **ابوالنجم احمد منوچهری** شصت کله دامغانی. درگذشته در ۴۳۲. مکرر در تهران چاپ شده است این نسخه شامل: مقدمه هدایت درشرح حال منوچهری ـ قصاید ـ مسمطها ـ قطعات ورباعیات ۲۸۰۰ بیت .

آغاز :

در تذکره شعرا هریك لختی از احوال واقوال حکیم منوچهری ...

انجام :

وان شرر گویی طاوس بگرد دم خویش
لؤ لوء خورد فناليده بمنقار بود

خط نستعلیق کتابت خوش ــ رقم تقی دانش مستشار اعظم آغاز نسخه ــ تاریخ تحریر ۱۲۶۰ (پایان مقدمه) ــ اندازه ۱۴۰ × ۱۹۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ــ کاغذ فرنگی ــ ۱۹۴ صفحه ــ ۱۵ سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۶۲۱۳۱.

دیوان منوچهری ۲۵۰۵

شامل: یك مقدمه از کاتب نسخه، رضاقلی خان هدایت (۱ تا ۳) ــ دو قطعه و قصاید (۵ تا ۱۷۱) ــ دو رباعی (۱۷۲) ۲۱۸۰ بیت .

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام :

مستند مخالفان ز هشیاری تو بخت همه خفته شد ز بیداری تو

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ــ عنوان ها و شرح لغات در حواشی ومتن و دو قطعه

آغاز نسخه با قلم قرمز ــ رقم رضاقلیخان هدایت ــ تاریخ تحریر ۱۲۷۴ ق ــ یادداشت سید احمد خوش چشم مبنی‌بر هدیه نسخه به عبدالحسین ابوقداره صفحه ۳ ــ بعد از صفحه ۱۷۱ افتاده دارد ــ بانسخه دیگرمقابله و تصحیح شده ــ اندازه ۱۳۵ × ۲۲۰ میلیمتر ــ جلد تیماجسیاه، ترنج وسرترنج منگنه ــکاغذفرنگی‌آبی ــ ۱۷۲ صفحه ــ۱۳سطر ــ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۶۱۹۸۱ .

دیوان منوچهری ۲۵۰۶

شامل : قصاید ــ مسمطها ــ قطعات ورباعیات ۲۲۰۰ بیت .

آغاز :

همی ریزد میان باغ لؤ لؤ ها بزیورها
همی سوزدمیان راغ عنبرهـا بمجمرها

انجام :

مستند مخالفان ...

خط نستعلیق کتابت خوش ــ عنوان‌هـاشکسته نستعلیق قرمز ــ رقم محمد علی برای اسحاق میرزا ــ تاریخ تحریر ۱۲۸۲ ق ــ یك صفحه شرح حال منوچهری بخط شکسته غیر از خط متن‌آغاز نسخه ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۲۵ میلیمتر ــ جلد روغنی، بوم طلایی زرك حاشیه سیاه‌وقرمز گلدار، درون سورمه‌ای گل طلایی ــ کاغذ اصفهانی ــ جدول و کمند زر و الوان ــ صفحـه اول طلا اندازی بین سطرها و سرلوح مذهب منقش ــ ۲۰۲ صفحه ــ ۱۱ سطر ــ اندازه‌نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۲۳۵۹۸ .

دیوان منوچهری ۲۵۰۷

شامل: مقدمه هدایت و مقدمه ثریا (۱ تا ٤) ـ قصاید (٥تا۱۳۲) ـ غزلیات ـ قطعات و رباعیات (۱۳۳تا۱٤٥) ـ مسمط ها (۱٤۷ تا ۲۰۱) ۲۷٥۰ بیت.

آغاز مقدمه ثریا:

چنین عرضه میدارد بنده خاکسار ابن محمدتقی تهرانی محمدحسین المتخلص به ثریا ...

انجام.

احباب ترا سعادت بی غم باد تاشاد زیندو باده گیرند بچنگ

خط شکسته نستعلیق خفی و جلی ـ رقم محمدحسین متخلص به ثریا ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۷ ق ـ اشعار ساقط وشرح لغات وبحور مسمطها وقصاید بخط کاتب در حاشیه از روی نسخه رضاقلیخان هدایت نوشته شده ـ اندازه ۱۵۵ × ۲۱۶ میلیمتر ـ جلد میشن زیتونی ـ کاغذ فرنگی آبی زرفشان غبار ـ ۲۰۱ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۹۵۰

دیوان منوچهری ۲۵۰۸

شامل: مقدمه ـ قصاید ـ مسمطها ـ قطعات ـ رباعیات و افراد ۲٥٦۹ بیت.

آغاز :

تذکره احوال واشعارودیباچه حکیم منوچهری شصت‌کله ....

انجام :

وان‌شرر گویی ....

خط شکسته نستعلیق -- رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۴) --کلمات مشکل درحاشیه شرح شده ــ اندازه ۱۶۰ × ۲۳۰ میلیمتر -- جلد تیماج سیاه --کاغذ اصفهانی ــ ۱۷۲ صفحه -- ۱۶ سطر ــ اندازه نوشته۹۰ × ۱۴۵میلیمتر ــ شمارهٔدفتر۲۵۶۹.

دیوان ناصر خسرو ۲۵۰۹

دیوان **ناصر خسرو علوی قبادیانی** متخلص‌به‌حجت (درگذشته۵۳٤) در هندو ایران مکرر بچاپ رسیده است.این نسخه شامل:قصاید وقطعات (۱ تا۳۸۱) ۵۷۰۰ بیت است .

آغاز :

در بند مدارا کن و در بند میان را

در بند مکن خیره طلب ملکت دارا

انجام :

روزت همه فرخنده و نوروز مبارك

هر روز بدیدار تو نوروز جهان را

خط شکسته نستعلیق ـ عنوانها قرمز ـ رقم عبدالغفار برای بهمن‌میرزا ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۲ ق ـ دوقصیده درمدح بهمن میرزا آخر نسخه ـ یادداشت ملکیت امیر فیروزکوهی برگ اول ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۵۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ ترنج وسرترنج بریده ضربی کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول و کمند زر ولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع و بین سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۳۸۶ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۹۵ × ۱۸۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۹۲۳ .

دیوان ناصر خسرو **۲۵۱۰**

شامل: قصاید و قطعات ٦٤٠٠ بیت .

آغاز :

مانند نسخه پیش .

انجام :

ابر سیاه بهوا اندر ازغلغل سگان چه زیان دارد

خط نستعلیق، کتابت خفی ـ سه صفحه پایان نسخه خط شکسته از کاتب دیگر ـ رقم ندارد برای آخوند ملاحسین در تبریز نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۲۷ (قرن ۱۳) ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ضربی ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۲۲ صفحه ـ ۲۰ سطر اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۰ ـ میلیمتر شماره دفتر ۲۲۵۷۴ .

دیوان ناصر خسرو ۲۵۱۱

شامل مقدمه نثر درشرح حال ناصر خسرو (۱ تا ۱۵) ـ قصاید و قطعات (۱٦ تا ٤٥٤) ۵۷۰۰ بیت .

آغاز :

حکیم‌ناصر خسرو علوی حقیقت احوالش حسباً ونسباً بنگارش‌رساله‌ای ...

انجام :

کی شدستی نفس من بر پشت حکمت‌ها سوار

گر نه ممدوحم سوار دلدل شهباستی

خط شکسته خفی خوش ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۶۵ ق ـ اندازه ۱۲۵ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذفرنگی ـ ۴۵۴ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه‌نوشته ۷۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۶۸۶.

دیوان ناصر خسرو ۲۵۱۲

شامل : قصاید وقطعات ۷۰۰۰ بیت .

آغاز :

دربند مدارا کن ....

انجام :

که از دست لب و دندان ایشان

بدندان دست و لب باید گزیدن

خط نستعلیق کتابت ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ــ یادداشت ملکیت علی محمد طباطبایی روی برگ اول بتاریخ ۱۲۷۵ ــ اندازه ۱۴۵ × ۲۱۵ میلیمتر ــ جلدمیشن عنابی ــ کاغذ فرنگی ــ جدول قرمز ــ ۵۲۷ صفحه ــ ۱۴ سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۶۱۲۶۸ .

دیوان ناصرخسرو ۲۵۱۳

شامل : قصاید وقطعات ۷۲۰۰ بیت .

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام :

نعمت منعم چراست دریا دریا

محنت مفلس چراست کشتی کشتی

خط شکسته ، نستعلیق بد ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ــ یادداشت ملکیت احتشام الدوله متخلص به عبدی ومهراو روی برگ اول ــ درحاشیه صفحه‌ها اشعار شرح شده ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۰۰ میلیمتر ــ جلدتیماج سبز ــ کاغذ فرنگی ــ جدول قرمز ــ ۴۵۰ صفحه ــ ۱۷ سطر ــ اندازه نوشته ۹۵ × ۱۴۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۵۸۲۱ .

دیوان ناصرخسرو ۲۵۱۴

شامل : قصاید وقطعات بدون ترتیب ٤٢٠٠ بیت .

آغاز:

براه دین نبی رفت از آن نمیارم
که راه‌باخطروما ضعیف وبی‌یاریم

انجام :

فاسقی بودی بوقت دست رس
پارسا گشتی کنون از مفلسی

خط نستعلیق کتابت ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۱۰میلیمتر ـ جلدتیماج سیاه ـ کاغذفرنگی ـ ۳۱۰صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۴۰میلیمتر ـ شماره دفتر۵۰۶۴۵ .

دیوان ناصرخسرو ۲۵۱۵

شامل : فهرست قصاید (۱ تا ۹) ـ قصاید (۱۰ تا ٥٢٣) ـ قطعات (٥٢٤ تا ۵۳۹) ـ مثنوی روشنائی‌نامه (٥٤٠ تا ۵۵۹) .

آغاز:

ای گنبد گردنده بی روزن خضرا
با قامت فرتوتی و بـا قـوت برنا

انجام :

ز شر نفس وغوغای شیاطین اغثنی یـا غیاث المستغیثین

خط نسخ خفی خوش ـ عنوان ها وشرح لغات درحاشیه قرمز و گاهی سیاه ـ رقم عبرت نائینی برای حکیم الملك ازروی نسخه حاج سید نصرالله تقوی ـ تاریخ تحریر ۱۳۳۹ ق ـ دوصفحه آخر شرحی است که حاج سید نصرالله درباره تصحیح نسخه نوشته بوده وکاتب نقل کرده است ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زر والوان ـ سه سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱۰ و ۲۴۵ و ۵۴۰ ـ ۵۶۱ صفحه ـ ۲۲ سطر اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۴۵۷ .

دیوان نظیری ۲۵۱۶

دیوان **محمدحسین نظیری نیشابوری** . (درگذشته در ۱۰۲۳) . در لکنهو و لاهور چاپ شده است . این نسخه شامل : قصاید ـ ترکیب بند بدون ترتیب خاص (۱ تا ۲۶۷) ـ غزلیات بترتیب الفبایی ورباعیات (۲۶۸ تا ٦٦٤) .

آغاز:

وی که برخود خوانده و از خود نوشته تا ابد
پاك از تکرار و سهو انشاء و املا ساخته

انجام :

تاری ز کمند کس نبردیم نشان
در دام کسی پـری گـرو نهـادیم

خط نستعلیق کتابت خفی‌خوش ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ــ آغازوپایان افتاده ــ ازعنوان‌ها پیداست‌که ازروی نسخه جمع‌آوری‌شده توسط مصنف‌نوشته شده‌است ۱ ــ‌اندازه ۱۱۰ × ۱۹۰ میلیمتر ــ جلدتیماج قهوه‌ای ــ کاغذ متن وحاشیه ترمه سمرقندی وصالی‌شده وپاره ــ جدول‌اکلیل والوان ــ صفحه۲۶۸و۲۶۹ طلااندازی بین‌سطرها وحاشیه تشعیر سازی مذهب‌که قسمت بیشترآن ازمیان رفته ــ سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه ۲۶۸ ــ ۶۶۴ صفحه ــ ۱۴سطر ــ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۶۱۸۸۶ .

دیوان نظیری ۲۵۱۷

بدون‌آغاز وپایان‌شامل:غزلیات ــ قصاید ــ ترکیب بند ــ قطعات‌ورباعیات بدون‌ترتیب .

---

۱ ــ عنوان یکی‌ازترکیب‌بندها: «این‌ترکیب بند مرثیه ایست‌که درفوت ولد دلبندم نواب دین‌محمدکه دوازده‌روز درفضای دنیابود گفته‌شده‌است .»

آغاز:

یك آه گرم صیقل ز نگار عالمیست
موقوف لب گشادن ما کار عالمیست

انجام:

صدغافله‌خواب پیش‌بختم بسجود صد دریا زهر نزد عیشم بسلام

خط نستعلیق ترکستانی خفی ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۲) ـ آغازوپایان‌افتاده و قسمتی از برگها رطوبت‌دیده ـ اندازه ۱۱۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلدتیماج قهوه‌ای، ترنج و سرترنج ضربی ـ کاغذ قندهاری ـ ۳۷۹ صفحه‌ـ۱۵سطرـ اندازه‌نوشته ۶۰ × ۱۳۰میلیمتر شماره دفتر ۵۰۸۰۵ .

دیوان نقی ۲۵۱۸

زین‌الدین علینقی کمرهٔ (درگذشته ۱۰۳۱) متخلص به نقی ازعلمای‌قرن ۱۰و۱۱وتألیفاتی درفقه‌وحکمت و کلام‌دارد[1] . دیوان‌اوشامل غزلیات ـ قصاید ـ

۱ـ احوال وآثارشیخ علینقی کمرهٔ تألیف آقای‌احمد گلچین معانی ـ تذکره نصرآبادی ص ۲۳۴ تا ۲۳۶ .

۲ـ فهرست سپهسالار ج ۲ ص ۶۴۱ و ۶۴۲ .

رباعیات ـ مقطعات ـ ترکیب بند ـ معمیات ـ مراثی و تاریخ‌ها است که یك نسخه در کتابخانه مدرسه سپهسالار هست و ۵۳۰۰ بیت میباشد[۲] . این نسخه فقط شامل قصاید ـ ترکیب بند و غزلیات اوست و ۳٤۰۰ بیت است .

آغاز :

چو خفتگان لحد را صباح روز نسور

زخواب مرگ جهاند نهیب نفخه صور

انجام :

قدر تو پیش شافع امت رفیع باد   صبر مصیبت تو نقی را شفیع باد

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ بعضی از برگها رطوبت دیده ـ پشت صفحه اول یادداشت محمد حسین امینی بتاریخ ۱۲۰۲ ومهر «نورعلی اللهی ۱۱۱۳» و «حیدرقلی ۱۲۸۵» صفحه آخر ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته، بوم قهوه‌ای ترنج وسرترنج گل و برگ ـ کاغذ فرنگی ـ جدول زرولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲۲۹ و ۲۲ حاشیه تشعیرسازی مذهب مرصع و بین‌سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۲۸۷ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۵۰ × ۱۱۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۶۶۱۳ .

دیوان واعظ ۲۵۱۹

دیوان **محمد رفیع واعظ قزوینی** (درگذشته ۱۰۸۹) مشتمل است بر :

۱ـ غزلیات ـ قطعات ـ رباعیات وافراد (۱ تا ۱٦۳) بدون آغاز ۲۳۰۰ بیت .

۲ـ قصاید (۱٦٦ تا ۲۰۸) ٦۸۰ بیت .

۳ـ ترکیب‌بنددرمرثیه‌امام حسین (ع) ـ رباعیات ـ مسمط ـ قطعات‌تاریخ‌ها (۲۰۹ تا ۲٤۲) ٤۳۰ بیت .

٤ـ مثنوی جنگ شاه عباس ماضی با شیبك خان (۹۱٦) ـ شامل یك‌مقدمه مناجات منظوم در۱۸۰بیت واصل مثنوی ٤۰۰ بیت (۲٤٤ تا ۲۸۲) .

آغاز مقدمه منظوم :

سزاوار شکر آفریننده‌ایست — که‌هر قطره‌ازوی دل زنده‌ایست

آغاز مثنوی :

فرازنده دست وتیغ وزبان — چنین کرده تسخیر ملك وبیان

انجام :

زرومال مانده است از رفتگان — چو آتش که میماند از کاروان

۵ ـ دوقطعه مثنوی در بی‌اعتباری دنیا و وصف باغ باب‌الجنة قزوین (۲۸۳ تا ۲۸۹) .

٦ـ مثنوی قصد سفرمازندران ووصف دریاکنار و اشرف و صفی‌آباد و باغ میدان (۲۹۰ تا ۳۰۱) ۱۷۵ بیت .

آغاز:

شبی کز پی‌نبودآنرا سحرگاه — ازوطول امل وامانده درراه

انجام :

بکردم گفت و گو ازنیك وازبد — الهی نیکخواهش بد نبیند

آغاز نسخه :

چون آوری بحشر من روسیاه را   از نسبتم شوند خجل شرمسارها

خط نستعلیق کتابت خوش ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ــ حاشیه صفحه ۲۸۳ یادداشتی بخط شکسته جلی شبیه خط متن است که رقم مراد علی و تاریخ ۱۲۱ دارد ــ آغاز افتاده ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۳۰ میلیمتر ــ جلد میشن سبز، ترنج و سرترنج منگنه ــ کاغذ اصفهانی ــ جدول زر ــ فاصله غزل‌ها ورباعیات وافراد و طرفین بیت آخر غزل‌ها و فاصله ابیات چلیپای شش صفحه آخر وحاشیه صفحه ۱ و ۱۶۶ و ۱۶۷ تشعیر سازی مذهب ــ سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱۶۶ــ۳۰۱ صفحه، بعضی درمتن وصالی شده ــ ۱۷ سطر ــ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۸۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۲۶۲۹۶ .

دیوان واعظ ۲۵۲۰

بدون آغاز و پایان شامل: قصاید ــ قطعات ــ رباعیات ومعمیات بدون ترتیب ۱۵۰۰ بیت .

آغاز:

گرفت گرم هوا را چنان ترشح ابر   که خویش را بته خیمه حباب گرفت

انجام :

بداد دردسر روزگار دی چندان   که خون لاله بهار از رگ سحاب گرفت

خط نستعلیق کتابت ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ آغاز و پایان افتاده و مشوش صحافی شده ـ پشت برگ آخر سه بیت شعر و یادداشتی با مضاء واعظی و تاریخ ۱۲/۱۱/۲۰ است ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد ندارد ـ کاغذ ترمه کشمیری ـ جدول زر و سیاه ـ ۱۰۲ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۲۰ .

رباعیات خیام ۲۵۲۱

مشتمل بر ۲٤۷ رباعی است

آغاز:

سودا زده را باده پر و بال بود   می بی رخ شاهد خر دجال بود

انجام :

کاش از پی صدهزار سال از دل خاك   چون سبزه امید بر دمیدن بودی

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ اندازه ۱۶۵ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذ متن و حاشیه متن سمرقندی زرفشان غبار ، حاشیه مقوا الوان جدول و کمند زر و الوان ـ طلا اندازی بین سطرها و حاشیه تشعیر سازی مذهب بین رباعیات صفحه ۱ تا ۵ ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۰۳ صفحه ـ ۱۰ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۷۶ .

روشنائی‌نامه (۲۳۴۶)

از **ناصرخسرو علوی قبادیانی** که یکصد و یازده بیت از آغاز کم دارد

آغاز :

اگر چه‌نام او ورد زبانست ورای لامکانش آشیانست

انجام :

برین نادانی وجرمم ببخشای مرا از فضل‌راه راست‌بنمای

تمت‌الکتاب . . . فی‌خامس عشرشعبان المعظم سنه‌ثلاث و ثمانین و ثمان مائة الهجریه

برای نسخه‌شناسی بکتاب حالنامه بشماره ۲۳۴۶مراجعه‌شود .

زورعشق ۲۵۲۲

از **سید محمد صدرالاسلام** متخلص به‌خاك‌پسر عبدالحسین نایب‌الصدرقزوینی (قرن ۱٤) که دیوان اشعارش در۱۳۳۸ درتهران چاپ‌شده است . این‌نسخه‌شامل مقدمه‌ای به‌نثر درشرح حال مصنف وآثاراو (صفحه ۱) دارد که درآن‌آثار دیگر مصنف را بنام : اربعین قانون‌الریاضة ــ دیون اشعار و کتاب شرح‌الصدور نوشته

است . مثنوی زورعشق را بنابقول ناظم در ۱۳۵۹ سروده است و داستان پهلوان قزوینی است که باقدرت عشق معشوقش شیدارادرحالیکه سوار برالاغ بوده بدوش میگیرد وتاقله کوه‌می‌برد این‌مثنوی ۱٤۱بیت است و اشعار متوسط وسست است

آغاز :

الاای ساقی فیاض لاهوت — مراده از شراب فیض‌حق قوت

انجام :

هزاروسیصدوپنجاه نه‌خاك — زهجرت رفته گفت این‌قصه‌پاك

خط نستعلیق کتابت خوش باجوهر بنفش ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۴) ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلدتیماج قهوه‌ای ـ کاغذفرنگی ـ جدول بنفش ـ ۱۶صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه‌نوشته۷۰ × ۱۴۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر۴۹۲۱۵.

زینت‌المدایح ۲۵۲۳

از **محمدصادق مروزی** متخلص به هما (قرن ۱۳) که در سال ۱۲۱۸ ق تألیف کرده‌است.تذکره‌ایست مشتمل بریك دیباچه از مؤلف که کتاب را بریك آرایش و دوپیرایه ویك‌زیور تقسیم کرده‌است ، بدین ترتیب :

۱ ـ آرایش ـ درذکر اشعارفتحعلیشاه.

۲ ـ پیرایه اول ـ درذکر اشعار شعرای‌ملتزم‌رکاب .

۳ ـ پیرایه دوم ـدرذکر اشعارشعرای‌ایران که‌فتحعلیشاه رامدح گفته‌اند.

٤ ـ زیور ـ ذکر اشعار واحوال مؤلف

بطوریکه مینویسد نام زینت‌المدایح را فتحعلیشاه به‌این کتاب داده است. شعرایی که دراین تذکره‌از اشعارشان ذکرشده شعرای مداح فتحعلیشاه تاهفتمین سال سلطنت اوهستند وقبل‌از اشعار چندسطری نثر دراحوال شاعر ومناسبت شعر نوشته است .

این نسخه شامل: دیباچه‌مؤلف (۱ تا ۲۱) ـ اشعار فتحعلیشاه (۲۱ تا ۴۹)شرح حال واشعار فتحعلیخان صبا (۴۹ تا ۲۴۵) ـ میرزارضی‌تبریزی (۲۴۵ تا ۲۶۶) ـ آقا سیدمحمدسحاب(۲۶۶ تا ۳۰۱) میرزااحمدصبور (۳۰۱ تا ۳۳۶) ـ عبدالرزاق‌بیك مفتون (۳۳۶ تا ۳۳۸) ـ عبدالوهاب نشاط (۳۳۹ تا ۳۷۶) ـ سید صادق کاشی (۳۷۶ تا ۳۷۸) ـمیرزا معصوم خاوری (۳۷۸ تا ۳۹۰)ـحسینعلی‌شرر(۳۹۰ تا ۳۹۴) ـ سلیمان صباحی (۳۹۵ تا ۴۰۱) ـ میرزا محمدعلی مایل (۴۰۱ تا ۴۰۶) ـ سید حسین‌مجمر (۴۰۶ تا ۴۱۱) ـ هما مروزی (۴۱۱ تا ۴۴۹) .

آغاز:

ای ذکر توگل فروش بازار سخن　　　رنگین‌زتوبرگ‌برگ گلزارسخن

انجام :

درآن عشرت نثاربارگاه شاه ظاهر کرد

مهیـا کـرد لعل آبـداری در غلطانی

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها درحاشیه ، قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۴) ـ صفحه‌آخر بعلت وصالی پنج بیت‌شعرازمیان‌رفته‌است ـ اندازه۱۵۵ X ۲۴۵میلیمتر- جلد مقوا عطف وگوشه پارچه‌ای ـکاغذ فرنگی ـ جدول کمند زرولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۴۴۹ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۴۵ X ۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۶۳۱ .

زینت المدایح ۲۵۲۴

این نسخه دیباچه و مقدمه‌های نثر را ندارد و اشعار از فتحعلیشاه وصبا و نشاط و هما است .

آغاز :

شاهنشه زمان که طغانشاه آفتاب دربارگاه حشمت او آق سنقراست

انجام :

نشسته شادوخوش هر بنده‌ای مانندمولایی
برقص ازهر کناری سروقدی کرده جولانی

خط شکسته نستعلیق بد ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۴) ــ یادداشت ملك الشعرا بهار حاشیه صفحه ۱ و ۲ــ اندازه ۱۳۰ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد روغنی مبتذل زرد ریخته ــ کاغذ فرنگی آبی ــ ۲۹۶ صفحه ــ ۱۵ سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۷۴۵۹۸ .

ساقی نامه‌ها ۲۵۲۵

مشتمل برچهار ساقی‌نامه از چهار تن شاعر ایرانی بدین ترتیب :

۱ـ ساقی نامه حافظ (۱ تا ۱۸) .

۲ـ ساقی‌نامه نظامی گنجوی (۱۹ تا ۲۷)

۳ـ ساقی‌نامه‌های ملابمانعلی راجی کرمانی (قرن۱۳) که از کتاب حمله او انتخاب شده است (۵۸ تا ۲۱۱) .

٤ـ ساقی‌نامه یغمای جندقی (۲۱۱ تا ۲۱٤) .

آغاز:

سر فتنه دارد دگر روزگار   من و مستی وفتنه چشم یار

انجام :

بتحفه فـرستم سوی بـزم دوست   که این تحفه شایسته بزم اوست

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ عنوان‌ها جلی‌تر از متن ـ رقم حیدر قلی گرجی فخرالدوله برای غلامرضاخان سرتیپ در تهران ـ تاریخ تحریر ۱۳۲۶ ق ـ مهر سردار اشرف صارم السلطان و یادداشت و مهر عبدالحسین ابوقداره پشت صفحه اول ـ روی ده صفحه سفید آخر نسخه اشعار مختلف وقصیده‌ای ازناصرخسرو و چند رباعی از فتحعلی‌خان صبا و از قاآنی و فردوسی و ملااسمعیل بروجردی بخط مختلف نوشته‌شده ـ اندازه۱۳۵ × ۲۱۸ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته، بوم نارنجی گل‌کوکب سیاه حاشیه چهارده معصوم بخط ثلث درون قرمز گل طلایی ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زر ـ سرلوح‌مذهب‌منقش صفحه اول ـ ۲۱۴ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه‌نوشته۸۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۸۸۳ .

۲۵۲۶ سام نامه

از **کمال الدین ابوالعطاء محمود کرمانی** متخلص بخواجو (در گذشته ۷۵۳) که درتهران و هند بچاپ رسیده است .

این نسخه نیز مانند تمام نسخ خطی سام نامه که تـا کنون دیده‌شده است، ناقص است،ولی تعداد ابیات آن حدود ده هزار بیت است که نسخه‌های دیگر به این تعداد بیت نمیرسد[1] عنوان اول این نسخه « رفتن سام دنبـال گور و دیدن پریدخت است » و بعنوان « رفتن سام وپریدخت بخدمت منوچهر» تمام میشود .

آغاز:

. . . . . روزگار نیاموخته پنـدآموزگار

انجام :

پسر شاه سام نریمان نژاد ز سالار لشکر زبان بر کشاد

۱ــ در فهرست ریو دو نسخه سام نامه هست که تعداد ابیات نسخه بیشتر ۸۰۰۰ بیت است. یك نسخه هم درجلد۲ مجلس ص۲۳۲ هست که ۳۷۱۹ بیت است ـ ژول مول فرانسوی مترجم شاهنامه تعدادابیات سامنامه را یازده‌هزار بیت نوشته است ونسخه چاپ لاهور۳۷۰۰ بیت است .

آغاز نسخه کتابخانه موزه بریتانیا :

سپاس آن خدا ایزد رهنمای که‌ازکاف ونون کرد گیتی بپای

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز و آبی ـ رقم‌وتاریخ‌ندارد (قرن۱۱) ـ آغازو پایان افتاده ـ برگ۲ و۳تا نیمه وصالی شده ـ شرح حال خواجو بقلم فکری سلجوقی مالك نسخه پشت صفحه اول ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز،ترنج و سرترنج ولچکی و حاشیه سوخت ـ کاغذکشمیری وصالی شده ـ ۵۰۰ صفحه ـ ۲۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۸۰ .

سرداریه **۲۵۲۷**

از رحیم **ابوالحسن مجنون یغما جندقی** (درگذشته ۱۲۷٦) که در تهران و بمبئی ضمن مجموعه آثار یغما بچاپ رسیده است .

این نسخه شامل : غزلیات ـ رباعیات و مرثیه مستزاد ٤۲۰ بیت است .

آغاز:

نخست آغاز هردفتر ستایش پاك یزدان را
که‌هیچ وپوچ دادا‌ین‌هستی ز نقحبه امکان‌را

انجام :

تا نام گرفتن گذرد وصف کشیدن شمشیر و قلم را

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم رضاقلی ادیب شیرازی ـ تاریخ تحریر۶ شعبان (قرن۱۳) ـ دوبرگ الحاقی پایان نسخه بخط عطاء السلطنه صفدر قاجار بتاریخ ۱۳۰۹ شرحی راجع بمأموریتش از طرف معتمدالدوله اویس میرزا برای دستگیری محمد حسن بیك‌کشکولی در خانه محمد کریم خان‌کشکولی ویك‌مخمس ازابوالقاسم‌خالی

نوشته است که ۲۹ بند است ـ اندازه ۱۳۵×۲۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ۶۶ صفحه ـ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰×۱۴۰میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۹۵۸.

سیر العباد الی المعاد و وصف باد بمخاطبة **(۲۳۴۹)**

از **سنایی غزنوی** پیوسته به حدیقةالحقیقه شمارهٔ ۲۳٤۹ (صفحه ۳٦٤تا ۳۸۸) ٥٥۲بیت .

آغاز :

مرحبا ای برید سلطان وش ای ترا تخت‌آب‌و تاج آتش

انجام :

از بر او برند در آفاق نسخه هـای مکارم الاخلاق

شاهنامه عبدالقادر **۲۵۲۸**

مثنوی ببحر متقارب بدون آغاز در ذکر فتوحات و جنگهای شاه صفی و شاه عباس ثانی از میرزا عبدالقادر تونی(قرن۱۱[1]) ۳۰۰۰ بیت .

۱ ــ تذکره نصرآبادی ص ۱۰۴ ـ ۱۰۶ در شرح حال میرزا عبدالقادر تونی‌نوشته است که وزیر تون بوده و جنگهـای شاه صفی را بنظم درآورده است.

نام کتاب از دو بیت زیر که در صفحه ۱۱ نسخه است بدست آمد :

ز کار تو بس‌مانده ام در شگفت | که‌شه نامه بی‌امر شه کس نگفت
کسی تا بامروز از عهد پیش | نگفته‌است‌شهنامه‌از بهر خویش

درپایان شاهنامه یك قطعه در مدح شاه و ۳ تك‌بیت و ۲غـزل‌وجوددارد که باحتمال قوی از همان ناظم شاهنامه است.

عنوان مطالب شاهنامه بدینقرار است :

نامه شاه‌صفی بسردار روم ـ آمدن رسول‌روم برای‌بستن قرار داد و مأیوس برگشتن او ـ جنگ ایرانیان کنار دجله و گذشتن از فرات ـ رسیـدن بقلعه ایروان ومحاصره آن ـ جنگ درقلعه و شکست سپاهیان روم ـ مرگ شاه‌صفی ـ سلطنت شاه عباس ثانی ـ رفتن شاه بقندهار ـ حرکت به فیروز کوه و سرحـد خراسان ـ رفتن بمشهد مقدس و تعمیر صحن حضرت رضا (ع) ـ رفتن بهرات و قندهار ـ محاصره دولت‌خان و شادی خان ـ فتح قلعه بست وپـردلان ـ آمـدن جنگجویان بست بقندهار ـ جنگ ایرانیان بـا هندیان ـ آزاد کردن اسیران هندی ـ تسخیر قلاع زمین داور وحوالی قندهار و برهـم خـوردن پادشاهـی هندوستان ـ مدح دیوان بیگی .

بنابر مندرجات تاریخ‌تالیف این کتاب‌بایستی‌بین۱۰۳۸ تا۱۰۶۸هجری‌باشد.

آغاز :

ببیند ظفر پردلی در نبرد | که اندیشه‌ای ازمخالف‌نکرد
حکیم‌آن کسانرا نخواند سترك | که کوچك شمارندکار بزرگ

انجام :

درین رشته تا قوت و تا تاب هست | ترا این سر رشته بادا بدست

آغاز قطعه :

شاها ز شوق منزل آئینه‌ات بهم

کردند صاف سینه دلان یکسر آینه

پایان نسخه :

بیاد گل بدنی جامه بر گل و می کش

که از شکوفه گل خار و گل بدن‌پوشند

خط نسخ جلی خوش ـ عنوان ها قرمز ـ رقم محمد نصیربن محمد هادی ـ تاریخ تحریر ۱۱۳۰ ـ آغاز افتاده ـ اندازه ۱۹۰ × ۲۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ ۱۹۱ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۱۰۰×۲۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۲۱۸۹۲.

شاهنامه فردوسی ۲۵۲۹

از **حکیم ابوالقاسم فردوسی** (درگذشته در اوایل قرن۵) که در دوقسمت تنظیم شده است جلد اول (۱تا۵۳۵) و جلد دوم (۵۳۷تا۱۰۶۸) که بهجـو سلطان محمود تمام میشود.

آغاز :

بنام خداوند جان وخرد ...

انجام :

مرا نام باید که ماند بجای   گر اندازدم در پی پیل پای

خط نستعلیق، کتابت خفی ـ عنوان‌ها جلی‌تر از متن قرمز ـ رقم لطف‌الله باغ‌آسیایی تاریخ تحریر ۱۰۵۵ (صفحه ۵۳۵) ـ یادداشت عبدالصمد قاجار عزالدوله مالك نسخه حاشیه صفحه ۲ وپایان نسخه ـ اندازه ۲۱۵ × ۳۵۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرشکی‌لولادار کاغذ سمرقندی ـ جدول چهار ستونی زر و الوان ـ سرلوح مذهب‌مرصع ریخته‌صفحه‌اول ـ ۱۰۸۶ صفحه ـ ۲۳ سطر هر ستون ـ اندازه نوشته ۱۵۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۴۳۲ .

شاهنامه فردوسی ۲۵۳۰

از **فردوسی طوسی** بدون آغاز وپایان از «خراج‌برداشتن بهرام ازولایت» تا «رزم ترکان با یزدگرد» ۱۸۵۰۰ بیت .

آغاز:

پرستندگان ایستاده بپای   بهشتی شده کاخ وگاه و سرای

انجام :

سبك مهتر او را بمردی سپرد   سزاوار تا پیش ماهوی برد

خط نستعلیق‌کتابت ـ عنوان‌ها نسخ جلی بازر ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ

اندازه ۱۷۵ × ۲۷۰ میلیمتر -- جلد تیماج سبز -- کاغذ سمرقندی -- جدول چهارستونی زر --- ۳۷۰ صفحه -- ۱۵ سطر -- اندازه نوشته ۱۱۵ × ۱۹۰ میلیمتر -- شمارهٔ‌دفتر ۵۰۸۲۱.

شاهنامه محرمی ۲۵۳۱

مثنوی بدون آغاز و پایان ببحر متقارب، درباره وقایع سلطنت بایزید دوم سلطان عثمانی ۱۷۵۰ بیت. نام کتاب بنابر تصریح شاعر درقسمت خاتمه نسخه، شاهنامه است :

بشهنامه کلکم از آن ره نمود	که طبع من و لطف شه آزمود
بمن روح قدسی چو همرازشد	بنام تو شهنامـه‌ام ساز شد

سراینده اشعار بنابر یادداشتی که شادروان بهار پشت برگ اول نسخه کرده است باستنادقول حاجی خلیفه [۱] محرمی یا مجرمی است که در ۹٤۳ در گذشته‌و برای سلطان عثمانی شاهنامه سروده است [۲]. ولی‌درسایر تذکره‌هانامی ازچنین شاعری که شاهنامه سروده باشد نیست.

دراینکه این‌شاهنامه برای سلطان بایزید دوم‌بنظم درآمده تردیدی‌نیست چون طغیان جم‌چلپی که دراین کتاب بطور تفصیل آمده است، درزمان سلطان‌بایزید

۱_کشف‌الظنون‌ج۲ص۴۷ _ ۲ _ یادداشت بهار این است : «بایدشاهنامه محرمی یا مجرمی تخلص متوفی در ۹۴۳ هجری باشدکه برای سلطان بایزیدبن سلطان محمد سلطان عثمانی گفته است وحاجی خلیفه ازاونام می‌برد گوینده ازمردم هرات‌است ولی‌تخلص‌خودرا ذکرنمیکند وکتاب نیز بی‌سروته است حرره‌الفقیر محمدتقی‌بهار»

دوم بوده است،وچون سلطنت ممدوح خود را تا تاریخ تصنیف کتاب سی‌سال[1] میگوید وبایزید دوم سی‌ویك‌سال سلطنت کرده است.بنابراین تاریخ تصنیف۹۱۷ یعنی یکسال قبل‌ازفوت بایزید دوم است[2]

شاعرخودرا دربعضی از ابیات با فردوسی مقایسه میکند مانند این سه‌بیت که درخاتمه است:

بسی خواست چون عذر محمود شاه	زگفتار فردوسیم عذر خواه
بهر یك سخن گرچه جان داده‌ام	بمیدان فردوسی افتاده‌ام
ستایش کنم شاه با جود را	ستانم صله ملك محمود را

عنوان مطالب کتاب بدین‌قراراست:

توحید ونعت رسول (ص) ـ سبب‌نظم کتاب ومدح ابوالنصر بایزید ـ ذکر سلطنت خسرو درخرشنه روم ـ رفتن خسرواز اماسیه بیونان وفرارپور قرامان ـ مریض شدن ابوالفتح سلطان محمد و سپردن ملك بمحمد پاشا وبیداد او ـ دفتر داران عجم وخرابی‌ملك ـ وفات ابوالفتح ـ قتل‌محمد پاشاو گریختن دفتر داران کشتی نشستن ابوالنصر ونشستن بتخت قسطنطنیه ـ طغیان‌جم‌چلپی ـ نامه‌نوشتن به‌جم‌چلپی وعتاب نمودن او ـ لشکر کشیدن‌خسروبدفع‌جم‌چلپی ـ رزم‌دربودوسا. رفتن جم‌چلپی‌بمکه ـ آمدن قاسم قرامانی ازعجم بداش ـ نامه‌قاسم‌به‌جم‌چلپی ـ کارزارعلی‌بیك باسپاه‌جم‌چلپی ـ فرارمحمد بیك‌ازمرزیونان ـ نامه قراکوزبیك ـ فرستادن سلیمان بیك سپهدار بجنگ محمدبیك ـ فتح‌نامه سلیمان بیك ـ فرار جم‌چلپی بفرنگستان ـ قتل کدك‌احمد ـ وزارت داودپاشا ـ عزل‌اسحق‌پاشا ـ عزیمت

---

۱ ـ ص۱۷۴ نسخه

توسی‌ساله شاهی وتاریخ آن	برونست از حد شرح و بیان

۲ ـ تاریخ ترکیه تألیف‌سرهنگ‌لاموش.

خسرو بجانب غرب ـ گذشتن سپاه ازرودتونه ـ تسخیر کیلی ـ توجه به آق کرمن‌خان تاتار وسپاه او ـ فرستادن موسی بیك را بضبط داش ـ لشکر فرستادن بانکرز ـ سپهدار شدن علی بیك ـ آمدن سلطان محمود چلپی وسنجق قتمانیه یافتن ـ وزارت احمدپاشا ـ آمدن قاصد مصر وهند بدرگاه وعرض اخلاص نمودن ـ درخاتمه وخطاب زمین بوس گوید.

آغاز:

نیابد کس از بردرکش نشان که دروی سپهراست ریگ روان

انجام:

بهر یك سخن گرچه جان داده‌ام بمیدان فـردوسی افتــاده‌ام

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوانها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ آغاز و پایان افتاده ـ دربعضی صفحه‌ها جای عنوان یا تصویر خالی است ـ صفحه ۱۷۰ تا ۱۷۲ نانوشته مانده ـ یادداشت ملکیت موسی آشتیانی وملك الشعرا بهار روی برگ اول ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج عنابی، ترنج وسر ترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی صورتی ۱۷۴ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۳۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۶۴۲

شرح الواصلین ۲۵۳۲

یکی از آثار نظم ونثر **جمال الدین احمد اردستانی** مشهور به پیرجمال از

عرفای قرن۹ (درگذشتهٔ ۸۷۹)[1] است که قطعاتی بـه نثردر عرفان انشاء کرده و بمناسبت هرقطعه نثراشعاری سروده وحکایات و تمثیلاتی بنظم درآورده است ودر پایان نه‌بیت در وصف کتاب است.

آغاز:

این شجر با آن ثمر پیوسته است   بی‌ثمر باشد کزین بگسسته است

انجام:

گر گوش و چشم و دل بزبان یاوری کند
صندوق جسم‌وجان تونگویی زحق جداست

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ مهر«یامحمود» و یادداشت ملکیت بتاریخ ۱۲۸۱ آغاز وپایان نسخه ـ اندازه ۱۴۰×۲۱۵ میلیمتر ـ جلد روغنی، بوم عنابی زرك، ترنج و سرترنج گل وپرنده برجسته، حاشیه‌سیاه ـ کاغذفرنگی بعضی برگها آبدیده ـ ۳۱۲صفحه ـ۱۶سطر ـ اندازه‌نوشته ۷۰×۱۴۰میلیمتر شماره‌دفتر۵۰۸۱۷

شهنشاه‌نامه عجم ۲۵۲۳

ازمحمدصادق تفریشی متخلص به صادق (درگذشته۱۱۶۰). مثنوی بروزن خسرو شیرین نظامی که تاریخ ایران را از سلطنت کیومرث تـا آخر ساسانیان

۱ ـ فهرست ج۳مجلس ص۵۴۱ ـ ۵۴۸ ـ طرائق‌الحقایق ج۲ص۱۵۹ ـ فهرست ج۷ ب۲ آستان‌قدس ص ۶۳۷و۶۳۸ .

وظهورحضرت محمد (ص) وخلفای راشدین بطور اختصار ذکر میکند ودر پایان مختصری هم دربارهٔحضرت‌امام‌حسن(ع) ـ معاویه ـ یزید ـ مختار ـ وحجاج دارد و ۷۷٤ بیت‌است.

آغاز:

چرخ اوایی کـه نخستین گشود	بر سر اکلیل کیومرث بود

انجام :

برد چوحجاج ازین جنگ‌نام	کوکب اویافت عروجی تمام

خط نستعلیق، کتابت‌خوش ـ عنوان‌هاقرمز ـ رقم‌فضل‌الله‌ـ تاریخ‌تحریر۱۳۰۳ق‌ـ برای عباسقلی سپهر نوشته شده ودر پایان نسخه یادداشتی در باره‌کاتب و پدرش بقلم سپهر است‌ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۲۰ میلیمتر‌ـ جلدتیماج سبز‌ـ کاغذفرنگی ـ جدول زرولاجورد ـ سرفصل مذهب مرصع صفحه‌اول ـ ۷۹صفحه ـ ۱۰سطر ـ اندازه‌نوشته۹۵ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۶۴۶۰.

طوطی نامه و ۲۵۳۴

(نان وحلوا)

طوطی نامه یکی از مثنویهای کمیاب **شیخ‌بهاءالدین‌محمدعاملی** متخلص به بهائی (قرن ۱۱) است که بسبك مثنوی مولوی وبا همان وزن سروده‌است.این

مثنوی عرفانی است وداستان شاهی‌است که طوطی‌داشت که‌بسیارعزیزش‌میداشت و برای اینکه طوطی معلومات بیشتری کسب کند او را بجزیره‌ای دور دست نزد دانشمندی میفرستد . بهائی در ضمن بیان داستان بشررا به طوطی تشبیه میکند که برای رسیدن به کمال بدنیا فرستاده شده است و مانند مثنوی مولوی داستانها و حکایات وتمیل در میان داستان اصلی میاورد . از این مثنوی یك نسخه آقای یحیی ریحان داشته‌اند که شادروان سعید نفیسی از روی‌آن استنساخ کرده است[1] وچون بانسخه ما آغاز و پایان و تعداد ابیات یکی است احتمال میرود این مثنوی‌رادراواخرعمرسروده باشد زیراکه‌داستان ناتمام‌مانده ومراجعت طوطی را نزد شاه ندارد تعداد ابیات این مثنوی ۱٤۳٤ بیت است .

آغاز:

گر شما را غفلت و آلایش است

پیش ما هم رحمت و بخشایش است

انجام :

لوح‌دوران‌شد تهی از نقش‌حق ای تو دفتردار بر کیوان ورق

مثنوی نان وحلوا ضمیمه این نسخه است (۹۸ تا ۱۱٦) که‌چاپ شده‌است.

خط نستعلیق، کتابت بد ــ رقم ندارد برای میرزا اسدالله نوشته شده ــ تاریخ‌تحریر ۱۲۴۴ ق (بالای صفحه‌آخر) ــ هفت صفحه ازآغاز نونویس ــ درحاشیه صفحات تصحیح و شماره‌گذاری شده ــ اندازه ۱۸۵×۱۵۰ میلیمتر ــ جلد مقوا عطف و گوشه پارچه ــ کاغذ فرنگی ــ ۱۱۶ صفحه ــ ۱۵ سطر ــ اندازه نوشته ۱۴۵×۹۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۷۴۵۱۱

۱ــ احوال واشعارفارسی شیخ بهایی تألیف سعید نفیسی .

فتحنامه حسام‌الملك ۲۵۳۵

از **احمد کرمانشاهی** متخلص به **الهامی** (قرن ۱۳) شامل یك مقدمه نثر از مصنف درشرح فتنه احمدوند چلبی ودفع آن بوسیله حسام‌الملك وسبب نظم کتاب (۱ تا ٤) و ۱۳۵۰ بیت مثنوی ببحر متقارب که عنوان مطالب آن بدینقرار است :

توحیدو نعت چهارده معصوم ـ مدح: ناصرالدین شاه ـ ظل‌السلطان ـ حسام‌الملك حاکم کرمانشاه ـ ساقی نامه ـ شرح حال احمدوند چلبی ورفتن بخاك عثمانی ـ طغیان طایفه احمدوند و آمدن بایران ـ مأمور شدن محمود خان ناصرالملك بدفع احمدوند وپناه دادن جوانمیر ـ رفتن جوانمیر باصفهان وامان یافتن ازظل‌السلطان والی شدن حسام‌الملك ـ سرکشی احمدوند وآمدن فقیه قادرو یارانش بایران ـ همدست شدن با جوانمیر واتفاق دودولت ـ نامه قیصر بشاه ایران ـ لشکرآرایی حسام‌الملك و فرستادن خانعلی خان یاور فوج ششم را بطرف سرخه ـ حرکت حسام‌الملك با اردو ورفتن بباغ نشاط ـ نیابت حکومت میرزا حسن خان مستوفی دیوان اعلی ـ رفتن اردوازماهیدشت بههارون‌آباد ـ رفتن ازسرخه دزبپای طاق ـ رفتن به پل ذهاب و استقبال ازموکب امیر تومان ـ انجمن جوانمیر با یارانش ـ پاسخ خلیفه پیشوای جوانمیر ـ نامه جوانمیر به مهر علیخان و امان خواستن ـ پاسخ مهر علیخان ـ رفتن بقصر شیرین ـ مأمور کردن جوانمیر بدفع فقیه قادر و گرفتن حسن بن رحیم ـ نامزد شدن شاهمراد خان احمدوند برزم حسن ـ برگشتن او و کشتن پلنگ در راه ـ رفتن جوانمیر بدفع سواران احمدوند فقیه قادری ـ درخواست مهمانی محمد پاشا رومی ازامیر ـ بخشش امیر بسپاه روم وسالار

ایشان ـ دستور خواستن محمد پاشا از امیر تومان ـ رای زدن جوانمیر در چاره‌کارخویش ـ آگاهی امیرازکارجوانمیر ـ یورش لشکرایران بقلعه جوانمیر ـ گرفتن آبسکین حصار واسیر کردن زن و مرد ـ مناجات امیر ـ دفن کشتگان و فرستادن محمود خان سنجابی بگرفتن برادر جوانمیر درپل زهاب ـ مدح حسام الملك ـ فرستادن کلبعلی خان کشیکچی باشی بگرفتن جافهای مرادی که‌خونبهای محمد پاشای جاف بودند ـ گرفتن آنها ـ تسلیم کردن بعضی اسیران برومیها ـ فرمان حسام‌الملك بکشتن اسیران وفرستادن سرآنان باصفهان ـ خاتمه کتاب.

آغازمقدمه: چنین گوید ثنـا گوی برگزیدگان دین و دولت و خادم خاندان نبوت :

آغاز مثنوی :

بنـام بـرآرنـده آرزو	که خالی نباشد ازو هیچ سو

انجام :

سخن را ز مهرده ودوامام	بلفظ سعادت نمودم تمـام

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها ثلث جلی ـ رقم مصنف ـ تاریخ تحریر ندارد (قرن ۱۳) ـ مهرالهامی صفحه ۷ ـ اندازه ۳۰×۲۱۰ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذ فرنگی آبی ـ ۱۴۲ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ انـدازه نوشته ۷۰×۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۶۹۳۱

فتوح الحرمین ۲۵۳۶

از **محیی لاری** (قرن ۹ و ۱۰) که ازشعرای دربارسلطان یعقوب آق قوینلو

(۸۳۳-۸۹۶) وازشاگردان علامه دوانی بوده است [1] وبنا بر آنچه درتذکره شمع انجمن نوشته شد تازمان شاه طهماسب صفوی حیات داشته است [2] بایستی دراواخر سلطنت سلطان یعقوب درربار اوراه یافته باشد ودر گذشت اودرحدود ۹۳۰و۹۳۱ باشد . محیی علاوه برمثنوی فتوح‌الحرمین که پس ازمراجعت ازسفرمکه برشته نظم کشیده است شرحی برقصیده تائیه ابن فارض نوشته است و اشعاری هم داشته که بطورپراکنده دربعضی ازتذکره‌ها درج شده است .

مثنوی فتوح‌الحرمین بروزن مخزن‌الاسرارنظامی است ودرحقیقت سفرنایه رفتن بمکه وبجاآوردن اعمال مربوط بحج است و ۱۱۰۰بیت است .

آغاز :

ای همه کس را بدرت التجا　　　کعبه دل را زتو نور صفا

انجام :

صل علی روضه خیرالانام　　　خاتمه نسخه برین شد تمام

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها جلی‌تر ، قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (اواخرقرن ۹ یا اوایل قرن ۱۰) ـ پشت صفحه اول یادداشت ملکیت عبدالوهاب حسینی بتاریخ۹۴۷ ـ مهر «سید جلال‌الدین محمد» و «عین‌الله محمود» و مهرکتابخانه حاج سید محمود مرعشی آیةالله زاده نجفی درهمان صفحه ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد روغنی ، بوم‌مشکی گل وحاشیه طلایی ، درون قرمز ـ کاغذ متن وحاشیه ترمه سمرقندی ـ جدول زروالوان ـ صفحه ۱و۲ طلا اندازی بین سطرها ـ سرلوح مذهب مرصع الصاقی کارهرات صفحه اول ـ ۱۸ تصویر نقاشی جغرافیایی از مکه ومدینه صفحه : ۳۷ و ۴۰ و ۴۲ و ۴۳ و ۴۴ و ۴۷ و ۴۸ و ۵۰ و ۵۱ و ۵۸ و ۶۱ و ۶۵ و ۷۵ و ۸۲ و ۸۴ و ۸۵ و ۸۷ و ۸۸ دارد ـ ۹۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۴۷

۱ـ آتشکده آذر ص ۳۰۵ ـ صبح گلشن ص ۳۷۰ ـ

۲ـ شمع انجمن ص ۴۱۸

فرهاد وشیرین ۲۵۳۷

از **کمال‌الدین وحشی بافقی** (درگذشته ۹۹۱) که مکرر چاپ شده بانضمام دو صفحه نثر در باره وحشی و کتاب فرهاد و شیرین او که ناتمام ماند و فرهاد و شیرین وصال، بدینقرار :

۱ــ فرهاد و شیرین وحشی (۱ تا ۸۷) .

آغاز:

الهی سینه‌ای ده آتش افروز ...

انجام :

... چونیکو بنگری باشد یك آهنگ .

۲ــ درباره وحشی و کتاب شیرین وفرهاد ودرباره میرزا کوچك وصال بنثر (۷۸ تا ۸۰) .

۳ ــ تکمله شیرین و فرهاد از میرزا کوچك وصال شیرازی (۷۰تا۱۶۶)

آغاز:

هزاران پرده برقانون عشق است
بهریك نغمه‌ها ز افسون عشق است

انجام :

درین معنی کسی را کو نه دعویست
یقین داند که صورت عین معنی است

خط شکسته خفی خوش ــ رقم ندارد ــ تاریخ تحریر۱۲۰۱ــ مهرپایان نسخه محو

شده ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ جلد روغنی ـ بوم مشکی، گل درهم طلایی ، درون گل نرگس ـ کاغذ فرنگی آبی زرفشان ـ جدول و کمند زر ولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲ حاشیه مذهب مرصع و بین سطرها طلا اندازی ـ سرلوح مذهب مرصع کار شیراز صفحه اول ـ دو سرفصل مذهب مرصع صفحه ۸۰ و ۱۱۲ـ۱۶۶ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۶۴۶۹ .

فرهاد و شیرین ۲۵۳۸

از وحشی بدون آغاز شامل ۹٤٦ بیت .

آغاز:

جهان از علت غائی وجودش   وجود جمله موج بحر جودش

انجام:

مانند نسخه پیش .

خط شکسته خفی خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ صفحه اول نانوشته ـ اندازه ۹۰ × ۱۵۸ میلیمتر ـ جلد میشن زرشکی سوخت ـ کاغذ ترمه سمرقندی زرد ـ جدول و کمند زر ولاجورد ـ ۸۶ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۵۵ × ۱۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۹۲۵ .

فرهاد و شیرین ۲۵۳۹

نسخه کامل از فرهاد و شیرین وحشی .

خط شکسته نستعلیق خفی خوش ـ سه صفحه پایان نونویس ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد(قرن۱۲) ـ مهر«محمدبتاریخ ۱۱۷۴» پشت برگ‌اول ـ اندازه ۱۱۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن زرد ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زروالوان غیر از دوبرگ آخر ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه‌اول ـ ۶۶ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۵۸۳۷ .

فرهنگ خدا پرستی ۲۵۴۰

از **عبدالوهاب لسان الحق** متخلص به **محرم** یزدی (قرن ۱۳) که در ۱۲۷۷ سروده و چاپ شده است و در آغاز و پایان کتاب قطعات شعر و نثر در مدح ناظم کتاب از : میرزا سعید خان وزیر خارجه ـ میرزا محمد ساوجی ـ محمد حسن تسلیم ـ شیخ عبدالصمد تبریزی ـ هما ـ بیدل ـ صفا ـ حکیم ذوقی و رضاقلیخان هدایت .

آغاز :

هذا کتاب حوی من افصح الکلم ...

انجام :

یك قطره بود در بر آن قلزم وعمان .

خط نسخ خفی ـ عنوان‌ها ودوصفحه آخر جلی‌تر ـ رقم میرزا صفا ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۹ (صفحه ۳۱۵) ـ مهر«لسان الحق » و«محرم » صفحه۳۰۸ ـ اندازه ۱۱۵ X ۱۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی‌زرد ـ ۳۱۸ صفحه ـ ۷ نیم سطر ـ انـداز نوشته ۴۵ X ۱۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۶۱۹۵۷ .

کاخ کیوانی یا تاریخ امیری ۲۵۴۱

از **عبدالکریم بن خلیل نایب‌الصدر** متخلص **بکیوان** (قرن۱٤) . مثنوی ببحر متقارب کـه برای امیر افخم سروده است . شامل یك مقدمه نثر بقلم خود ناظم (۱ تا۷) و۸۵۰ بیت مثنوی‌درباره فتنه دماوند وجنگ باسپاه عراق بدینقرار :

مقدمه ـ ساقینامه ـ نامه سالارالدوله به امیر افخم ـ آغاز فتنه دماوند و رزم‌الوار باسپاه‌عراق ـ پاسخ‌امیر افخم‌واعلان‌جنگ ـ فرمان‌امیر به‌احتشام‌الدوله ـ برافراشتن خیمه‌ها در کنار خضر ـ وخامت انجام شاهزاده در کوه ـ مأمور شدن محسن خان افشار بمدد شجاع الملك ـ سقایت اهالی برازی و کیوانشکوه بتوسط معتضدالملك ـ صدور دستخط‌شاهی‌به‌تهنیت سردار وسپاه ـ خاتمه در بیان احوال ناظم وشکایت از روزگار ودعای ممدوح .

آغاز مقدمه : نخستین کلام در هر مقام ستودن مرداور مهیمن ...

آغاز کتاب :

الهـا الهـی و الهـیت هویداست ازماه تا ماهیت

انجام :

کنون آن هنرمن هنرمند تو گشاینده تو مانده در بند تو

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها ثلث و نستعلیق جلی ـ رقم مصنف ـ تاریخ تحریر ۱۳۲۵ ق ـ پایان افتاده ـ اشعار خط خورده واصلاح شده ـ بیشتر صفحه‌ها با یادداشتهای مدادی پسر خاله کیوان کثیف شده ـ اندازه ۱۲۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند سیاه ـ صفحه ۱ و ۲ و ۹ تا ۱۳ و ۲۳ و ۲۴ حاشیه صفحه : ۳۹ و ۴۱ و ۷۸ وتمام صفحهٔ ۶۳ نقاشی دورنما با قلم سیاه‌کار مصنف ـ ۸۳ صفحه ـ ۱۲ سطر اندازه نوشته ۷۰ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۴۷۸ .

کلیات اهلی شیرازی ۲۵۴۲

کلیات اهلی شیرازی در گذشته ۹۴۲ در ۱۳۴٤ در تهران بچاپ رسیده است

این نسخه مشتمل است بر :

۱ـ سحر حـلال (۱ تا ۲۰) شامل مقدمه نثر اهلی و مثنوی سحر حلال ۳۲۳ بیت .

آغاز :

حمدنا معدود وشکرنا محدود سزاوار صانعیست که بیك امر کن ....

انجام :

شرطه شدازهمت محمود باد آخر کار همه محمود باد

۲ـ شمع وپروانه (۲۱ تا۶۶) ۸۱۸ بیت .

آغاز :

بنام آنکه ما را از عنایت دهد پروانه شمع هدایت

انجام :

نشاط افزای بزم مقبلان کن قبول خاطر روشندلان کن

۳ـ دیباچه نثر و قصیده مصنوع در مدح شاه اسمعیل (۶۷ تا۹۶) با قطعه و رباعی وغزل مستخرجه آنها ۲۸۶ بیت .

آغاز :

حمد وسپاس بی‌قیاس صانعی را که فهرست ...

انجام :

اهلی سخنش اگر تمام است از یمن دوازده امام است

٤ـ دیباچه وقصیده مصنوع در مدح سلطان یعقوب (۹۷ تا۱۲٤) با غزل و قطعه ورباعی مستخرجه۳۵۳ بیت .

آغاز :

بعد از حمد بیحد وسپاس بیقیاس حضرت عزت را ...

انجام :

او را کرم عام وطمع کار همه داده کرم او هوس اهل سؤال

۵ـ دیباچه وقصیده مصنوع در مدح امیرعلیشیر نوایی (۱۲۵ تا۱۵۲) بـا سه قطعه مستخرجه ۲۴۵ بیت .

آغاز :

حمدی ازحد افزون و سپاس ازقیاس بیرون ...

انجام :

عمر او را عـدد سال دوصد سال اوصدمه وهرمه صدسال

۶ـ قصاید ـ ترکیب بندها و ماده تاریخها (۱۵۳ تا ۳۱۸) ۲۶۰۰ بیت .

آغاز:

الـهی بسردفتر حکمت الله بنی آدم آئینه قـدرت الله

انجام :

از ازل لطف خـدا همراه بودش تـا ابد
زان بود تـاریخ او لطف خداوند قدیم

۷ـ غزلیات ومستزاد (۳۱۹ تا۸۶۰) ۸۱۰۰ بیت .

آغاز :

ازحیرت صفات تو بند زبان ما انگشت‌حیرتست زبان‌دردهان‌ما

انجام :

تا درد دلی کزتو مرا هست نه بینی بالله که ندانی

۸ـ مقطعات (۸۶۰ تا۸۸۲) ۲۷۰ بیت .

آغاز:

ای‌دل‌زخودبمیر که گردی‌خلاص ازآنکه
تـا زنـدهٔ مقید این دام مـاندهٔ

انجام :

غافل که بندگی سبب آن بود که او
در مصر جان عزیز شود پادشاه هم

۹ـ رباعیات لغزیات ومعمیات (۸۸۲تا۹۵۰) ۳۵۷ رباعی و۹٤ بیت لغز ومعما

آغاز :

ای همچو گهردرصدف سینه ما　　هر گوهر راز تست گنجینهٔ ما

انجام :

آتشی کز برق غیرت برفروخت　　خرمن درویش درمانده بسوخت

۱۰ـ دیباچه نثر ورباعیات ساقینامه (۹۵۱ تا ۹۷۰) ۱۱۲ رباعی .

آغاز:

بعد ازحمد وثنای جان آفرین و درود برروان ...

انجام :

فریادرس اهلی مسکین که شود　　فریادرسش که هم توفریادرسی

۱۱ـ رباعیات زبدة الاخلاق (۹۷۱ تا۹۹۸) ۱٦۹ رباعی .

آغاز :

یا رب گندآلوده ز دنیا مبرم　　بی‌وعده وصل خود به عقبی مبرم

انجام :

فهم کن که‌ذوق بیداری چیست　　شاید که دگرزذوق خوابت نبرد

۱۲ـ رباعیات فوایدالعقاید (۹۹۹ تا ۱۰۲۲) ۱٤٤ رباعی .

آغاز:

ای بـا تو عدم وجود هرچیز کـه هست
غیر از تو درین خرابه دهلیز کـه هست

انجام :

گر رنگ‌نگیر دارسهیل کرمت   ای وای بسعی ضایع وعمر تلف

۱۳ـ رساله نعت نبی (ص) (۱۰۲۳ تا ۱۰٤۸) ۳۷۵ بیت .

آغاز:

ای بخاطر صد غبار از اشك تو آئینه را
کرده چاك ازدست تو ماه منور سینه را

انجام :

مپوش روی ز اهلی که شمع گردون هم
فـروزد از تو چـراغ هدایت خـوبی

۱٤ـ دیباچه و رباعیات گنجفه (۱۰٤۸ تا ۱۰٦٤) ۹۷ رباعی .

آغاز:

برارباب صورت و معنی پوشید نماند ...

انجام :

اهلی بوفای تونظر دوخته است   ازاهل‌جهان که یك قماشندهمه

خط نستعلیق‌کتابت جلی ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ــ اندازهٔ ۱۹۵ × ۳۲۰ میلیمتر ــ جلد میشن قرمزترنج وسرترنج ولچکی بریده ضربی ــکاغذ متن وحاشیه فرنگی

وسمرقندی ـ جدول زروالوان ـ صفحه۱ و۲طلااندازی بین سطرها ـ شمسه مذهب مرصع پشت برگ اول ـ یك‌سرلوح ودوازده سرفصل‌مذهب‌مرصع آغازهر کتاب ـ ۱۰۶۴صفحه ـ ۱۸ سطر ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۷۴۵۵۵

کلیات جامی ۲۵۴۳

کلیات آثار نظم ونثر **نورالدین‌عبدالرحمن‌جامی** (درگذشته ۸۹۸) مکرر در ایران و دیگر کشورها بچاپ رسیده است .

این نسخه مشتمل‌برنه مثنوی جامی‌است که بنام هفت‌اورنگ معروف است بدین ترتیب :

۱ـ سلسلة الذهب دفتراول (۳تا۱۱۰) .

آغاز:

لله الحمد قبل کل کلام بصفات الجلال والاکرام

انجام :

وربماند چو عمراوسپری ختم الله لی بما هولی

۲ـ سلسلة الذهب دفتر دوم (۱۱۱ تا۱۵٦) .

آغاز:

بشنوای گوش پرفسانه عشق از صریر قلم ترانه عشق

انجام :

هم برین‌حرف‌این خجسته کلام ختم شد والسلام والاکرام

۳ــ سلسلة الذهب دفترسوم (۱۵۷ تا۱۸۸) .

آغاز:

حمد ایزد زکار تست ای دل   هرچه‌کار تو بارتست ای دل

انجام :

برهمین نکته ختم شد مقصود   لله الحمـد والعلـی والجـود

٤ ـ لیلی‌ومجنون (۲۰۱ تا ۳۰٤)

آغاز :

ای خاك تو تاج سر بلندان   مجنون تو عقل هوشمندان

انجام :

پاکان به نیاز صبحگاهـان   آمرزشم از خدای خواهان

۵ ـ سبحةالابرار (۳۰۷ تا۳۸۸) شامل مقدمه نثرومثنوی سبحةالابرار

آغاز :

المنة لله که بخون گر خفتم   یکچندچو غنچه‌عاقبت بشکفتم

انجام :

ختم الله لنا بالحسنی   و هو مولانا نعم المولی

٦ ـ تحفةالاحرار (۳۹۱ تا ٤۳۸) شامل مقدمه نثر و مثنوی تحفةالاحرار .

آغاز:

حامداً لمن جعل جنان کل عارف مخزن‌الاسرار کماله ...

انجام :

مهر نه خاتمه این خطاب   شد رقم خاتم تم الکتاب

۷ ـ یوسف وزلیخا (۴۴۱تا۵۵۰)

آغاز:

الهی غنچه امید بگشای گلی از روضه جاوید بنمای

انجام :

زبان را گوشمال خامشی ده که هست از هر چه گویی خامشی به

۸ ـ سلامان و ابسال (۵۵۳ تا ۵۸۴)

آغاز:

ای بیادت تازه جان عاشقان زآب لطفت تر زبان عاشقان

انجام :

هر دمش جاه وجلال تازه باد مدت ملکش برون ز اندازه باد

۹ ـ خردنامه اسکندری (۵۸۷تا۶۵۰)

آغاز:

الهی کمال الهی تراست جمال جهان پادشاهی تراست

انجام:

که تا پنبه از گوش دل بر کشیم همه گوش باشیم و دم در کشیم

خط نستعلیق کتابت قدیم ، خوش ـ عنوان‌ها لاجورد ـ عنوان هر دفتر بخط ثلث جلی با سفیداب در میان سرلوح ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۹۴۵ ـ یادداشت ملکیت عبدالحسین ابوقداره ـ برگ دوم ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۸۵ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای لولادار ، ترنج وحاشیه ولچکی سوخت ، درون ترنج و سرترنج ولچکی سوخت مینا ، لولا سوخت طلاپوش ، درون نیم‌ترنج ولچکی مینا ـ کاغذ متن و حاشیه سمرقندی متن زرفشان

غبار ـ جدول‌چهارستونی وکمندزر و الوان ـ صفحه اول و دوم دو مجلس نقاشی و تمام حواشی مذهب مرصع ـ نه سرلوح مذهب مرصع صفحه : ۳و۱۱۱و۱۵۷و۲۰۱و۳۰۷و۳۹۱و ۴۴۱و۵۵۳و۵۸۷ ـ تمام عنوانها وصفحه‌های ۱۵۶ و۱۵۷ و۳۰۴و۳۷۷و۳۷۸ و ۴۳۷ و ۵۵۰و۶۵۰ بین سطرها وپائین صفحه تشعیر سازی مذهب ـ ۶۵۰ صفحه ـ ۱۹ سطر هر ستون ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۶۱۸۶۵

کلیات جامی ۲۵۴۴

مشتمل بر دیوان غزلیات وقطعات ورباعیات و مراثی‌ومناقب وهفت‌اورنگ ولوایح ولوامع جامی که در متن وحاشیه نوشته شده است ، بدین‌ترتیب:

متن :

۱ ـ دیوان غزلیات مرتب‌شده‌بترتیب الفبایی ـ قطعات و رباعیات(۱تا۳۸۸)

آغاز:

سبحان من تحیر فی‌ذاته‌سواه	فهم‌خرد بکنه کمالش‌نبرده‌راه

انجام :

بر تخته‌خاك گویی‌اطفال بهار	هرجابخط‌سبز الف کرده‌نگار

۲ ـ غزلیات دیوان دوم بترتیب الفبایی ـ ترجیع بند ـ قصاید در توحید و نعت ـ وصف‌پیری ـ موعظه ـ جواب نامه سلطان یعقوب و خواجه جهان ـ ترکیب‌بند در مرثیه برادر وفرزند ـ رباعیات (۳۸۹تا۵۲۲)

آغاز:

کردم ز دیده پای سوی مشهد حسین

هست این سفر بمذهب عشاق فرض عین

انجام :

در شعر مده عمر گرانمایه بباد انگار سیه شد ورقی چند دگر

حاشیه :

٣ـ سبحة الابرار (١ تا ٧٣) شامل مقدمه نثر ومثنوی سبحةالابرار .

آغاز و انجام مانند نسخه پیش .

٤ـ تحفة الاحرار (٧٥تا ١٣٢) بدون مقدمه نثر .

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم هست صلای سرخوان کریم

انجام :

مانند نسخه پیش.

٥ـ یوسف وزلیخا (١٣٣ تا ٢٦٣)

آغاز:

مانند نسخه پیش.

انجام :

زبان را گوشمال خاموشی‌ده — که‌تو ازهرچه گویی‌خاموشی‌به

۶ـ لیلی‌ومجنون (۲۶۵ تا ۳۹۳)

آغاز وانجام مانند نسخه پیش.

۷ـ خردنامه اسکندری (۳۹۵ تا ٤۷۲)

آغاز:

مانند نسخه پیش.

انجام :

که تا پنبه از گوش‌دل‌بر کشیم — همه گوش گردیم ودم‌در کشیم

۸ـ لوایح (٤۷۳ تا ٤۹۲)

آغاز:

لا احصی ثناء علیك کیف و کل‌ثناء ...

انجام:

چون لاله توان بود دروگر پس ازین
لب بگشایی بنطق خاکت بدهن

۹ـ لوامع (٤۹۳ تا ۵۳۱) ناتمام است و نه صفحه‌آخر آن درمتن‌وحاشیه نوشته شده است .

آغاز :

بسمله ... رب انعمت فردسبحانه من‌جمیل‌لیس لوجهه ..

انجام :

... مایتر کب منها الالحان غنم المال...

خط نستعلیق کتابت خفی قدیم ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم عبدالعزیز ـ تاریخ تحریر ۹۸۰ (صفحه ۴۷۲ و ۵۲۲) ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه ای ترنج و سر ترنج ضربی ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول و کمند اول قرمز ـ کمند دوم زر و لاجورد ـ یك سرلوح و دو مثلث مذهب مرصع کار هرات صفحه اول ـ سه مثلث و دو مربع مذهب مرصع صفحه دوم ـ ۴۵۹ صفحه ۱۴ سطر متن، ۵۸ سطر حاشیه و هامش ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۷۲ .

کلیات جامی ۲۵۴۵

(سبحة الابرار و تحفة الاحرار)

شامل دو مثنوی از هفت اورنگ که در زمان حیات جامی نوشته شده است.[1]

۱ـ سبحة الابرار (۱ تا ۷۱) پایان افتاده و ۱۱۱ بیت از آخر کسر است و تا عقد سی و نهم دارد .

۱ـ تاریخ تحریر این نسخه ۸۸۶ است یعنی ۱۲ سال قبل از درگذشت جامی ، در پایان تحفة الاحرار بیتی هست که تاریخ تمام شدن تحفة الاحرار را «تم الکتاب» گفته است که ۸۹۴ میشود ولی در کتاب جامی تألیف آقای علی اصغر حکمت ص ۱۹۰ تاریخ تألیف تحفة الاحرار را ۸۸۶ نوشته است بنابر این نسخه بالا درهمان سال تألیف نوشته شده است.

آغاز :

المنة ولله که ...

انجام :

هر کمالی که صفاهانی داشت	که بکف تیغ سخن رانی داشت

۲ـ تحفة الاحرار (۷۲ تا ۱۱۳) آغازندارد و ۱۶۵ بیت از اول کم است و ازنیمه مناجات سوم شروع میشود .

آغاز :

فیض نوالت چو بپایی رسد	کس بشناسایی تو کی رسد

انجام :

مهر نه خاتمه این خطاب	. . . . . .

پایان:

بسرحد اتمام رسیده شد وددرشته انتظام کشیده آمد این مهرهای خراشیده از صدف وخزف تراشیده هرچند چون عقد لوءلوءِ آبدار کردن بند سروران و گوشواره هنرپروران را نشاید امیداست که سبحهوار دست آویز ازپای افتادگان و انگشت نمای سررشته ازدست دادگان گردد و اتمام انتظار این سبحه در ماه تسبیح وشهر تراویح منتظم در سلك شهورسنه‌ستهوثمانین وثمانمایه لازال مبارکاً علی کل آفة اتفاق افتاد والحمد لله الکریم الجواد والصلوة علی محمد و آله خیرالعباد وسلم تسلیماً کثیرا ۰ م

خط نستعلیق ترکستانی قدیم ، خفی ـ عنوانها جلی تر قرمز ـ رقم محو شده ـ

تاریخ تحریر ۸۸۶ ـ سه برگ الحاقی در آغاز نسخه هست که صفحه اول یادداشت ملکیت امین الملك وزیر تألیفات بتاریخ ۱۳۱۳ و ازصفحه دوم شرح دو رباعی ازابو سعیدابوالخیر اثر خواجه عبدالله سمرقندی در سه صفحه و نیم نوشته شده و صفحه بعد اشعاری از خواجه جمال برکی درفضیلت سخن نقل شده ودرحاشیه همین صفحه یادداشت محمد شاه بن احمد بن ابی السعود و ابوبکر بن محمد مالکین نسخه ـ صفحه ۷۰ و۷۱ معکوس صحافی شده ـ بین صفحه ۷۱ و ۷۲ افتاده دارد ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سبز ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول چهارستونی زر صفحه اول و دوم ـ سرلوح لاجورد و زر صفحه اول ـ ۱۱۳ صفحه ـ ۲۱ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۴۱۵.

کلیات جامی ۲۵۴۶

(سبحة الاسرار)

شامل مثنوی سبحة الابرار. نسخه کامل با مقدمه نثر.

آغاز وانجام مانند نسخه‌های پیش

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم وتاریخ ندارد (اوایل قرن ۱۰) ـ حاشیه صفحه ماقبل آخر، آقای ابراهیم بوذری گواهی کرده‌اند که خط سلطان علی مشهدی است ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای، ترنج ونیم ترنج ولچکی وحاشیه سوخت بریده زرپوش ریخته ، درون تیماج سبز ترنج و سرترنج سوخت قرمز ، حاشیه ولچکی ضربی ـ کاغذ متن وحاشیه سمرقندی ، متن زرفشان ـ صفحه اول ودوم تمام مذهب مرصع ـ صفحه

۵۹۴۹۳ حاشیه تشعیرسازی زروالوان ، بقیه صفحات پنج ترنج مذهب درحاشیه ـ جدول و حاشیه زروالوان ـ سه مجلس نقاشی صفحه ۴۲و۱۱۵ و ۱۳۲ـ۲۴۶ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰×۱۳۷ میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۸۶۳.

کلیات جامی ۲۵۴۷

(دیوان)

مشتمل بر : ۱ـ مقدمه نثـر دیوان اول جامی که در ۸۸٤ تدوین کرده است (۱ تا ٦)

آغاز :

بسم‌الله الرحمن الرحیم　　　هست صلای سرخوان کریم

انجام :

از گوهرسال نظم‌این عقددرر　　　برروی صدف نهاد یکدانه گهر

۲ـ قصاید (٦ تا ٥٦)

آغاز :

زان پیش کز مداد دهم خامه را مدد

جویم مدد ز فضل تـو ای مفضل احد

انجام :

تیزبین بادا ترا چشم یقین تـا غایتی

کش ترقی ممتنع باشد پس‌از کشف غطا

۳ـ ترجیع بندها و ترکیب بندها وساقی نامه (۵۷ تا ۹۳) (که از صفحه ٦٤ تا ۷۷ نونویس است)

آغاز :

ماء معین چیست خاك پای محمد …

انجام :

تخم پراکنده که درگل بود تخم پـراکندگی دل بـود

٤ ـ غزلیات (۹٤تا٤۸۰)بترتیب الفبایی.

آغاز :

بسم‌الله الرحمن الرحیم اعظم‌اسماء علیم حکیم

انجام :

جامی بجان رسید زغم‌کاش ای‌اجل ازجام مرگ شربت‌او زودتر دهی

۵ ـ مثنوی ـ قطعات‌ورباعیات (٤۸۰ تا ۵۰٦)

آغاز:

الای ماه اوج‌دلربایی …

انجام :

چه خوش بـاشد که درکاشانه عمر دوهمدم درد وپن گویندباهم

تعداد ادبیات ۹۳۰۰بیت.

خط نستعلیق قدیم ، خفی ـ ازصفحه ۶۴تـا ۷۷ نونویس ونستعلیق کتابت خفی خوش است ـ عنوان‌ها زروقرمز ـ رقم‌و تاریخ ندارد (قرن۱۰) ـ درحواشی بدوخط کلمات از

روی برهان قاطع شرح شده و نسخه‌مقابله و تصحیح‌شده‌است ـ یادداشت‌هائی‌از یکی‌از آن‌دوخط درحواشی صفحه ۳۸و۱۹۹و۲۰۳ هست‌که نویسنده آن‌عبدالله رقم‌کرده است ودرقریه‌مرخوز سنندج نوشته‌وتاریخ۱۲۸۰ دارد ـ اندازه۱۵۰×۲۳۵ میلیمتر ـ جلدمیشن قهوه‌ای ترنج وسرترنج‌منگنه ـ کاغذسمرقندی ـ جدول زرولاجورد ـ سرلوح‌مذهب‌مرصع‌ریخته‌صفحه‌اول ـ برگ‌اول‌وآخر متن وحاشیه وبعضی‌دیگر وصالی‌شده وبیشتر برگها آبدیده ـ ۵۰۶صفحه ـ ۲۱سطر ـ اندازه‌نوشته۹۰×۱۷۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر۶۱۹۰۸.

کلیات جامی ۲۵۴۸

(دیوان)

شامل :

۱ ـ دیباچه دیوان دوم جامی (۱ تا ۳)

۲ ـ قصاید (۳ تا ٤٤)

۳ ـ غزلیات(٤٤ تا ۳۱۲)

٤ ـ مسجع ـ مقطعات ورباعیات (۳۱۲ تا ۳٤۲) ـ خاتمه نسخه‌پنج‌صفحه اشعار بخط‌کاتب ازشعرای دیگراست[1] (۳٤۲تا۳٤٦)

آغاز:

بسم‌الله‌الرحمن الرحیم

املی حمدالمنان الکریم

انجام :

دامان امید رازه‌قصد پریافت

درپیروی‌توتاقدم‌زد دل من

تعداد ابیات ٤۷۰۰ بیت .

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ عنوان کتاب درمیان سرلوح باسرنج بخط ثلث « ولاالله ماسواه » رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۰) ـ درحاشیه صفحه آخر غزلی ازجامی بخط شکسته نوشته شده ومهر سید علی الحسینی دارد ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ترنج ونیم ترنج وسرترنج ضربی ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زرولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ نام شاه سلطان حسین دراشعار بازر نوشته شده ـ ۳۴۶ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۴۲۴۷ .

کلیات جامی ۲۵۴۹

(سلسلة الذهب)

شامل مثنوی سلسلة الذهب ۸۰۰۰ بیت .

آغاز:

لله الحمد قبل کل ...

انجام :

بهمین نکته ختم شد مقصود لله الحمد والعلی ذوالجود

خط نستعلیق کتابت خفی، قدیم ـ عنوانها جلی‌تر از متن، قرمز ـ رقم ندارد تاریخ

۱ ـ بدیع الزمان ـ یعقوب بیك ـ شاه غریب ـ محمد ـ بهمن ـ ابوطاهر ـ سراج محمدی ـ میرعلی ـ علاء ـ قاسم ـ امیرپیردلی.

تحریر ۹۸۵ ــ پایان نسخه یادداشت ومهری محوشده ــ پشت صفحه آخر نامه‌ای ازغزالی بخط دیگر ــ حاشیه صفحه ۲ یادداشت ملکیت محمدبن کاظم بروجردی ــ یادداشت های دیگر بدون امضاء دربعضی صفحه‌ها ــ اندازه ۱۱۰ × ۱۹۰ میلیمتر ــ جلد میشن قهوه‌ای، ترنج و سر ترنج ضربی طلایی ــ کاغذ سمرقندی ــ جدول زر و لاجورد ــ صفحه ۱ و ۲ و ۴۶۷ و ۴۶۸ بین سطرها طلا اندازی ــ جای سرلوح صفحه اول سفید است ــ صفحه ۲۹۳ تا نیمه وصالی شده ــ ۵۱۲ صفحه ــ ۱۴ سطر ــ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۳۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۶۲۱۰۲.

کلیات جامی ۲۵۵۰

(دیوان)

شامل :

۱ ــ دیباچه دیوان اول ودیوان دوم جامی (۱ تا ۹) .

۲ ــ قصاید ــ ترجیع بند وترکیب بندها ــ مراثی (۹ تا ۷۲)

۳ ــ غزلیات (۷۳ تا ۳۲۳) .

٤ ــ برگزیده مقطعات ورباعیات جامی وشعرای دیگر[1] (۳۲۵ تا ۳٤۹)

آغاز:

بسم الله الرحمن الرحیم   هست صلای سرخوان کریم

---

۱ ــ یعقوب بیك ــ محمد ــ علاء ــ محمدی ــ بدیع الزمان ــ شاه غریب بهمن ــ ابوطاهر ــ اسد هروی .

انجام :

دامان امیدراز مقصد بر تافت در پیروی توتاقدم‌زددل من

خط نستعلیق کتابت‌خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۱) ـ اندازه ۱۴۰ X ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذکشمیری ـ جدول وکمند زر و سیاه ـ صفحه اول‌ودوم تمام تذهیب وترصیع‌کارهند وبین سطرها طلااندازی ـ سه‌لچکی مذهب‌منقش درحاشیه‌هرصفحه ـ سه‌سرفصل مذهب‌مرصع صفحه ۵ و ۹۹۸ ـ ۳۴۹ صفحه ـ ۲۱ سطرمتن ۳۴ نیم سطر حاشیه ـ چندین صفحه بین‌نسخه‌نانوشته مانده‌است ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ X ۲۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۶۷۷۵ .

کلیات جامی ۲۵۵۱

(دیوان)

آغاز و پایان ندارد و شامل قسمتی از غزلیات و قطعات و ترجیع بند و رباعیات جامی،در ۱۴۵۰ بیت‌است و درپایان نسخه اشعاری از شعرای دیگر نوشته شده است[1] .

۱ـ از : عبداللطیف ـ ملك محمد ـ خلیل‌ـ عبدالقادر ـ نوح ـ صدرصفی ـ شمس ـ حمزه ـ کمال ـ میرمطهر ـ ایاز ـ میرعلی ـ بابوس ـ خواجه جان ـ روح الله ـ فتح‌الله ـ شکرالله ـ ملك‌ـ ملکم‌ـ شجاع ـ سرالله ـ علی ـ شیخ‌موسی ـ باقر ـ زبیر ـ شیخ احمد‌ـ عمر امین ـ حسن ـ نعمةالله ـ خضر ـ خواجه‌کا ـ مغیث ـ وحید ـ طاهر ـ جنید ـ لقمان محمد ـ عماد ـ شیخ ـ الغ‌بیك ـ شاه جمشید ـ بابر بهادرخان .

آغاز:

مریز اشک من ای چشم خون گرفته که خواهم
کنم نثار رهش این در نسفته خود را

انجام :

چون درآمد دست بررخ کش که یار ممتحن
کرد یاریها ز دست او تهی شد انجمن

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ــ عنوانها بازر و قرمز ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) آغاز و پایان و بعد ازصفحه ۶ و ۱۸۹ و ۲۲۹ و ۲۴۹ و ۵۰۹ و ۶۶ و ۷۱ و ۱۲۶ افتاده است ــ نسخه رطوبت دیده و بعضی از کلمات محو شده ــ اندازه ۶۵ X ۱۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج یشمی ــ کاغذ سمرقندی ــ جدول زر ــ ۱۵۶ صفحه ــ ۱۲ سطر ــ اندازه نوشته ۷۵ X ۱۱۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۵۷۲ .

کلیات جامی ۲۵۵۴

(سبحة الابرار)

شامل: مثنوی سبحة الابرار با مقدمه نثر ۲۸۰۰ بیت .
آغاز و پایان مانند نسخه‌های پیش .

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ــ عنوانها قرمز ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱)

برك اول نونویس ـ مهر « لااله الا الله الملك‌الحق‌المبین‌حسین۱۱۰۷» پایان نسخه ـ اندازه ۱۰۰×۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ـ کاغذ سمرقندی ـ برگ دوم متن و حاشیه جدول زر ولاجورد ـ ۲۵۶ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰×۱۳۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۱۰۷ .

کلیات جامی ۲۵۵۳

(سبحة‌الابرار)

شامل: مثنوی سبحة‌الابرار ۲۷۰۰ بیت .

آغاز وانجام مانند نسخه‌های پیش .

خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوانهـا قرمز ـ رقم محمد حسین تبریزی برای حاجی‌سید ابوالحسن درنجف نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۱۹۱ مهر« یاعیسی۱۳۱۴» پایان نسخه ـ اندازه ۹۲×۱۵۰ میلیمتر ـ جلدتیماج‌قهوه‌ای‌ـ‌کاغذفرنگی ـ ۱۴۱صفحه ـ ۱۵سطرمتن ، ۱۲ نیم‌سطرحاشیه ـ اندازه‌نوشته ۶۵×۱۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ‌دفتر۵۰۸۸۸.

کلیات جامی ۲۵۵۴

(دیوان)

بدون آغاز وپایان ، مشتمل برقسمتی ازقصاید وترجیع بند وترکیب بندها

ومثنوی‌ها بدون ترتیب وغزلیات تاحرف ها ، ۱۱۵۰۰ بیت .

آغاز:

مدت جاه و جلالش را چه حاجت نظم من
حسن مادرزاد مستغنی ز زیب و زیور است

انجام:

با ما چه‌رود گهی که آیی زاینده کس نباشد آگاه

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم وتاریخ‌ندارد (قرن ۱۲) ـ آغاز وپایان‌ندارد ـ حاشیه صفحه‌اول یادداشت سیدرضا هاشمی مبنی بر اهداء کتاب بکتابخانه مجلس ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد مقوا عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی ـ جدول‌زر ولاجورد ـ ۷۲۳ صفحه ـ ۲۰سطر ـ اندازه‌نوشته۹۵ × ۱۸۵میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۷۰۷۵ .

کلیات جامی ۲۵۵۵
(دیوان)

شامل:مقدمه دیوان دوم ـ قصاید ـ ترجیع‌بند وترکیب بندها (۱ تا ۸۶)ـ غزلیات (۸/ تا ۵۲۶) ۷۸۰۰ بیت .

آغاز :

متکلمی که خلعت اعجاز کلام ...

انجام :

شبی خواهم نهان از پاسبانت بمالم رخ بخاك آستانت

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ رقم وتاریخ ندارد ـ (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد روغنی ممتاز، بوم سیاه، گل کوکب الوان ، درون قـرمز ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول و کمندزر وسیاه ـ صفحه ۱و۲ تمام حواشی مذهب مرصع و بین سطرها طلا اندازی شده ـ صفحه ۸۸ و۸۹ حواشی تشعیرسازی مذهب مرصع و بین سطرها طلااندازی شده وطرفین ابیات آخر غزلها دومربع مذهب مرصع و بین دومصرع حاشیه مذهب مرصع ـ دو سرلوح مذهب مرصع کارشیراز ـ صفحه ۱ و۸۸ ـ ۵۲۶ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۲۷۷۸۳ .

کلیات جامی ۲۵۵٦
(سبحة الابرار)

شامل: مقدمه نثر و مثنوی سبحة الابرار ۲٦۵۰ بیت .

آغاز وانجام مانند نسخه‌های پیش .

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ

یادداشت‌های ملکیت وچندمهر پشت صفحه‌اول ــ مهر«محمدطاهر» حاشیه صفحه‌اول ــ اندازه ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر ــ جلدتیماج قهوه‌ای، ترنج وسرترنج ضربی ــ کاغذ فرنگی ــ جدول زر والوان ــ سرلوح مذهب مرصع صفحه‌اول ــ ۲۲۰ صفحه ــ ۱۴ سطر ــ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۰ میلیمتر ــ شماره دفتر۶۲۱۷۹ .

کلیات‌جامی ۲۵۵۷
(نصایح)

شامل: ۹۸بیت‌نصایح جامی بفرزند خویش که درپایان مثنوی یوسف و زلیخا است .

آغاز :

تو لاك الله ای فرزانه فرزند نگهدار تو باد از بد خداوند

انجام :

همان به‌کاندرین دیر مجازی کند فضل خدایت کارسازی

خط نستعلیق کتابت‌خوش – رقم محمد باقرخان قاجار ــ تاریخ تحریر محو شده (قرن ۱۳) ــ روی‌برگ سفید آخرنسخه یادداشت نصرالملك مبنی براینکه نسخه متعلق به کامران‌میرزا نایب‌السلطنه بوده ، بتاریخ۱۳۴۰ ــ اندازه۱۲۰ × ۲۰۰میلیمتر ــ جلدروغنی، بوم زرشکی ،گل‌کوکب و پرنده ، درون قرمز گل‌نرگس ــ کاغذمقوای‌فرنگی‌متن‌وحاشیه،

متن سفید، حاشیه آبی زرفشان ـ جدول زروسیاه ـ تمام صفحه‌ها طلاانـدازی بین سطرها ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۰۱ صفحه ـ ۱۰ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۶۴۶۷ .

کلیات جامی ۲۵۵۸

(یوسف وزلیخا)

نسخه کامل یوسف وزلیخا مشتمل بر ۴۰۰۰ بیت .

آغاز و پایان مانند نسخه‌های پیش .

خط شکسته نستعلیق کتابت خفی ـ عنوانها قرمز ـ رقم نـدارد ـ تـاریخ تحریر ۱۲۲۸ ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذفرنگی ـ ۳۴۱ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۵۰۰ .

کلیات حشمت قاجار ۲۵۵۹

همایون میرزا قاجار متخلص به **حشمت** پسر فتحعلیشاه (در گذشته در ۱۲۷۳ ق)

از شعرای زمان ناصرالدین شاه است. بطوریکه در تذکره‌ها نوشته‌اند [۱] آثار او بقرار زیر است :

تذکره سفینه ـ گلشن محمود ـ یوسف وزلیخا و دیوان قصاید.

این نسخه مشتمل است بر :

۱ـ مثنوی گلشن فردوس (۱ تا ۷۸) که ناتمام است .

نام این مثنوی مکرر ضمن ابیات نسخه تصریح شده است [۲] مثلاً صفحه ۱۹.

نی گل بستان بهار و خزان گلشن فردوس گشا جاودان

عنوان‌های مطالب این مثنوی بدینقرار است :

توحید ـ نعت رسول (ص) ـ معراج ـ التجا بامید شفاعت بحضرت رسالت ـ منقبت شاه ولایت ـ منقبت قائم آل محمد و تمنای ظهور ـ مدح فتحعلیشاه ـ النفس الاماره بالسوالاما رحم ربی ـ حکایت خارکش ـ یا ایهاالنفس المطمئنه ارجعی الاربك راضیة مرضیة ـ حکایت زاهد پرتلبیس ـ باعث تصنیف این کتاب وحکایت خواب دیدن ـ اندرتعریف سخن .

آغاز:

حمد خداوند رقم کش قلم فاتحه سر دفتر لـوح قـدم

انجام :

نور بظلمت بـرم و آورم شیره شیران کشم وغم خورم

۱ـ مجمع‌الفصحا ج ۱ ص ۲۲ ـ ریحانة الادب ص ۳۲۸ ـ ذریعـه ج ۹ ب ۱ ص ۲۵۶ ـ تذکره ممیز ص ۲۲و۲۳ ـ سفینه محمود ص ۱۶و۱۷

۲ـ صفحه ۲۸ و۳۱ و۳۲ و۳۶ و ۳۷ و۳۹ و ۴۹ نسخه نام گلشن فردوس در اشعار آمده است .

۲ـ مثنوی یوسف وزلیخا (۸۰ تا ۱۹۱) شامل یك مقدمه نثر در یك صفحه ویك مقدمه منظوم درتوحید ونعت وساقی نامه ووصف هندوستان وتوصیف عشق و پس ازآن داستان یوسف وزلیخا رویهم ۳۲۵۰ بیت است .

آغاز مقدمه :

حمد بیحد لایزالی را سزد که خم وخمخانه فیض سحابش ..

آغازمثنوی :

الهی گوهرمقصود بنمای بطور دل تجلایی بفرمای

انجام :

گسسته‌از کس ونا کس بجانان بجان پیوست بسته رشته جان

۳ـ دیوان قصاید (۱۹۳ تا ۲۲۲) بدون آغاز و پایان ، شامل ۱۷ قصیده در توحید ومدح پیغمبر (ص) وعلی (ع) .

آغاز:

خنجر کشیده صبح بصدر عـدوی تو
نگشوده چشم میزندش نشتر آفتـاب

انجام :

آری چودعای شه سحر گاه چون صبح سفید رو سفیدید

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان‌هاقرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۴)ـروی دو صفحه الحاقی‌آغاز نسخه شرح حال حزین نوشته شده ـ یادداشت و مهر شاعری بـا تخلص غامض پشت صفحه اول ـ مهر « سلام علی ابراهیم» پایان هرقسمت روی دو صفحه الحاقی

پایـان نسخه حکایت پوست پوشیدن‌مجنون با خط دیگر نوشته‌شده ـ اندازه۱۶۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ جدول و کمند زروالوان صفحه ۱ و ۶ ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ در وسط صفحه ۶ مربعی بضلع ۸۰ میلیمتر تشعیر مذهب است ودرمیان مربع تخت وسایبان مذهب مرصع نقاشی شده است ـ ۱۸۸ صفحه ـ ۱۴سطر متن ، ۳۰ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۵ × ۲۲۰ میلیمتر شماره دفتر ۲۳۰۶۳ .

کلیات حکیم ۲۵۶۰

شیخ‌علامعلی‌شیرازی متخلص **بحکیم** از شعرای اوایل قرن چهاردهم است که در ۱۳۳۰ق درتهران در گذشته است. از آثاروی آنچه تا کنون بدست آمده نسخه قصاید اوست در کتابخانه ملك وغزلیات اوست در کتابخانه مجلس که بخط‌مصنف است. این نسخه که شامل کلیات آثارمنظوم حکیم است نیزبخط خود شاعراست و درغالب صفحه‌ها آثار اصلاح اشعاربوسیله مصنف دیده میشود. مندرجات نسخه‌بقرار زیراست :

۱ـ فـائده در علم قافیه بعربی ـ مسمط تضمین غـزل حـافظ ـ ۷ قصیده (صفحه ۱ تا ۱۵) .

آغاز:

اعلم ان‌القافیه علی خمسة اقسام المتواتر والمترادف والمتراکب‌والمتدارك والمتکارس .

انجام :

تافت چوبر تربت تو یافت شرف مهر

طبت و طـابت زهــی شرافت مرقـد

۲ـ دیوان غزلیات مرتب شده بترتیب الفبا (۱۶ تا ۴۰۳) ۵۸۳ غزل .

آغاز:

الایـا معشر الـزهاد ایـاکم و ایانا
لکم مافی خبایاکم لنـا مافی خبایانا

انجام :

بوید حکیم چون ما پیوسته راه شادی
ریـزد بر آتش غم گر آب ارغوانی
۳ـ مخمسات (تضمین غزلهای حافظ) (۴۰۳ تا ۴۱۰) ۳ مخمس .

آغاز :

تجلی کرد چون روی تو در آئینه دلها
سراپا سوخت دلهارا فروغ‌حسن حاصلها

انجام :

...فکرمعقول بفرما گل بی‌خار کجاست
٤ـ ترجیع بندهـا (٤۱۱ تا ٤۲۷) شامل دو ترجیع بند که هریك هشت بند است .

آغاز :

دوش‌چون‌درسراچه‌دل تنگ غم‌سلطان عشق زد اورنگ

انجام :

دل چون تو ندیده دلپذیری در کشور حسن بی نظیری

۵ـ مقطعات (۴۲۸ تا ۴۴۱) ۱۰۸ بیت.

آغاز

ای که‌دم میزنی زدانش وهوش   در جوانی خیال پیری کن

انجام:

تابکی‌حکیم‌این‌جوش بیش‌ازین‌چو نی مخروش
باش همچو ما خاموش لااله الاهو

۶ـ مسمطها در مدح علی (ع) ومخمس تضمین غزل حافظ (۴۴۱ تا ۴۵۷)
۲ مسمط ویك مخمس.

آغاز:

ای زلف تو چون سنبل و رخسار چولاله
وی روی توچون ماه وخم زلف چو هاله

انجام:

... احرام طوف کعبه دل بی‌وضوبه‌بست.

۷ـ ساقی‌نامه ۴۵۷ تا ۴۶۶) ۳۳۰ بیت.

آغاز:

بده ساقی آن جام گیتی‌نمای   که در روزغم می‌بود غمزدای

انجام:

ازین بیش گفتن نیارم سخن   که ترسم فرومانی از گفت‌من

۸ـ دوقطعه تقریضییه،دوقصیده ویك قطعه درمدح آصف‌الدوله و دومخمس درستایش علی (ع) ویك قطعه تقاضائیه (۴۶۶ تا ۴۹۶) ۴۰۰ بیت.

آغاز :

تا بود نام ازمداد ومجری ایـران نو
باد نامت زینت هردفتر ای ایران نو

انجام :

درغنا یا که فقردرهرحال　　اهـل تسلیم را رضا بایـد

۹ـ مثنوی محبت نامه (۴۹۶ تـا ۵۲۲) ۳۹۰ بیت عنوان مطالب آن بدین قرار است :

مناجات ـ ستایش اولیاء ـ معراج پیغمبر (ص) ـ بیان اسرارعشق ـ توحید ـ بیوفایی دنیا ـ حکایت .

آغاز :

خداونـدا تویی آن گوهر پاك　　که گوهرسازی ازسنگ آدم ازخاك
بسنگی در فروزی لعل را خـد　　ز خاکی برفرازی سرو را قـد
بسنگ خاره درهـا در نهفتی　　ز خاك تیـره گلهـا برشکفتی

انجام :

مرا بگذاروزین معنی مزن دم　　کـه سر عشق را الله اعلـم

خط نسخ خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم ندارد ولی مسلماً خط مصنف است چون اولااز اصلاح وخط خوردگی‌های نسخه پیداست و دوم اینکه با نسخه خط مؤلف مقایسه شد هردو بیك خط است ـ تاریخ تحریر (قـرن ۱۴) ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد میشن عنابی ـ کاغذ فرنگی ـ ۵۲۲ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ انـدازه نوشته ۷۵ × ۱۳۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۶۹۳۳ .

کلیات خاقانی ۲۵۶۱

کلیات **افضل‌الدین ابراهیم‌خاقانی شیروانی** (درگذشته ۵۹۲) درهند و ایران مکرر بچاپ رسیده است.

این نسخه شامل دوقسمت است.

قسمت اول (۱تا ۶۲۳) مشتمل است‌بر:

۱ ــ قصـاید ــ ترکیب بند ها ــ ترجیع بند هـا ــ مراثی ــ قطعات هجو (۱ تا ۳٤۳).

آغاز:

عروس‌عافیت آنگه‌قبول کردمرا　　　　که‌عمرپیش‌بها دادمش‌بشیر بها

انجام:

نیرزد هیـچ قلیه کـذری　　　　تـابه شلغمی پزد نی‌نی

۲ ــ مقطعات (۳٤٤ تا ٤۰۰).

آغاز:

یـا ضوءِ الرحمن شافـع خلقه　　　　انی اتیك عبد رزق عانیا

انجام:

دلیل‌حمق‌توطعن تودرستایی‌بس　　　　که‌احمقیست‌سر کردهای‌شیطانی

۳ ــ غزلیات (٤۰۱ تا ٤۷٦).

آغاز :

جام می‌یاخط بغداد ده‌ای یاره‌را بازهم درخط بغداد فکن باره‌را

انجام :

خاقانی گدای‌بوصل تو کی‌رسد کز کبر یاسلام‌بسلطان‌نمیدهی

۴ ـ رباعیات (۴۷۶ تا ۵۰۳) پایان ندارد .

آغاز :

ای‌تیرهنر سهیل برجیس‌لقا شعری‌خوش‌وفرقدفروناهیدصفا

انجام :

کو یار که گر پای‌خیالش‌بمثل بر دیده تهدید نگردانم ازو

۵ ـ یك قطعه نثر بدون آغاز ونامه‌ای درطلب هزار دینـار که ظاهراً به نصرت الدین سپهبد اعظم کیالواشیر فرمانروای طبرستان نوشته است (۵۰٤) .

٦ ـ مثنوی تحفه العراقین (۵۰٤ تا ٦۱۲) .

انجام :

مـائیم نظارگـان غمناك زین حقه سبز و مهره خاك

آغاز :

این دعوت را بگاه تهلیل آمین آمین کناد جبریل

۷ ـ مقدمه نثر عربی برقصیده (ره روم مقصد ارکان بخراسان یابم) . واشعار عربی (٦۱۳ تا ٦۲۳) .

انجام :

امدح عروة الدنیا والذروة العلیا مر بالسلطان الاسلام ...

آغاز:

یتلقح عقل و الساع رویه و یتقبح قول واختراع معانی

تعداد ابیات این قسمت رویهم ۱۸۰۰۰ بیت است .

قسمت دوم : بطوریکه‌کاتب مینویسد (صفحه ٦٢٥) پس از تمام شدن کتاب به‌نسخه‌ای برخورده است که تاریخش چهارصد سال قبل ازآن بوده یعنی اوایل قرن هفتم نوشته شده‌بوده است. این نسخه‌را باآن مقابله‌کرده واشعار ساقط را ازقصاید وقطعات وغزلیات بدون رعایت ترتیب نوشته است (٦٢٦ تا ٦٧٨). تعداد ابیات این قسمت ۱٤۰۰ بیت است .

آغاز:

چشم بر پرده امل منهید جرم بر کرده ازل منهید

انجام :

کاسبش وزیر و رشته نایب لفتی حاجب هریسه دربان

خط نستعلیق‌کتابت ــ عنوان‌هاقرمز ــ رقم‌شاهبیك‌ولدمحمود شیرارمازندرانی‌برای‌امیر شاهمیر الحسینی‌کته میری مین‌باشی‌کوتوال قلعه تفلیس ــ تاریخ تحریر ۱۰۴۶ (صفحه۶۲۵) مهر «المتوکل علی‌الله محمدخلیل ۱۱۶۰» صفحه ۴۰۰ ــ اندازه ۲۰۰ × ۳۴۰ میلیمتر ــ جلد میشن قهوه‌ای ، ترنج وسر ترنج بریده ضربی ــکاغذ فرنگی ــ جدول زرو الوان ــ چهار سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۳۴۴ و ۴۰۱ و ۵۰۵ ــ یك سر فصل مذهب منقش صفحه ۶۲۶ ــ ۶۷۸ صفحه ــ ۲۱ سطر متن ، ۱۸ نیمسطر حاشیه ــ اندازه نوشته ۱۲۵ × ۲۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۶۱۸۱۴ .

کلیات خاقانی ۲۵۶۲
(دیوان) .

شامل : قصاید ـ ترجیع بند ـ مراثی ـ مقطعات ـ غزلیـات و رباعیات ، ۱۳۵۰۰ بیت .

آغاز:

دل من پیر تعلیم است و من طفل زبان دانش
دم تسلیم سر عشر سر زانـو دبستانش

انجام .

در باغ توزان‌زاغ پر انداز کند تـا بر گل‌تو بغلطد و ناز کند

خط نستعلیق‌کتابت هندی ـ عنوان ها قرمز ـ رقم‌کرم علی غوری ـ تـاریخ تحریر ۱۰۴۳ ـ ۲۶ برگ الحاقی در آغاز نسخه که روی آنها بخط شکسته نستعلیق ، فهرست قصاید وقطعات وترجیع بندها در۱۴ صفحه نوشته شده وبعد قصایدی‌که درنسخه نبوده چلیپا نوشته‌اند ـ پشت برگ اول شرح حال خاقانی ازنفحات الانس نقل شده.واین قسمت بخط جلال‌الدین مالك نسخه ومهر اوپشت برگ اول وروی بعضی ازصفحه ها هست ـ درحاشیه صفحه‌ها وبین سطرها لغات واشعار شرح شده وابیات ساقط نوشته شده‌است ـ یادداشت های مختلف درحواشی موجود است که درسه‌جا بخط ملك الشعرا بهار است ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۶۵میلیمتر ـ جلد میشن‌عنابی ، ترنج وسرترنج‌منگنه ـ کاغذفرنگی‌الوان ـ جدول‌لاجورد وسرنج ـ ۷۶۸ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شمار.دفتر۷۴۶۱۵.

کلیات خاقانی **۲۵۶۳**

(تحفة العراقین)

شامل: مثنوی تحفة العراقین بدون دیباچه ۳۰۰۰ بیت .

آغاز و انجام مانند نسخهٔ پیش

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم تراشیده شده ـ تاریخ تحریر ۱۰۲۹ بوده که در آن دست برده و ۹۰۲۹ کرده اند ـ مهر «محمد عبدالمؤمن الحسینی» پایان نسخه ـ درحواشی ابیات ساقط بخط دیگر نوشته شده ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۳۵ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای اولادار ، ترنج و سرترنج ولچکی سوخت بریده‌طلاپوش ـ کاغذ سمرقندی چهره‌ای زرفشان غبار ـ جدول زر ـ ۲۰۸ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۸۵

کلیات خاقانی **۲۵۶۴**

شامل :

۱ ـ تحفة العراقین (۱ تا ۹۳) که ناتمام است و ۲۷۵۰ بیت است و به این بیت ختم میشود .

انجام :

بقراط و بزرجمهر و فسطاست صابی و خلیل وجاحظ آساست

۲ ـ قصاید ـ ترکیب‌بند و ترجیع‌بندها ـ مراثی ـ مقطعات ـ غزلیات که مشوش و درهم صحافی شده است (۹٤تا۵۳۱)

آغاز :

مسافران بسحرگاه راه پیش کنند
تو خواب بیش کنی اینت خفته رعنا

انجام :

خاقانی از تو هم بتو نالد ز بهر آنك
کز تو گریز نیست که‌خصمی‌وداوری

۳ ـ رباعیات (۵۳۳ تا ۵۵۳)

آغاز :

خاقانی اگر ز راحتت رنگی نیست
تشنیع مزن که با فلك جنگی نیست

انجام :

هر چند بناخوشی فتادی خوش باش
پندار درین روز نزادی خوش باش

تعداد ابیات دیوان ۱۳۰۰۰بیت است .

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوانهاجلی‌تر ، قرمز ـ رقم یکی از دوستاخ‌های‌دیوان بیکی در اصفهان ـ تاریخ تحریر ۱۰۹۹ در آخر یادداشت کاتب پایان نسخه ـ بین صفحه

۹۳ و۹۴ افتاده دارد ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلد میشن عنابی ـ کاغذ ترمه اصفهانی سفید وآبی ـ جدول زر ولاجورد ـ ۵۵۳ صفحه ـ ۱۵ سطر متن ، ۳۰ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ شمارهٔ‌دفتر۷۴۶۳۳.

کلیات خاقانی ۲۵۶۵

شامل :

۱ ـ قصاید ـ ترجیع‌بند و ترکیب بندها ـ مراثی ـ قطعات ـ غزلیات و رباعیات (۱تا٤١٤) که آغاز وپایان ندارد و ۱۰۵۰۰بیت است .

آغاز :

تو عرق چشمه سیماب قیر و پنداری
که گرد چشمه حیوان و کوثری بچرا

انجام :

بر من بدلی کرد بدل جانانم دل گردانی‌مکن که‌سر گردانم

۲ ـ تحفه‌العراقین (٤٢٠ تا٥٥٣) آغاز نونویس ۳۰۰۰ بیت .

آغاز و انجام مانندنسخه‌های‌پیش.

خط نستعلیق کتابت خفی ـ رقم ندارد ـ برای میرزا قاسم‌بن عبدالقادر نوشته‌شده تاریخ تحریر ۱۴۰ (ظاهراً ۱۱۴۰) ـ نسخه‌آبدیده و قسمتی‌از نوشته‌ها سیاه شده ـ آغاز افتاده ـ صفحه ۴۲۰ تا۴۳۶ نونویس است ـ سه برگ‌دراول‌و۱۳ برگ بین نسخه نانوشته

مانده است — مهر «ملک‌الشعرا آستان قدس» پایان نسخه — اندازه ۱۱۰ × ۱۹۰ میلیمتر — جلد تیماج قهوه‌ای، ترنج وسرترنج ضربی — کاغذ ترمه اصفهانی — جدول و کمندزر والوان — ۵۳۳ صفحه — ۱۵ سطر متن، ۲۶ نیم سطر حاشیه — اندازه‌نوشته ۶۰ × ۱۲۰ میلیمتر — شماره دفتر ۷۴۵۸۰.

کلیات خاقانی ۲۵۶۶

(دیوان)

شامل: قصاید — قطعات — ترکیب بندها و بدون ترتیب ۷۵۰۰ بیت.

آغاز:

مرا دل پیر تعلیم است و من طفل زبان‌دانش...

انجام:

... که غم پیر دبستان است و دل طفل دبستانی

خط نستعلیق کتابت‌خوش — رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) — گوشه بالا و پائین را موش خورده وقسمتی از نوشته از میان رفته است — یادداشت‌های معتمدالدوله فرهاد پشت صفحه اول و حاشیه صفحه‌ها بوده که بعلت صحافی قسمتی از آنها ازمیان رفته است — اندازه ۱۲۵ × ۱۹۰ میلیمتر — جلد تیماج سبز — کاغذ ترمه سمرقندی — جدول زر و لاجورد — صفحه ۲۹۱ طلاندازی بین سطرها — سرلوح مذهب مرصع صفحه اول — ۵۳۹ صفحه — ۱۵ سطر — اندازه نوشته ۹۰ × ۱۶۵ میلیمتر — شمارهٔ دفتر ۵۵۸۲۳.

کلیات خاقانی ۲۵۶۷
(دیوان)

شامل : قصاید ـ قطعات ـ ترجیع بند و ترکیب بندها ـ غزلیات و رباعیات بدون ترتیب ۱۱۲۰۰ بیت .

آغاز :

مانند نسخه پیش .

انجام :

چون باد کنك مجلس تو سرد و فراخ

چـون خاك تنك خانـه تو باه انگیز

خط نستعلیق کتـابت ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر یکشنبه ۲۳ ذی حجه (قرن ۱۲) ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد مقوا ، سجاف وعطف تیماج قـرمز ـ کاغذ سمرقندی وصـالی شده ـ ۶۶۴ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۲۳۸۱ .

کلیات خاقانی ۲۵۶۸
(تحفة العراقین)

شامل: تحفة العراقین ۲۵۰۰ بیت.

آغاز وانجام مانند نسخه‌های پیش

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز وسیاه ـ رقم عزیزالله تهرانی ـ تاریخ تحریر ۱۳۱۸ ق ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ابری آبی ـ جدول وکمند قرمز ـ ۲۱۲ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۶۹۰.

کلیات سعدی ۲۵۶۹

مشتمل است بر:

۱ ـ طیبات (۱ تا ۱۳۱) ۲۵۵ غزل.

آغاز:

اول دفتر بنام ایزد دانا . . .

انجام:

سعدیا بسیار گفتن وقت ضایع کردنست
وقت عذر آوردنست استغفرالله العظیم

۲ ـ بدایع (۱۳۳ تا ۲٦۰) ۲۵۳ غزل.

آغاز:

الحمدلله رب‌العالمین علی :...

انجام:

درد دل پیش کی گویم غم دل با کی خرم
رخت بربند کی منزلکه احرار آنجاست

۳ ـ قصاید پارسی ـ مثنوی ـ مقطعات (۲٦۱ تا ۲۹٤)

آغاز:

شکر و سپاس ومنت وعزت خدایرا
پروردگار خلق و خداوند کبریا

انجام:

پس بیا مابصدق برداریم دست حاجت بقاضی الحاجات

٤ ـ خواتیم (۲۹۵ تا ۳۲٦)

آغاز:

یارب از ماجه فلاح آیدا کر تو نپذیری
بخداوندی و فضلت کی نظر بازنگیری

انجام :

من آن ظلوم جهولم کی اولم کفتی
چه خواهی از ضعفا ای کریم وای جهال

۵ ـ قصایدالعربیه ـ ترجیعات ـ هزل ـ مقطعات (۳۲۷ تا ۳۷۷)

آغاز:

حبست یجفسنی المدامع لاتجری...

انجام :

وزین قدرنگریزد کی مرغ و ماهی را
بقدر خویش حقیر آشیانه باید

۶ ـ نصیحة الملوك ـ رسالةالنظریه (۳۷۹ تا ۳۶۲)

آغاز:

اما بعداز ثنای خداوند عالم وذکر بهترین فرزندآدم . . . .

انجام :

این نه رویست کی من وصف جمالش دانم
این حدیث از دکری برس کی من حیرانم

۷ ـ کتاب الصاحبیه ـ مفردات (۳۹۳ تا ٤٤۹)

آغاز:

الحمدلله علی نعمه و استزید من کرمه ...

انجام :

توحاکم همه آفاق وآنکی حاکم تست

زبخت وتخت وجوانی و ملك برخوردار

خط نسخ‌تعلیق‌مانند،جلی ، خوش ـ عنوان‌ها جلی‌ترازمتن ، قرمز ـ رقم‌عبدالصمدبن محمدبن‌محمود ـ تاریخ‌تحریر ۷۲۱ (پایان‌رساله عقل‌وعشق‌صفحه۳۰۲) ـ یادداشت‌ملکیت دانش‌بزرگ نیاپشت برگ اول ـ در حاشیه بعضی از صفحات بخط دیگر اشعار و مطالب مختلف نوشته‌شده که در اثر صحافی قسمتی ازآنها ازمیان رفته است ـ اوراق نابجا صحافی شده و قسمتی از قصاید بین مقطعات افتاده و اوراق ۱۶۴ و ۱۷۲و۱۷۶و ۴۲۱ نا بجاست اندازه ۱۶۵ × ۲۶۰میلیمتر ـ جلدروغنی بوم‌زرشکی گل‌وبرگ ، ترنج ونیم‌ترنج‌صورت ، درون بوم مشکی ، مجلس‌نقاشی مجنون در بیابان بازر ـ کاغذسمرقندی ـ جدول شنگرف‌ـ سرلوح مذهب منقش صفحه‌اول ـ ۱۴ مجلس‌نقاشی قرن ۱۲ صفحه ۲۴و۴۳و۸۷و۱۱۸ و ۱۳۲و۱۸۷و۱۸۸و۲۲۷و۲۳۵و۲۸۹و۳۶۰و۳۷۸و۳۸۹ ـ ۱۳ سرفصل مذهب منقش و یك دایرهٔ‌مذهب‌درآغاز هر بخش‌ودرپایان هر بخش‌دومثلث‌مذهب منقش‌دارد ـ ۴۴۹ صفحه ـ ۲۲ سطر ـ انداز نوشته ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۳۶۷۶۰ .

کلیات سعدی ۲۵۷۰

مشتمل بر :

۱ ـ گلستان (۱ تا ۱۴۳)

آغاز:

منت خدایرا عزوجل ....

انجام :

اناآلئی وانت مولی محسن هاقدا ساعرف واطلب الاحسانا

۲ ـ سعدی نامه (۱٤٤ تا ۲۹۷)

آغاز:

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

انجام :

بضاعت نیاوردم الاامیذ خدایا زعفوم مکن ناامیذ

۳ ـ قصاید عربی (۲۹۸ تا ۳۰۷)

آغاز:

حبست یجفسنی المدامع لاتحری فلماطغاالماأستطال علی الشکر

انجام :

اکتفی رشف لثنایاما بعد اهلاك الصرام

هکدی یا طالب الوصل احتمل صوالعرام (کذا)

٤ ـ فهرست قصاید فارسی ـ قصاید فارسی (۳۰۸ تا ۳٥٤)

آغاز :

شکر وسپاس ومنت وعزت خدایرا ....

انجام:

مدیح شیوه درویش نیست تا گویم
مثال بحر محیطی و ابر آزاری

۵ ـ کتاب‌المراثی (۳۵۵ تا ۳۶۳)

آغاز :

دل شکسته که مرهم نهد دگر بارش
یتیم خسته که از پای بر کند خارش

انجام :

روزگارت باسعادت باد وسعدی مدح گوی
رایتت منصور و بختت یارواقبالت قرین

۶ ـ کتاب‌الملمعات (۳٦٤ تا ۳۷۱)

آغاز :

وقتها یکدم برآسوذی تنم قال مولائی لطرفی لاتنم

انجام :

ازآن فرزندخویش آیذبسندم که‌درفرزند کس‌دل‌می‌نبندم

۷ ـ کتاب الترجیعات (۳۷۲ تا ۳۸۱)

آغاز :

ای‌سرو بلند قامت دوست وه وه که شمایلت چه‌نیکوست

انجام :

بنشینم وصبر پیش گیرم دنباله کار خویش گیرم

۸- فهرست طیبات - طیبات (۲۸۲ تا ۵۵۳)

آغاز :

اول دفتر بنام ایزد دانا ....

انجام :

سخن معرفت از حلقه درویشان پرس

شاید ای سعدی در این حلقه تو در گوش کنی

۹- فهرست البدایع - غزلیات بدایع (۵۵٤ تا ٦۱۵) .

آغاز:

الحمدلله رب العالمین علا ....

انجام :

صوفی نظر نبازد جز با چنین حریفی

سعدی غزل نگوید جز بر چنین غزالی

۱۰- فهرست الخواتیم - کتاب خواتیم (٦۱٦ تا ٦٤۵) .

آغاز:

سپاس وحمد بی‌پایان خدا را .

انجام :

سعدیا من ملك الملك غنی‌ام تو فقیری

چاره درویشی عجزست و گدایی وحقیری

۱۱ـ فهرست غزل قدیم ـ غزلیات قدیم (٦٤٦ تا ٦٥٩) .

آغاز:

ای یار نا گزیر که ذل درهوای تست ....

انجام :

ز خـاك سعدی بیچاره بوی عشق آیـذ

هزار سال پس از مرکش اگـر ببوئی

خط نسخ‌تعلیق مانند ـ عنوان‌ها‌جلی‌تر ازمتن،قرمز وسیاه ــ عنوان هر بخش درمیان سرفصل با سفیداب بخط ثلث جلی ــ رقم و تـاریخ ندارد (اوایل قرن ۸) ــ در حواشی یادداشتهای زیادی است‌که بعلت پاره شدن وآفت‌زدگی‌که در تمام نسخه است ازمیان رفته وخوانده نمیشود ــ یادداشت حاجی‌میرزا رفیع بتاریخ ۱۱۰۰ صفحه ۳۰۹ ــ مهر «واقول امری الی‌الله العبدالمذنب زین‌العابدین» درحاشیه‌صفحه‌ها ــ اندازه۱۷۰ × ۲۴۵ میلیمترـ جلد تیماج قهوه‌ای ــ‌کاغذ سمرقندی سوراخ سوراخ شده ــ چدول قرمزـ۱۶ سرفصل‌مذهب منقش، آغازهر بخش ــ ۳۲دایره‌کوچك‌مذهب‌آغازوپایان‌هر بخش‌درحاشیه ــ ۶۵۹ صفحه ـ ۲۷ سطرـ اندازه نوشته ۱۱۵ × ۱۹۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۶۷۰۳۱ .

کلیات سعدی ۲۵۷۱

مشتمل بر :

۱ـ دیباچه ـ فهرست رسالات ـ در تقریر دیبـاچه ـ مجالس پنجگانه ـ

سؤال صاحبدیوان ـ عقل وعشق وجواب شیخ ـ نصیحت‌الملوک وپندیات ـ رسالات سه‌گانه (۱ تا ٦٤).

آغاز:

شکروسپاس معبودی را جلت قدرته ..

انجام:

... وهیح ازایشان بازنستدند ...

۲ـ گلستان (٦٥ تا ۲۰۸).

آغاز:

منت خدایرا عزوجل ...

انجام:

... ار دولت قبول محروم نماند.

۳ـ سعدی‌نامه (۲۰۹ تا ٤۱۱).

آغاز:

بنام خداوندجان آفرین ...

انجام:

...بضاعت نیاوردم‌الاامید ...

٤ـ قصاید عربی ـ قصاید فارسی وفهرست آنها (٤۱۳ تا ٤۹٤).

آغاز:

حبست بجفنی...

انجام :

همین سعادت و توفیق بر مزیدت باد
کی حق گزاری و بی‌حق کسی نیازاری

۵ـ مراثی (۴۹۵ تا ۵۰۴) .

آغاز:

دل شکسته کی مرهم نهد دگر بارش
یتیم خسته کی از پای بر کند خارش

انجام :

روزگارت با سعادت باد وسعدی مدح گوی
رایتت منصور و بختت یار و اقبالت قرین

۶ـ ملمعات ومثلثات ـ ترجیعات ـ فهرست طیبات وطیبات (۵۰۵ تا ۷۳۰)

آغاز:

تو خون خلق بریزی و روی در تابی
ندانمت چه مکافات این کنه یابی

انجام :

سخن معرفت از حلقه درویشان پرس
سعدیا شایدت این حلقه کی در گوش کنی

۷ـ فهرست بدایع ـ بدایع (۷۳۱ تا ۸۲۷) .

آغاز:

الحمدلله رب العالمین علی ...

انجام :

صوفی نظر نبازد جز باچنین حریفی...

۸- فهرست خواتیم (۸۲۹ تا ۸۶۵) .

آغاز:

سپاس وحمد بی‌پایان خدا را ...

انجام :

سعدیا من ملك الملك غنی‌ام‌تو فقیر ی...

۹- فهرست غزلیات - غزلیات (۸۶۷ تا ۸۸٤)

آغاز:

ای یار ناگزیر کی دل درهوای تست ....

انجام :

زخاك سعدی بیچاره بوی عشق آید هزار سال پس ازمرك او اگر بوئی

۱۰- صاحبیه (۸۸۵تا۹۲٤).

آغاز:

ما هذالدنیا بدار مخلد طوبی لمدخر النعم الی غد

انجام :

تو حاکم همه آفاق وانك حاکم تست

ز تخت و بخت و جوانی و عمر برخوردار

۱۱- مقطعات - خبیثات - مجلس الهزل - المضحکات (۹۲۵ تا ۹٦٤)

آغاز:

روزی بسرش نبشته بوذند کین دولت و منصب آن نیرزد

انجام :

... گناه ازمن نیست واستغفر الله العلی العظیم ...

۱۲ـ رباعیات (۹٦۵ تا ۹۸۰) .

آغاز:

ای کاج که مردم آن صنم دیذندی یـا گفتن دلستانش بشنیذندی

انجام :

دامن او بـدست من روز قیامت اوفتد

عمر بنقد میرود در سر کفت کـوی او

نسخ تعلیق مانند خط ـ عنوان‌ها جلی‌تر ازمتن، درمیان‌سر فصل‌ها زروبقیه زر والوان ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن هشتم) ــ پشت برگ اول که دوبرگ بهم چسبانده شده، یادداشت سعید نفیسی راجع بخصوصیات نسخه‌وهفت‌صفحه‌درپایان نسخه‌بخط‌اوست که‌قصاید وغزلیاتی که در نسخه نبوده از روی سفینه‌ها و جنگهای قرن هشتم نوشته است ـ اندازه ۱۹۰ × ۳۰۰ میلیمتر ــ جلد میشن سیاه ، ترنج و سرترنج و لچکی سوخت ، گل و پرنده الوان ــ کاغذ متن وحاشیه ، متن سمرقندی ، حاشیه ترمه اصفهانی ـ جدول زر ولاجورد ــ چهارسرلوح بردو حاشیه ۲۰ میلیمتری مذهب مرصع‌صفحه اوّل ۲ ـ ۱۹ سرفصل مذهب مرصع آغازهر بخش (غیر ازطیبات و ترجیعات که برگهای نخستین آنها نونویس است و سرفصل‌ندارد) ـ ۹۸۰ صفحه ـ ۲۱ سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۵ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۲۳۵۹۰.

کلیات سعدی ۲۵۷۲

مشتمل بر :

۱ ـ فهرست غزلیات قدیم وغزلیات قدیم (۱ تا ۲۲) .

آغاز :

ای یار ناگزیر ....

انجام :

زخاك سعدی بیچاره بـوی عشق آید

هزار سال پس از مرگش ار بینبوئی (کذا)

۲ ـ کتاب الصاحبیه (۲۵ تا ۸۰) .

آغاز:

بالحمد ... نعمه ... لااله‌الاالله الموصوف

انجام :

یونس اندردهان ماهی شد همچنان مونس الهی شد

۳ ـ کتاب المقطعات (۸۱ تا ۸٦) .

آغاز :

تو آن نکرده از فعل خیر ما من و غیر

کی دست فصل کنذ دامن امیذ رها

انجام :

ملك و دولت را تدبیر بقا دانی جیست
کوبفرمان تو باشذ تو بفرمـان خذای

٤ ـ کتاب الخبیثات (۸۷ تا ۱۰۸) .

آغاز :

قال السعدی الزمنی ...

انجام :

مرد کی صافی ازغرض بایذ کی کواهی او درست آیذ

٥ ـ کتاب الهزلیات تا اواخر مجلس ثانی و ١٤ برگ ازخواتیم ازحرف د تا ی که نابجا صحافی شده است (۱۰۹ تا ١٤٩) .

آغاز :

اللعن الشیطان والشتم الحیطان ...

انجام :

سعدیا من ملك الملك غنی ام ...

٦ ـ بوستان (۱٥٠ تا۳٦۹) .

آغاز:

بنام خداوند جان آفرین ...

انجام :

بضاعت نیاوردم الا امیذ .

۷ ـ کتاب القصاید العربی (۳۷۱ تا ۳۹۰) .

آغاز:

مانند نسخه‌پیش .

انجام :

... هکذی یا طالب الوصل احتمل صبوالعزام .

۸ ـ فهرست قصاید فارسی وقصاید فارسی (۳۹۱ تا ٤٥۹) .

آغاز:

شکروسپاس و نعمت ومنت خدایرا ...

انجام :

... کی حق کزاری و بی حق کسی نیازاری .

۹ ـ کتاب‌المرثیات (٤٦۱ تا ٤۷۲) .

آغاز:

دل شکسته کی مرهم نهذ دگربارش ...

انجام :

... رایتت منصور وبختت یار واقبالت قرین .

۱۰ ـ کتاب الملمعات (٤۷۳ تا ٤۸٦) .

آغاز:

توخون خلق بریزی ...

انجام :

ازآن فرزند خویش آمد بسندم

کی در فرزند کس دل می نبندم

۱۱ ـ کتاب‌الترجیعات (۴۸۷ تا ۵۰۲).

آغاز:

ای زلف تو هر خمی کمندی — چشمت بکرشمه چشم بندی

انجام:

بنشینم و صبر پیش گیرم — دنباله کار خویش گیرم

۱۲ ـ فهرست الطیبات و کتاب الطیبات (۵۰۳ تا ۷۴۸).

آغاز:

اول دفتر بنام ...

انجام:

... سعدیا شاید این حلقه کی در گوش کنی

۱۳ ـ فهرست البدایع و کتاب‌البدایع (۷۴۹ تا ۸۵۹).

آغاز:

مانند نسخه‌پیش.

انجام:

... سعدی غزل نگوید جز بر چنین‌غزالی.

۱۴ ـ فهرست الخواتیم و کتاب الخواتیم تا آخر حرف ت و سه برگ از مجالس الهزل ومضحکات که نابجا صحافی‌شده (۸۶۱ تا ۸۷۸).

آغاز:

سپاس وحمد بی‌پایان خدارا ...

انجام :

... کی آواز طبل نمی ماند

۱۵ ـ کتاب رباعیات (۸۷۹ تا ۹۱٤) .

آغاز:

هر ساعتم اندرون بجوشد خون را
وا کاهی نیست مردم بیرون را

انجام :

با طبع کی میل میکند جتوان کرد
عیبیست که در من آفریدست خدای

۱٦ ـ کتاب مفردات و پندنامه (۹۱۵ تا ۹۳۷) .

آغاز:

ورب غلام صاحب بطنه خلا ومیزانه من سوء فعلیه امتلا

انجام :

منه دل برین دهر ناپایدار زسعدی چنین یك سخن گوش دار

۱۷ ـ دیباچه ـ مجالس پنجگانه که اوراق آنها مشوش صحافی شده ـ رسائل ـ نصیحة الملوك (۹۳۸ تا ۱۰۰۸) .

آغاز:

کی زدوده هوا وریاست بی ریب صدق وصفا کی روشنایی پیداشود .

انجام :

... و آن بگذشت ودعا بماند بر وی .

۱۸ ـ گلستان (۱۰۰۸ تا ۱۱۳۳) .

آغاز:

منت خدایرا ...

انجام :

من بعدذلك غفراناً لكاتبه

خط نسخ تعلیق مانندخفی ـ ۱۹ برگ آغاز و ۲۴ برگ درمیان نسخه نو نویس و بخط نسخ است ـ عنوانها بخط ثلث جلی بازر ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۸۰۵ ـ مهرمدور بزرگ که میان آن محو شده پایان هر بخش ـ بعضی از اوراق وصالی و رطوبت دیده است ـ اندازه ۱۳۰ × ۱۹۵ میلیمتر ـ جلدمیشن زرشکی، ترنج وسر ترنج منگنه ـ کاغذ ترمه سمرقندی ـ جدول زرولاجورد ـ ۲۲ سرفصل مذهب مرصع ازقرن ۹ صفحه ۲۵ و ۸۱ و ۱۰۹ و ۱۵۰ و ۳۷۱ و ۳۹۱ و ۳۹۵ و ۴۶۱ و ۴۷۳ و ۴۸۷ و ۵۰۳ و ۵۱۳ و ۷۴۹ و ۷۵۵ و ۸۶۵ و ۸۷۹ و ۹۵۳ و ۹۵۵ و ۹۵۹ و ۹۶۴ و ۹۷۵ و ۹۸۲ ـ و ۱۳ سرفصل مذهب مرصع جدید صفحه ۳۹۱ و ۸۶ و ۱۴۹ و ۸۶۱ و ۹۱۵ و ۹۲۶ و ۹۳۹ و ۹۷۸ و ۱۰۰۰ و ۱۰۰۲ و ۱۰۰۶ و ۱۰۰۸ و ۱۰۰۸ دارد ـ ۱۱۳۳ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۶۶۲۹ .

کلیات سعدی ۲۵۷۳

آغاز وپایان ندارد ومشتمل است بر :

۱ ـ قسمتی ازطیبات که ازحرف دال شروع‌شده (۱ تا ۱٤۰) .

آغاز:

همه شبهای جهان روز کند طـلعت او

که چو صبحش نظری برهمه آفاق آید

انجام :

سعدی ازجان میخورد سوگند ومیگوید بدل

وعده هایش را وفا باری نمودی کاشکی

۲ ـ فهرست مقطعات ـ مقطعات (۱٤۳ تا ۱٥٤) .

آغاز:

تو آن نکردهٔ از فعل خیر با من و غیر

که دست فصـل کند دامن امید رهـا

انجام :

ملك و دولت را تدبیر قضا دانی چیست

او بفرمـان تو باشد تو بفـرمان خدای

۳ ـ مطایبات (۱٥٦ تا ۱۷۳) .

آغاز:

قال السعدی الزمنی ...

انجام :

... شك نیست که هرگز باماهی نرسد .

٤ ـ هزلیات ومضحکات (۱۷٤ تا ۱۸٦) .

آغاز:

اللعن الشیطان والشتم الحیطان . . .

انجام :

... آواز طبل نمیاید گناه من نیست .

٥ ـ رباعیات ومفردات (۱۹۱ تا ۲۰٦) بدون آغازوپایان .

آغاز:

صد بار بگفتم بغلامان درت تا آینه دیگر نگذارند برت

انجام :

دعای خیر تو گویم کرم نواخت کن
وگر خلاف کنی برخلاف خواهم گفت

٦ ـ صاحبیه(۲۰۹ تا ۲۳٦) آغازافتاده .

آغاز:

کالصاحب الصدر الکبیر العالم ...

انجام :

یونس اندر دهان ماهی شد همچنان مونسش الهی شد

۷ ـ خواتیم (۲٤۱ تا ۲۸۳) آغاز افتاده .

آغاز:

ای دوست سالها بمقیم درش بباش باشد که درفتدشب قدروصال دوست

انجام :

سعدیا من ملك الملك غنیام ...

۸ ـ فهرست غزلیات قدیم (۲۸٤) پایان افتاده .

۹ ـ قسمت دیگر طیبات حرف ه و ی (۲۸۹ تا ۳۱٦) .

۱۰ ـ فهرست بدایع (۳۱۹ و ۳۲۰) آغاز وپایان ندارد .

انجام :

امشب آن نیست که درخواب رود چشم ندیم .

خط تعلیق کتابت خفی ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۹) ـ آغازوپایان و بین اوراق نسخه ۴۰ برگ کاغذسفیدصحافی شده ـ قسمتی ازاوراق وصالی شده ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلد گالینگور قهوه‌ای ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر والوان ـ ۳۲۰ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۹۲ .

کلیات سعدی ۲۵۷۴

پایان ندارد وازفهرست مطالب که درشمسه آغاز نسخه نوشته شده معلوم میشود که کلیات کامل سعدی بوده واکنون گلستان وبوستان راندارد. ترتیب بخش‌ها بدینقرار است :

۱ ـ دیباچه وتقریر دیباچه (۱ تا ١٤) .

آغاز:

شکر وسپاس معبودی‌را ...

انجام :

... این مقالات بآب تامل فرونشانیم .

۲ ـ مجالس پنجگانه (۱٤ تا ٤٦) .

آغاز:

الحمدلله الذی خلق‌الوجود من‌العدم ...

انجام :

...فاقامها والله ملهم‌الرشاد .

۳ ـ رساله سؤال وجواب (٤٦ تا ٥۰) .

آغاز

صاحب صاحبقران خواجه زمان...

انجام :

... بمبارکی صرف کرد واین رباط بساخت .

٤ ـ رساله عقل وعشق (٥۰ تا ٥٤) .

آغاز:

سالك راه خداپادشه ملك‌سخن   ای زالفاظ توآفاق پرازدر یتیم

انجام :

آن نه‌رویست که من وصف جمالش‌دانم

این‌حدیث ازدگری‌پرس که من حیرانم

۵ ـ نصیحت الملوك (۵٤ تا ۷۲) .

آغاز:

الحمدلله تعالی وهو اولی من حمد ...

انجام :

...ودنیاوآخرت بمرادوالله رؤف بالعباد .

٦ ـ رساله ثلاثه اول (۷۲ تا ۷۵) .

آغاز:

شیخ رحمةالله علیه فرمود ...

انجام :

.. بدین نسق است که می‌بینی این‌چنین .

۷ ـ حکایت انکیانو (۷۵ تا ۸۳) .

آغاز:

معلوم‌شد که خسروعادل دام دولته ...

انجام :

... که سعدی درافشاند اگرزر نداشت .

۸ ـ حکایت ملك شمس‌الدین تازی گوی (۸٤ تا ۸٦) .

آغاز:

درزمان حکومت ملك‌عادل ...

انجام :

وهیچ ازیشان باز نستدند ...

۹ ــ قصاید عربی (۸۷ تا ۱۰٤) .

آغاز:

مانند نسخه‌های پیش .

انجام :

... هکذا یا طالب الوصل احتمل ضیق‌العزام .

۱۰ ــ فهرست قصاید فارسی وقصاید فارسی (۱۰٤ تا ۱٦۷) .

آغاز:

شکروسپاس ونعمت ومنت خدایرا ...

انجام :

همین سعادت و توفیق بر مـزیدت باد
که حق گزاری وبی حق کسی نیازاری

۱۱ ــ مراثی ــ ملمعات ــ مثلثات ــ ترجیعات (۱٦۷ تا ۲۰۱) .

آغاز وانجام مانند نسخه‌های پیش .

۱۲ ــ فهرست وطیبات (۲۰۱ تا ٤۰۷) ناتمام .

آغاز:

مانند نسخه‌پیش .

انجام :

یاد میداری که با ما جنگ درسر داشتی

رای رای تست خواهی جنگ خواهی آشتی

۱۳ ـ فهرست بدایع وبدایع (۴۰۸ تا ۴۶۹) .

آغاز:

الحمدلله رب العالمین علی ...

انجام :

...سعدی غزل نگوید جز بر چنین غزالی.

۱۴ ـ فهرست خواتیم وخواتیم (۴۷۰ تا ۶۰۸) .

آغاز:

سپاس وحمد بی پایان خدارا ...

انجام :

مانند نسخه‌های پیش .

۱۵ ـ مقطعات ـ رباعیات ـ مفردات (۶۰۸ تا ۶۳۷) .

آغاز:

چنین که هست نماند قرار دولت وملك

که هر شبی را بی اختیار روزی هست

انجام :

کرم بجای فروماندگان چو بتوانی

مروت است نه چندان که خود فرومانی

خط نستعلیق قدیم، خفی‌خوش ـ عنوانهاوفهرست مطالب که درشمسه نوشته شده ثلث ترئینی، باسفیداب وزر ـ عبارات‌عربی‌درمجالس بازرولاجورد ـ رقم‌ندارد ـ تاریخ‌تحریر ۹۲۸ (حاشیه‌صفحه۸۳پایان‌رساله انکیانو)ـ بعدازصفحه ۸۵وپایان‌نسخه‌افتاده‌دارد ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدروغنی، بوم‌زرد، گل‌سیاه ـحاشیه ، اشعاروعبارات عربی بخط ثلث ـ رقم‌محمدعلی بدستور محمدهاشم صحاف ـ کاغذسمرقندی ـ بعضی‌از صفحه ها متن و حاشیه یاوصالی‌شده ـ دوشمسه ودونیم ترنج مذهب صفحه‌اول ودوم ـ ۹سرفصل مذهب مرصع و۱۳ سرفصل تشعیرمذهب مرصع، باندازه‌های مختلف‌آغاز هربخش ،درمتن‌و حاشیه ـ صفحه ۶۱۴ ـ نیم‌صفحه تشعیرمذهب ـ یك‌سرلوح مذهب‌مرصع صفحه ۳ ـ ۶۳۷ صفحه ـ ۱۵سطر متن ، ۱۰ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه نوشته۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۳۵۵۲۳ .

کلیات سعدی ۲۵۷۵

قسمتی ازدیوان سعدی است، بدون‌آغازوپایان ودرهم‌ریخته مشتمل‌بر چند مثنوی وقطعه (۱ تا ۸) ـ ٦ غزل ازبدایع (۹ تا ۱۲) ـ قطعات (۱۳ تا ۳۷) ـ بدایع (۳۸ تا ۱۱۰) ـ خواتیم (۱۱۱ تا ۱۵۲) ـ غزلیات(۱۵۳ تا ۱۷٤) ـ صاحبیه (۱۷۵) ـ قطعات ورباعیات (۱۷٦ تا ۲۰۷) رویهم ۳۰۰۰ بیت .

آغاز :

حکیم ازبخت بی سامان برآشفت ...

انجام :

ای چشم وچراغ اهل بینش مقصود وجـود آفـرینش

خط نستعلیق کتابت ، خفی ـ عنوانها جلی تر با زر ـ رقم و تاریخ ندارد (اوایل قرن ۱۰) ـ آغازوپایان ندارد ـ اوراق نابجا صحافی شده ـ صفحه ۹ تا ۱۱ بدایع بین مقطعات آمده، وصفحه ۲۶ تا ۳۷ رباعیات بین بدایع آمده وبعد از صفحه ۱۷۵ که آغاز صاحبیه است تا پایان نسخه رباعیات وقطعات است ـ اندازه ۱۰۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زروسیاه ـ سه سرفصل لاجورد وزرمرصع صفحه ۲۶ و ۱۱۱ و ۱۷۵ ـ ۲۰۷ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۷۰ .

کلیات سعدی ۲۵۷۶
(گلستان)

نسخه کامل گلستان

انجام :

گر نیاید بگوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد وبس

خط نستعلیق کتابت جلی ، خوش ـ عنوانها با زر ـ رقم میرعلی ـ تاریخ تحریر ۱۰۴۳ ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۶۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه، ترنج و سرترنج سوخت بریده ضربی ـ کاغذمتن وحاشیه سمرقندی، متن آبی، حاشیه شکری ـ جدول وکمند زر و الوان ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۲۰۰ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۶۲۹۲ .

کلیات سعدی ۲۵۷۷

مشتمل بر :

۱ـ گلستان (۱ تا ۲۰٤)

آغازوانجام مانند نسخه پیش

۲ـ دیباچه ـ تقریر دیباچه (۲۱۳ تـا ۲۲٤) ـ مجالس پنجگانه (۲۲٤ تا ۲۷۳) سؤال وجواب صاحب دیوان ـ رساله عقل وعشق ـ نصیحت الملوك ـ رسالات سه گانه (۲۷۳ تا ۳۲۱) .

آغازوانجام مانند نسخه‌های پیش .

۳ـ سعدی نامه (۳۲۳ تا ۵۳۵) .

انجام :

... که باآنان یارند ودولت دنیا وسعادت آخرتشان .

خط نستعلیق خفی خوش ـ عنوانها جلی‌تر با زر و لاجورد و سفیداب ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۷۵ (ظاهراً ۱۱۷۵ بوده که‌صدآنرا تراشیده‌اند) ـ اندازه ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ جلد روغنی زیتونی ، ترنج ونیم ترنج گل وپرنده الوان ، درون قرمز ـ کاغذ متن‌وحاشیه ترمه اصفهانی ، بعضی ازاوراق وصالی شده وبرخی پاره ـ جدول وکمند زروسیاه ـ صفحه اول و دوم بین سطر ها طلا اندازی ـ چهارلچکی لاجورد وزر و شنگرف صفحه ۲۰۷ و ۲۰۸ ـ سه‌سرلوح مذهب‌مرصع صفحه ۱ و ۲۰۷ و ۳۲۳ ـ ده‌سرفصل‌مذهب‌مرصع ، آغازهر بخش ـ

۵۳۵ صفحه ـ ۱۴ سطر متن، ۱۰ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۵۰ × ۱۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۷۰ .

کلیات سعدی ۲۵۷۸

مشتمل بر :

۱ـ دیباچه ـ مجالس پنجگانه ـ سؤال وجواب ـ رسائل سه گانه (۱ تا ۲۶)

۲ـ قصاید فارسی ـ مراثی ـ ملمعات (۲۶ تا ۵۸) .

۳ـ گلستان (درحاشیه) (۶۱ تا ۱۴۷) .

۴ـ طیبات ـ بدایع ـ غزلیات ـ ترجیع بند ـ خواتیم ـ قطعات ـ رباعیات ـ مفردات (۶۱ تا ۲۸۴) (درمتن وحاشیه) .

۵ـ بوستان (۱۴۷ تا ۲۵۶) (درحاشیه) .

انجام :

کبر یکسو نه اگر شاهد درویشانی

دیو خوش روی به ازحور گره پیشانی

خط نستعلیق کتابت ـ عنوانها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۱۴ ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۸۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرد ، ترنج و سر ترنج سوخت ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زرولاجورد ـ سه سرلوح مذهب منقش صفحه ۱ و ۶۱ و ۲۶۷ ـ

یك سرفصل منقش صفحه ۲۶ ـ ۲۸۴ صفحه ـ ۱۷سطرمتن ، ۴۱ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۵۰ X ۲۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۵۳ .

کلیات سعدی ۲۵۷۹

مشتمل بر :

۱ ـ گلستان (۱ تا ۱۱۱) ـ ۲ ـ بوستان (۱۱۳ تا ۲۵۷) ـ ۳ ـ قصـاید و مـراثی (۲۵۹ تا۳۱۸) ـ ٤ـملمعات (۳۱۹ تا ۳۳٤) ـ ٥ـطیبات (۳۳۷ تا ٤٦۷) ـ ٦ ـ غزلیات وبدایع (٤٦۹ تا ٥۳۱) ـ ۷ ـ مقطعات (٥۳۳ تا ٥۷٥) ـ ۸ ـ مضحکات ورباعیات (٥۷٦ تا ٥۹۹) .

انجام :

سهل است که من درقدمت خاك شوم

ترسم که تو پای برسر من ننهی

خط نستعلیق کتابت، خفی خوش ـ رقم ابن نعیم الدین الحسینی ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۲ (صفحه ۱۱۱) ـ یادداشت نصرالملك پشت صفحه اول ـ اندازه ۱۴۰ X ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد روغنی، بوم قرمز ، گل کوکب وپرنده ، درون سبز گل نرکس ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند وزرو لاجورد ـ ۸ سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۱۱۳ و ۲۵۹ و ۳۱۹ و ۳۳۷ و ۴۶۹ و ۵۳۳ و ۵۷۶ ـ ۵۹۹ صفحه ـ ۱۴ سطر متن ، ۲۴ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰ X ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۶۴۶۳ .

کلیات سعدی ۲۵۸۰

مشتمل بر :

۱ ـ گلستان (۱ تا۸۵) ـ ۲ ـ بوستان (۸۸ تا ۲۳۴) ـ ۳ ـ صاحبیة (۲۳۶ تا ۳۰۰) ـ ٤ ـ طیبات (۳۰۲ تا ٤٤۳) ـ ٥ـبدایع (٤٤٤ تا ٥٠٥) ـ ٦ ـ خواتیم (٥٠٦ تا ٥٢٥) ـ ۷ ـ غزلیات قدیم (٥٢٦ تا ٥٣٦) ـ ۸ ـ مقطعات ـ مطایبات ـ رباعیات ـ مفردات (٥٣٦ تا ٥٦٠)ـ۹ ـ خبیثات ومضحکات (٥٦١ تا٥٦٨).

انجام :...

وانوار وازهار وقنا عذاب النار ...

خط شکسته نستعلیق خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم اسمعیل ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۲ ـ یاداشت های عزالدوله عبدالصمد قاجار صفحه ۸۵ و ۸۶ و ۲۳۵ ـ اندازه ۱۵۰×۲۳۳ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زرو لاجورد ـ حاشیه‌تشعیر سازی مذهب صفحه ۱ و ۲ و ۸۸ و ۲۳۶و۸۹ و ۲۳۷ و ۳۰۲ و ۳۰۳ و ۵۳۶ و ۵۴۸ ـ چهار سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ و ۸۸ و ۲۳۶ و ۳۰۲ ـ سه‌سر فصل مذهب مرصع صفحه ۴۴۴ و ۵۰۶ و ۵۶۱ ـ ۵۶۸ صفحه ـ ۱۵ سطر متن ، ۲۶ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰×۲۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۴۲۸ .

کلیات سعدی ۲۵۸۱

مشتمل بر: دیباچه و تقریر دیباچه ـ مجالس پنجگانه ـ سؤال صاحبدیوان عقل وعشق ـ نصیحت الملوك ـ رسائل سه گانه (۱ تا ۵۲) ـ گلستان (۵۳ تا ۱۸٤) ـ بوستان (۱۸۵ تا ۳۵٦) ـ قصاید عربی وفارسی (۳۵۷ تا ٤۲۰) ـ مراثی ـ ملمعات ـ ترجیعات (٤۲۱ تا ٤٤۵) ـ طیبات (٤٤٦ تا ۵۹۸) ـ بدایع (۵۹۸ تا ٦٤۷) غزلیات قدیم (٦٤۸ تا ٦۷٦) ـ خواتیم (٦۷٦ تا ۷۰۳) ـ مجلس هزل ـ (۷۰٤ تا ۷۱۱) ـ رباعیات (۷۱۲ تا ۷۳۹) ـ خبیثات (۷٤۰ و ۷٤۱) ـ مقطعات (۷٤۲ تا ۷٤٦) ـ مضحکات (۷٤۷ تا ۷۷۰).

انجام:

کر من سخن راست نوشتم تو کرش راست بخوانی ... (کذا)

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان ها جلی تر، قرمز، رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ دو برگ ازپایان وچندین برگ درمیان نسخه نو نویس است ـ اندازه ۱۹۵ × ۲۹۰ میلیمتر ـ جلد میشن سیاه ـ کاغذ متن و حاشیه فرنگی ـ جدول و کمند زرولاجورد ـ ۱۲ سرفصل مذهب مرصع، آغاز هر بخش ـ ودوصفحه اول هر بخش بین سطرها طلا اندازی شده ـ ۷۷۰ صفحه ـ ۱۹ سطر متن، ۱۲ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۱۹۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۷۹۷۸.

کلیات سعدی ۲۵۸۳

مشتمل بر :

گلستان (۱ تا ۷۰) ـ بوستان (۷۱ تا۱۹۰) ـ قصاید (۱۹۱ تا ۲۱٤) ـ ترجیعات (۲۱۵ تا۲۲۵) ـ خواتیم (۲۲۵ تا ۲٤۲) ـ مراثی (۲٤۲ تا ۲۵۳) ـ طیبات (۲۵۳ تا۳۹٤) غزلیات قدیم (۳۹۵ تا٤۰٦) ـ صاحبیه (٤۰٦تا٤٤٦) ـ هزلیات (٤٤٦تا٤٦۲) مطایبات ـ مضحکات ـ رباعیات ـ فردیات (٤٦۲تا٤۹۰)

انجام :

من سخن راست نوشتم تو گرش راست بخوانی

جرم بحلاج نباشد چو تو شطرنج ندانی

خط نستعلیق کتابت، خفی‌خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۴۸ ق ـ یادداشت ملکیت و مهر صدرالدوله ومحمد اسمعیل آغازوپایان‌نسخه ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم نارنجی زرك، گل‌الوان، حاشیه قرمـز و سبز گلدار، درون قرمز، گل‌طلایی ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زر وسیاه ـ صفحه ۱و۲و۷۱و۷۲ و۲۵۳و۲۵۴ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع و بین سطرها طلااندازی شده ـ سه سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۷۱ و۲۵۳ـ۴۹۰ صفحه ـ ۱۵ سطر متن، ۲۸ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۲۰۴۴.

کلیات سعدی ۲۵۸۳

مشتمل بر :

گلستان (۱ تا۷۶) ـ بوستان (۷۷تا۱۹۸) ـ قصاید ـ (۱۹۹تا۲۳۵) ـ مراثی (۲۳۶تا۲۴۱) ـ ترجیع بند (۲۴۲ تا ۲۵۰) ـ بدایع (۲۵۱ تا۴۲۶) ـ خواتیم (۴۲۷ تا۴۴۶) ـ مقطعات (۴۴۷تا۴۹۲) ـ هزلیات (۴۹۳ تا ۵۰۰) ـ رباعیات (۵۰۱ تا۵۱۳) ـ مفردات(۵۱۳ تا۵۱۶)

انجام :

مانند نسخه‌پیش.

خط نستعلیق کتابت خفی،خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر۱۲۵۷ ق ـ یادداشتها و اشعار محمد افشار مالك نسخه بخط او حاشیه صفحه‌های آخر ویادداشت دکتر محمود افشار پایان نسخه ـ مهر «محمدعلی خادم‌الحجه» و مهرهای دیگر درآغاز وپایان دارد ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ جلد روغنی ریخته ـ بوم قهوه‌ای گـل کوکب الوان ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زر و سیاه ـ صفحه ۲۹۱ تشعیر سازی مذهب مرصع،درحاشیه ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ده سرفصل مذهـب مرصع،آغاز هر بخش ـ ۵۱۶صفحه ـ ۱۸ سطر متن ، ۳۴ نیم سطر حـاشیه ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۲۶۲۹۵ .

کلیات سعدی ۲۵۸۴

مشتمل بر :

دیباچه ـ مجالس پنجگانه ـ رسائل سه گانه (۱ تا ۳۱) ـ گلستان (۳۳ تا ۱۱۱) ـ بوستان (۱۱۳ تا ۲۷۲) ـ ترجیعات (۲۷۳ تا ۲۷۹) ـ قصاید (۲۷۹ تا ۳۵٦) ـ بدایع (۳۵۷ تا ۵۸۳) ـ غزلیات قدیم (۵۸۳ تا ٦۰۹) ـ صاحبیه (٦۰۹ تا ٦۵۲) ـ مقطعات (٦۵۲ تا ٦۵۵) ـ هزلیات (٦۵۵ تا ٦۷۷) ـ رباعیات و مفردات (٦۷۷ تا ٦۹۵).

انجام :

مانند نسخه پیش.

خط شکسته خفی، خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم حبیب‌الله برای سلطان اویس میرزا ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۸ ق ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۴۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول و کمند زر و الوان ـ صفحه اول جای سرلوح سفید ـ ۶۹۵ صفحه ـ ۱۴ سطر متن ، ۲۵ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۲۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۳۰۶۹ .

کلیات سعدی ۲۵۸۵

مشتمل بر :

گلستان (۱ تا۹۹) ـ بوستان(۱۰۵تا۲٦۱) ـ طیبات (۲٦۳تا ٤۰۳) ـ بدایع (٤۰۳ تا٤٦۲) ـ خواتیم (٤٦۳ تا ٤۸٥) ـ دیباچه ـ مجالس پنجگانه ـ نصیحت الملوك ـ رسائل سه گانه (٤۸۷ تا٥۳۳) ـ غزلیات (٥۳٥ تـا ٥٤٥) ـ رباعیات ـ فردیات (٥٤۷ تا٥٦۳) ـ هزلیات ومضحکات (٥٦٥تا٥۸٥)

انجام :

.... که بر آواز طبل غالب می‌آید...

خط نستعلیق کتابت ، خوش ـ عنوان ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ شرحی مبنی برمقابله نسخه با نسخ کهنه‌و تصحیح آن بخط سعید نفیسی مالك نسخه پشت برگ اول که به برگ ماقبل چسبانده شده ـ اندازه ۱۹۵ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج وحاشیه منگنه مطلا ـ کاغذ فرنگی ـ جدول وکمند زرو سیاه تاصفحه ۴۹۹ ـ صفحه ۱و۲و۱۰۵و۱۰۶ و ۲۶۳و۲۶۴ و۴۰۳و۴۰۴ و۴۶۳و۴۶۴ ۵۳۵و۵۳۶ بین سطرها درمتن و حاشیه طلااندازی شده ـ هفت سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۱۰۵ و۲۶۳و۴۰۳و۴۶۳ و ۵۳۵و۵۴۷ دارد ـ ۵۸۵ صفحه ـ ۱۵سطر متن ۲۶ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۳۵ میلیمتر ـ شمارهٔدفتر۴۹۲۲۴.

کلیات سعدی ۲۵۸٦

(گلستان)

مشتمل بر نسخه کامل گلستان است .

خط شکسته نستعلیق جلی، خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ یادداشت عباسقلی سپهر مالك نسخه پشت برگ اول ـ اندازه۱۸۲ × ۲۷۲ میلیمتر جلد مشمع قهوه‌ای ـ کاغذفرنگی ـ جدول و کمندزروالوان ـ صفحه۲۹۱ بین سطرها طلا اندازی شده ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۱۹۳ صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۶۴۸

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۸۷

دیوان **جمال‌الدین سلمان ساوجی** (درگذشته ۷۷۸) مکرر در هند و ایران چاپ شده است ولی شامل کلیات آثار او نیست. این نسخه که ۱٦سال پس از درگذشت سلمان نوشته شده ـ پایان ندارد و شامل بیشتر آثار اوست. بقرار زیر:

۱ـ قصاید و ترجیعات (۱تا۳٦۸) ٦۲۰۰ بیت .

آغاز:

هر دل که در هوای جمالش مجال یافت
عنقای همتش دو جهان زیر بال یافت

انجام:

من دامن آن نگار گیرم　　　ازهر دو جهان کنار گیرم

۲ـ مقطعات (۳٦۹ تا۴۳۲) ۱۰۵۰ بیت .

آغاز:

حبذا صدرصفهٔ که بهست　　　بهمه بابی از بهشت برین

انجام :

علادین بهتراست اماقوی کسریست ملکت را
سپردن ملکت کسری بزر دزدی و زر دوزی

۳ـ مثنوی فراقنامه (۴۳۳ تا۴۹۶) ۱۰۷۰ بیت.

آغاز :

بنام خدایی که با تیره خاك بر آمیخت این جوهر جان پاك

انجام :

بعرفان معروف و سرسری که پایان کارم بخیر آوری

٤ـ غزلیات (٤۹۷ تا ۶۷۰) ۲۹۵۰ بیت.

آغاز :

اگرحسن توبگشاید نقاب ازچهره دعویرا
بگل رضوان براندازد در فردوس اعلی را

انجام :

سلمان ره سودای تو میرفت غمت گفت
کین راه بپای تو بسی نیست بـرو هـی

۵ـ رباعیات (۶۷۱ تا۶۸٤) ۲۰۰ بیت.

آغاز :

ای کـار کزار در تو شمس و زحـل
در مملکت تـو جـاوشی میر اجـل

انجام :

چون تو مسعودی و ثابت قدم ودولتیار
همت آنست کـه مسعود بود آخر کار

۶ـ مثنوی جمشید وخورشید (۶۸۵ تا۸۶۹) ۳۰۰۰ بیت است و ۱۲ بیت از پایان افتاده دارد.

آغاز :

الهی پـرده پندار بگشای — درگنجینـه اسرار بگشای

انجام :

زجـام مـی مـرا خون در درون‌است
میان مـا مـدام افتـاده خونست

خط نستعلیق کتابت، خفی‌خوش ـ عنوان‌ها نسخ جلی‌بازر، عنوان آغاز نسخه بخط کوفی تزئینی باسفیداب ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۷۹۴ (صفحهٔ۶۸۴) ـ پایان افتاده ـ انـدازه ۱۶۰ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی، عطف وگوشه‌قهوه‌ای ـ کاغذسمرقندی ـ جدول زروسیاه ـ صفحه‌اول‌ودوم‌تمام‌مذهب‌مرصع‌و بین‌سطرها طلا اندازی ، وبالاوپائین این دوصفحه درمستطیلی ازرز عنوان‌کتاب نوشته شده ـ سه‌سرفصل مذهب‌مرصع آغازهربخش ـ هشت‌مجلس نقاشی صفحه: ۴۴۹ و۴۷۳و۴۷۷ و ۷۴۱ و۷۷۴ و۸۱۹ و ۸۳۳ و ۸۵۷ داردکه بمناسبت اشعارهمان صفحه ترسیم شده است ـ ۸۶۹صفحه ـ ۱۹سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمترشماره دفتر ۳۶۷۶۵ .

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۸۸

مشتمل بر:

۱ـ قصاید و ترجیعات وقطعات مدایح (۱ تا ۴۲۵) درمتن، بدون ترتیب.

آغاز :

هر دل که درهوای .....

انجام :

گر درین کشتی گذارد روزگار خود جهان

ایمن از موج حوادث بگذراند روزگار

۲ـ مقطعات ـ ترجیعات ومراثی (۴۲۶ تا ۵۸۰) درمتن.

آغاز :

مانند نسخه پیش.

انجام :

ظل احمد باد اگر شد ایمنه   عمر عیسی بادا گر مریم نماند

۳ـ غزلیات ورباعیات (۵۸۱ تا ۷۷۵) تاصفحه **۶۶۹** درمتن وبقیه متن وحاشیه.

آغاز :

مانند نسخه پیش.

انجام :

ای دلبر من مباش بی دل برمن
کان دلبر من به که دوصد دل برمن

٤ـ قصیده مصنوع عروضیه که بخواست غیاث‌الدین محمد سروده و شامل کلیه صنایع شعری و بحور مختلف و عروض وقافیه است. این قصیده در ٦٥ بحر و ۱۲۰ صنعت شعری است و اصل قصیده ۱۵۲ بیت‌است وپس‌ازآن قطعه‌ایست درسه بیت که ازتوشیح اول قصیده بدست‌آمده وقطعه دیگری است درهشت بیت که از حشومصرع‌های اول قطعه‌قبل بدست‌آمده والف ندارد وبعدازآن قطعه دیگریست که ازحشو مصرع‌های دوم قطعه بدست‌آمده وبی‌نقطه است درپنج‌بیت (۷۷٦ تا ۷۹۱) درمتن وحاشیه.

آغاز :

صفای صفوت رویت بریخت آب بهار
هوای جنت کویت به‌بیخت مشك تتار

انجام :

هست این ابیات خالی از نقط غیرسلمان کس نگوید زین نمط

٥ ـ مثنوی جمشید وخورشید (۱ تا٤٩٩)درحاشیه.

آغاز :

مانند نسخه پیش

انجام :

شداین ربیع معانی جمادی الثانی سنه‌ثلاثه وستین سبعمایه تمام

٦ ـ فراقنامه (۵۰۰ تا ٦۹۹) درحاشیه، که۵۰ بیت از پایان کسر دارد

آغاز :

مانند نسخه پیش

انجام :

ولی میکند این پراکنده‌حال زمن نور مهرش طلب چون هلال

خط نستعلیق کتابت قدیم ـ عنوان‌ها بخط ثلث جلی ترازمتن بازر یاقرمز ـ رقم محمدبن علی رامهرمزی درشیراز ـ تاریخ ندارد (اوایل قرن ۹) ـ بین صفحه۶۹۹و۷۰۰ افتاده دارد ـ اندازه۱۳۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدتیماج قرمز،سجاف وعطف تیماج سبز ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول و کمند زرولاجورد ـ یك‌مثلث تشعیر سازی مذهب مرصع و دودایره کوچك‌زر درحاشیه صفحه‌ها ـ صفحه‌اول‌ودوم بین سطرها طلا اندازی شده‌وشش مثلث‌لاجورد مذهب درحاشیه‌دارد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۷۹۱صفحه ـ ۱۴ سطرمتن ، ۱۲ نیم سطرحاشیه ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر۲۳۶۰۲.

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۸۹

آغازوپایان ندارد وآنچه ازآثار سلمان درمتن وحاشیه نوشته شده بترتیب زیر است :

متن :

۱ ـ قصاید ـ ترکیب‌بند ـ ترجیع‌بند ـ قطعات (۱ تا ٤۳٦)

آغاز :

توبی تعویذ بسم‌الله‌مرو در شارع وحدت
که درپیدای لاغوایست تا سرمنزل الا

انجام :

دریغ روضه بغداد و آن بهشت آباد
که کرده‌است‌خرابش‌جهان خانه‌خراب

۲ ــ غزلیات ورباعیات (۴۴۰ تا ۶۹۴)

آغاز :

مامریدان کوی خماریم سر بمسجد فرو نمی‌آریم

انجام :

گر طلعت شاهد قناعت بینی زلفش بکف آور وفرو کش سلمان

۳ ــ مقدمه‌نثر ازسلمان برقصیده عروضیه و قصیده عروضیه (۶۹۶تا۷۱۲)

آغاز مقدمه : بسمله ... خطبه.اما بعداین قصیده‌ایست شامل برصنایع ....

آغازقصیده : مانند نسخه‌پیش .

انجام :

راه او راه کرم را سالك علم او عالم دل را محرم

حاشیه :

۴ ــ جمشید و خورشید (۱ تا ۵۴۷) ۲۷۰۰ بیت . از آغاز افتاده دارد .

آغاز :

بجای سایه مهر افتاد . . . گهی سر در گلیم فقر . . .

انجام :

مانند نسخه پیش .

۵ ـ فراقنامه (٥٤٨ تا ٧١٦) ۸۵۰ بیت.ازپایان افتاده دارد (صفحه ٦٩٥ واز نیمه صفحه۷۱۲ به‌بعد درمتن وحاشیه نوشته شده است)

آغاز :

مانند نسخه پیش

انجام :

اگرچه برآرد سپهرم زتو   کجا بر کند بیخ عمرم زتو

(پنج بیت دیگر درحاشیه هست که بعلت وصالی نیمی از مصرعها ازمیان رفته است)

خط نستعلیق کتابت،خفی‌قدیم ـ عنوان ها جلی‌تر از متن بازر ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۹) ـ یادداشت ملکیت عباسقلی سپهر،آغاز نسخه.ـ مهرهای «بنده‌شاه ولایت‌حسین» و «علی‌بن‌موسی» «نجف‌علی» وغیره‌حاشیه صفحه‌ها ـ قسمتی ازآغاز و پایان درحاشیه و صالی‌شده ومقداری از اشعارازمیان رفته ـ اندازه ۱۲۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ جلدمیشن‌سبز ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول وکمندزر ـ دوتشعیرمذهب طرفین حاشیه هرصفحه ـ چهار سرفصل مذهب‌مرصع صفحه ۳۴۰و۴۵۶و۵۴۸و۶۹۶دارد ـ عنوان‌ها گل‌اندازی‌مذهب ـ ۷۱۶صفحه‌ـ ۱۵سطرمتن ، ۱۰ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۲۵ میلیمترشماره‌دفتر۷۴۶۸۷ .

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۹۰

(دیوان)

بدون آغاز وپایان مشتمل بر : قسمتی از قصاید ـ غزلیات ـ ترجیع بند ـ مقطعات ورباعیات که بدون ترتیب نوشته شده است و رویهم ۴۲۰۰ بیت است.

آغاز :

زامروز تا بحشر براینای روزگار

شکرانه واجب است بروزی هزار بار

انجام :

گر کار بصبر وعقل نیکو نشود دیوانگی از بهر چنین روز بود

خط تعلیق کتابت ـ عنوان‌ها جلی‌تر بازروالوان ـ درحاشیه‌صفحه‌ها ابیاتی بخط دیگر افزوده‌شده ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن۹) ـ اندازه ۱۹۰ × ۲۸۰ میلیمتر ـ جلدتیماج‌عنابی ـ کاغذسمرقندی ـ جدول‌زر ـ ۲۸۲صفحه ـ ۱۷سطر ـ اندازه‌نوشته۱۲۵ × ۱۸۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۳۵۵۶۳.

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۹۱

(دیوان)

شامل : قصاید ـ ترجیع بند ـ ترکیب بند ـ قطعات ـ غزلیات ورباعیات ، رویهم ۹۰۰۰ بیت .

آغاز :

هر دل که درهوای جمالش ...

انجام :

باا ینهمه کزچشم توافتاددلم باا وست که یار اندرونی من است

خط نستعلیق کتابت قدیم ، خوش ـ صفحه ۴۱ تا ۴۴ نونویس و شکسته نستلیق خفی خوش است ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۰) ـ اندازه ۱۵۵ × ۲۵۵ میلیمتر ـ جلد میشن عنابی ، ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذترمه ـ جدول زر والوان ـ نیم سرلوح مذهب صفحه اول ـ ۴۷۷ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۶۸۹۳ .

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۹۲
(دیوان)

نسخه پایان ندارد و مشتمل است بر : قصاید ـ قطعـات ـ ترجیع بند ـ غزلیات ورباعیات،رویهم ۱۰۵۰۰ بیت .

آغاز:

مانند نسخه‌پیش .

انجام :

درمعده خالی ندهد دل‌ذوقی   درساغرمل نیابی از گل‌ذوقی

خط تعلیق‌کتابت ترکستانی ـ عنوانها‌بخط رقاع تزئینی، قرمز ـ رقم‌وتاریخ‌ندارد (اواخرقرن ۱۰) ـ یادداشت‌ملکیت ومهر «محمدمهدی‌غفاری» و«علی‌بن اسحق بوریدبادی» آغازنسخه ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۷۰ میلیمتر ـ جلدساغری سیاه ، ترنج وسرترنج سوخت ـ کاغذ بخارائی ـ جدول الوان ـ صفحه اول‌ودوم متن‌وحاشیه ، ابیـات درمیان مربعی که بـا سه‌حاشیه طلا ولاجورد والوان تزئین شده‌است وکاغذ متن چهـره‌ای است ـ ۸۱۱ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه‌نوشته ۱۰۰ × ۱۶۵میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۴۰ .

کلیات سلمان ساوجی ۲۵۹۳

(دیوان)

مشتمل بر: ترکیب‌بند ـ قصاید ـ مقطعات‌وغزلیات، ۷۶۰۰ بیت.

آغاز:

مانند نسخه‌پیش.

انجام:

برو دریك نفس بازآ که یکدم ماند سلمانرا
نخواهی یافتن بازش دمی گر دیرتر مانی

خط نستعلیق‌کتابت ـ ابیات‌آخر ترجیع و ترکیب بند، قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ اندازه ۱۵۵ × ۲۳۵ میلیمتر ـ جلد تیماج‌قهوه‌ای، ترنج وسرترنج ضربی، عطف وسجاف تیماج‌قرمز ـ کاغذسمرقندی، رطوبت دیده، وصالی‌شده ـ جدول‌زرولاجورد صفحه اول‌ودوم وتاصفحه ۱۷ جدول‌لاجورد ـ نیم‌سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه اول ـ ۵۱۱ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه‌نوشته ۱۱۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۸۰۸.

کلیات عرفی ۲۵۹۴

کلیات آثار نظم و نثر **جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی** مکرر در هند بچاپ رسیده است. این نسخه مشتمل است بر:

۱ـ مقدمه نثر در شرح حال عرفی از عبدالباقی نهاوندی مؤلف ماثر رحیمی که آغاز آن افتاده و یك برگ از آغاز رباعیات در آغاز نسخه صحافی شده (۲ تا ۱۲)

آغاز:

ای زلف عروس شادمانی شب تو   آرایش بزم بیغمی مشرب تو

انجام:

.... بتحصیص موزونان و مستعدان تا قیام قیامت مستدام و پاینده باد بحق محمد و آله شافعون ...

۲ـ مثنوی مجمع‌الابکار (۱۳ تا ۸۹) ۱۳۵۰ بیت.

آغاز:

بسم‌الله الرحمن الرحیم   موج نخست است ز بحر قدیم

انجام:

ریش فزون کن غم بیهوده چند   کم ز زنی خود نتوان بود چند

۳ـ خسرو و شیرین (۹۰ تا ۱۱۵) ٤٥۰ بیت.

آغاز :

خـداونـدا دلم بـی نور تنگست
دل‌من سنگ‌و کوه‌طورسنگ‌است

انجام :

کسی راکز زبـان این هرزه خیزد
اگر من خون نریزم عشق ریزد

٤ـ قصایدـ ترکیب بندـقطعات (۱۱٦تا۲۹۹)

آغاز :

اقبال کرم میگزدارباب همم را همت نخورد نیشتر آری‌ونعم را

انجام :

هم ازخوش آبی وغلطانیست کین گوهر
نمیتوانـد بـر سطح مستقیم استاد

٥ـ غزلیات (۳۰۱تا٥۲٥).صفحه‌اول نانوشته مانده وپایان افتاده .

آغاز :

عنایت تو چنان زد صلای معموری
که در دیار محبت دل خراب نماند

انجام:

بصلح ایدل چه کوشی صبر کن کز نازباز آید
غم فرصت مخور کاهی تعلل میکند کاری.

۶ـ رباعیات (۵۲۶تا۵۵۱) که برگ اول درآغاز نسخه است.

آغاز :

آنم که تنم همیشه از جـان بـه بود
آلایش دامنم ز دامـان بـه بود

انجام :

گفتند که تنگدل نکردی گفتم مرغ چمن عشق نرنجد ز قفس

ودوصفحه پایان نسخه قطعه‌ایست که سراجا در تاریخ تدوین کلیات عرفی سروده و۹ سطر نثر ازکاتب که در زمان خان خانان میزیسته واز حـاشیه نشینان مجلس او بوده و در موقع تقدیم‌کلیات عرفی توسط سراجا بـه خان خانان حضور داشته است.

پایـان نسخه : مستعدان بنوشتن این کلیات میل پیدا کردنـد و اکثری نویسانید . . .

خط نستعلیق کتابت، خوش ـ رقم‌وتاریخ ندارد (اوایل قرن ۱۱) ـ برگ‌اول از آغاز قسمت‌ششم است ـ اندازه۱۲۰ × ۲۱۰میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای کاغذ سمرقندی ـ جدول زرولاجورد ـ صفحه ۲و۱ و۳و۱۳۴و۱۴ و۹۱ و۱۱۵ و۱۱۶ و۳۰۱ و ۳۰۲ حاشیه تشعیرسازی مذهب‌و بین‌سطرها طلااندازی شده ـ پنج‌سرلوح‌مذهب‌مرصع‌الصاقی صفحه۱و۱۳ و۹۱و۱۱۶ و۳۰۱ دارد ـ سرلوح ۹۱ریخته‌و۱۱۶ دوسرلوح‌بهم‌وصالی شده ـ ۵۵۳صفحه ـ ۱۸سطر ـ اندازه نوشته۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر۶۱۹۰۱.

کلیات عرفی ۲۵۹۵

این نسخه آغاز و پایان ندارد و مشتمل است بر:
۱ـ قسمتی از رساله نفسیه (۱تا۱۶) آغاز افتاده .

آغاز :

بجهت تکمیل مملوکان این نشأة...

انجام :

... که درمیان من و تو همین من و تو بیم تمثال نماند.
۲ـ نامه عرفی بیکی از بزرگان درشرح بیماری خود(۱۶تا۱۸)

آغاز :

صاحبا خداوندگارا امتداد حرمان حاضرانه مولد...

انجام :

...خصوصاً عرفی محتاج منت نهاد بحق محمدو آله...
۳ـ قصاید.آغازو پایان افتاده (۱۹تا۸۸)

آغاز :

نوبت بمن افتاد بگوئید کـه دوران

. . . از نو بکند مسند جم را

انجام :

توجهی که باقبال خار راه درت کشایم از دل پر آبله هزار کره

٤ـ قطعات وغزلیات ورباعیات (۹۰تا۲۵۲)

آغاز :

دنیا طویله‌ایست پراز جنس چار پـا

آبـادی و خرابی‌او خسته خسته است

انجام :

وحدتکه دوست را که محرم هم دوست

گر دوست نه نه محرمی غیر تویی

٥ـ مثنوی،بدون آغاز ـ ساقی نامه (۲۵۳ تا ۲۵۷) .

آغاز :

چون لب سایل کو نغمه سفت لعل بر افشاند زمژگان‌و گفت

انجام :

که گلکشت آتش کنم‌چون‌خلیل شود شعله فـواره سلسبیل

٦ـ خسروشیرین (۲۵۷ تا ۲۷۲) پایان ندارد .

آغاز :

مانند نسخه پیش .

انجام :

... نکوخواهش صلاح اندیش بادا

۷ـ مثنوی مجمع‌الابکار، که آغاز ندارد و ۹ بیت از پایان کم است (۲۷۳ تا ۳٤۳)

آغاز :

ای همه عین تو و پاك از همه — نقد وجود از تو و خاك از همه

انجام :

یاد ندارم ز تو حال تو چیست — موجب طوفان ملال تو چیست

و در پایان نسخه هفت غزل از فیاض، بخط کاتب نوشته شده (۳٤٤ تا ۳٤٦) .

خط نستعلیق کتابت هندی ــ عنوانها جلی‌تر از متن، قرمز ــ برگ ۵۳ نونویس و شکسته نستعلیق خوش است ــ رقم ندارد ــ تاریخ تحریر ۱۰۵۰ (صفحه ۱۸) ــ آغاز و پایان و در میان نسخه افتاده دارد ــ برگها وصالی و بعضی نابجا صحافی شده ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ــ کاغذ فرنگی زرد ــ جدول الوان ــ صفحه ۱۹ طلا اندازی بین سطرها ــ نیم سرلوح مطلا صفحه ۹۰ ــ ۳۴۶ صفحه ــ ۱۸ سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۲۰۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۴۹۲۰۸ .

کلیات عرفی ۲۵۹۶

(دیوان)

شامل : قصاید ــ غزلیات ــ قطعات و ۱۱ بیت از آخر مثنوی خسرو شیرین رویهم ۸۱۰۰ بیت .

آغاز :

اقبال و کرم میگزد ارباب همم را ...

انجام :

کسی را گر زبان این هرزه خیزد   اگر من خون نریزم عشق ریزد

خط شکسته نستعلیق ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۰۸۶ ـ بعد از صفحه ۱۶۹ و ۵۸۷ افتاده دارد ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد میشن عنابی ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر و الوان ـ سرلوح الصاقی مذهب منقش ریخته صفحه اول ـ ۵۷۸ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۶۴۹ .

کلیات عرفی ۲۵۹۷

آغاز و پایان ندارد و مشتمل است بر :

قسمتی از قصاید ـ قطعات بدون ترتیب خاص (۱ تا ۱۴۰) ـ غزلیات بترتیب الفبا (۱۴۱ تا ۳۱۸) ـ رباعیات (۳۱۹ تا ۳۴۰) ـ مجمع الابکار آغاز افتاده (۳۴۱ تا ۴۳۴) ـ خسرو شیرین (۴۳۵ تا ۴۶۰) پایان افتاده ـ رویهم ۶۰۰۰ بیت .

آغاز :

طعمهٔ کز خوان عشق افکندهٔ درکام دل

سایه آنرا ... اندر دهان انداخته

انجام :

پیامش خواهش دیدار بادا — رسولش را برین دربار بادا

خط نستعلیق کتابت،جلی خوش ــ رقم وتاریخ‌ندارد (قرن۱۱) ــ آغازوپایان‌افتاده ــ اندازه ۱۵۵ × ۲۵۰ میلیمتر ــ جلد تیمـاج قهوه‌ای‌ــترنج و نیم ترنج و سرترنج ولچکی ضربی ــ کاغذ سمرقندی زرفشان غبار ــ جدول زر و الوان ــ ۴۶۰ صفحه ــ ۱۵ سطر ــ اندازه‌نوشته‌۹۰ × ۱۷۰ میلیمتر ــ شماره‌دفتر ۲۶۲۹۰ .

کلیات عرفی ۲۵۹۸

مشتمل بر :

قصاید ــ غزلیات ، تا حرف ت (۱تا۶۶) ــ مجمع‌الابکارآغاز افتاده (۶۷ تا ۱۰۷) ــ ساقی نامه (۱۰۷ تا ۱۱۱) ــ خسروشیرین (۱۱۱ تا۱۳۹) ــ بقیه‌غزلیات‌ــ قطعات ورباعیات (۱۰٤ تا ۱۹۳) .

آغاز :

بیـا که بـا دلم آن میکند پریشانی
که غمزه تو نکرده است با مسلمانی

انجام :

ابلیس ز بندم نکشاید یارب — سرمایه ایمان برباید یارب ...

خط نستعلیق کتابت هندی ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۲)ـ برگ اول نونویس ـ در حواشی یادداشت‌های ملك‌الشعراء بهار ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ میلیمتر ــ جلد تیماج‌سیاه‌ـ کاغذکشمیری،وصالی شده ـ ۱۹۳صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۴۲۴ .

کلیات عطار ۲۵۹۹

آثار **فریدالدین‌عطار نیشابوری** (درگذشته۶۲۷).درایران وممالك دیگر مکرر بچاپ رسیده است .

این نسخه مشتمل است بر :

۱ـ الهی‌نامه (۱ تا۱۲۰) ۶۰۰۰ بیت .

آغاز:

الهی‌نامه را آغـاز کردم بنامت باب نامه باز کردم

انجام :

که جز از فضل تو روئی ندارد چه از طاعت سرمـویی ندارد

۲ـ لسان الغیب (۱۲۳ تا۲۳۱) ٥٤۰۰ بیت که منسوب بعطار است .[1]

۱ـ مثنوی‌های لسان الغیب ـ جواهرالذات ـ اشترنامه و بیسرنامه‌ـهیلاج نامه ــ و معراج نـامه بنابر تحقیق وتتبع آقـای احمدگلچین معانی ازعطارتونی شاعرقرن نهم است بفهرست ج ۷ ب۲ ص ۶۸۵ تا ۶۸۹آستانه قدس وکنوزالاسرارتألیف ایشان مراجعه شود.

آغاز :

اسم توحید ابتدای نام اوست   مرغ روح جملگی در دام اوست

انجام :

ختم گفتارم بر ایشان بود و بس   این بود ما را بعقبی دست رس

۳ـ جوهر الذات (۲۳۳ تا ۳۹۱) ۷۹۰۰ بیت، منسوب بعطار .

آغاز:

بنام آنکه نور جسم و جان است   خدای آشکارا و نهـان است

انجام :

هر آنکو طالب ما بود ما دید   مـرا هم ابتدا و انتهـا دیـد

٤ـ مظهر العجایب (۳۹۳ تـا ٥۳۸) ۷۰۸۰ بیت. این مثنوی هم منسوب به عطار است .

آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان   زانك او هست آشکارا و نهـان

انجام :

ختم اینم ترك باشد درجهان   غیر این معنی نگویم درعیان

٥ـ دیوان : قصاید ـ غزلیات و رباعیات (٥٤۱ تا ٦٦۸) ٦۳۰۰ بیت .

آغاز:

سبحان قادری که صفاتش ز کبریا   بر خاك عقل می‌فکند عقل انبیا

انجام :

تا چند باختیار خواهم کار چون کار باختیار من نرود

۶ـ اسرارنامه (۶۷۱ تا ۷۳۶) ۳۲۵۰ بیت .

آغاز:

بنام آنکه جانرا نوردین داد خردرا درخدا دانی یقین داد

انجام :

شبی بیدار دار آخر خدا را چوصدشب داشتی نفس وهوا را

۷ـ پندنامه (۷۳۹ تا ۷۵۶) ۸۲۰ بیت، که منسوب بعطار است .

آغاز:

ابتدا کردم بنام کردگار خالق خلق از صغار واز کبار

انجام :

هر که آرد این وصیتها بجای دردوعالم راحتش بخشد خدای

۸ـ منطق الطیر (۷۵۹ تا ۸۵۳) ۴۵۰۰ بیت .

آغاز:

آفرین جان آفرین پاك را آنکه جان بخشیدوایمان خاك را

انجام :

گفت عطار از همه مردان سخن گر تومردی هم بخیرش یاد کن

خط نستعلیق کتابت، خفی ـ عنوانها جلی ترازمتن قرمز ـ عنوان الهی نامه باسفیداب ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ اندازه ۱۸۰ × ۲۸۰ میلیمتر ـ جلد روغنی ، بوم نارنجی

زرك ، گل‌کوکب‌الوان ، درون زرشکی ـ کاغذ سمرقندی متن‌وحاشیه ـ جدول چهارستونی زرولاجورد ـ پشت صفحه‌اول تمام‌تشعیرسازی‌مذهب وحاشیه‌صفحه : ۱ و ۲ و ۱۲۳ و ۱۲۴ و ۲۳۳ و۲۳۴ و۳۹۳ و۳۹۴ و۵۴۱ و ۵۴۲ و ۶۷۱ و۶۷۲ و۷۳۹ و۷۴۰ و۷۵۹ و ۷۶۰ ـ هفت سرلوح مذهب مرصع صفحهٔ ۱ و۱۲۳ و ۲۳۳ و۳۹۳ و۵۴۱ و ۶۷۱ و۷۳۹ و۷۵۹ دارد ـ ۸۵۳ صفحه ـ ۲۵سطر ـ اندازه نوشته ۱۲۵ × ۲۱۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۴۱۰.

کلیات عطار ۲۶۰۰

(دیوان)

این نسخه دوقسمت است وقسمت دوم پایان‌ندارد ومشتمل است بر۳۵۷ غزل وشش رباعی.درپایان قسمت اول صفحه ۲٦١ نسخه،کاتب بدین ترتیب رقم کرده‌است:

الدیوان‌سالك‌الطریقه ... فریدالدین محمدبن‌محمود النیشابوری‌المعروف بالعطار ... فرغ من‌تسطیره یوم‌السبت سلخ ذی‌القعده سنه ثمانین وستمائه و کتب بخطه فضل‌الله‌بن محمدبن محمودبن عثمان‌القزوینی . . . حـامداًلله ٦٨٨ ... سبقی خطوطی فی‌الدفاتر مدهة وانملتی‌تحت‌التراب رمیم مقابله کردیم بادراوین متفرق این‌قصاید نوشتیم تتمه دیوان .

درحاشیه همین‌صفحه یك‌رباعی‌نوشته‌شده‌وزیر آن : «بخط العبدحسن‌الحاج محمد شاه بتاریخ غره ماه ذی‌الحجه سنه سبع وسبعمائه .

ازصفحه ٢٦٢ به‌بعد که تتمه‌دیوان‌است‌خط،نسخه‌به‌تعلیق بیشتر شباهت‌دارد. احتمال‌داردکاتب دوم همان‌حسن حاج محمد شاه باشد .

آغاز:

ای روی بر کشیده ببازار آمده خلقی بدین طلسم گرفتار آمده

انجام:

مترسید از کسی گویند که باز آن مست دوشینه
بگرد میکده میگشت و درمایی شکست آمد

خط نسخ تعلیق مانند ـ رقم فضل‌الله قزوینی ـ تاریخ تحریر ۶۸۸ ـ اندازه ۱۶۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ سمرقندی ـ ۲۸۵ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۳۸۵۲ .

کلیات عطار ۲۶۰۱
(منطق الطیر)

نسخه مشتمل بر ۴۵۰۰ بیت از مثنوی منطق الطیر عطار است

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام:

بردعای دولتش کردم تمام نظم تاریخ کتابت والسلام

خط نستعلیق کتابت قدیم ، خفی ـ برگهای نونویس نستعلیق کتابت متوسط ـ عنوانها

بخط نسخ بازر ــ رقم محمدبن‌جعفرغفاری سبزواری ــ تاریخ تحریر ۸۳۰ ــ صفحه‌های ۱ تا ۵ و ۱۲ و ۲۲ تا ۲۷ و ۳۲ و ۶۲ تا ۶۵ و ۷۸ تا ۸۷ و ۱۰۲ و ۱۴۲ و ۱۴۸ و ۱۷۲ تا ۱۷۹ و ۱۸۸ و ۱۹۲ و ۲۳۰ و ۲۳۷ تا ۲۴۰ و ۲۴۳ تا ۲۴۳ نو نویس است ــ درحاشیه صفحه‌ها ابیاتی افزوده‌اند ــ بعضی ازاوراق وصالی‌شده و بخط جدیدکلمات وابیات‌ساقط درقسمت‌وصالی نوشته شده ــ اندازه ۱۱۵ × ۲۰۰ میلیمتر ــ جلد میشن‌عنابی ، ترنج و سرترنج سوخت ــ کاغذ سمرقندی ــ قسمت نونویس، ترمه‌اصفهانی ــ جدول‌قرمز ــ ۲۵۰صفحه ــ ۱۹سطر ــ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره‌دفتر ۷۴۲۹۴ .

کلیات عطار ۲۶۰۳

(هیلاج‌نامه)

ازعطار تونی ومنسوب بعطار نیشابوری است.این‌نسخه ۷۰۰۰ بیت است .

آغاز:

بنام کردگار فرد بیچون　　　که مارا ازعدم‌آورد بیرون

انجام :

بگوا کنون وفتوی‌ده‌حقیقت　　　که‌این کس کشتنی‌آمدحقیقت

خط نستعلیق‌کتابت،خفی‌بد ــ عنوانها جلی‌ترازمتن ــ رقم عبداللطیف قلندربن عبدالله سبزواری در مشهد ــ تاریخ تحریر ۸۸۷ ــ اندازه ۷۵ × ۲۴۵ میلیمتر ــ جلد میشن قرمز ــ کاغذ سمرقندی ــ هفت‌برگ اول متن‌وحاشیه‌شده ــ ۱۵۰صفحه ــ ۲۵سطرهرستون ــ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۹۰ میلیمتر ــ شماره‌دفتر ۷۴۲۹۹ .

کلیات عطار ۳۶۰۳

(لسان‌الغیب)

این نسخه مشتمل است بر ۵٤۰۰ بیت مثنوی لسان‌الغیب وهفت‌صفحه آخر نسخه یك قصیده در منقبت علی (ع) از عطار و ابیاتی از مولوی ـ شیخ محمود شبستری ـ علاءالدوله سمنانی ـ قاسم انوار ـ شاه نعمـةالله ـ سلمان ساوجی ـ سادات هروی ـ ابوالوفاء خوارزمی ـ سیدمحمد نوربخش ـ حسین خـوارزمی ـ کاتبی نیشابوری ـ کمال خجندی ـ نسیمی و جامی که در بارۂ عطار سروده‌اند و این قسمت ناتمام است.

آغاز:

اسم توحیدم بنام ذات بود در بیانم عین تحقیقات بود

انجام :

مانند نسخه‌های‌پیش.

پایان نسخه:

مولانا محمود مراغه فرماید ...

خط نستعلیق کتابت‌خفی ـ عنوانهاقرمز ـ رقم علی‌بن‌حاجی مذهب ـ تاریخ‌تحریر ۹۰۱ ـ اندازه ۱۰۰×۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی ـ بعضی از

برگها وصالی و رطوبت دیده ـ جدول زر ولاجورد ـ ۴۵۹ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰×۱۱۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۴۶۱۸.

کلیات عطار ۲۶۰۴

(دیوان)

مشتمل بر دیوان غزلیات عطار ۷۱۰۰ بیت.

آغاز:

چون نیست هیچ مردی در عشق یار مارا
سجاده زاهدان را درد . . .

انجام:

گر نبودی راه از من در حجاب من درین ره راهزن عطارمی

خط نستعلیق کتابت، خفی ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۰۹۶ ـ اندازه ۹۵×۱۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ضربی ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ حاشیه قسمتی از برگها وصالی ـ جدول زرولاجورد ـ صفحه: ۱و۲و۶۵۲ بین سطرها طلااندازی شده ـ یك مجلس نقاشی صفحه ۲۸ ـ ۶۵۲ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۵۵×۱۰۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۴۹۲۶۹.

کلیات عطار ۲۶۰۵

(مختارنامه)

این نسخه مشتمل است بر : مقدمه نثرعطار ، فهرست ابواب (۱ تا ۷) و ۱۹۳۷ رباعی ازمختارنامهعطار .

آغاز مقدمه:

حمد وسپاس بی‌قیاس خداوندیرا که اشراق آفتاب الوهیت او هر ذره ...

آغاز :

در وصف تو عقل طبع دیوانه گرفت
جان تن زده با عجز بهم خانه گرفت

انجام :

ای بس که بچرخیم من و چرخ ولیك
من خاك همیگردم و او میگردد

خط نستعلیق کتابت ـ عنوانها قرمز ـ رقم ابومحمدفتح محمد مبینی ـ تاریخ تحریر ۷۱۱ (ولی خط رقم با خط متن مختلف است و نسخه نمیتواند قبل‌ازقرن ۱۱ باشد) ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۳۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زر ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۳۰۶ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۳۵۵۷۹ .

کلیات عطار ۲٦۰٦

(اشتر نامه)

ازعطـار تونی.آغاز ندارد و مشتمل بر ۲۸۲۰ بیت.

آغاز:

زهی دیدار تو افلاك و انجم درونی و برون پیدا و هم گم

انجام :

همه دید منست از بازدانی چراچندین زماحیران بمانی

خط نستعلیق کتابت،خفی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد مقوایی ـ کاغذ سمرقندی ـ برگ اول فرنگی و جای سرلوح ونوشته سفید است ـ جدول زر وسیاه ـ ۱۷۰ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه نوشته ۶۰ × ۱۳۰میلیمتر ـ شمارۀدفتر۶۲۱۰۶.

کلیات عطار ۲۶۰۷

این نسخه شامل دومثنوی است .

۱ ـ سی‌فصل [1] (۱ تا ۹۵) ۲۱۷۰ بیت .

آغاز:

یکی پیری مرا آواز میداد   که‌ای عطار ازدست توفریاد

انجام :

بیان عارفان عشق در کار   زهی سودای روح افزای عطار

۲ ـ پندنامه (۹۷ تا ۱٦٦) ٦٥۰ بیت .

آغاز:

حمد بیحد آن خدای پاکرا   آنکه ایمان‌داد مشتی‌خاکرا

انجام :

رحمت‌حق باد برروح کسی   کین نصایح‌را بخواند او بسی

خط نستعلیق کتابت‌جلی ـ عنوانهاونام‌کتاب دربالای هرصفحه‌وشماره صفحه‌ها جلی‌تر ازمتن،قرمز ـ رقم محسن‌فرزند ملاحسنعلی خوشنویس، برای محمدتقی خان مصباح‌دیوان ـ تاریخ‌تحریر ۱۳۳۵ ق ـ بعضی ازصفحه‌ها سیاه‌شده ـ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۸ میلیمتر ـ جلد تیماج‌قهوه‌ای، ترنج وسرترنج ولچکی‌منگنه ـ کاغذفرنگی ـ ۱۶۶صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۶۱۹۷۸ .

---

۱ ـ بالای صفحه‌ها جوهرالذات نوشته‌شده .

کلیات عطار ۲۶۰۸

این نسخه برای چاپ نوشته شده که بانی آن مشهدی محمد آقا تاجر عتیقه چی[1] بوده و مشتمل است بر :

۱ ـ اسرارنامه (صفحه ۱ تا ۲۸۸) شامل مقدمه نثر که در آغاز اسرارنامه چاپی است (۱ تا ۳۱) و اسرارنامه (۳۲ تا ۲۸۸) .

آغاز:

الحمدلله المتجلی لخلقه بخلقه ...

انجام :

نمیدانم سخن زین من زیادت — که رانی ختم کارم بر سعادت

۲ ـ رباعیات (۲۸۸ تا ۳۰۱) .

آغاز:

تـا بتوانی خسته مـگـردان کس را

بر آتش خشم خویش منشان کس را

انجام :

گر جمله کاینات کافر گردند — بر دامن کبریات ننشیند گرد

---

۱ ـ در تهران کتابخانه مظفری چاپ شده است .

خط نستعلیق کتابت،خوش ــ عنوانها جلی‌تر از متن ــ رقم محسن حالــی ــ تاریخ تحریر۱۳۳۵ ــ اندازه ۱۶۰×۲۱۵ میلیمتر ــ جلد مقوایی ــ کاغذ فرنگی زرد ــ ۳۰۲ برگ‌که یك‌روی‌آن نوشته‌شده ــ ۱۵ سطر ــ اندازه نــوشته ۹۰×۱۶۰ میلیمتر ــ شماره دفتر۶۴۴۱۸ .

کلیات قاآنی ۲۶۰۹

کلیات آثـار **حبیب‌الله‌قاآنی** (در گذشته۱۲۷۰) در ایران وهندمکرر بچاپ رسیده است . این‌نسخه مشتمل است بر:

۱ ــ قصاید ــ ترکیب بندها ــ قطعات و غزلیات (۱تا٤٢٤) ۱۲۰۰۰ بیت.

آغاز:

دوشم‌ندا رسید زدرگاه کبریا کای‌بنده کبر بهترازین‌زهد باریا

انجام :

مگر تو با رخ خود بعد ازین بورزی عشق

از آنکه هم گل و هم عندلیب گویایی

۲ ــ پریشان (٤۳۰ تا ٤۷۸)

آغاز:

توانا خدائیکه بیخودان بزم محبت ...

انجام :

چو روستایی خر کز برای صره زر

رودبمسجدو بر سقف دیده وقف کند

خط نستعلیق کتابت،خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳) ـ اندازه ۱۸۰×۲۹۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ ترمه‌اصفهانی ـ جدول وکمند زرولاجورد تاصفحه ۱۲ ـ ۴۷۸ صفحه ـ ۲۰ سطر متن، ۱۴ نیم سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۱۳۰ ×۲۲۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۴۳۳۴.

کلیات قاآنی ۴۶۱۰

مشتمل بر :

۱ ـ پریشان (۱تا۷۲)

آغاز:

مانند نسخه پیش .

انجام :

... تا سر از بالش برداشت .

۲ ـ قصاید ـ ترکیب‌بند ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات و قسمتی دیگر از قصاید که پس‌از رباعیات آمده است (۷۵تا ۵۱٦) .

آغاز :

مانند نسخه‌پیش.

انجام :

فتحی از نو نموده روز بروز ملکی از نو گشوده ماه بماه

خط نستعلیق کتابت ــ عنوانها الوان ــ رقم و تاریخ ندارد (اواخر قرن ۱۳) ــ اندازه ۸۰ × ۲۹۰ میلیمتر ــ جلد تیماج زرشکی ، ترنج وسرترنج بریده ، ضربی ــ کاغذ فرنگی زرد ــ ۵۱۶ صفحه ــ ۱۴ سطر متن ، ۲۸ نیم سطر حاشیه ــ اندازه نوشته ۱۳۰ × ۲۵۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۵۰۵۵۶.

کلیات قاآنی ۲٦۱۱
(دیوان)

شامل قصاید قاآنی که بترتیب الفبایی مرتب شده، حدود ٥٦۰۰ بیت .

آغاز :

مانند نسخه پیش .

انجام :

خاك قدمت باد چو روی من و گردون
پر آبله از بوسه شاهان فلك فر

خط نستعلیق کتابت خفی ــ رقم محمدتقی آشتیانی ــ تاریخ تحریر ۱۲۶۹ ق ــ اندازه ۱۲۵ × ۲۰۰ میلیمتر ــ جلد تیماج عنابی ، ترنج وسرترنج ضربی ــ کاغذ فرنگی الوان ــ ۲۴۸ صفحه ــ ۲۳ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۲۲۸۹۵ .

کلیات قاسم انوار ۲۶۱۲

کلیات آثار **معین الدین علی بن نصیر** مشهور به **قاسم انوار** (در گذشته ۸۳۷). در تهران بچاپ رسیده است. این نسخه مشتمل است بر:

۱ ـ غزلیات، بترتیب الفبایی (۱ تا ۳۹۸) ۱٦۰۰ بیت.

آغاز:

من بیچاره سودا زده سرگردانم
که باوصاف خداوند سخن چون رانم

انجام:

قاسم ز عالم رو با تو دارد　　بدر منیری صدر امامی

۲ ـ مراثی (۳۹۹ تا ٤۰۰) ۲۸ بیت.

آغاز:

میر مخدوم سفر کرد و وداعی فرمود
همه دل های عزیزان بفراقش فرسود

انجام:

قاسم ز فراق تو روان کرد دمادم
سیلاب سرشک مژه از ابر گهربار

۳ ـ اشعار بلفظ گیلکی و ترکی (٤۰۱ تا ٤۰٤) ٥٤ بیت.

آغاز :

باکیل‌دلبر گفتم که می‌جان تی‌دوست‌داریم‌تی‌بنده‌فرمان

انجام :

ز فیضت خاطر قاسم همیشه شاد میباشد

که‌این‌فیض‌ازتومیاآیدا گردوقوز اگر دوقسن

۴ ــ ترجیع‌بند(۴۰۵ تا۴۱۲) ۱۲۰بیت .

آغاز :

بیا ای عشق عالم سوز بی‌غم قدم برچشم‌من نه خیرمقدم

انجام :

تویی اصل‌همه پنهان و پیدا بافعال و صفات و ذات‌و اسما

۵ ــ مقطعات و رباعیات (۴۱۳تا۴۲۱) ۱۲۴بیت .

آغاز:

هزار شکر خدا راکه در جمیع امور

همیشه برکرم اوست اعتماد مرا

انجام :

دارم امید عنایات تو چندانکه مپرس

شادم از ذوق مناجات‌تو چندانکه مپرس

۶ ــ رساله عدد مقامات (۴۲۴ تا۴۲۶) ۶۵بیت .

آغاز:

حمد بر حضرت غنی احد الذی لم یلد ولم یولد

انجام :

صلوة خدای بر احمد بر روان صحابـه امجد

۷ - بیان واقعهٔ امیر تیمور (۴۲۷ تا۴۳۱) شامل مقدمه نثر در ده‌سطر و ۵۳ بیت مثنوی .

آغاز :

برادر عزیز را سعادت ابدی مساعد باد ..

انجام :

اگر درخطه این شهر پایم ازین‌معنی‌دوصدبرهان نمایم

۸ـ انیس‌العارفین (۴۳۳ تا۴۷۵) شامل‌یك مقدمه نثرو۵۵۰بیت‌مثنوی .

آغاز:

منت خدایرا جلت‌عظمته وعلت‌کلمته...

انجام :

نور او بگرفت عالم را تمام دیده‌بگشا تابه‌بینی والسلام

۹ـ رساله دربیان علم به‌نثر (۴۷۷ تا۵۰۰).این رساله سه‌صفحه‌ونیم ازچاپی سعید نفیسی زیادتر است.

آغاز:

شکروسپاس وحمدبی‌قیاس سزاوار حضرتیست...

انجام :

بکام تو بـادا همه کـار تو خداوند بآدا نگه دار تـو

وچاپی بدین عبارت تمام میشود: «... نقش کامل بدان جناب جلال خواهد بود»

۱۰- رساله سؤال وجواب به نثر[1] (۵۰۱ تا ۵۱۲) این رساله هم سه صفحه عربی ویك صفحه فارسی برچاپی اضافه دارد.

آغاز:

اول نصیحتی که سلامت دین و کشاد راه بر آن منوطست...

انجام:

هم زخود بشنود نه از من وتو　　　لمن الملك واحد قهار

خط نسخ تعلیق مانند خفی- عنوانها نسخ تزئینی جلی بازر- رقم صدر قلندر- تاریخ تحریر ۸۵۴ - اندازه ۱۰۰ × ۱۷۰ میلیمتر- جلد تیماج ساغری سیاه، ترنج ونیم ترنج و حاشیه زرکوب -کاغذ سمرقندی - جدول زر ولاجورد - مهرمذهب مرصع ریخته پشت صفحه اول که درون آن بخط نسخ تزئینی نوشته شده «لصاحبه السعادة والسلامة»- سرلوح مذهب مرصع ریخته صفحه اول- هشت نیم سرلوح مذهب مرصع صفحه: ۳۹۹و۴۰۱ و۴۰۵ و۴۱۳ و۴۲۳ و۴۲۷ و ۴۳۳ و۴۷۷ دارد- ۵۱۲ صفحه - ۱۶سطر - اندازه نوشته ۷۰ × ۱۲۰ میلیمتر - شماره دفتر ۶۱۸۶۷.

کلیات قاسم انوار　　۲۶۱۳

آغاز وپایان ندارد ومشتمل است بر:

۱- رساله در بیان علم ورساله سؤال وجواب در نسخه بدون عنوان است وازروی کلیات انوار چاپ سعید نفیسی این عنوانها داده شده است.

۱ـغزلیات ـ ترجیع‌بند ـ مقطعات ـ دوقطعه مثنوی ـ رباعیات ـ مراثی (۱ تا ۳۳۹) ۵۵۰۰ بیت.

آغاز:

توساقی حقی که جان‌جهانرا زفیض تو باشد شراب معانی

۲ـ بیان واقعه امیرتیمور (۳۳۹ تا۳۴۲).مقدمه‌نثرندارد و۵۲بیت است.

آغاز:

الا ای شاهباز قدس لاهوت مقید ماندهٔ در دام ناسوت

انجام :

کنون مضمون جمله باز گویم ترا از سرحق سر باز گویم

۳ـ رساله عدم‌مقامات (۳۴۲ تا۳۴۵) ۶۰بیت .

آغاز:

حمد برحضرت غنی‌ابد ...

انجام :

مانند نسخه پیش.

۴ـ انیس‌العارفین (۳۴۶ تا ۳۸۰) شامل مقدمه نثر و مثنوی، انیس‌العارفین ۵۸۵ بیت .

آغاز وانجام مانند نسخه‌پیش :

خط نستعلیق کتابت جلی ـ رقم‌حسین‌شاهی، درقزوین ـ تاریخ‌تحریر ۸۵۲ (صفحه۳۴۵)

اندازه ۱۰۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ کشمیری زرد ـ جدول قرمز ـ ۳۸۰ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشتهٔ ۷۵ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۱۲۲.

کلیات قاسم انوار ۲۶۱۴
(دیوان)

مشتمل بر :

۱ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات (۱ تا ۲۲۷)

آغاز:

من بیچاره سودازده سر گردانم...

انجام :

گر زانکه نیامدی باظهار وجود　　　باطل ماندی جمله اسرار وجود

۲ـ رساله عددمقامات (۲۲۸ تا ۲۳٤) آغاز ندارد و ٤۸ بیت است.

آغاز:

صد مقامست پیش اهل دید　　　اولش لفظ آخرش تـوحید

انجام :

صلوة خدای بر احمد...

خط نستعلیق کتابت خوش ـ رقم ندارد ـ درمشهد نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۱۲۸ ـ

بعدازصفحهٔ۲۱۹ و۲۲۹ افتاده دارد ـ برخی‌ازاوراق ـ نابجاصحافی شده ـ مهرویادداشت ملکیت «الله‌ویردی» پایان نسخه ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۳۵ میلیمتر ـ جلدتیماج زرشکی، ترنج و سرترنج ولچکی سوخت ـ کاغذ متن وحاشیه، متن سمرقندی‌الوان‌زرفشان غبار، حاشیه فرنگی ـ جدول زر والوان ـ سر لوح مذهب مرصع ریخته صفحه اول ـ ۲۳۴ صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۳۵۵۷۰.

کلیات کاتبی ۳۶۱۵

کلیات **شمس‌الدین‌محمدبن‌عبدالله‌کاتبی‌نیشابوری** یا ترشیزی، درگذشته در۸۳۹ را علاوه بردیوان قصاید وغزلیات ورباعیات او تذکره نویسان به‌اختلاف نوشته‌اند. علت اصلی این اختلاف اسامی مثنویهای کاتبی است که هر کدام بدو یا سه نام ذکر شده و در بعضی از تذکره ها تمام نامها را ذکر کرده و هر کدام را مثنوی جداگانه‌ای نوشته است[1] وبعضی دیگر خمسه‌ای بدونسبت داده‌اند. آنچه مسلم است پنج مثنوی ازکاتبی‌است بدین قرار: ده باب ـ مجمع البحرین یاناظر ومنظور ـ محب ومحبوب یا سی‌نامه ـ بهرام و گلندام ـ حسن وعشق.

این نسخه که شاید خیلی نزدیك بزمان‌کاتبی است مشتمل است بر :

۱ـ ذریعه ج ۹ ب ۳ ص ۸۹۶ مثنویهای کاتبی را بدین ترتیب نام‌میبرد : گلشن ابرار ـ ناظر ومنظور یا ناصرومنصور ـ ده باب ـ سی‌نامه یا محب‌ومحبوب و درج ۷ص ۲۶۲ خمسه‌کاتبی : مجمع البحرین ـ بهرام وگلندام ـ حسن و عشق ـ ناظر ومنظورومحب ومحبوب ـ ج ۱ ص ۱۳ انتشارات مرکزی دانشگاه‌مثنوی‌دلربا کتابخانه ملی .

۱ـ مثنوی ده باب (۱ تا۸۲) ۱۱٤۵ بیت، که در تمام ابیات آن صنعت جناس بکار رفته و پس از مناجات و نعت نبی (ص) و سبب تألیف فهرست ده باب است . عناوین بابها بدین ترتیب است .

طریق عاشقی ـ صحبت داشتن ـ ترك عجب و گمرهی ـ عزت ـ نکویی ـ گذشتن از بدی ـ قانعی ـ باغ بهشت ـ روی آوردن بخدا ـ ترك خود کردن .

آغاز:

ای برحمت عالمی را کار ساز　　　　جمله عالم را برحمت کارساز

انجام :

ختم قرآن به از ین چون حافظت　　　　ختم کن حق باد یار و حافظت

۲ـ مجمع البحرین یا ناظر و منظور (۸۵ تا ۱٦۳) ۱۱۵۰ بیت، که ضمن مثنوی چند غزل هم دارد و داستان منظور پسر خاقان چین است که ضمن شکار راه را گم کرده و با ناظر ملاقات میکند. ناظر که خود پادشاه کشوری بوده در خواب منظور را دیده ، دل میبازد و بعابدی خواب خود را نقل میکند و عابد به او میگوید که این شخص منظور پادشاه چین است . ناظر در انتظار دیدار منظور در غاری مسکن میکند. منظور که برمیگردد ناظر قالب تهی میکند و بالاخره بادعای عابد زنده میشود و با منظور به چین نزد خاقان میروند و در خاتمه ناظر و منظور را به تن و جان و چین را منزل ایجاد و خاقان چین را عقل و عشق بخدا را، بعابد تشبیه کرده اشعاری عرفانی در این زمینه دارد که ۱۲۰ بیت است .

آغاز:

ای شده ازقدرت توما وطین　　　　لوحه دیباچه دنیا و دین

انجام :

نیست به‌ازصنعت‌تقوی شعار　　　صورت اوغایت معنی شمار

۳ـ محب ومحبوب یا سی‌نامه (۱٦۹ تا ۲۵۵) ۱۲۰۰ بیت .

این مثنوی داستان عشق محب ومحبوب است ونامه‌هایی که بین آنها رد و بدل میشود که ازهریك پانزده نامه است .

آغاز:

زهی فهرست هرسر نامه نامت　　　کلیم ابکم ز تفسیر کلامت

انجام :

باب روی در دنیا و در دین　　　همیدارش ببحر لطف آمین

٤ـ قصاید (۲۵۷ تا ۳۰۰) ٦٤۰ بیت .

آغاز:

سپاس و حمد ترا زیبد ای محقق برحق
که جـامدند تـرا مطلقاً مقید و مطلق

انجام :

گفت لحم وهیمه گربانم که خواهد دادآرد
گفتم آن کین آسیای چرخ گردان ساخته

۵ـ غزلیا　ورباعیات (۳۰۱ تا ٤۳۷) ۱۸۰۰ بیت .

آغاز :

آفاق پرصداست ز کوه گناه ما　　　کوه گناه چند بودسنگ راه ما

انجام :

بعهد اگر سوز کاتبی بودی معین است که اِء آب ازجگر خوردی

خط نستعلیق کتابت، خفی قدیم ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۹و۱۰) ـ اندازه۱۰۰ × ۱۵۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذسمرقندی ـ جدول زروسیاه ـ ترنج مذهب مرصع پشت صفحه‌اول ـ چهارنیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱ ـ ۸۵ ـ ۱۶۹ و۳۰۱ که سرلوح اول ریخته ـ۴۳۷صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه‌نوشته۶۰ × ۱۲۰میلیمتر ـ شماره دفتر۲۳۲۲۳ .

کلیات کاتبی ٢٦١٦

(بهرام و گلندام[۱]) .

یکی دیگر از مثنویهای کاتبی است بروزن خسروشیرین نظامی در ٢٤٥٠ بیت مشتمل بر یك مقدمه منظوم در سبب تألیف و نظم اشعار و مختصری در شرح

۱ـ ذریعه ج ۳ ص ۱۶۵ـ کشف‌الظنون ج ۱ـ نسخه متعلق بشادروان ملك‌الشعرا بهار بوده است و روی برگ اول مؤلف را امین‌الدین محمد،صافی تخلص معرفی‌کرده است و این مطلب را از اشعاری‌که در مقدمه داستان و پایان کتاب آمده استنباط کرده است و همچنین مؤلف را اهل سبزوار و مداح شمس‌الدین محمد پادشاه‌کرمان و فارس نوشته است بدلیل اشعار زیر:

به‌آن منزل که شهر سبزوار است نظرگاه وی را کردگار است

احوال شاعر که چگونه پیری را در خواب دیده و طوماری که داستان بهرام و گلندام بر آن نوشته‌شده‌بوده، بدوداده‌است. این مقدمه۶۸ بیت‌است . موضوع داستان، بهرام پسر کشور پادشاه روم است که در شکار گلندام دختر پادشاه چین را میبیند و بدودل میبازد ودرراه رسیدن به او با بهزاد پسر پادشاه بلغار میجنگد وبالاخره پس ازسالها بسر بردن با گلندام‌درچین، بروم برمیگردد و پادشاه روم میشود .

آغاز :

چوسلطان گوش بر تدبیراو کرد هزاران آفرین بر آن نکو کرد

انجام :

زیاد مرگ ایشانرا خبر نیست حکایت را بپایان بسر نیست

بکردم نام در دفتر مجدد امین الدین لقب نامم محمد

که کرمان را امیری بود عاقل منجم عادل پر فن کامل

بدی درفارس اوراجای ومأوای شده مشهور آفاق آن نکو رای

نوشته بود بر طاق زبر جد مدیح شاه شمس‌الدین محمد

اگر باشد ز صافی این حکایت بمعنی شان بود عین عنایت

بکردم نام در دفتر مجدد امین الدین لقب نامم محمد

نام‌کاتبی‌هم محمد بوده ولی درهیچ‌تذکره‌ای لقب امین‌الدین بدونسبت داده نشده‌است.
ضمناً درشرح حال‌اومدح شمس‌الدین محمد پادشاه‌کرمان وفارس‌نیامده. در بعضی‌از تذکره‌ها او را ترشیزی و برخی نیشابوری نوشته‌اند نه سبزواری . در تراجم احوال شعرای صافی تخلص جستجو شد، شاعری‌بنام امین‌الدین‌محمدصافی دیده نشده که مثنوی بهرام و گلندام سروده باشد .

خط شکسته نستعلیق بد ـ عنوانها درحاشیه قرمزـ رقم محمد حسین سیل سپرـ تاریخ تحریر، ربیع‌الثانی۱۲۷۶ـ سیزده صفحه‌الحاقی درپایان‌کتاب دونامه دریك صفحه و نیم‌که بالای صفحه نوشته شده « درباب نامه نوشتن » وهشت صفحه در غیب‌گوئی شعر و نثر وسه صفحه اشعار مختلف که چلیپا نوشته شده بخط‌کاتب ـ یادداشت ملك‌الشعرا بهار روی برگ اول ـ مهر احمد حسینی و محمد حسین ناصح پایان کتاب ـ خطای املائی زیاد دارد ـ اندازهٔ ۱۱۰ × ۱۷۰میلیمترـ جلد تیماج‌زرد، ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ ۱۴۰ صفحه ـ ۱۷ تا ۲۲ سطرـ اندازه نوشته۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۷۶۴۴۶.

کلیات کاتبی ۲٦۱۷

(بهرام‌و گلندام)

بدون مقدمه منظوم واز پایان‌ناقص ۲۳۵۰ بیت

آغاز:

بملك رومشاهی‌بود باداد   در ایامش دل اهل جهان شاد

انجام :

بتاریخ عرب گشتست‌مشهور   که‌شداز کعبه‌خطم‌روئی‌دور(کذا)

(منظومه ورقه و گلشاه پیوسته این نسخه است از صفحه ۱۷۲ تا ۲۸۱ که درجای خود خواهدآمد)

خط شکسته نستعلیق ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۲) ـ اندازه ۱۷۰×۲۱۰ میلیمتر ـ جلدتیماج سیاه ـ کاغذفرنکی ـ ۲۸۱صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه نوشته۱۱۰×۱۶۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۵۰۶۶۴ .

کلیات مشرقی ۲۶۱۸

کلیات **حکیم مشرقی شیرازی**(قرن۱۰و۱۱).بنا بر آنچه‌درمقدمه‌نثر نسخه دیگری که در کتابخانه مجلس موجود است نوشته شده، مشتمل است بر : شمس المشرقین ـ شبستان‌انس ـ مثنوی متفرقه ـ قصاید ـ ترجیعات ـ مقطعات ـ هفت بندمراثی ـ غزلیات ـ رباعیات ـ ساقی‌نامه [1] .این‌نسخه آغاز و پایان ندارد و مشتمل‌است‌بر :

۱ ـ یك‌صفحه‌از قصاید ـ هفت‌بند ـ ترجیعات و مراثی که یك صفحه آن باعنوان،درصفحه۲ و بقیه‌بطور مشوش ونابجاصحافی شده است (۱ تا ۵۰)

۲ ـ شبستان‌انس.مثنوی بوزن بوستان‌سعدی درآداب‌دین وارکان اسلام که مقدمه نثرمشرقی‌راندارد و بامثنوی شمس‌المشرقین که آنهم بوزن وروش تحفه العراقین خاقانی است و مثنوی‌های متفرقه وقسمتی از ترجیعات و مراثی درهم صحافی شده است (۵۱تا۳٤۷) وهردومثنوی ناقص است.

۳ ـ غزلیات ازحرف ت ـ قسمتی‌از ترجیعات وموشحات (۳٤۸تا٤۵۰)

٤ ـ مقطعات (٤۵۱ تا ۵۳٦).

---

۱ ـ فهرست مجلس ج ۳ ص ۶۰۰ تا ۶۰۴ ـ نسخه خطی‌شماره ۱۱۵۷مجلس .

۵ ـ رباعیات (۵۳۷ تا ۵۵۵) پایان ندارد .

ابیات نسخه رویهم ۱۲۵۰۰ بیت است .

آغاز:

نور وضیا کسب کنید اختران دم بدم از خاك در مشرقی

انجام :

هر چند کره زدیم بر سال جهان عمر تو فزود در شته کوتاهی کرد

خط نستعلیق کتابت هندی ـ عنوانها جلی تر، قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱)ـ مهر «همت بالمقصور ۱۱۰۰ » صفحه ۳۸۰ و مهرهای «محمد» و «عبدالبها پروین دینی ۱۲۲۲» آغاز مقطعات، امضاء مالك، دانش بزرگ نیا آغاز نسخه ـ بعضی از صفحه‌ها در حاشیه بخط دیگر ابیاتی افزوده شده است ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ کشمیری ـ جدول زر ولاجورد ـ بعضی از برگها وصالی شده ـ ۵۵۵ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۴۶۷۶۹ ،

کلیات نورعلیشاه ۲۶۱۹

آثار نظم و نثر **محمدعلی رقی طبسی** مشهور به **نورعلیشاه** (در گذشته ۱۲۱۲) مکرر چاپ شده است . این نسخه مشتمل است بر :

۱ ـ جامع الاسرار (۱ تا ۱۵)

آغاز:

خطبه . . و بعدچون بمقتضای عبودیت حقیقی اشتغال قلب ....

انجام :

... بهبیان حقهاسلامیه اشتغال نمـاید ....

۲ ـ اصول وفروع (۱۷ تا ٤۰)

آغاز :

.... بعد بدانکه برهرمتکلفی واجب است ...

انجام :

... جدا گردد زهم تـاحق وباطل ..

۳ ـ سرعلم حمدعلیعظیم (٤۳ تا ٤۹)مثنوی .

آغاز :

سلسله نام الهی است این ناظم سررشته شاهی است این

انجام :

راقم آیـات الهـی شوم نـاظـم دیباچـه شاهی شوم

٤ ـ تفسیرسوره بقره (٤۹ تا ۷۱)مثنوی .

آغاز:

ای آنکه بجزتو نیست هستی دارد زتوهست نیست هستی

انجام :

تحـریف کن کـلام یـزدان دانسته پس از تعقـل آن

۵ـ جنات‌الوصال. جنت اول ودوم وقسمتی ازسوم که نورعلیشاه سروده است (۷۳ تا ٤٤۰) ـ یك صفحه از کاتب در ذکرمشایخ واسطه میانه شاه نعمةالله و شاه علی رضا (٤٤۱) ـ ازجلد پنجم جنات‌الوصال اثر نظام علیشاه (٤٤۲ تا ٤٤٤).

آغاز:

هست بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم افتتـاح کنـز اسماء عظیم

انجام :

بعدازو آن سید عالی تبار شاه معصومعلی میر کبار

خط نستعلیق کتابت، خفی ـ عنوان‌ها وبعضی ابیات درمتن وحاشیه قرمز ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ ابیات ساقط درحاشیه بخط کاتب ـ بعضی ازقسمتها تصحیح شده ـ حاشیه صفحه ۴۰۳ ـ دوازده‌بیت بخط شکسته خفی‌خوش نوشته شده ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۲۵ میلیمتر ـ جلد قهوه‌ای، ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ دوبرگ الحاقی اول وچهار برگ آخر آبی ـ ۴۴۲ صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۱۱۶

کلیات نورعلیشاه ۲۶۲۰

(دیوان)

مشتمل بر : مقدمه کاتب درشرح حال نورعلیشاه ودوقطعه ازمثنوی جنات.

الوصال (۱ تا ۱۸) ـ غزلیات بترتیب الفبا ـ رباعیات (۲۱تا ۲۲۳) ،پایان افتاده ـ غزلیات جدید ـ قسمتی از ترجیع بند ـ ۱۱ رباعی (۲۲۵ تا ۳۰۲) .

آغاز:

پس از سپاس خدا و ثنای پیغمبـر
که هست زینت دیوان وزیور دفتر

انجام :

تب را بغلط بر تنت افتاد گذار مشت عرقی شد وچکد از بدنت

خط شکسته نستعلیق،خفی ـ عنوانها قرمز ـ رقـم وهـاب شیرازی .ـ تاریخ نـدارد (اواخرقرن ۱۳) ـ انـدازه ۱۰۰ × ۱۸۲ میلیمتر ـ جلد مقوا ـ کاغذ فرنگی ـ جدول و کمند زروسیاه ـ سه‌سرلوح مذهب مرصع‌صفحه۱ و ۲۱ و ۲۲۵ ـ ۳۰۲ صفحه ـ ۱۳سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شمـاره دفتر ۶۲۱۱۱ .

گلشن توحید ۲۶۲۱

ازابراهیم‌دده‌متخلص به **شاهدی** (درگذشته ۹۵۷)، که ابیاتی ازمثنوی مولوی را انتخاب کرده ومیان هردوبیت‌آن را با پنج بیت مثنوی ازخود بهم‌اتصال

داده است . تاریخ تألیف این کتاب بنابر تصریح شاعر ۹۴۰ است و تعداد ابیات با دیباچه ۳۸۰۰ بیت است . [۱]

این نسخه آغازوپایان ندارد ومشتمل است بر ۱۸۸ بیت ازدیباچه و ۳۱۹۷ بیت ازمثنوی گلشن توحید که ۵۳۳ بیت آن ازمثنوی مولوی است (تااواسط دفتر پنجم مثنوی) .

آغاز:

طالبان معرفت کردند یاد　　　دردل ایشان درعرفان گشاد

انجام :

روی در روی خود آرای عشق کیش
نیست ای معشوق ترجزخویش خویش

خط نستعلیق کتابت، بد ـ ابیات مثنوی مولوی بخط نسخ جلی ، قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ یادداشت‌های ملکیت ومهر «معین‌الرعایا» حاشیه صفحه اول ـ اندازه ۹۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ، ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذ فرنگی ـ ۲۸۰ صفحه نوشته و ۱۲۰ صفحه سفید درآغازوپایان ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۱۰ ملیمتر ـ شماره دفتر ۶۶۹۰۲ .

---

۱ ـ فهرست مجلس ج ۳ ص ۶۳۲ ـ ذریعه ج ۹ ب ۲ . ص ۴۹۸ .

گلشن راز ۲۶۲۲

از **شیخ‌محمودشبستری** (درگذشته ۷۲۰) که مکرردرایران بچاپ رسیده است. این نسخه معادل چاپی و ۹۹۳ بیت است.

آغاز :

بنام آنکه جانرا فکرت آموخت ...

انجام :

... الهی عاقبت محمود گردان ...

خط نستعلیق کتابت، خوش ـ عنوانها جلی‌تر، قرمز ـ رقم میرزا بزرگ طاهرالحسینی تفریشی ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۶ـ نسخه متعلق بمحمد طاهرطبرسی (تنکابنی) بوده و در حاشیه صفحه‌ها ابیات را شرح کرده وآنچه ساقط بوده نوشته است ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذفرنگی ـ۸۸ صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه نوشته۶۵ × ۱۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۲۵۷۷۹ .

گلشن راز ۲۶۲۳

مشتمل بر ۸٤۰بیت.

آغاز وانجام مانند نسخه پیش

خط نستعلیق کتابت، خوش ــ رقم محمد صادق فراهانی ــ تاریخ تحریر ۱۲۹۰ ــ یادداشت دکترغنی مبنی براینکه کاتب ادیب الممالک فراهانی است ــ صفحه ۱ و ۲ بعضی از کلمات و مصرع‌ها محوشده ــ اندازه ۱۱۵ × ۱۷۵ میلیمتر ــ جلد تیماج زرد ــ کاغذ فرنگی صورتی ــ ۹۴ صفحه ــ ۹ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۱۰ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۹۲

گلشن راز و ۲۶۲۴
(حق الیقین)

این نسخه مشتمل بر مثنوی گلشن راز (۱ تا ۷۷) وحق الیقین شیخ محمود شبستری است (۷۸ تا ۱۰٦) که بخط یك کاتب و دریك تاریخ نوشته شده است .

انجام :

... ونقطه درحین وحدت و تجرد منه بداء والیه یعود ...

خط نستعلیق کتابت، جلی ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم میرزا نعیم شیرازی ــ تاریخ تحریر ۱۳۰۵ ق ــ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمیر ــ جلد میشن قرمز ــ کاغذ فرنگی آبی ــ ۱۰۶ صفحه ــ ۱۴ سطر ــ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۵ میلیمتر ــ شمارهٔ دفتر ۵۰۶۴۳ .

گنجینه نشاط ۲۶۲۵

آثار نظم و نثر **میرزا عبدالوهاب خان معتمدالدوله نشاط اصفهانی** (در گذشته ۱۲٤٤) است که در تهران بچاپ رسیده است این نسخه مشتمل است بر: قسمتی از درج اول ـ مثنوی و قطعات نظم و نثر که بدون ترتیب صحافی شده است وظاهراً مسوده مؤلف است.

آغاز:

ابواب مخزن وجود بحکم کنت کنزاً مخفیا ...

انجام:

... از بیم سطوتش دوستان بجان سایند و هم باميد رحمتش دشمنان بخدمت گرایند

خط نستعلیق کتابت جلی و شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها تعلیق، با زر وقرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (اوایل قرن ۱۳) ـ حاشیه صفحه ۱۲ رشیدالدین بیکدلی مستوفی بتاریخ ۱۲۸۶ نوشته است که نسخه بخط مصنف معتمدالدوله نشاط است ـ و در حاشیه صفحهٔ ۳۷ کاتب بخط شکسته تعلیق نوشته: « باید این فقرات در ذیل درج اول نوشته شود » و در حواشی ومتن بعضی از صفحه‌ها قطعات نظم و نثر نوشته شده که خط خورده است و به احتمال قوی خط مؤلف است واز مسوده‌های اوست که درهم صحافی شده است ـ اندازه ۱۹۵ × ۳۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ جدول زر ـ ۴۰ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشتهٔ ۹۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۱۳۰۰۹.

گنجینه نشاط **۲۶۲۶**

آغاز ندارد و مشتمل است بر قسمتی از دیباچه درج اول ـ مثنوی ـ درج دوم قصاید ـ درج سوم وچهارم وپنجم ـ غزلیات ورباعیات .

آغاز:

... وخیالی وحسی وجسمانی وسبب این ترتیب ...

انجام :

غم سوزدوعمرسازدافزون گویی   با آب حیات آتش آمیخته‌اند

خط نستعلیق کتابت ـ عنوانها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ یادداشت ملکیت بتاریخ۱۲۷۶ پایان نسخه ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سبز، ترنج وسر ترنج ضربی ـ کاغذفرنگی ـ ۳۴۲صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه‌نوشته ۹۰ × ۱۸۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۲۳۸۹ .

گنجینه نشاط **۲۶۲۷**

مشتمل بر دیباچه درج پنجم ودرج چهارم (۱ تا۴۸) ـ مثنوی (۴۸ تا۱۱۳)

قصاید (۱۱۳ تا۱۲۱) ـ غزلیات (۱۲۱ تا ۲۱٤) ـ رباعیات (۲۱٤ تا۲۳۳) .

آغاز :

این نه خواب است این نه بیداری	این نه مستی است این نه هشیاری

انجام :

تنهای قوی بینی و سرهای بلند	کو یك سرافکنده نباشد بمیان

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم محمدرضا برای آبدارباشی ـ تاریخ تحریر ۱۲۹۶ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر و الوان ـ ۲۳۳ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۲۴۳۳۳ .

گنجینهٔ نشاط ۲۶۲۸

پایان ندارد ومشتمل است بر : قسمتی ازدیباچه درج پنجم ـ ۵۰ غـزل از نشاط ودوغزل ازعطار .

آغاز :

مانند نسخهٔ پیش .

انجام :

چنان دلتنگ شد عطار بی تو	که بر وی شد جهان زندان کجایی

خط شکسته نستعلیق خوش ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ درحواشی بعضی صفحه‌ها ابیاتی بخط کاتب نوشته شده که بعلت صحافی قسمتی ازاشعار ازمیان رفته است ـ دورباعی از

میرزا غلامعلی وابیات پراکنده بخط کاتب پایان نسخه،چلیپا نوشته‌شده ـ اندازه ۱۲۵ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلدتیماج قرمز ـ کاغذفرنگی ـ جدول وکمندزرولاجورد ـ صفحه ۱ و ۵ و ۶ بین‌سطرها طلاانداری ـ یك‌سرلوح تشعیرمذهب صفحه‌اول ویك‌سرلوح مذهب مرصع‌صفحه۵ ـ۴۴صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۴۰میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۷۴۴۸۰ .

گنجینه نشاط ۲۶۲۹

(دیوان)

پایان ندارد ومشتمل است بر : غزلیات (۱ تا ۱۸۵)ـ ترکیب‌بندها(۱۸۵ تا ۱۹۲)ـ مثنوی (۱۹۲ تا۲۰۵) ـ ۲۰۵۰بیت .

آغاز:

پیداست سر وحدت از اعیان لاـری
العکس فـی المرایا والنفس فی‌القوی

انجام :

نه کنون زین فعل برمیسوزد او ازازل خود تا ابد میسوزد او

خط نستعلیق‌کتابت خفی ، خوش ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۰ میلیمتر ـ جلدتیماج سبز ـ کاغذترمه اصفهانی ـ ۲۰۵ صفحه ـ ۱۱ سطر ـ اندازه نوشته ۵۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۶۱۹۴۲ .

لب لباب معنوی ۲۶۳۰

از **کمال‌الدین حسین کاشفی بیهقی** مشهور **بملاحسین کاشفی** (درگذشته ۹۱۰) که انتخابی از انتخاب مثنوی‌مولوی‌است ودرهند وایران چاپ‌شده‌است.این نسخه مشتمل است بر : فهرست‌مطالب ــ مقدمه و ۷۳۰۰ بیت مثنوی .

آغاز:

عین اول دربیان جوامع اطوارشریعت درهفت نهر ...

انجام .

عشق بازان را ازین‌ماء معین فیض ده آمین رب‌العالمین

خط شکسته نستعلیق ــ عنوانها جلی‌تر ، قرمز ــ رقم محمدبن‌صادق‌اصفهانی‌ــ تاریخ تحریر ندارد (قرن۱۲) ــ شرح‌ابیات درحواشی‌نوشته‌شده ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۰۰ میلیمترــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگــی سفیدوآبی ــ ۴۶۲ صفحه ــ ۱۶سطر ــ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۲۷۸۹۷ .

لب لباب معنوی ۲۶۳۱

پایان‌ندارد و٥٤ بیت ازاصل کم است .

آغاز :

بعدازتقدیم وظایف ثنای واهب‌الوجود ... (کذا) .

انجام :

باز کردم درلطافت بی‌نظیر نازك و زیبا و نغز و دلپذیر

خط شکسته نستعلیق‌خوش ـ رقم وتاریخ‌ندارد (قرن ۱۳) ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلدتیماج قهوه‌ای ، ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذفرنگی ـ جدول وکمند زر و سیاه ـ نیم سرلوح‌مذهب مرصع صفحه‌اول ـ ۲۵۳صفحه ـ ۲۰سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۵ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۶۱۳۶۷ .

لیلی ومجنون ۲۶۳۲

روح‌الامین

از **محمدامین‌شهرستانی اصفهانی** متخلص به **روح‌الامین** و مشهور به‌میر جمله (درگذشته ۱۰٤۷) که در زمان شاه‌عباس از ایران بهند رفت ودر خدمت جهانگیرشاه بمنصب میرجملگی رسید .

روح‌الامین بجز دیوان اشعارش خمسه‌ای سروده است که لیلی و مجنون یکی از پنج مثنوی خمسه اوست . نام و ترتیب دفاتر خمسه او بدینقرار است : شیرین‌وخسرو ـ مطمح‌ـلیلی‌ومجنون ـ فلك‌البروج‌یاآسمان‌هشتم ـ جواهر نامه. تاریخ تألیف اولین دفترخمسه او ۱۰۱۷ ودفترچهارم۱۰۲۱است .

در این مثنوی پس‌از توحید ونعت رسول (ص)،در سبب نظم کتاب تصریح میکند که دو دفتر قبلا سروده و درفکر تصنیف دفتر دیگر بوده که شبی نظامی

گنجوی را در خواب می‌بیند که کلید و نامه‌ای به او میدهد و درنامه نظامی اورا تشویق به سرودن این مثنوی میکند [۱]

پس از سبب نظم کتاب،مدح شاه ـ مدح بطریق خطاب ـ ساقی‌نامه است(۱ تا۲٤)٦۲٦ بیت .

و پس‌از آن حکایت لیلی‌ومجنون آغاز میشود تاوفات لیلی وخبر کردن‌زید مجنون را ، ازاین واقعه وبعد خاتمه کتاب‌است که در توصیف‌شاعری‌خودواشعارش سروده و خاتمةالخاتمه است که‌چگونه اشعار خویش را نزد نظامی‌میبرد و نظامی اشعار اورامیستاید .

تعداد ابیات این‌مثنوی بامقدمه و خاتمه ٤۷٥۰ بیت‌است .

آغاز:

ای حسن طراز عشق پرداز	انجام نمای کار از آغاز

۱ ــ صفحه ۱۹ نسخه :

کردم ز هنر دو درج را پر	چون درج صدف تمام پر در
بر گشت اگرچه گنجم‌اززر	دل بود رهین گنج دیگر

صفحه ۲۰ و ۲۱ نسخه :

کای لفظ طراز معنی آگاه	وی‌آمده این دوملك را شاه
پیش تو کلید گنج آمد	داروی هزار رنج آمد

. . . . .

بردار کلید و باز کن در	بنمای بخلق شور محشر

. . . . .

بنوشته برآن‌کلید موزون	نام لیلی و نام مجنون
گفتم باید در دگر سفت	لیلی مجنون بیایدم گفت

فهرست مجلس ج ۳ . ص۲۹۰ تا ۲۹۳ ـ فهرست ریو ، ص ۶۷۵ و ۶۷۶ ـ تذکره نصرآبادی ، ص ۵۶ ـ خوشگو ۲۱۸ تا ۲۲۰ .

ای نام تو مطلع هر امید — سر لوح کتاب تست خورشید
ای کرده ز نقطه یك جهان خط — از تست بر آب کشتی بط

انجام :

تا من در گفتگوی بستم — وین شیشه بسنگ غم شکستم
جان از بدن سخن برون شد — دل در بر آفتاب خون شد

خط شکسته نستعلیق خفی ـ عنوانها قرمز ـ رقم جوادآبادهای ـ تاریخ تحریر ۱۳۰۳ ق ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد میشن قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی آبی ـ ۳۱۸ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۷۴۶۰۱

لیلی و مجنون ۲۶۳۳

مکتبی

از **مکتبی شیرازی** شاعر قرن دهم که در ۸۹۵ آنرا به اتمام رسانیده و ۲۱۶۰ بیت است و در هند و ایران مکرر چاپ شده است.

آغاز :

ای بر احدیتت ز آغاز — خلق ازل و ابد هم آواز

انجام :

شد قصه تمام و نامه کوتاه — المـنـة والـبقـاء لله

خط شکسته خفی خوش ـ ظاهراً رقم درویش عبدالمجید ـ هفت صفحه در آغاز و نه صفحه در پایان نونویس بخط شکسته خوش رقم علی اکبر گلستانه که بدستور میرزا محمود وزیر نسخه را کامل کرده وهمو نوشته است که خط اصلی نسخه ازدرویش عبدالمجید است ـ تاریخ تحریر قسمت نونویس ۱۳۱۰ ق ـ اندازه ۸۵ × ۱۲۵ میلیمتر ـ جلد روغنی، ترنج و سر ترنج

وحاشیه طلایی ـ کاغذ متن و حاشیه ، متن ترمه اصفهانی زرفشان حاشیه فرنگی ـجدول وکمند زر وسیاه ـ ۱۲۲ صفحه ـ ۹سطر متن ، ۱۸ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۵۰ × ۹۰ میلیمتر ـ شمارهٔدفتر۳۶۷۵۹.

لیلی ومجنون ۲۶۳۴

مکتبی

آغاز ندارد وشامل ۲۰۰۰ بیت ازمثنوی لیلی ومجنون مکتبی است.

آغاز :

ای قطره ابر و مره ریح　　در حلقه طاعتت به تسبیح

انجام :

مانند نسخه پیش.

خط نستعلیق کتابت جلی ـ رقم‌محمدابراهیم ـ تاریخ‌تحریر۱۲۴۸ ـ اندازه۱۳۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدمیشن‌سیاه، ترنج‌وسرترنج‌منگنه ـ کاغذ فرنگی‌زرد ـ جدول‌وکمند سیم‌والوان ـ ۱۴۴صفحه ـ ۱۴سطر ـ اندازه‌نوشته۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر۷۴۵۱۹.

لیلی ومجنون ۲۶۳۵

مکتبی

نسخه‌کامل.

خطشکسته‌غبارخوش ــ عنوان‌هاقرمز ــ رقم‌محمدعلی ــ تاریخ‌تحریر۱۲۵۵ یادداشت حسن‌کمالاتی‌آغاز نسخه ــ اندازه ۵۵ × ۸۰میلیمتر ــ جلد روغنی بوم نارنجی، گل‌کوکب الوان، درون‌قرمز ــ کاغذترمه‌اصفهانی ــ جدول‌وکمند زروسیاه ــ صفحه‌اول‌ودوم تمام‌حواشی مذهب‌مرصع ــ صفحهٔ۳تا۱۵حواشی تشعیرسازی مذهب مرصع وبین‌سطرها طلااندازی‌شده ــ سرلوح مذهب مرصع‌صفحه‌اول ــ ۵۵سرفصل زرولاجوردجای عنوان‌ها ــ ۲۶مجلس‌مینیاتور صفحهٔ ۸و۱۲و۳۰و۳۷و۴۶و۵۵ و۵۷و۷۱ و۷۲و۷۸و۸۹ و۹۳و۱۰۰ و۱۲۵و۱۲۹و۱۳۵ و۱۴۰و۱۴۷ و۱۵۶و۱۶۵ و۱۹۳و۱۹۷ و۲۰۲ و۲۱۵و۲۱۹ و۲۲۰دارد ــ ۲۲۰صفحه ــ ۱۱سطر ــ اندازه نوشته۳۵ × ۶۰ میلیمتر ــ شمارهٔ‌دفتر۷۶۴۹۶.

لیلی ومجنون ۲۶۳۶

مکتبی

نسخه کامل

خطشکسته نستعلیق‌خفی‌خوش ــ عنوان‌هاقرمز ــ رقم‌وتاریخ‌ندارد(قرن۱۳) ــ دوتاریخ تولدپشت‌صفحه‌اول ــ صفحه‌های ۸۴ و۱۰۰ و۱۲۴ و۱۷۸ و۱۹۲ جای تصویرسفیداست ــ اندازه۷۶ × ۱۲۴میلیمتر ــ جلدتیماج‌سیاه ــ کاغذترمه‌اصفهانی ــ جدول‌زرولاجورد ــ ۱۹۹ صفحه ــ ۱۱سطر ــ اندازه‌نوشته۵۰ × ۹۵میلیمتر ــ شماره‌دفتر۶۱۹۳۰.

مثنوی حسینعلی ۲۶۳۷

از **ملاحسینعلی** فرزند **حاج ملاشیرعلی** [1] (قرن ۱۳) کتابی‌است بتقلید از

[1] ــ نام‌مصنف ونام‌پدرش درآغاز نسخه نوشته‌شده،ولی درتذکره‌ها اثری ازوی بدست نیامد.چون‌مدح ناصرالدین شاه ضمن‌اشعار اوهست،معلوم میشودکه درزمان اوودر قرن ۱۳ میزیسته است.

مثنوی مولوی شامل: یك مقدمهٔ نثرعربی وهفت دفترمثنوی که مطالب آن اقتباس کامل از داستانها ومضامین واشعار مثنوی مولوی است ومدح ناصرالدین شاه و حاجی سیدمحمد تقی، که مرادپدر شاعرحاجی ملاشیرعلی بوده است وذکر مصیبت ائمه اطهار(ع)، اشعارسست وغالباً وزن وقافیه نادرست است ودر حدود ۷۵۰۰ بیت است.

ترتیب دفاتربقرار زیر است:

۱ــ مقدمه عربی و دفتراول (۷تا۵۵)

آغازمقدمه: هذه رسالة شریفة و وجیزة لطیفة...

آغاز:

بشنو از دل چونکه افغان میکند

شرح شوق و وصف هجران میکند

انجام :

چونکه شد ازعشق آغاز کلام هم بـاو باید نمایم اختتام

۲ــ دفتردوم (۷۵تا۱۹۸) .

آغاز :

دفتر اول که در ذکر طلب ختم بنمودم ولی هنگام شب

انجام :

بحر بی‌پایان بود چون معرفت هرچه گویم باز دارد منقصت

۳ــ دفترسوم (۱۹۹تا۲۸۰) .

آغاز:

در سیم دفتر چو عشق آمد پدید

خود بخود ما را بسوی خود کشید

انجام :

عشق را زیـن بیش نتوانم بیان

خود مگر خودرا کند برخود عیان

٤ـ دفتر چهارم (۲۸۳ تا۳۲۹).

آغاز:

بعدازین وادی استغنا بود　　وقت نازوعشوه‌مان اینجابود

انجام :

پابنه در راه تسلیم و رضا　　سر بنه برامر تقدیر وقضا

٥ـ دفتر پنجم(۳۳۱تا ٤١٠).

آغاز :

غیرتسلیم و رضا کوچارهٔ　　در کف‌شیر نرخونخوارهٔ

انجام :

بل یکون کل‌شیئی فانیا　　وجه ربی قدیکون باقیا

٦ـ دفترششم (٤١١تا ٤٥۳)

آغاز :

در ششم دفتر بکو حال فنا　　وارهان خودراتوازرنج وعنا

انجام :

شورتو یکباره چون‌عالم گرفت　　شور آمد راه غم برغم گرفت

٧ـ دفترهفتم (٤٥۳ تا ٥۳١)

آغاز :

وادی حیرت کنون‌آمد به‌پیش　　که‌نه‌بیگانه‌شناسم‌من نه‌خویش

انجام :

این کتاب ازفیض‌حق آمد تمام　　بس سخن کوتاه باید والسلام

پنج‌صفحه درآغازنسخه وچهارصفحه درپایان،مناجات خواجه‌عبدالله‌انصاری بقلم‌کاتب نوشته شده است .

خط نستعلیق کتابت‌خفی ـ عنوان‌ها درسر فصل زرولاجورد،قرمز ـ رقم‌ندارد ـ برای آقامحمد شفیع نوشته شده (صفحهٔ ۲۸۰ پایان دفتر سوم)ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۲ ـ اندازه

۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمتر-- جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی آبی ـ جدول و کمندزروالوان ـ شش نیم‌سرلوح مذهب مرصع صفحه۱۱و ۷۵ و ۱۹۹و۲۸۳و۴۱۱ ـ ۵۳۵ صفحه ـ ۱۵سطر اندازه نوشته۸۰ × ۱۶۰میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۲۱۱۲

مثنوی فروزنده ۲۶۳۸

از **عبدالحسین نصرت خراسانی** ملقب به **منشی باشی** (قرن ۱٤) که در ۱۳۳۱ شمسی ضمیمه منتخبی ازقصاید وغزلیات اوبا مقدمه محمود فرخ در مشهد بچاپ رسیده است واین نسخه عیناًمانند مثنوی نسخه‌چاپی است و۸۵۰ بیت‌است.

آغاز :

ای پدیدار نزره دیدار　　خلوت خـاص تو دل بیدار

انجام :

برمن ای جان زایزد دادار　　طلب مغفرت دریغ مدار

خط نستعلیق کتابت‌خوش ـ عنوان‌ها نسخ جلی ـ رقم حسن‌تقدیسی تفرشی‌فراهانی ـ تاریخ تحریر رمضان ۱۳۶۳ -- درحواشی بعضی از صفحات وگاهی در متن بخط نستعلیق کتابت خفی‌شبیه خطمتن ابیاتی‌افزوده‌اند وبعضی‌کلمات راعوض‌کرده وکلمه دیگری‌نوشته‌اند وگاهی یك مصرع راعوض‌کرده‌اند- زیر ابیات حاشیه «صح» دارد- اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵ میلیمتر -- جلدمقوا،عطف‌وگوشه‌میشن‌قهوه‌ای -کاغذفرنگی ـ ۸۲صفحه -- ۱۱سطر- اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر۷۶۴۴۴.

مثنوی محبی ۲۶۳۹

مثنوی عرفانی بی آغازوپایان بروزن مثنوی مولوی ازشاعری محبی (۱) تخلص که از مثنویهای عطار ومولوی مثال آورده است . این مثنوی از داستانهای عرفانی وشرح احادیث واخبار ترکیب یافته است وداستانهای آن عبارت است از : حکایت ابراهیم ادهم وطوطی و عنقا وهدهد .

آغاز:

بلبل ار می بود صاحب اختیار
کی کشیدی بهر گل صد جورخار
چون بکامت نیست چرخ نیل فام
زان جهت در پیچ و در تابی مدام

انجام :

گر نبودی لطف رب العالمین   نفس کشتی رهزنم درراه دین
گه شدم درخوان وصلش میهمان   گه ربودم از سگ نفس .

خط نستعلیق کتابت جلی ـ عنوان‌ها وابیاتی که ازمولوی وعطار آمده ، قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ آغازوپایان وبین اوراق افتاده دارد وبعضی از برگها نابجا صحافی

---

۱ ـ در تذکره‌ها بشعرای محبی تخلص مراجعه شد ازاین مثنوی اثری بدست نیامد ولی درصفهٔ ۳۴ و ۶۲ نسخه تخلص او دراشعار آمده است که این دو بیت است .

ای محبی ازملامت رخ متاب   زانکه نعم‌العبد میآید خطاب

و :

تا محبی عاشق دیدار شد   هردوعالم پیش چشمش خارشد

شده ـ برگ ۵۰ از مثنوی دیگریست بروزن خسرو شیرین نظامی باکاغذ و خط نسخه ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی الوان وصالی شده ـ جدول لاجورد ـ ۱۱۸ صفحه ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۷۳ × ۱۲۵ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر ۶۱۹۵۹

مثنوی معنوی ۲۶۴۰

از **جلال‌الدین محمد مولوی** (درگذشته ۶۷۲) . نسخه آغاز ندارد و بعضی از داستانها وابیات مثنوی درآن نیست ولی آغاز و پایان دفترها معادل نسخه‌های دیگراست وذکری هم ازانتخاب نشده‌است ترتیب دفاتراین نسخه درمتن وحاشیه بقرار زیر است .

متن :

۱ـ قسمتی از دفتر اول از (خیوانداختن خصم بـررویِ امیرالمؤمنین) (۱ تا ۱۱) .

آغاز:

اصل دین‌را بازدان ازاصل کین همنشین حق بجو بـا اونشین

انجام :

... صبر کن والله اعلم بالصواب .

۲ـ دیباچه فارسی دفتر دوم (۱۲ تا ۶۲) .

آغاز:

بیان بعضی ازحکمت تاخیراین مجلددوم...

انجام :

. . . ناقصان سرمدی تم الکلام

۳ـ مقدمه عربی دفترسوم ودفترسوم (۶۲ تا ۵۱۵) .

آغاز:

الحکم جنودالله فی‌الارض یقوی بها ...

انجام :

... ای اخی دردفترچارم بجو .

حاشیه :

٤ـ قسمتی ازدفتر پنجم ودفترششم واشعار سلطان ولد از (درصفت بیخودان که ازشرخود ...) (۱ تا۳۸۷) که دنبال هم نوشته شده است وپایان دفترپنجم و آغاز دفتر ششم افتاده است ابیات این نسخه رویهم ۱۷۷۰۰ بیت است .

خط نستعلیق کتابت قدیم ـ عنوان‌ها قرمز، آغاز دفترها بخط‌ثلث‌جلی با زر ـ رقم محمدبن احمداصفهانی‌درهرات ـ تاریخ تحریر۸۳۴ ـ تاریخ تولد امیرزاده میرك الیاس در ۱۵ رمضان ۸۳۴ بخط کاتب پایان نسخه ـ یادداشتهای ملکیت ومهرهای «صفرعلی» وغیره آغاز وپایان وحاشیه صفحه‌ها ـ آغاز وبین صفحه ۹۲ و۹۳ افتاده ـ اندازهٔ ۱۲۵×۱۷۵ میلیمتر ـ جلدتیماج قهوه‌ای‌ضربی ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول زرولاجورد ـ ۵۱۵ صفحه۱۳ سطرمتن ، ۳۲ نیم سطر حاشیه تا صفحهٔ۳۸۷ ـ اندازهٔ نوشته ۹۰×۱۲۰میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۳۷ .

مثنوی معنوی ۲٦۴۱

بدون آغاز وپایان مشتمل است برسه دفترمثنوی بقرار زیر:

قسمتی ازمقدمه عربی دفتراول ودفتراول (۱ تا۲۰۰)

آغاز:

... ومعتمدی ومکان الروح من‌جسدی وذخیرة ...

انجام :

... صبر کن والله اعلم بالصواب .

دیباچه فارسی دفتردوم و دفتر دوم (۲۰۱ تا ۳۹۰) .

آغاز :

بیان بعضی ازحکمت تأخیر ...

انجام :

... ناقصان سرمدی تم الکلام .

مقدمه عربی دفتر سوم و دفترسوم (۳۹۱ تا ٦٤٤)

آغاز :

الحکم جنود الله ...

انجام :

... ای اخی دردفتر چارم بجو

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۸۸۳ (صفحه ۲۰۰ پایان دفتر اول) ـ درحواشی ابیات ساقط بخط دیگر نوشته شده وبعضی ازآنها اصلاح شده وزیر نوشته‌ها «۵» است ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۳۴ میلیمتر ـ جلد مخمل بنفش ـ کاغذ ترمه ـ جدول لاجورد ـ دوسرفصل‌مذهب‌مرصع صفحه ۲۰۱ و ۳۹۱ ـ ۶۴۴ صفحه ـ ۲۱ سطر ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۳۵۹ .

مثنوی معنوی ۳۶۴۲

مشتمل بر دفتر اول (۱ تا ۱۰۷ ـ) دفتر دوم (۱۰۹ تا ۲۱۷) ـ مقدمه عربی ودفتر سوم (۲۱۹ تا ۳٦۲) ـ مقدمه عربی ودفتر چهارم (۳٦۳ تا ٤۷۸) ـ دیباچه فارسی ودفتر

پنجم (٤٧٨ تا ٦١١)- دیباچه فارسی و دفتر ششم (٦١٢ تا ٧٧٠)- بااشعار سلطان ولد که بدون عنوان دنباله مثنوی نوشته شده ٢٦٦٠٠ بیت

آغاز:

بشنو از نی چون...

انجام:

... هین خمش والله اعلم بالصواب.

خط نستعلیق کتابت خوش - عنوانها قرمز- رقم میرك حسین بخاری بدستور خواجه میرزاحسین - تاریخ تحریر ندارد (اواخر قرن۹) - درپنج دایره درونی شمسه مذهب مرصع آغاز نسخه بخط ثلث نوشته شده: «برسم الخزانه پادشاه کامکار والاتبار جم اقتدار سلطان حسین میرزا بایقرا» - اندازه ۱۹۰ × ۳۰۰ میلیمتر- جلد تیماج سیاه - ترنج وسرترنج ضربی زرد گل و برگ الوان - کاغذ ترمه سمرقندی- جدول چهارستونی زرو الوان - شمسه مذهب مرصع که طرفین آن بعلت وصالی ازمیان رفته - شش سرلوح مذهب مرصع صفحه: ۱ و ۱۰۹ و ۲۲۳ و ۳۶۵ و ۴۸۰ و ۶۱۳ دارد - ۷۷۰ صفحه - ۱۹ سطر- اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۲۵ میلیمتر شماره دفتر ۳۵۵۳۰

مثنوی معنوی ۳۶۴۳

مشتمل بر: دیباچه فارسی ودفتر اول (١ تا ١١٢)- دیباچه فارسی و دفتر دوم (١١٣ تا ٢١٤) - مقدمه عربی ودفتر سوم (٢١٥ تا ٣٦٢)- مقدمه عربی ودفتر چهارم (٣٦٣ تا ٤٥٢)- دیباچه فارسی ودفتر پنجم (٤٥٣ تا ٥٧٦)- دیباچه فارسی و دفتر ششم (٥٧٧ تا ٧٢٤) بااشعار سلطان ولد ٢٧٥٠٠ بیت است.

آغاز:

هذا کتاب المثنوی وهو اصول . .

انجام :

... تاشوی دریای بیحدو کران .

خط نسخ قدیم، خوش ــ عنوان‌ها جلی‌تر ازمتن قرمز ــ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۰) درحواشی ابیات وکلمات شرح‌شده وزیر آنها «مولاناعلیجان سلمه‌الله» و«ملاحسین» و«داعی» و«ه» نوشته شده‌است ــ نسخه مقابله ودرمتن وحاشیه تصحیح شده‌وهمه‌جا «ص» نوشته شده ــ اندازه ۱۹۰ × ۲۶۰ میلیمتر ــ جلدتیماج قهوه‌ای، ترنج ولچکی ضربی ــ کاغذترمه‌سمرقندی ــ جدول چهارستونی زرولاجورد ــ سرلوح مذهب مرصع نیمه ریخته صفحه‌اول ــ پنج سرفصل مذهب مرصع صفحه: ۱۱۳و۲۱۷ و ۳۶۳ و ۴۵۳ و ۵۷۷ ــ ۷۲۴صفحه ــ ۲۰سطر هرستون اندازه نوشتهٔ ۱۳۰ × ۲۰۰ میلیمتر ــ شماره دفتر۵۰۶۰۹

مثنوی معنوی ۳۶۴۴

مشتمل است بر :

مقدمه عربی ودفتر اول (۱ تا ۸۵) ــ دیباچه فارسی ودفتر دوم (۸۶ تا ۱۵۶) مقدمه عربی ودفترسوم (۱۵۷تا ۲۶۰) ــ مقدمه عربی ودفتر چهارم (۲۶۱ تا ۳۴۶) دیباچه فارسی و دفتر پنجم (۳۴۷تا ۴۴۵) دیباچه فارسی ودفتر ششم (۴۴۵ تا ۵۵۶) رویهم ۲۷۰۰۰ بیت.

آغاز:

صلوة والسلام علی خیرخلقه . .

انجام :

...زانکه ازدل جانب دلروزنست.

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم‌عبدالرحمن بن‌اسحق ــ تاریخ

تحریر ۱۰۰۱ــ درحواشی ابیاتی افزوده‌اند ــ صفحهٔ۳ درمیان ترنج مذهب نوشته شده«دفتر اول سنهٔ ۱۲۶۵) قسمتی از برگ اول دیباچه‌دفتراول بعلت وصالی از میان رفته ــ اندازه ۱۷۵ × ۲۶۵ میلیمتر ــ جلد تیماج سبزترنج و سرترنج ضربی ــ کاغذ متن و حاشیه کشمیری سفیدوزرد ــ جدول‌وکمندزر ولاجورد ــ سرلوح مذهب مرصع صفحه ۲ ــ ترنج مذهب مرصع صفحه۳ــ پنج‌نیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۸۸ و۱۵۸ــ ۲۶۲ــ ۳۴۸ــ۴۴۶ دارد ــ ۵۵۶ صفحه ــ ۲۵سطر ــ اندازه نوشتهٔ ۱۰۰ × ۱۵۵ میلیمتر ــ شماره‌دفتر ۳۵۵۴۲

مثنوی معنوی ۲۶۴۵

مشتمل‌بر مقدمه فارسی درشرح بعضی ابیات و اصطلاحات مثنوی ــ (۱تا۷) مقدمه‌عربی‌ودفتراول(۱۱تا۱۰٤) دیباچه‌فارسی‌ودفتردوم (۱۰۵تا۱۸۸)ــ مقدمه‌عربی ودفترسوم (۱۸۹تا۳۰۰)مقدمه‌عربی‌ودفترچهارم (۳۰۱ تا۳۹۰)ــ دیباچه‌فارسی‌ودفتر پنجم(۳۹۱ تا٤۹٦) دیباچه فارسی‌ودفتر ششم (٤۹۷ تا٦۱۲)

آغاز مقدمه فارسی .

عشق جزنایی و ما جزنی نییم — او دمی بی‌ما و ما بی او نییم

انجام مقدمه :

نام گردون را ازو آید ببام — گردشش باشد همیشه‌زان‌مدام

آغاز:

هذا کتاب‌المثنوی وهو ...

انجام :

... هین خمش واله اعلم بالصواب

خط نسخ‌خفی‌خوش ـ عنوان‌ها جلی‌تر ، قرمز ـ رقم‌کازرونی ـ تاریخ تحریر ندارد (قرن۱۱) ـ اندازهٔ۱۳۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلدتیماج‌سیاه ترنج وسرترنج بریده ضربی ـ کاغذسمرقندی ـ جدول چهارستونی‌زر ـ صفحه۱۱و۱۲۹۱ حاشیه تشعیرسازی مذهب مرصع و بین‌سطرها طلااندازی شده ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه۱۱ ـ یازده سرفصل مذهب مرصع صفحه:۱۲۹۱و۱۰۵و۱۸۹و۱۹۰و۳۰۱و۳۹۱و۴۹۷که درسه صفحه آخر هرکدام دوسر فصل‌موجوداست ـ پنج‌مجلس نقاشی صفحهٔ۱۰۴و۱۸۸و۳۰۰و۴۹۶و۶۱۲ دارد ـ ۶۱۳صفحه ۲۴سطرهرستون ـ اندازه‌نوشته۹۰ × ۱۴۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۲۴۰۹۰

مثنوی معنوی ۳٦۴٦

مشتمل‌بر: دفتراول (۱تا٩٤)ـ دیباچه فارسی ودفتردوم (٩٤تا ۲۲۰)مقدمه عربی ودفتر سوم(۲۲۰تا۳٥٤) ـ دفترچهارم (۳٥٦تا٤٥٤) ـ دیباچه فارسی و دفتر پنجم (٤٥٤تا ٥٦٥) ـ دفتر ششم(٥٦٦تا ٦٩۳) بااشعار سلطان ولد۲٤۰۰۰ بیت

انجام :

... گردشش باشد همیشه زان هوا

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان‌ها زر ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۱۱) ـ سه برگ از آغازونه برگ از پایان نونویس است ورقم‌این قسمت هم‌محوشده ـ درصفحهٔ۳۵۴ ابیاتی‌از شیخ‌بهائی نوشته‌شده ـ اندازهٔ۱۴۰ × ۲۰۰میلیمتر ـ جلدمیشن‌زرشکی ـ کاغذترمه ـ جدول چهارستونی‌زرولاجورد ـ سرلوح منقش صفحه‌اول ـ پنج سرفصل مذهب مرصع صفحهٔ ۹۴و ۲۲۰و۳۵۶و۴۵۵و۵۶۶ دارد ـ ۶۹۳صفحه ـ ۱۸سطرهرستون ـ اندازه‌نوشته۱۰۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره‌دفتر ۶۱۳۳۸

مثنوی معنوی ۲۶۴۷

مشتمل بر شش دفتر مثنوی بترتیب: دفتر اول (۱ تا ۱۰۴)ـ دیباچه فارسی و دفتر دوم (۱۰۵ تا ۱۶۸)ـ مقدمه عربی ودفتر سوم (۲۰۱ تا ۳۲۱) ـ مقدمه عربی و دفتر چهارم (۳۲۵ تا ۴۱۹)ـ مقدمه فارسی عبداللطیف بن عبدالله عباسی دردو صفحه وفهرست مطالب ودیباچه فارسی ودفتر پنجم (۴۲۱ تا ۵۳۷)ـ دیباچه فارسی ودفتر ششم (۵۳۹ تا ۶۶۹)

انجام:

بـام گردون را ازو آیـد نوا گردشش باشد همیشه زان هوا

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان‌ها قرمزـ رقم خالقداد سیالکوتی ـ تاریخ تحریر ۱۰۵۴ درحواشی شرح ابیات از لطایف المعنوی ـ یادداشت ملکیت محمد طاهر طبیب شوشتری پایان دفتر اول وسوم ـ مهر «محمدتقی» (ملک الشعراء بهار) آغازوپایان نسخه ـ اندازه ۲۱۰ × ۳۲۰ میلیمتر ـ جلدمیشن سیاه ترنج وسرترنج بریده‌منگنه ـ کاغذ کشمیری ـ جدول چهارستونی الوان ـ شش نیم‌سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و۱۰۵و۲۰۱و۳۲۵و۴۳۱و۵۴۷دارد ـ ۶۶۹ صفحه ـ ۲۳سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۵ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۹۱

مثنوی معنوی ۲۶۴۸

مشتمل است بر: دیباچه فارسی ودفتر اول که آغاز ندارد (۱ تا ۱۶۰)ـ دیباچه فارسی ودفتر دوم (۱۶۱ تا ۳۰۶)ـ مقدمه عربی و دفتر سوم (۳۰۶ تا ۴۹۵)ـ مقدمه

فارسی وعربی و دفتر چهارم (۴۹۶ تا ۶۵۰)ـ دیباچه فارسی و دفتر پنجم بی‌پایان (۶۵۱ تا۷۳۴) دفترششم آغازافتاده (۷۳۵تا ۹۰۴) ۲۲۰۰۰ بیت.

آغاز:

هذا کتاب المثنوی...

انجام :

... تاشوی دریای بیحدو کران

خط نسخ ـ عنوان‌ها قرمزـ رقم‌درویش‌مصطفی ـ تاریخ‌تحریر۱۰۷۴ـ درحواشی‌شرح لغات‌وآیات قرآن که‌درابیات آمده ـ اندازه۱۵۰ × ۲۰۵میلیمترـ جلدتیماج زرشکی،ترنج ونیم‌ترنج ضربی‌لولادار ـکاغذ فرنگی ـ جدول‌قرمزـ۸۰۸صفحه ـ ۲۷سطرـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۷۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۵۰۷۲۳

مثنوی معنوی ۲۶۴۹

مشتمل بر : مقدمه عربی ودفتراول (۱ تا ۸۲) ـ دیباچه فارسی و دفتردوم (۸۳ تا ۱۵۶) مقدمه عربی ودفترسوم (۱۵۷ تا ۲۵۶) ـ مقدمه عربی ودفترچهارم (۲۵۷ تا ۳۳۷) ـ دیباچه فارسی ودفترپنجم (۳۳۷ تا ۴۲۴) ـ دیباجه فارسی‌ودفتر دفترششم ۴۲۵ تا ۵۲۲) .

تعداد ابیات ۲۷۰۰۰ بیت .

آغاز :

وهواصول الذین فی کشف اسرارالیقین ...

انجام :

. . ختم کن والله اعلم بالصواب

خط نسخ خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ یادداشت ملکیت علی مدرس ومهر او بتاریخ ۱۲۸۸ پشت صفحه اول ـ یاد داشت و مهرمحمد حسین در ۱۲۴۴ پایان نسخه ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه سجاف و عطف سبز ـ کاغذسمرقندی ـ جدول چهار ستونی زر ـ صفحه ۲۹۱ متن وحاشیه واطراف دیباچه تشعیرسازی مذهب ـ صفحه ۳ تا ۸ ودوصفحه درپایان نسخه تمام حاشیه تشعیرسازی مذهب ـ شش سرلوح مذهب مرصع صفحه ۳ و ۸۵ و ۱۶۱ و ۲۵۹ و ۳۳۹ و ۴۳۷ دارد ـ ۵۲۲ صفحه ـ ۲۷ سطرهرستون ـ اندازه نوشته ۱۰۰ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۲۷۷۸۷ .

مثنوی معنوی ۲۶۵۰

شامل : مقدمه عربی ودفتراول (۱ تا ۸۷) ـ دیباچه فارسی ودفتر دوم (۸۹ تا ۱۴۳) مقدمه عربی ودفترسوم (۱۴۵ تا ۲۴۹) ـ مقدمه عربی ودفترچهارم (۲۵۱ تا ۳۳۹) ـ دیباچه فارسی ودفترپنجم (۳۴۱ تا ۴۳۸) ـ دیباچه فارسی و دفترششم (۴۴۱ تا ۵۴۶) .

آغاز :

هذا کتاب‌المثنوی المعنوی ...

انجام :

... تا شوی دریای بیحد و کران

خط نستعلیق کتابت ، خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم محمود برنابادی ـ تاریخ تحریر ۱۱۱۰ صفحه ۲۴۹ و ۱۱۱۵ پایان‌نسخه ـ یادداشت کاتب مبنی برواگذاری نسخه بفرزندش عبدالصمد بتاریخ ۱۱۳۷ وچند بیت شعرپشت برگ‌آخر ـ اندازه ۱۷۵ × ۲۹۰ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ ترمه سمرقندی ـ جدول چهارستونی زر و لاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ حاشیه تشعیرسازی مذهب صفحه اول ودوم ـ ۵۴۶صفحه ۲۵ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۱۱۵ × ۲۲۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۶۱۹۰۵ .

مثنوی معنوی ۲۶۵۱

شامل : مقدمه فارسی عبداللطیف بن عبدالله عباسی (۱ تا ۱۱) ـ مقدمه عربی ودفتر اول (۱۳ تا ۹۲) ـ دیباچه فارسی ودفتر دوم (۹۵ تا ۱٦۸) مقدمه عربی ودفتر سوم (۱۷۱ تا ۲٦۸) ـ مقدمه عربی ودفتر چهارم (۲۷۱ تا ۳٤۸) ـ دیباچه فارسی ودفتر پنجم (۳۵۱ تا ٤۳۸) ـ دیباچه فارسی و دفتر ششم (٤۳۹ تا ٥٤۰) .

آغاز مقدمه :

این نسخه ناسخه مثنویات مقیمه وثبت ومروج نسخ صحیحه مستقیمه ...

انجام مقدمه :

درین وادی قدم زده یا درین ماده دم برآورده والله للموقف وهوالمعین..

آغاز و انجام مانند نسخه‌های پیش .

خط نستعلیق کتابت خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۱۱۳ پایان دفتر اول صفحه ۹۲ ـ درحاشیه وهامش ابیات وآیات قرآن شرح شده ـ دوصفحه آخرهر دفتر چلیپا نوشته شده ـ اندازه ۱۳۶ × ۲۴۰ میلیمتر ـ جلد مقوا ، عطف و سجاف تیماج قرمز ـ کاغذ ترمه سمرقندی زرفشان غبار ـ جدول چهارستونی وکمند زروالوان ـ صفحه ۱۴و۱۳ تمام متن تذهیب وترصیع وبین سطرها طلا اندازی شده ـ صفحه ۱۵ و ۱۶ و ۹۵ و ۹۶ و ۱۷۱ ۱۷۲ و ۲۷۱ و ۳۵۱ و ۳۵۲ و ۴۳۹ و ۴۴۰ حل کاری مذهب ـ پنج سرلوح مذهب کارهرات صفحه ۹۵ و ۱۷۱ و ۲۷۱ و۳۵۱ و ۴۳۹ ـ بعضی‌صفحه‌هارطوبت دیده ـ ۵۴۰صفحه ـ ۲۹ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شماره دفتر۷۴۲۸۶

مثنوی معنوی ۲۶۵۲

مشتمل بر: فهرست مطالب بدون آغاز (۱ تا ۷۲) - دفتر اول (۷٤ تا ۱۹۹) - دفتر دوم (۲۰۰ تا ۳۰۷) - دفتر سوم (۳۰۷ تا ٤٤٦) - دفتر چهارم (٤٤۷ تا ۵۵۹) - دفتر پنجم (۵٦۰ تا ٦۸۲) - دفتر ششم (٦۸۳ تا ۸۱٤) با اشعار سلطان ولد ۲٦۷۰۰ بیت.

آغاز:

۱۲ تعظیم ، نعت مصطفی صلی‌الله‌علیه و آله وسلم ...

انجام :

...هین خمش والله اعلم بالصواب .

خط نسخ - عنوان‌ها قرمز - رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۲) - ازروی نسخه با تاریخ ۷۵۱ استنساخ شده - مهر « محمدعلی شریف » و«محمد» درحواشی - یك بیت‌شعر ازمحمد علی فردی بخط او در حاشیه صفحه۶۸۲ - اندازه ۱۲۵ × ۲۱۵ میلیمتر - جلدروغنی‌بوم قهوه‌ای ترنج و نیم‌ترنج مشکی گل و برگ الوان ، حاشیه ، زرشکی گلدار ، درون قرمز گل‌طلایی - کاغذ سمرقندی - بعضی‌اوراق وصالی - جدول‌وکمند زر ولاجورد - دوسرلوح مذهب مرصع صفحه ۷۴ و ۲۰۰ - چهارسرفصل مذهب‌مرصع صفحه ۳۰۷و۴۴۷و۵۶۰و۶۸۳ وسه مثلث مذهب مرصع صفحه۴۴۷و۵۶۰و۶۸۳ دارد -۸۱۴ صفحه - ۱۹سطرمتن، ۳۸نیم سطر حاشیه - اندازه نوشته ۹۰ × ۱۸۰ میلیمتر - شماره دفتر ۵۰۷۱۷ .

مثنوی معنوی ۲۶۵۳

مشتمل بر : شرح خطب مثنوی **ازحاج‌محمد حسین** (۱ تا ۳۲) - فهرست

حکایات ومقالات مثنوی (۳۳ تا ۵٦) ـ مقدمه عربی ودفتر اول (۵۹ تا ۱٤۷) ـ دیباچه فارسی ودفتر دوم (۱٤۹ تا ۲۳۰) ـ مقدمه عربی ودفتر سوم (۲۳۱ تا ۳۳۷) ـ مقدمه عربی ودفتر چهارم (۳۳۹ تا ٤۲۵) ـ دیباچه فارسی ودفتر پنجم (٤۲۷ تا ۵۲۹) ـ دیباچه فارسی ودفتر ششم (۵۳۰ تا ٦٤۰).

آغاز:

الحمدلله بعواقب الامور العالم بما تحفیه الضمایر فی الصدور ..

انجام:

هین خمش والله اعلم بالصواب.

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ عنوانها قرمز ـ رقم وصال شیرازی برای حسینعلی میرزا فرمانفرما ـ تاریخ تحریر ۱۲۴۳ ق ـ درحواشی ابیات وکلمات شرح شده ـ اندازه ۱۸۰ × ۲۷۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم زرك زیتونی، حاشیه قرمز گل وبرگ ـ درون قرمز زرك حاشیه طلایی گلدار ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع ـ صفحه ۱ و ۲ و ۳۳ و ۳۵ بین سطرها طلااندازی شده ـ شش سرلوح مذهب مرصع ممتازکار شیراز آغاز هردفتر ـ ۶۴۰ صفحه ـ ۲۵ سطر ـ اندازه نوشته ۱۲۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۴۳۶۸

مثنوی همام ۲٦۵۴

ازحاج ملا محمد متخلص به همام[1]، مثنوی بروزن مثنوی مولوی مشتمل

---

۱ ـ درآغاز نسخه عنوان کتاب بدین ترتیب است «هذا کتاب المثنوی من نتایج افکار. المولی الاجل الاوحد الحاج ملا محمد دام ظل العالی علی رؤس الانـام...» ودر دو بیت شعر که در صفحه ۲۰ و ۶۶ نسخه آمده تخلص همام دارد.

چون بود توفیق برگوای همام	تا نیفتد وهم درسودای خام
توسن عزم اندر آور در لگام	تاربایی گوی دولت ای همام

درکتابخانه ملی ملك یك نسخه ازاین مثنوی موجود است که بنام مثنوی احمد وقار ضبط شده است ولی درشرح حال وقار وآثار اوفقط یك مثنوی بوزن مثنوی مولوی ذکر شده که داستان موسی وخضر است و ۶۰۰۰ بیت میباشد.

بر حکایات و مسائل مذهبی و تمثیل که عنوان مطالب آن بدینقرار است: دیباچه ـ مناجات حب حق فطریست ـ بیان حال موت مؤمنین ـ حب امیر المؤمنین وسیله نجات از عذابست ـ بیان حدیث مثل اهل بیتی کمثل سفینه نوح ـ حکایت عالم شیعی در هندوستان و مناظره او با وزیر گمراه . ـ عذر قاضی فضل الله روز بهان در منازعه معاویه با علی ـ حکایت شخصی که در مسجد لواط میکرد ـ افسوس بگذشته و بطالت عمر ـ فنای زنان مصری در حسن یوسف ـ واقعه کربلا ـ طریق مقصد بر وجه کلی ـ زلیخا بعد از تجلی محبت خدا بر قلب او ـ فرمایشات امیر المؤمنین ـ ازدواج یوسف و زلیخا ـ در نکوهش صوفیان دنیا طلب ـ حکایت جامی ـ نکوهش زهد فروشان ریاست طلب ـ مراحل سه گانه حق سلوك در توحید ـ در اینکه حقیت علم از عمل منفك نیست .

اشعار متوسط است و با اینکه بعضی از مضامین مولوی را عیناً بکار برده ابیاتی درطعن مولوی دارد (۲) تعداد ابیات ۱۸۱٤ بیت است .

آغاز:

ای رفیقان همرهان با وفا   شب روان وادی ملك فنا
اننی انست نارا فامکثو   عل اتیکم بها کی تصطلو

انجام :

حق تفسیر خوش اندر خوش بیاب   این بود والله اعلم بالصواب
کیفر او داد زانجا رفت شاد   برده وملای ده صد لعن باد

خط نسخ خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم علی محلاتی ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۴ ـ یادداشتی بخط شکسته خوش بامهر «درویش» پایان نسخه ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۳۴ میلیمتر ـ جلد تیماج عنابی ـ کاغذ فرنگی ـ ۱۲۶ صفحه ـ ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۰۷

---

۲ ـ صفحه ۷ نسخه .

بردر آن کعبه گردم خاکسار   کز غبارش عرش جوید افتخار
آنکه عین الله و وجه الله بود   همدم و همراز بزم شه بود
آنکه روح الله درش مسکین بود   نی حسام الدین وشمس الدین بود

مجمع البحرین[1] ۲۶۵۵

از شاعری متخلص به اسیری که دراواخر قرن۹ واوایل قرن ۱۰ میزیسته ومعاصر شاه اسمعیل صفوی بوده است[2] تاریخ تصنیف کتاب ۹۱۳ است[3]

۱ـ نام کتاب را شاعر دراین ابیات تصریح میکند .

یکی نامه برد ازرسالت علم	دگر نامه را از ولایت رقم
یکی را ز بحـرالنبوت لقب	ز بحرالفتوت یکی منتخب
دودریاست باهمدگر گشته ضم	ولی از دویی شسته‌آبش رقم
نگردد بنامش‌درست این‌زبان	دودریا نگنجد بظرف دهان

۲ـ پشت صفحه اول نسخه بخط شبیه خط کاتب نوشته شده «حمله قاسم اسیری تخلص» در اینکه شاعر همه جا اسیری تخلص کرده است مسلم است که تخلص او اسیری بوده ولی در تذکره‌ها شاعری همزمان ومداح شاه اسمعیل صفوی که قاسم اسیری یا اسیری نام داشته باشد نیست درصورتیکه این شاعر در نسخه ابیاتی درمدح شاه اسمعیل دارد. در صبح گلشن ازقاسم اسیری شاعر درباراکبرشاه نام میبرد وچند بیتی ازاونقل میکندولی اشاره‌ای درباره کتاب مجمع البحرین یا حمله درآن نیست .

۳ـ تاریخ تألیف را درخاتمه نسخه بدینطریق روشن کرده است .

خدارا به بخشیدنم رای شد	که‌تاریخ‌این نامه بخشای شد

وچون زیر عنوان سبب تألیف کتاب عمرخود را حدود پنجاه سال میگوید :

چوشدپیك عمرم ز پیری‌ز بون	قدم نانهاده ز پنجه بـرون

وازبیماری وضعف شکایت دارد:

چنان شد زامراض‌محرق تنم	کزان آتش افتاد در خرمنم
زسوراخ‌در گوش‌من‌سمعه کرد	که سوراخ شداین‌شقیقه زدرد

پس اگرفرض کنیم که این کتاب را درظرف یکسال سروده باشد ودر۹۱۳ پنجاه سال داشته تولد او در۸۶۳ ودرگذشتن حدود ۹۳۰ تا ۹۵۰ است .

این نسخه مشتمل است بر ۱۱۴۰۰ بیت مثنوی درباره تاریخ زندگی حضرت پیغمبر (ص) وجنگهای او تارحلت آنحضرت و فتوحات حضرت امیرالمؤمنین (ع)

آغاز :

بنـام خـدائیست فتح کـلام کهشدرحمتش عام بر خاص وعام

انجام :

عجب نیست‌ای داور این داوری که آخر مـآلش بخیر آوری

خط نستعلیق کتابت‌خفی‌خوش ـ عنوان‌هـاوشرح لغات درحاشیه ، قرمز ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ یادداشت‌ملکیت‌محمدباقر بتاریخ ۱۲۳۱ پایان‌نسخه ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۸۰ میلیمتر ـ جلدمیشن‌خرمایی‌عطف وسجاف‌تیماج زرشکی ـ کاغذسمرقندی ـ جدول‌چهارستونی زر ولاجورد ـ سرلوح مـذهب مرصع صفحه اول ـ ۲۷۴ صفحه ـ ۲۱ سطر ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۸۵ میلیمتر شماره دفتر ۲۴۰۲۶ .

مجموعه ۲۶۵۶

مشتمل بر دوازده دیوان درمتن حاشیه ازشعرای معروف ایران تا قرن نهم است که دراوایل قرن نهم گردآوری و کتابت شده است بدینقرار :

متن :

۱ـ دیوان غزلیات ورباعیات شمس تبریزی (۱ تا ۱۳۶) حدود ۲۰۰۰ بیت .

آغاز :

ای دل چه اندیشیده . . . تقصیرهـا

زان‌سوی‌او چندین وفاز ین‌سوی‌تو چندین جفا

انجام :

درهشیاری غصه هرچیز خوریم چون مست شدیم هرچه‌بادابادا

۲- ازدیوان غزلیات سلمان ساوجی (۱۳۹ تا ۲۶۳) ۱۵۰۰ بیت .

آغاز :

بر هرورق زحسنش نقشی است تا که خواند

در هرسخن ز رازش رمزیست تـا که داند

انجام :

بیاببخش براحوال خاطرسلمان　　بترس‌زآنك درحشرداوری‌باشد

۳- انتخاب دیوان غزلیات اوحدی مراغه‌ای (درگذشته ۷۳۷) (۲۶۵ تا ۳۸۷) ۱۵۰۰ بیت .

آغاز :

چرا پنهان شدی ازمن تو باچندان هویدایی

کجا پنهان توانی شد که همچون روزپیدایی

انجام :

گر بکشم خـویش را در طلب وصل او

سود ندارد که نیست کار برون از نصیب

٤- ازدیوان عصمت بخاری (درگذشته ۸٤۰) (۳۸۹ تا ۵۲٦) شامل قصاید - غزلیات‌وافراد ۱۷۵۰ بیت .

آغاز :

یامن لك الولایة بالفضل والنعم　　دانای بی‌تعلم و بینای بی‌حشم

انجام :

هرخون که‌درو بوی‌شهیدغم‌تست　　ازریش‌درون‌دل‌خون خورده‌ماست

۵- انتخاب دیوان غزلیات ورباعیات حافظ (۵۲۹ تا ٦۵۳) ۱٤۸۰ بیت .

آغاز: الایا ایها الساقی ...

انجام :

دلها همه درچاه زنخدان افکند   وآنگه سرچاه را بعنبر بگرفت

٦ـ دیوان سعدی (٦٥٥ تا٧٩٩) شامل غزلیات ـ ترجیع بند ـ رباعیات و افراد ١٦٠٠ بیت .

آغاز: اول دفتر بنام ایزددانا ..

انجام :

کرراه نمایی همه عالم راهست   وردست نگیری همه‌عالم چاهست

حاشیه :

٧ـ اسرارنامه عطار (١ تا١٣٦) ٢١٧٠ بیت :

آغاز :

بنام آنکه جانرا نور دین داد   خردرا در خدا دانی یقین داد

انجام :

سخن بادردتر زین کس ندیدست   کزین‌سه‌بیت‌خونی‌میچکیدست

٧ـ دیوان خواجو کرمانی (١٣٩ تا٢٦٣) شامل منتخب غزلیات ـ مخمس ـ ترکیب‌بند (١٣٩ تا٢١٩) ١٢٨٠ بیت وهمای وهمایون (٢١٩ تا ٢٦٣) ٧٠٠بیت .

آغاز :

سبحان من تقدس بالعزوالجلال   سبحان من تفرد بالجودوالجمال

انجام :

بگفت‌این وبر کوه پیکر نشست   جو بر کوهه پیل نه سر نشست

٩ـ دیوان عراقی غزلیات(٢٦٥ تا٣٤١) وترجیعات (٣٥٨ تا٣٧٣) ١٤٥٠ بیت

آغاز:

بـاز در دام بـلا افتـاده‌ام باز در چنگ عنا افتاده‌ام

انجام :

استوطن بـابكم عسى ان يحطى نظرابكم حـداقى

۱۰ـ ديوان بساطی‌سمرقندی(درگذشته۸۱۵) (۳۸۹تا۵۲٤) شامل قصايد ـ ترجيعات ـ غزل ـ قطعات وافراد۲۱۰۰ بيت .

آغاز

ای خوان كبريـای ترا قرص مه قطير

ذات پـر از صفات تـو بی شبهه بی‌نظير

انجام :

چشم سيهم بماتم اين دل ريش بنگر كه‌چگونه‌جامه كردست كبود

۱۱ـ ديوان جلال عضد (قرن۸) (۵۲۹ تـا٦۵۳) شامل غزليات و رباعيات ۱۸۰۰ بيت .

آغاز :

عـاشقان اول قدم در هر دو عالم ميزنند

بعدازآن در كوی عشق‌ازعاشقی‌دم‌ميزنند

انجام :

در سال و مه و روز و شب و شام و سحر

اقبـال ملازم و ظفر يـارت بـاد

۱۲ـ ديوان همام‌تبريزی (درگذشته۷۱۳) (٦۵۵ تا۷۹۰) شامل‌غزليات ـ رباعيات‌ـقطعات‌وافراد ۲۱۵۰ بيت .

آغاز:

ای ز نور خويش رويت در نقاب وی لقايت نيز از مـا درحجاب

انجام :

هرباد كه ازشام باصحاب توآيد آرام دل و راحت ارواح فزايد

خط نستعلیق کتابت قدیم ـ عنوان‌ها بخط ثلث جلی تزئینی با زر روی لاجورد ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۸۳۴ ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ سمرقندی بعضی اوراق وصالی ـ جدول وکمند زر ولاجورد ـ یك ترنج مذهب مرصع که فهرست مطالب کتاب بر آن نوشته شده پشت صفحه‌اول‌وپنج سرفصل‌لاجورد مذهب مرصع آغاز دیوان‌های متن وپنج متوازی‌الاضلاع لاجورد مذهب آغاز کتابهای حاشیه ـ ۷۹۰صفحه ـ ۱۴ سطر متن ۳۲ نیم سطرحاشیه ـ اندازهٔ نوشته ۱۱۵ × ۱۹۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۱۲۰۰۳

مجموعه ۲٦٥۷

مشتمل برچهار کتاب است که یك کتاب درمتن وسه کتاب در حاشیه نوشته شده است بدین ترتیب :

متن :

۱ـ مثنوی مولوی شامل مقدمه عربی ودفتر اول (۱ تا ۱۰۱)ـدیباچه فارسی ودفتر دوم (۱۰۲ تا ۱۹٦)ـمقدمه عربی ودفتر سوم (۱۹۷ تا۳۱۹)ـمقدمه‌عربی و دفترچهارم (۳۱۹ تا٤۱٦)ـدیباچه‌فارسی ودفتر پنجم (٤۱٦ تا ٥۲٥)ـدیباچه فارسی و دفترششم (٥۲٥ تا٦٤۸) .

آغاز:

هذا کتاب المثنوی و هواصول اصول اصول‌الدین ...

انجام :

... تا شوی دریای بیحد و کران .

حاشیه .

۲ـ انتخاب دیوان شمس تبریزی (۱ تا ٤۸۰) ۸۲۰۰ بیت .

آغاز:

ای رستخیز ناگهان و ای رحمت بی‌منتها ...

انجام :

... گر نشنیدی زهی دماغی که تراست .

۳ــ ولد نـامه بهاء الدین احمد ولد مولوی (در گذشته ۷۱۲) (٤۸٥ تا ٥۳۰) ٦۰۰ بیت .

آغاز :

ابتدا از نور بخش شمع جـود　　آنکه صنعش رافلك آردسجود

انجام :

هر که آرد این وصیت رابجای　　در دوعالم راحتش بخشدخدای

٤ــ هدایت نامه ناصر بخاری مشهور بدرویش ناصر معاصر شاه شجاع (در گذشته در ۷۷۳)مثنوی ببحر متقارب ٥۷۰ بیت (٥۳۱ تا ٥٦٥).عنوان مطالب این مثنوی بدینقرار است : مقدمه ـ در آفرینش عالم ـ نعت رسول ـ سبب نظم کتاب ـ هشت حکایت عرفانی و خاتمه.

آغاز :

سر نامه نـام خداوند پـاك　　که پیدا کندآدمی‌رازخاك

انجام :

الهی توآن بقعه معموردار　　حوادث‌ازآن ناحیت‌دوردار

٥ــ دیوان مقطعات و رباعیات و یك مثنوی از ابن یمین (٦٥ تـا ٦٤۸) ۱٤۰۰ بیت .

آغاز: خلق جهان که خدمت دادارمیکنند ...

انجام :

جز این پندمنیوش اگرمؤمنی　　بـرین راه رو گرنه تر دامنی

خط نستعلیق کتابت قدیم ـ عنوان‌ها جلی‌ترقرمز ـ رقم‌درویش علی در بخارا برمزار ناصر بخاری نوشته ـ تاریخ تحریر۸۶۳ـ مقابله وتصحیح شده وابیات ساقط در حاشیه و متن نوشته شده ـ اندازه ۲۴۵ × ۳۴۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج و سرترنج ضربی منگنه ـ کاغذ سمرقندی ـ جدول چهارستونی وکمند قرمز ـ ۶۴۸صفحه ۲۱ سطرمتن ۴۰ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۲۰۰ × ۲۸۰ میلیمتر شماره دفتر ۲۶۳۱۶ .

مجموعه ٣٦٥٨

مشتمل برسه دیوان است که قبل ازشروع هریك شرح حال مختصری از مصنف با خط دیگر نوشته شده است بدینقرار :

۱ـ دیوان هلالی جغتایی (قرن دهم) (۱ تا ٦٨) شامل غزلیات قطعات و رباعیات ٨٥٠ بیت .

آغاز:

زآب چشم من گل شد براه عشق منزلها

ندانم تا چه گلها بشکفد آخرازین گلها

انجام :

برگردسرش بگردوازه‌ن صدبار زنهار هزار بار گفتم زنهار

۲ـ دیوان امیر همایون (درگذشته۹۰۲) (۷۱ تا ۱۱٤) شامل غزلیات و رباعیات٥٥٠ بیت .

آغاز :

بی تو جایی که شود خاك دل چاك آنجا

تا ابد ناله برآید ز دل خاك آنجا

انجام :

درراه‌توخاك‌رفته‌سرها كه‌مپرس / داردره‌عاشقی‌خطرها كه‌مپرس
هجران تراسبب قضا وقدراست / مشتاق توئیم‌آنقدرها كه مپرس

۳ـ دیوان ارجا امیدی طهرانی معاصر شاه اسمعیل صفوی كه در ۹۲۵ بقتل رسیده (۱۱۷ تا ۱۸۱) شامل قصاید ـ غزلیات ـ قطعات و رباعیات ۹۰۰ بیت .

آغاز:

زهی دولتت برفراز ركائب / فروزان‌چوبرآسمان نجم ثاقب

انجام :

میرك كه بخاك‌به‌بودمسكن او / مساحی هرخرابه آمد فن او
گویندطناب اوبسی كوتاهست / گر كوته و گردرازدرگردن‌او

خط نستعلیق‌كتابت خفی خوش،شرح حال مصنفین شكسته خوش ـ رقم ابن علی كاتب ایزدی ـ تاریخ تحریر۹۵۹ـ ازكتابخانه ملك‌الشعرا بهار ـ مهر «حكیم احمد خانه زاد عالمگیر» و «بنده شاه ولایت الوند» و «علی محمد» آغاز وپایان دیوان‌ها ـ صفحه‌های ۶۶ و۶۷ و ۷۰ سفید مانده وصفحهٔ ۱۱۶ زیرشرح حال امیدی قطعه ماده تاریخ قتل‌امیدی راكه افضل‌تهرانی‌ساخته‌باهمان خط نوشته‌اند ـ اندازه ۱۲۵ × ۱۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج عنابی ـ كاغذ سمرقندی ـ جدول زر ولاجورد ـ سرلوح مذهب مرصع‌صفحه۱و۷۱ و ۱۱۷ـ ۱۸۱ صفحه ـ۱۵ سطر ـ اندازه نوشته ۷۵ × ۱۴۵ میلیمترـ شماره دفتر ۷۴۶۴۱ .

مجموعه ۲۶۵۹

مشتمل‌است برسه كتاب در متن وحاشیه بدینقرار :

متن :

۱ـ مثنوی مولوی شامل دفتر اول (۱ تا ٤٦٧) دیباچه فارسی و دفتر دوم (٤٦٨ تا ٥٢٩) پایان افتاده و بدین بیت ختم میشود .

تا نسوزی نیست آن عین‌الیقین   این یقین خواهی در آتش در نشین

حاشیه :

۲ـ اسرارنامه عطار (۱ تا ٤۱۸) .

آغاز:

بنام آنکه جانرا نوردین داد ...

انجام :

... کزین هر بیت صد خون میچکیدست .

۳ـ الهی‌نامه عطار (٤۱۹ تا ٥٢٩) ناتمام .

آغاز :

بنام کردگار هفت افلاك   که پیدا کرد آدم از کفی خاك

انجام :

چنین گفت او که من رحمت چه دانم
من آن دانم که خون جمله دانم

خط نسخ‌قدیم ـ عنوان‌ها ودیباچه مثنوی نسخ جلی‌قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۹) یادداشتهای ملکیت ومهر « یا حق علی مدد » پشت صفحهٔ اول ـ ازصفحه۶ تا ۱۱ نونویس و حاشیه نوشته نشده ـ اندازه۱۱۵ × ۱۸۵میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذسمرقندی ـ جدول قرمز ـ دوسرفصل لاجوردوزر صفحه۴۱۹ و۴۷۱ـ۵۲۹ صفحه ـ ۱۵ سطرمتن و ۳۰ نیم سطر حاشیه اندازه نوشته ۹۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۷۴۶۴۳ .

مجموعه ٣٦٦٠

مشتمل برسه دیوان است بدین قرار :

١ـ دیوان امامی هروی (١ تا ٨٢) شامل قصاید ـ ترکیب بند ـ قطعات و رباعیات ١٧٥٠ بیت .

آغاز :

سحر که درجهان جان بعون مبدع اشیا

مسافت قطع میکردم زلا تـا حضرت الا

انجام :

بیچاره دل انـدرشکن موی بتم میسوزدوخون میشود ازروی بتم
واگه نه ازسلطنت خاك درش صد جان بجویست درسر کوی بتم

٢ـ دیـوان ظهیر فاریابی (٨٥ تا ٤٣٦) شامل قصاید ـ قطعات ـ مثنوی ـ غزلیات ورباعیات .

آغاز :

سفر گزیدم وبشکست عهد قربی را ...

انجام :

...زین پس من ویاروعشرت دامن کوه

٣ـ دیوان مجد همگر (٤٤٠ تا ٥٤٧) شامل قصاید ـ ترکیب بندها ـ قطعات غزلیات ورباعیات ٢٥٠٠ بیت .

آغاز :

بر من زمانـه کرد هنرها همه و بـال

وز غم بر یخت خون جوانیم چرخ زال

انجام :

دیدمش سرو سهی آن سبز قبا | بر دست گرفته باشه صیـد ربا
بـاباشه‌چوبادصیدجویان بـگذشت | این‌مرغ دلم ربودوآن‌مرغ‌هوا

خط نستعلیق‌کتابت خفی ــ رقم محمد حسن ــ تاریخ تحریر ۱۰۴۹ــ یادداشت ملك الشعرا بهـارمالك ومهرعلی طباطبایی‌آغازوپایان نسخه ــ انـدازه ۹۵×۲۵۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ترنج وسرترنج منگنه ــ کاغذ ترمه کشمیری برگ دوم وصالی شده ــ ۵۷۴ صفحه ــ ۲۲ سطر ــ اندازه نوشته ۶۰×۲۰۵ میلیمتر ــ شماره‌دفتر۷۴۵۷۳ .

مجموعه ۳۶۶۱

مشتمل بردو کتـاب است درمتن وحاشیه بدینقرار :

۱ــ شاهنامه قاسمی از محمد قاسم گونابادی (در گذشته ۹۸۲) درمتن.این کتاب دراصل شامل دودفتراست دفتراول درتاریخ و فتوحات شاه اسمعیل صفوی وچهارهزاربیت است ودفتردوم شرح‌حال وتاریخ شاه طهماسب است وپنجهزاربیت است.دفتراول درسال ۱۲۸۷ درهند بچاپ رسیده است وبدین بیت آغـازمیشود.

ازویافته منشی چرخ پیر | زخورشید ومه عینك دلپذیر

درصورتیکه اصل کتاب بیت اولش این است .

خداوند بیچون خدایی تراست زاقلیم جان پادشاهی تراست [1]

نسخه بالا آغاز ندارد واز «مشورت نمودن شهریار گیتی ستان باامرا» شروع میشود وبه «مجلس آراستن شاه وهزیمت بخراسان» ختم میشود . تعداد ابیات آن ۲۵۰۰ بیت است .

آغاز :

تتر برظفرصید دشمن شکار چنین رایت افراخت درکارزار

انجام :

چه پرسی زمن کرده ناصواب درآموز پیش از سؤالم جواب

۲ـ تمرنامه هاتفی (۱ تا ۲۵۱) درحاشیه، ۳۰۰۰ بیت .

آغاز :

اگر دجلهٔ در بیابان رسید جوره دورشد کم بپایان رسید

انجام :

سخنگوی این ملك شیرین کلام ز نعت محمد علیه السلام [2]

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوانها با سفیداب ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۷۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم قهوه‌ای گل کوکب، درون قرمز گل نرگس، کاغذ متن وحاشیه ، سمرقندی ـ جدول وکمندزرولاجوردوالوان ـ تمام سرفصلها مذهب مرصع سه مثلث مذهب مرصع درهرصفحه ـ سرلوح صفحه اول بریده شده وکاغذ چسبانده شده ـ بعضی ازاوراق مشوش صحافی شده ـ ۲۵۲ صفحه ـ ۱۰ سطر متن ، ۲۴ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۶۵۹۵ .

۱ـ فهرست مجلس ج ۳ ص ۴۷۹ تا ۴۸۲ ـ آتشکده آذر ص ۷۶ ـ فهرست آستان قدس ج ۷ ش ۹۰۱ ـ خوشگو ـ اته ص ۶۳ .

۲ـ درپایان تمرنامه صفحه ۲۵۱ نوشته شده «تمام شد کتاب اسکندرنامه هاتفی...» ولی کلمه اسکندر نونویس است وپس ازآن چنین نوشته شده «تتمه شهنشاه نامه درمتن وحاشیه است» درصورتیکه صفحه پایان نسخه متن شاهنامه قاسمی وحاشیه ازدیباچه تمرنامه است که درنعت رسول (ص) می‌باشد .

مجموعه ۲۶۶۳

این مجموعه از کتب ملك‌الشعرا بهاراست که درقسمت اول آن که جنگی است ازاشعار شعرای ایران تاقرن ۱۳ ابیات زیادی ازاشعار خود وشعرای‌دیگر بدان افزوده است وقسمت دوم‌این مجموعه که ازجهت‌خطوکاغذ وزمان نگارش با قسمت اول اختلاف دارد خاور نامه ابن حسام است که بشرح هر یك از این دو قسمت میپردازیم .

۱ ـ جنگ (۱ تا ٤۳٦)شامل‌منتخب‌اشعارشعرای‌زیر که‌برحسب‌حرف‌آخر بترتیب‌الفبایی‌تنظیم‌شده‌است: ابوتراب‌بیك ـ ابوالحسن ـ ابوالقاسم ـ ابراهیم ـ ایما ـ احسن ـ احسان ـ اصیل ـ اثر ـ آذر ـ آقارضی ـ اقدس ـ اشرف ـ احمد ـ آزاد ـ اسدی ـ امینای خاتون ـ اورنگ ـ اصدق ـ اوجی ـ آصفی ـ آگاه ـ آشوب ـ ادیب صابر ـ ایرج ـ ادهم ـ انیسی ـ الفت ـ امیر ـ برهان ـ بایندر ـ بیك‌تاش ـ بهار ـ بهاری ـ باقرا ـ برهمن ـ بیگانه ـ بیانی خراسانی ـ باباافضل ـ باذل ـ بیانا ـ بدیع ـ بدیعی ـ بدیعا ـ بهایی ـ پندار ـ تأثیر ـ تجلی ـ تکلو ـ تسلی ـ ثابتاً ـ جعفر ـ جلال قاجار ـ جسمی ـ جدلی ـ جامی ـ جامع ـ چلبی ـ حسن‌بیك ـ حکیم ـ حضرت ـ حامد ـ حافظ ـ حسن دهلوی ـ حجت ـ حاجی‌محمد ـ حضوری ـ حاجب ـ حبیب‌الله ـ حالی ـ حالتی ـ حیرتی ـ حمدالله ـ حبیبی ـ حیدر ـ خسرودهلوی ـ خیال ـ خلف ـ خالصاً ـ خضری ـ خلیل‌بیك ـ خالصی ـ خواجه حسن ـ خاتمی ـ دانش ـ دست‌غیب ـ درکی ـ درویش ـ داود ـ ذوقی ـ رشدی ـ رافع ـ رازی ـ راقم ـ رفیع ـ رشکی ـ رکنا ـ رشید ـ رکن‌الدین ـ راضی ـ

رونقی ـ رافعی ـ رضا ـ راغب ـ رفیعا ـ زمانا ـ زاهد ـ زرك ـ زین‌العابدین ـ
زمانی ـ زکی ـ سعید ـ سلطان حسین‌میرزا ـ سلطان علی ـ سعیدا ـ سامی ـ
سیاح ـ سعدی ـ سایرا ـ سلمان ـ سالکا ـ سحاب سحابی ـ سلیم ـ ساجدی ـ
سالکی ـ سالك ـ سیف‌اسفرنگ ـ شفیعا ـ شجاعا ـ شهدی ـ شهرتی ـ شاهوردی ـ
شریفا ـ شاطر عباس ـ شهرت ـ شریف ـ شرف‌الدین ـ شکوفی ـ شوقی ـ شکیبی ـ
شکوهی ـ شرعی ـ شاه عباس ـ شمس ملك‌آرا ـ شوکتا ـ شهابی ـ شاپور ـ شوکت ـ
شاپوری ـ شاماو ـ شأنی ـ شفایی ـ شاه حسینی ـ صبوری ـ صایبا ـ صایب ـ
صامت ـ صادق ـ صفی ـ صبری ـ صفا ـ صابر ـ صافی ـ صدر ـ صفایی ـ ضمیری ـ
طاهراً ـ طالب ـ طایر ـ طاهر ـ ظهوری ـ ظفرخان ـ ظهیر ـ ظهیرالدوله ـ
عرفی ـ عالم ـ عالی ـ عرشی ـ علیخان ـ عارف ـ عاشقی ـ عشق ـ عشقی ـ عباس
بیك ـ عبدمناف ـ عبدالکریم ـ عین‌القضاة ـ عابد ـ عجم ـ غنی ـ غضنفر ـ غافل
غیاثا ـ غزالی ـ فتوی ـ فغانی ـ فیاض ـ فیضی ـ فیض ـ فغفور ـ فرج‌الله ـ
فصیحی ـ فوجی ـ فضلی ـ فدوی ـ فتحی ـ فریدون ـ فضولی ـ فوقی ـ قدسی ـ
قاسم مشهدی ـ قانعی ـ قانع ـ قاضی زاده ـ قاسمی ـ قاسم ـ قصاب ـ قلندر ـ
قیامت ـ کلیم ـ کلیددار ـ کمال‌خجندی ـ کاظم ـ کاتبی ـ کاملا ـ کسکنی ـ کلامی ـ
کاشفا ـ کاکا ـ کوثری ـ کامی کتابدار ـ گرامی ـ لسانی ـ لاهیجی ـ لاهور ـ مجنون ـ
منوچهری ـ منشی ـ معتقد ـ منصور ـ میرالهی ـ میلی ـ مربع ـ محوی ـ ملك ـ
محمدزمان ـ منشور ـ منصف ـ مهجور ـ مجذوب ـ مشفق ـ میریحیی ـ مرشد ـ
میرداماد ـ مقیما ـ مطیع ـ میرمعصوم ـ مشتاق ـ محراب ـ محمدشفیع ـ مقیم ـ
ملامحمد صوفی ـ محمدرضا ـ مایل ـ محتشم ـ مقصور ـ محمدامین ـ موسی ـ
محیط ـ میرعطا ـ ملك محمد ـ مؤمن ـ متین ـ مهری ـ میرافضل ـ مدهوش ـ
مسیحا ـ منشی زال خان ـ میرصیدی ـ معز ـ مصنف ـ میرسنجر ـ میرك ـ
میرنجات ـ میرزا عبدالله ـ مرتضی قلی ـ مخفی ـ مسکین ـ نظیری ـ نظر ـ
نورس ـ نصرت ـ نوعی ـ ناظم ـ نصرآبادی ـ ناصح ـ نجیب ـ نقی ـ نظام ـ نصیر ـ

نصری ـ نامی ـ نسبت ـ نسیمی ـ نویدی ـ نزهت ـ نایب ـ نوروزعلی ـ نوری ـ نثار ـ واعظ ـ وحید ـ وارسته ـ واصف ـ وزیر قورچی ـ وصی ـ وقاری ـ وصال ـ وحشی ـ وقوعی ـ والهی ـ واهب ـ ولی دشت بیاضی ـ هادی ـ هلالی ـ همایون هدایت ـ هنگامه ـ یتیم ـ یغما .

۲ ـ خاورنامه ازمحمدبن حسام الدین معروف بابن حسام (در گذشته در ۸۷۵) (۴۳۷ تا ۷۲۰) آغاز وپایان افتاده ۱۳۵۰۰ بیت .

خاورنامه بروزن شاهنامه فردوسی وبشیوه آن سروده شده وداستانی است که اصل آن عربی بوده وابن حسام آنرا بشعر فارسی در آورده است[۱] . موضوع آن حماسه ایست ازفتوحات حضرت علی (ع) و یارانش که کاملا تخیلی است مانند: جنگ مالك اژدر وابوالمعجن ـ جنگ باطهماس شاه وشاه خاوران ـ فتح ایالات ایران ـ عاشق شدن مالك بدختر جمشید شاه وبرخورد بادیو وجادو . که بهیچوجه جنبه تاریخی ندارد این کتاب که کامل آن یك نسخه در کتابخانه موزه لندن است بدین بیت آغاز میشود »

نخستین بر این نامه دلگشای   سخن نقش بستم بنام خدای

وآغاز خاورنامه موجود :

جهان تا پدر رابکشت ای پسر   پسر چون نشیند بجای پدر

آغاز مجموعه :

برسر خاك دوستان پانه ودیده بر گشا

رو نفسی بخودفرو یکنفس ازخودی برآ

انجام :

سپهدار نامی وسالار تو   سپه را بجستی توبه ... (وصالی شده)

---

۱ ـ تذکره دولتشاه ص ۴۳۸ و ۴۳۹ ـ طرایق الحقایق ص ۴۷ ـ ذریعه ج ۹ . ب . ا . ص ۲۰ ـ فهرست ریوش ۱۹۷۶ ـ حاشیه صفحه ۴۳۶ نسخه مرحوم بهار ترجمه آنچه راجع بکتاب خاورنامه ومصنف آن درفهرست ریو آمده نوشته است ولی سولچند ملتانی راکه کاتب نسخه بوده مالك آن معرفی کرده است درصورتیکه نام مالك کمال الدین است ،

خط قسمت اول شکسته نستعلیق خفی بد وقسمت دوم نستعلیق کتابت جلی ـ عنوان‌ها
رقم و تاریخ ندارد ـ حاشیه صفحه ۳ اشعاری بخط شکسته خوش‌نوشته شده که تخلص کاظم
و بخط خود شاعر است بتاریخ ۱۱۳۲ بنابراین قسمت اول ازقرن ۱۲ است وقسمت دو
قدیم تراست (قرن ۱۱) ـ یادداشت های مختلف از : جهانبانی ـ کاظم ـ محمد حسن و
الشعراء بهار آغاز هر قسمت ودرحاشیه صفحه‌ها ـ اندازه ۲۱۶ × ۳۲۵ میلیمتر ـ جلد
قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی و کشمیری ـ ۷۲۰ صفحه ـ ۲۶ سطر هرستون ـ اندازه نوشته ۸۵
۳۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۴۶ .

مجموعه ۲۶۶۳

مشتمل برمنتخب اشعار چند تن ازشعرای ایران تاقرن ۱۰ ومکاتیب ورس
نثر ازعرفا تا قرن ۱۱ است بدینقرار :

۱ـ منتخب غزلیات قاسم انوار با مختصری درشرح حال او بخط رضاقلی
هدایت (۱ تا ٦٥) ۱۳۰ بیت .

۲ـ انتخاب دیوان شیخ اوحدی (٦٦ تا ۱۳٦) ومنتخبی از جام جم اوحدی (

۳ـ مکتوب عبدالله قطب بن محیی ازپایان ناقص (۱۳۷ تا ۱۳۹) .

آغاز :

اما بعد شما را ازفریب عظیم آگاه گردانم که حضرت حق سبحانه .

انجام :

... والکلام والمشی والمجالسه واللباس والضحك .

٤ـ رساله درشرح بیت حافظ از ملاجلال دوانی (۱٤۰ تا ۱٤٦) در
این بیت :

پیـرما گفت خطا برقلم صنع نرفت

آفرین بر نظـر پاك خطـا پوشش باد

آغاز :

لك الحمد ... اما بعد چند کلمه درمعنی بیت ازاشعارلسان الوقت حافظ .

انجام :

... سوق اشرار نیزمانع است اقول بالخدل خال حین انفسة خوف الرقیب و ما بالخدل من خال ...

۵ـ ازمثنوی مولوی (۱٤۷ تا ۱٦۳) ۳۵۲ بیت

٦ـ انتخاب قصاید وغزلیات خواجو (۱٦٤ تا ۲۰۹)

۷ـ ازتفسیر العرایس روزبهان شیرازی ـ رباعیات عطار (۲۱۰و۲۱۱) .

۸ـ رباعیات مولوی ـ قطعات رودکی ـ قصیده خاقانی (۲۱۲ تا ۲۲۹) .

۹ـ منتخب غزلیات ورباعیات جلال الدین مولوی (۲۳۰ تا ۳۲۵) .

۱۰ـ انتخاب اشعارانوری (۳۲٦ تا ۳۲۸) .

۱۱ـ انتخاب اشعارظهیرفاریابی ـ خاقانی ونظامی گنجوی (۳۳۱ تا ۳٤۷) .

۱۲ـ مکاتیب شرف الدین احمدبن یحیی منیری خطاب به‌قاضی شمس الدین حاکم جوسه که در ۷٤۹ ازخطه بهار برای اومیفرستاده وزین بدرغزنی آنها را بر حسب موضوع مرتب ساخته ومقدمه‌ای بر آن نوشته است [۱] دراین نسخه فقط ۳۲ مکتوب ازیکصد مکتوب شرف الدین منیری است ومقدمه زین بدرغزنی راندارد (۳٤۸ تا ٤٦۰) .

۱ـ عنوان این قسمت بخط دیگری غیرازکاتب نسخه نوشته‌شده «مکاتیب‌شرف‌الدین احمد فاروقی» نسخهٔ‌کاملی با مقدمه زین بدر غزنی درفهرست دانشگاه ج ۹۰ ص. ۱۴۷۶ بشماره ۲۶۱۸ موجود است و درمقدمه نثرونظم ابراهیم قوام فاروقی‌که برشرفنامه نوشته ازمکاتیب شرف‌الدین منیری یادکرده است .

آغاز :

مکتوب اول درتوحید برادرشمس‌الدین اکرم‌الله فی‌الدارین ...

انجام :

... وعلم نیت لطیف ودقیق است بمقداروسع هشیاروبیداربباید .

۱۳ـ زبدةالحقایق یا تمهیدات عین‌القضاة همدانی (٤٦٢ تا ٦٢٣) قسمتی‌از خطبه راکاتب ننوشته وازپایان نیزناقص است [۲] .

آغاز :

... وبعد سپاس آن خدایرا که‌آفرید عالم را نه ازاصلی ونه برمثالی ...

انجام :

... وراه دیگرمی‌بایدآموخت ونیزضرورت دراین راه آلایی‌را...

خط نستعلیق‌کتابت بد ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۱) ـ فهرست مطالب‌وشرح حال قاسم انواربخط رضا قلیخان هدایت مالك نسخه برگ اول ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۱۵میلیمتر جلد تیماج سبز ـ کاغذ سمرقندی ـ ۶۲۳ صفحه ـ ۲۳ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۱۶۵۳۹ .

مجموعه ۲۶٦۴

آغازوپایان افتاده ومشتمل برهفت کتاب درمتن وحاشیه است‌بدینقرار .

متن :

۲ـ کتاب تمهیدات عین‌القضاة ابوالمعالی همدانی (کشته شده ۵۲۵) در ۱۳۵۳ حاشیه سبع‌المثانی درشیرازچاپ سنگی شده است .

۱ـ دیوان حافظ غزلیات ازاواسط باب تاء تـا آخرر باعیات (۱ تا ۲۰۸) .

آغاز :

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت ...

انجام :

... تا زشت بپوشند ونکو بگذارند .

۲ـ دیوان کمال خجندی شامل:غزلیات ـ قطعات ـ رباعیات ازپایان ناقص (۲۰۸ تا ۵۳٤) .

آغاز :

افتتاح سخن آن به که کنند اهل کمال
بـه ثنـای ملك‌العرش خدای متعـال

انجام :

یکی خانه او را بگوبس نبود که دوخانه میسازد اندرسرای

حاشیه :

۳ـ منطق‌الطیرعطارازآغازناقص (۱ تا ٦۹) .

آغاز :

... سرنبرد مرد را حزجاهلی .

انجام :

... ختم شد والله اعلم بالصواب .

٤ـ اسرارنامه عطار ازپایان ناقص (۷۲ تا ۲٦۰) .

اغـاز :

بنام‌آنك جانرا عقل ودین‌داد...

انجام :

... مکن چیزی که توباآن برایی .

۵ـ بوستان سعدی ازآغازناقص (۲٦۱ تا ٤٤۵) .

آغاز :

... که نتواند از پادشه عذر خواست .

انجام :

... خدایا زعفوم مکن نا امید .

٦ـ گلشن رازشبستری (٤٤٦ تا ٥١٨) .

آغاز :

بنام آنك جانرا فکرت آموخت ...

انجام :

... الهی عاقبت محمود گردان .

٧ـ رباعیات جامی (٥١٩ تا ٥٣٤) .

آغاز :

ای فضل تو دستگیر من دستم گیر

سیر آمده‌ام ز خویشتن دستم گیر

انجام :

رو دل بکسی ده که در اطوار وجود

بودست همیشه با تو و خواهد بود

خط نستعلیق کتابت ـ عنوان ها ثلث جلی با زر وقرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن ١١) ـ صفحه ۶۵ تا ۷۰ نونویس وبین ۲۶۰ و ۲۶۱ افتاده دارد ـ اندازه ۱۷۰ × ۲۸۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ترنج و سرترنج منگنه ـ کاغذ متن و حاشیه متن کشمیری حاشیه فرنگی بعضی وصالی شده ـ جدول وکمند زروسیاه ـ سه سرفصل مذهب مرصع صفحه ۷۲ و ۲۰۸ و ۴۴۶ ـ ۵۳۴ صفحه ـ ۱۵ سطرمتن و ۳۰ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۲۴ .

مجموعه ۲۶۶۵

مشتمل بر منتخبی از آثار نظم و نثر شعرا و نویسندگان تاقرن ۱۲ که باخط وزمان مختلف نوشته شده است.

شعر :

۱ـ لیلی ومجنون مکتبی (۴۶تا۱۰۴).

۲ـ فرهاد وشیرین وحشی (۱۰۵ تا۱۳۵).

۳ـ محمود وایاز انیسی (۱۳۶ تا۱۵۰).

۴ـ آتشکده صادق تفرشی (۱۵۱تا۱۵۶).

۴ـ ناظرومنظور وحشی (۱۷۸ تا ۲۲۱).

آغاز :

زهی نام‌توسر دیوان هستی ترابر جمله‌هستی پیش‌دستی

انجام :

قبول‌خاص‌وعامش‌ساز یارب بخاطرها مقامش ساز یارب

۵ـ ساقی‌نامه عبدالرزاق لاهیجی(۲۲۲ تا۲۲۶).

آغاز :

بیاساقی اسباب می‌ساز کن سرخم بنام خدا بـاز کن

انجام :

درآن یك سراسر نظر تاختم بخود داخوشی هیچ‌نشناختم

۶ـ ساقی‌نامه نوعی خبوشانی (۲۲۶ تا ۲۲۹).

۷ـ ازمرکز انوارشیخ فیضی (۲۲۹ تا۲۳۶) مثنوی در صفت سخن و وصف قلم وحکایت ۱۰۰ بیت.

۸ـ قضا وقدر محمدرضا سفره‌چی (۲۳۶ تا ۲۳۹)

آغاز:

شنیدم از یکی عنوان طرازی بمحبوب محبت عشقبازی

انجام:

چوآمد شادیو غم‌شدزدل حك ازآن‌شدسال تاریخ الفوچل یك

۹ـ ساقی‌نامه میر عقیل کوثری (۲۳۹ تا ۲۴۴).

آغاز:

دلا تا یکی عقل زاهد منش نماید بمی خوردنم سرزنش

انجام:

بزیر سرم خشت بهتر بود که بر متکای کسم سر بود

۱۰ـ ساقی‌نامه رضی‌ارتیمانی (۲۴۶ تا ۲۵۰).

آغاز:

الهی بمستان میخانه‌ات بعقل آفرینان دیوانه‌ات

انجام:

شراب شهادت بکامش رسان بجد علیه السلامش رسان

۱۱ـ ازمظهرالانوار هاشمی (۲۶۵ تا ۲۶۶) ۴۶ بیت.

آغاز:

ای دو جهان محو تماشای تو جز تو کسی نیست در اثنای تو

۱۲ـ ترجیع‌بند وترکیب‌بند محمد جان قدسی (۲۷۶ تا ۲۸۳)

۱۳ـ قصیده سیلاب نقاش (۲۸۷ تا ۲۹۱) که تاریخ ۱۰۶۰ دارد.

۱۴ـ منتخب دیوان صایب (۲۹۲ تا ۳۲۳).

۱۵ـ انتخاب حدیقه سنایی (۳۲۴ تا ۳۵۳).

۱۶ـ توصیف حمام‌خان ازمحمد طاهر (۳۵۳ و ۳۵۴) مثنوی ۳۳ بیت.

آغاز:

دلا مژده کز وصف حمام خان زبان چون‌قلم گشته‌رطب‌اللسان

انجام :

هوایش ز دل گرم ومأمور کن   باو نار گرمابه را نور کن

۱۷ـ ساقی‌نامه ظهوری ترشیزی (۳٦٦ تا۴۲۹) ۲۱۵۰ بیت.

آغاز:

ثنا میکنم ایزد پاك را   ثریاده طارم تاك را

انجام :

بچشم بصیرت تمیزش ببین   که آن کرد باحاسدوبامن این

۱۸ـ منتخب اشعار صائب که آغازآن نوشته شده «لمحرره» (۵۴۸تا۵۵٦)

۱۹ـ رباعیات سحابی (۵۵۷ تا٦۱۷) ۹۰۰ رباعی.

۲۰ـ قضا وقدر سلیم (٦۲۰تا٦۲۵).

۲۱ـ انتخاب خمسه نظامی باخلاصة‌الخمسه (٦۲۷ تا٦۵۷) شامل دیباچه‌نثر و انتخابی از پنج دفتر خمسه که برحسب موضوع در ۳٦ باب نوشته شده است و شرح آن در زیرخلاصة الخمسه گذشت.

۲۲ـ ترجیع ساقی‌نامه قدسی وترکیب‌بندازاو (٦۷۱تا٦۷٤).

۲۳ـ ترکیب‌بند هفت رنگ ازابن‌حسام (٦۷۵و ٦۷٦).

۲٤ـ دست شکستن‌طالب‌کلیم مثنوی (٦۹۱ و٦۹۲) ٦۸بیت.

۲۵ـ قضاوقدر طاهرا (٦۹۳ تا٦۹۸) ۱۷۵ بیت.

آغاز:

شنیدم روزی از فرخنده فالی   چوگل آشفته‌ای صاحب کمالی

انجام :

که اودرآب ومن در خاك‌میرم   زهی جهل ارچنین بی‌باك‌میرم

۲٦ـ ترجیع‌بندآذری (٦۹۹تا ۷۰٤) .

۲۷ـ ترجیع بند عارف شیرازی درده عقد (۷۰٤ تا۷۰۷) .

۲۸ـ مثنوی عرفانی نقش‌بدیع بایك مقدمه نثرازغزالی مشهدی (در گذشته ۹۰۸) (۷۰۸ تا۷۳٦) ۸۷۵ بیت .

آغازمقدمه :

المنته‌لله که زهستی رستم — وز نقد بقا و تنگدستی رستم

آغاز مثنوی :

بسم‌الله الـرحمن الرحیم — نقش بدیع‌است ز کلك قدیم

انجام :

ختم شد و قصه بغایت رسید — عمر شد و نیست نهایت پدید

۲۸ـ منتخب اشعارکاظم‌کاشانی (قرن۱۲) بخط او (۷۵٦ تا۷٦۸) شامل‌قصاید غزلیات ـ مثنوی .

۲۹ـ ترجیع بنداسیری (۷٦۹ تا۷۷۵) .

۳۰ـ ساقی‌نامه یاهفت‌جام فضولی (۷۷۵تا ۷۸۹) ٤۲۰ بیت.

آغاز:

سراز خواب غفلت چوبرداشتم — لوای فراست بـر افراشتم

انجام :

نه‌این جسم پرخون بیکانی است — غرض منزل عشق روحانی است

۳۱ـ ساقی‌نامه نظام دست غیب (۷۸۹ تا۷۹۵) ۱٦۸ بیت .

آغاز:

دلا چند بینی شکست از خمار — شکستی گرت هست در توبه‌آر

انجام:

ترا باده عیش در جام باد — ترقی ترا رونق کام باد

۳۲ـ اشعارپراکنده‌از:آصفی‌ـابوالحسن‌ـ اهلی‌ـابوالقاسم‌ـابوتراب بیك‌ـ ازرقی‌امتی‌ـاوجی‌ـاقدس‌ـاسدی‌ـانیسی‌ـاسمی‌ـاوحدی‌ـاختری‌ـآصف‌خان ـ آقا رضی‌ـابن‌حسام‌ـآفتی‌ـاخلاص‌ـابراهیم‌ـالله‌وردی‌اردکلوـابراهیم‌ساوجی‌ـبابافغانی‌ـ برجی‌بیك‌ـ بهاری‌قمی‌ـ باباتصیبی‌ـبقایی‌ـبنایی‌ـبهاءالدین‌محمدـبرهان‌ـبدیع ـ باقرـباقراـتشبیهی‌ـثنایی‌ـجاهی‌ـجلال‌ـجلال‌عضدـ جسمی‌ـجلال‌الدین‌ـجعفرـ

حسابی ـ حکیم‌عطا ـ حافظ ـ حیدرخان ـ حسن دهلوی ـ حیدر ـ حکم‌شفایی ـ حریفی ـ حزین ـ حمزه‌خان ـ حکاک ـ خلاق‌المعانی ـ خسرو ـ خضری ـ خواجه شعیب ـ خلیل ـ خواجه‌محمد ـ خواجه‌نصیر طوسی ـ خلقی‌تبریزی ـ دانش ـ درکی ـ داعی ـ ذهنی ـ ذوقی ـ روزبه ـ ریاضی ـ رونقی ـ رشکی ـ رمزی ـ رکنا ـ رضی ـ رکناقمی ـ رضایی ـ رشیدا ـ رضاکاشی ـ رسوایی ـ زکی ـ زمانا ـ زلالی ـ زمانی ـ سلطان ابراهیم ـ سیری ـ سعدی ـ سالک ـ سنجر ـ سلیم ـ سحابی ـ سلمان ـ سایلا ـ سنایی ـ سلطانعلی ـ سابق ـ سروری ـ سعیدا ـ سامری ـ سراجا ـ شراری ـ شوکتی ـ شاهی ـ شریف ـ شاپور ـ شاه نظر قمشه‌ای ـ شکوهی ـ شانی ـ شفایی ـ شعیب ـ صایب ـ صایبا ـ صالح ـ صبری ـ صادق ـ ضمیری ـ طالبا ـ طالب آملی ـ طوقی‌طبعی ـ طفیلی ـ طاهرا ـ ظهوری ـ عنایت ـ عرفی ـ عزتی ـ عبیدزاکانی ـ عبدالله ـ عطار ـ عصری ـ علی‌نقی ـ عهدی عصمت بخاری ـ عرشی ـ عتابی ـ عبدی ـ غیاثا ـ غازی ـ غضنفر ـ غافل ـ غنی ـ غیرتی فصیحی ـ فصیح ـ فرصتی ـ فهمی ـ فغانی ـ فیض ـ فیضی ـ فرقتی ـ فردوسی ـ فریبی تهرانی ـ فتحی ـ فردی ـ فنایی ـ قاسم ـ قاضی‌نور ـ قاسمی ـ قدسی ـ قیصر ـ قاضی‌زاده ـ کلیم کمال اسمعیل ـ کامی ـ کاتبی ـ کلب‌حسین ـ کردی ـ کریمی ـ کامل ـ کاهی ـ گرگین بیک ـ گنجی ـ لسانی ـ لطفاتبریزی ـ محرم ـ مانی ـ میرآلهی ـ منصف ـ میرهمایون ـ مغربی ـ موجی ـ محسنا ـ منصور ـ میرمحمد باقر ـ ملاجلال ـ میرسنجر ـ محمود بیک ـ محب‌علی ـ مکتبی ـ ملاملك ـ ملك‌قمی ـ میلی ـ محمدمؤمن ـ میرزاجلال ـ مداری ـ میرعطا ـ ملاعبدالله ـ مشفق ـ میر معصوم ـ ملا بنایی ـ میرزا بدیع ـ میر محیی ـ میرزانظام ـ محتشم ـ محمدسعید ـ مولوی ـ مرشد ـ ملاعبدی ـ مجذوب ـ تبریزی ـ میراوحدی ـ محمد امینی ـ میربرهان ـ میرزا کردی ـ میرزا عنایت ـ مرتضی قلی‌بیک ـ محمدبیک ـ میرزاجعفر ـ میر تشبیهی ـ ملا محمد صوفی ـ محمد جان‌قدسی ـ میروالهی‌قمی ـ ملك‌مفید ـ ملاولی ـ نظامی ـ نظیری ـ نصیبی ـ نوعی ـ نادم ـ نصیرا ـ نظام‌عروضی ـ نظام ـ نادری ـ نوعی ـ ناظم ـ واجب ـ والهی ـ وحشی ـ ولی ـ همایون ـ هاتفی ـ

نثر :

۱ـ انشاء نصیرا در تعریف اصفهان و نامه‌ای که بمیرزا معین در طلب آب نوشته‌است (۴۳۲تا ۴۳۴).

۲ـ انشاء صایبا (۴۳۵و۴۳۶).

۳ـ خطبه دیوان شیخ فیضی (۴۳۶تا ۴۳۸) .

۴ـ کتابت میرعلیشیر بخواجه افضل وعبدالله مروارید (۴۳۸تا۴۴۰).

۵ـ رقعهٔ میرصدرالدین ورقعه نصیرا همدانی (۴۴۲ و۴۴۳).

۶ـ ازخواجه نظام‌الملك (۴۴۳ و ۴۴۴).

۷ـ کتابت شاهزاده خرم که بنواب اعلی نوشته (۴۴۴و۴۴۵) .

۸ـ نقل مطالب مختلف (۴۴۶تا۴۴۹).

۹ـ ازشیخ‌ابوسعید درباره عشق (۴۴۹) .

۱۰ـ انتخاب تذکرةالشعرا شامل احوال: عمعق- ابوالعلاء گنجوی- رشید وطواط- شرف‌الدین‌حسن- سوزنی- ناصرخسرو- ظهیرالدین جمال‌الدین‌اصفهانی- کمال اسمعیل- قطران- غضایری- قاضی نظام‌الدین - نظامی عروضی - اسدی - سنایی- محمد فلکی شیروانی- اوحدالدین - اثیراخسیکتی -نظامی - رودکی- فردوسی- عنصری- (۴۴۹تا ۴۵۸) .

۱۱ـ کتابت عبدالمؤمن خان ولد عبدالله خان بنواب نامدار. (۴۵۸ تا۴۶۰) وجواب نامه (۴۶۰ تا۴۶۳).

۱۲ـ کتابت نواب مغفرت پناه ...بخواندگار روم که فرخزاد بیك ایشیك آقاسی فرستاده بود (۴۶۴ تا۴۶۹).

۱۳ـ نامه‌ای که نواب همایون‌شاه طهماسب به‌عبد کبر نوشته (۴۶۹)

۱۴ـ منشات شیخ محمدبن شمس‌الدین(۴۷۰ تا۵۱۸). رساله‌ایست دراصول انشاء که مؤلف درمقدمه گوید در جمادی‌الاخر ۹۹۷ بنام میرزا علی خان بپایان رسانده است وشامل یك مقدمه وچهار مطلب است‌بدین قرار:دربیان‌احکام‌دینیه -

مطالبات سلطانیه ـعرایض ـ خاتمه‌درمرقعات تهنیت‌عید . و درقسمت عرایض‌برای هر صنفی‌عریضه بخصوص‌دارد

آغاز:

عنوان نامه سعادت ابدی ودیباچه منشور دوات سرمدی حمدوسپاس...

انجام:

مرا حضور تو در دیده میفزاید نور

خوشادمی که مشرف‌شوم بنورحضور

۱۵ـ شرح تصرف قلعه‌نور در ولایت رستمداردرسنهٔ ۱۰۰٦ (۵۱۸ تا ۵۲۰) مینویسد: « دراین سال که سنه‌ثمان‌والف است ازهجرت سیدکائنات سنگ سیاهی ازحصارآن قلعه‌خراب ظاهر گشته پس‌ازنقش تاریخ بنای قلعه مذکور این عبارت برزبان قلم‌نقاشان‌بدایع نشان جاری گشته: درزمان مستقبل وقرون لاحق‌پادشاهی صاحبقران نام‌عباس نام ظاهر گردیده وتسخیر وخرابی‌این چون بفرمان‌اوخواهد بود واین نیز براین منقوش بود.

آئینه ذات تو بود نور قیاس تقدیر ازل‌چنین‌شده‌شکروسپاس

ازهجرت‌تاریخ‌چوغین‌آمدوقاف سرتاسر آفاق بگیرد عباس»

۱٦ـ نامه شاه قلی‌بیك طغانلو بـه محمد خان شرف الدین حاکم هرات و گزارش شرفیابی بدربار محمد همایون‌شاه (۵۲۰ تا ۵۳۰).

۱۷ـ رساله عشق ومحبت (۵۳۱ تا۵۳۸) ناتمام.

آغاز:

پس‌ازخطبه: امابعد این‌رساله‌ایست دربیان عشق ومحبت و حالات طایفه‌ای که‌قدم درین راه‌نهاده‌اند وشرایط عاشقان ومعشوقان .

انجام :

عشق چون دست‌یافت بردل مرد سرزپا فرق کی‌تواند...

۱۸ـ طریقه استخراج بقاعده صاحب‌الامر علیه‌السلام (۵٤۱) این‌قسمت‌رقم محمد معصوم بتاریخ ۱۱۵۱ است .

آغاز مجموعه:

اینها بر کوی تا گذر... تامدعی نپوید د کرره خطارا .

انجام :

خضر خواهدبرد گرجان‌ازین‌ره برو از دور خندد کبك قهقه

خط مختلف، نستعلیق کتابت و شکسته‌نستعلیق ــ رقم محمدمعصوم صفحهٔ ۵۴۱ ــ تاریخ ۱۰۶۰ صفحه۱۰۸ وصفحه ۱۱۵۱و۴۲۹ صفحه ۵۴۱ ــ اندازه ۱۶۰ × ۲۶۵ میلیمتر جلد میشن سیاه ــ کاغذ سمرقندی الوان‌وصالی وپاره ــ ۷۱۲ صفحه ــ ۱۴تا۲۰سطر چلیپا ــ آغاز و پایان و بین‌صفحه ۱۵۶ و۱۵۷ و ۵۳۸ و۵۳۹ افتاده ــ اندازه نوشته ۱۱۰ × ۲۲۰ میلیمتر شماره دفتر ۱۳۹۲۲

مجموعه **۳۶۶۶**

گرد آورنده میرزا ابوطالب برادرزاده صاعدای اصفهانی است این مجموعه مشتمل بر ۹ کتاب است :

۱ ــ لیلی ومجنون صاعدای اصفهانی (۱ تا ۹۹) ۲۹۰۰ بیت .

آغاز :

این نامه بنام آن یگانه کور است بقای جاودانه

انجام :

جاوید بماند این درایام محبوب قلوب خاصه وعام

۲ ــ گلشن خیال میرزا محمد طاهر نصر آبـادی (۱۰٤ تا ۱۱۲) نثر و نظم وصف یك رؤیا .

آغاز:

بنام گلشن آرای خیالات که از نفیش برون میاید اثبات

انجام . .. وا گرداند و نگوید درخواب هم نبینند ...

۳ ـ ساقی نامه میرزا رضی ارتیمانی (۱۱۳ تا ۱۱۷) ٦٨ بیت .

٤ ـ فرهاد وشیرین وحشی (۱۲۷ تا ۱۸۰) .

٥ ـ مثنوی نقاش وصورت از ناصرعلی سرهندی یاسهرندی[1] (درگذشته ۱۱۰۸) (۱۸۱ تا ۲۱۷) ٥٤٠ بیت .

آغاز:

الهی ذره دردی بجان ریز شرر در پنبه زار استخوان ریز

انجام :

جهان در سایه احسان او باد فلك قائم بفرزندان او باد

٦ ـ یوسف وزلیخا ناظم هروی (۲۲۳ تا ۳۹۸) ٥۲۰۰ بیت

آغاز:

خدایا چون سپهرم سینه بگشا دلم طوطی کن و آئینه بنما

انجام :

بده جامی که مست باده کام کنم آغاز شکر حسن انجام

۷ ـ معراج الخیال علیرضا تجلی (٤۰۳ تا ٤۱۹) ۲٤۰ بیت .

۸ ـ بیمار وطبیب قاضی میرسید شریف (٤۲۰ تا ٤۲٦) ۹۰ بیت .

۹ ـ ساقی نامه میرزا ابوطالب فندرسکی (٤٥٤ تا ٥۱٦) ۱۰٥۰ بیت .

۱ـ ناصرعلی سهرندی که بنام میان ناصرعلی وعلی سرهندی و ناصرعلی کشمیری در تذکره‌ها آمده است ازشاگردان شیخ محمد معصوم بود ابتدا نزد یوسف خان حاکم الله آباد بود و پس از مرگ او به بیجاپور و بعد به شاه جهان آباد رفت و در ۱۱۰۸ درآنجا درگذشت ، دیوان او در ۱۳۱۲ در بمبئی و لکنهو چاپ شده و علی تخلص داشته است . ذریعه ج۹ .ب۳ . ص۷٥۸.

آغاز:

ثنـا ایزدی را که از نور پـاك شراب روان ریخت درجام خاك

انجام :

ازآن باده لعل خواهم سرور که روشن کند شعله‌اش شمع طور

ازصفحه ۱۱٦ تا ۱۲٤ دیباچه‌ها ومکتوب ومنشأت مختصر واشعار متفرقه استواز ٤۲٦تا ٤۳۹ اشعار پراکنده ازکلیم ـ طالب آملی ـ شاپور ـ میرصدی و از٤۲٦ تا ٤٥۳ ازصائب و کتابدار نوشته شده است .

خط شکسته خوش درچهارستون چلیپا ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم فضل‌الله (ص۳۹۸) برای میرزا ابوطالب ـ تاریخ تحریر ۱۱۷۱ ـ یادداشت میرزاابوطالب پشت صفحه اول وصفحه ۲۲ ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ میلیمتر ، جلدتیماج عنابی ـ کاغذترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زوولاجورد ـ دو سرلوح مذهب مرصع صفحه‌او ۲۲۳ ـ ۵۱۶ صفحه ـ ۱۵ تا ۱۷ سطر ، اندازه نوشته ۹۰ × ۱۶۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۸۰

مجموعه ۳٦٦۷

مشتمل بردو دیوان .

۱ ـ دیوان عرفی ازآغاز ناقص (۱ تا ۲۹۳) شامل‌قصاید ـ قطعات ـ غزلیات ورباعیات حدود ٤۷۰۰ بیت .

آغاز:

درو گهر آورم که باشد مجموعه لطف اولیـا را

انجام .

مجموعه‌طرازطبع تاریخش‌یافت اول دیوان عرفی شیرازی

۲ـ دیوان‌کلیم (۲۹۶تا۴۲۲) شامل قسمتی ازغزلیات تااواسط روی الف ـ قصاید ـ قطعات ـ مثنوی‌ها حدود ۲۱۰۰ بیت .

آغاز:

بدل کردم بمستی عاقبت زهد ریایی را
رسانیدم بآب از یمن می بنیاد تقوی را

انجام :

باد براو رنگ شاهی جاوان شاه جهان
تاسریرهفت گردون‌زرنشان‌ازاختر است

خط نستعلیق‌کتابت جلی ـ رقم‌وتاریخ ندارد (قرن ۱۲) ـ اندازه۲۰۰×۲۹۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای‌ـکاغذ دولت‌آبادی الوان وصالی شده ـ جدول زرولاجورد ، دو سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱۳۲ و ۲۹۶ ـ ۴۲۲ صفحه ـ ۱۹ سطر ـ اندازه نوشته ۱۳۰×۲۵۵ میلیمترـشماره دفتر ۲۷۷۶۰ .

مجموعه ۲۶۶۸

مشتمل برپنج کتاب است بشعر و نثر :

۱ ـ لیلی ومجنون مکتبی (صفحه ۱ تا ۱۳۰) .

آغاز: ای‌براحدیتت زآغاز ....

انجام : ... المنة والبقاء لله .

۲ ـ فرهـاد و شیرین و حشی (۱۳۲ تـا ۱۹۴) آغاز افتاده و بدین بیت شروع میشود .

برو لطف توگر نبود بصد رنج پشیزی کس نیابد زآنهمه گنج

انجام : ... چونیکو بنگری باشد یك آهنگ .

۳ ـ محبت نامه عمادفقیه (درگذشته ۷۷۳) (۱۹۷ تا۲۲۶) ۴۸۳ بیت .

آغاز:

الهی خنده ام را نالکی ده سرشکم را جگر پرکالکی ده

انجام :

گلی بخش ازگلستان خلیلم درین ره ساز آتش را دلیلم

۴ ـ رساله روح وبدن فضولی بغدادی (درگذشته ۹۷۰) بنثر (۲۲۹ تا ۲۵۲) داستان عرفانی .

آغاز: حمد بیحداحدیراسزاست که...امابعد معتکف زاویه انکسار فضولی خاکسار . . .

انجام : وعاقبت الامر خودرا بخود رساندند وعاشقی ومعشوقی ازآن خلوت وحدت بیرون ماندند ....

۵ ـ فرهنگ مختصر کلمات عربی واردشده درزبان فارسی بفارسی که برحسب حروف تهجی وحرکت آن حرف به نسبت مفتوح ومکسور ومضموم مرتب شده است و۲۹ بابست (۲۵۷ تـا ۳۰۲) .

آغاز: ستایش وسپاس بیحدوقیاس خدایرا .... امـابعد این رسـاله ایست مختصر مشتملست بر الفاظ فارس واین قسم برترتیب حروف هجی نهاده شده .

انجام : ... یمن خجستگی ، یوسف حرف زده ، یموم دریاهـا ...

خط شکسته خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم وتـاریخ ندارد(قرن ۱۲) ـ درصفحه ۲۵۳

تا۲۵۶ بدوخطدیگر اشعاری نوشته‌اندکه تاریخ۱۲۲۷ دارد ـ اندازه ۱۲۰ × ۲۳۵میلیمتر جلدمیشن زرشکی ،کاغذترمه سمرقندی ـ جدول وکمندزروالوان ـ چهارنیم سرلوح مذهب مرصع صفحه ۱و ۱۹۷و ۲۲۹ و ۲۵۷ ـ ۳۰۲ صفحه ـ ۱۷ سطر ـ اندازه‌نوشته ۶۰ × ۱۷۵میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۲۶۷ .

مجموعه ۲۶۶۹

دراصل شامل دو کتاب بوده که از پایان افتاده و محمد کاظم بن محمد علی نهاوندی مالك نسخه درحاشیه وروی برگهای سفید میان کتاب وپایان آن اشعار ومطالبی درج کرده است .

۱ـ دیوان قصایدآذربیکدلی (صفحه ۱ تا ۲۲۸) ۴۵۰۰ بیت :

آغاز :

دریغا که با خود ندیدم مصاحب رفیقی موافـق انیسی مناسب

انجام :

باد محب ترا عیش و طرب بی زوال

باد عدوی ترا محنت و غم جاودان

۲ـدیوان‌رفیق‌اصفهانی (درگذشته۱۲۱۲)آغاز وپایان افتاده‌شامل قسمتی‌از غزلیات رفیق (۲۳۰ تا ۳۲۵) ۱۳۰۰ بیت .

آغاز :

بدیده عاشق و طفلی یکیست زان پیشت

فغان و نالـه غیر و خروش و زاری مـا

انجام :

بعد کشتن چه بود سود رفیق گیرم اظهـار ندمهـا کردی

درحاشیه قسمت دوم اشعاری ازافصح وصفحه ٣٢٦ نسخه معجون لقمان‌جهة اسکندر و٢٧٧ و ٢٧٨ نکته‌ها واز٢٧٩ تا ٢٨٩ اشعارافصح بخط محمدکاظم‌نهاوندی مالك نسخه است که رقم دارد .

خط نستعلیق وشکسته نستعلیق خفی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ١٢ و ١٣) ـ اندازه ١٠٠ × ١٨٠ میلیمتر ـ جلد مقوایی ـ کاغذ فرنگی قسمتی‌آبدیده و سیاه شده ـ ٢٨٩صفحه ١٦سطر ـ اندازه نوشته ٧٠ × ١٠٠میلیمتر ـ شماره دفتر ٧٤٣١٤ .

مجموعه ٣٦٧٠

مشتمل است بردو کتاب :

١ـ کلیات سعدی (١ تا ٤١٠) شامل دیباچه ـ مجالس ـ رسائل ـ گلستان بوستان ـ قصایدعربی‌وفارسی ـ ترجیع بند ـ طیبات ـ بدایع ـ رباعیات ـ مفردات خواتیم ـ غزلیات قدیم ـ مطایبات ومضحکات است که درپایان هرقسمت تاریخ ١٢٢٣ دارد ودرهامش این قسمت ترجمه فارسی دساتیر بخط دیگرنوشته شده که تاریخ ١٢٨٤ دارد (صفحه ١ تا ٤٦) و درصفحه ٤٧ ترجیع بند هاتف بخط اخیر نوشته شده است .

٢ـ مثنوی مولوی (٤١٢ تا ٥٧٨) شامل فهرست حکایات مثنوی (٤١٢ تا ٤٣٨) ـ اشعاروقاردرشرح حال مولوی (٤٤٠) وشش دفترمثنوی (٤٤١ تا ٧٥٨) و صفحه ٧٥٩ اشعارمختلف بخط دیگراست درهامش قسمت دوم لغات‌وابیات مثنوی بخطهای مختلف شرح شده که بیشترآنها بعلت صحافی کتاب ازمیان رفته است.

آغازمجموعه :

سپاس بیغایت وستایش بی‌نهایت ...

انجام :

بام گردون را ازو آیــد نوا   گردشش باشد همیشه زان نوا

خط ثلث کتابت خفی ونستعلیق خوش وشکسته خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌علی اکبرابن محمد رفیع ـ تاریخ تحریر ۱۲۲۳ و ۱۲۳۱ ـ اندازه ۲۸۵×۴۱۵ میلیمتر ـ جلد گالینگورعطف وگوشه میشن قرمز ـ کاغذ فرنگی تا صفحه ۴۱۱ متن وحاشیه ـ ۷۵۹ صفحه ـ ۱۹ سطرمتن ۴۳ نیم سطرحاشیه تا ۴۱۱ و ۳۳ سطرمتن ۵۸ نیم سطرحاشیه بقیه اندازه نوشته مختلف ـ شماره‌دفتر ۲۴۵۴۵ .

مجموعه ۲۶۷۱

مشتمل‌است برده کتاب بقرارزیر :

۱ـ دیوان انوری (۲ تا ۱۱۱) شامل قصاید ـ قطعات ـ غزلیات ـ رباعیات‌و هزلیات ۹۰۰۰ بیت .

آغاز :

بازاین چه جوانی وجمال‌است جهانرا...

انجام :

... از کیسه خویش چون فقع بگشایی .

۲ـ دیوان عنصری (۱۱٤ تا ۱۲۹) شامل قصاید ۱۲۰۰ بیت .

آغاز :

توانگری‌وبزرگی وکام دل‌بجهان ...

انجام :

... تن ونعمت ودولت وزندگانی .

۳- دیوان رشید وطواط (۱۲۹ تا ۱٤۰) شامل قصاید ۹۰۰ بیت .

آغاز :

بهارجانفرا آمد جهان شد خرم‌وزیبا...

انجام :

... بادا تن عدوش بدست هلاك في .

٤- دیوان کمال‌الدین اسمعیل (۱٤۰ تا ۱٥۱) شامل قصاید ۹۰۰ بیت .

آغاز :

حمد وثنا خالق زمین وزمانرا ...

انجام :

... زهی‌سماحت خلق‌تو زرفشان چون خور .

٥- دیوان خاقانی (۱٥۳ تا ۲۲٥) شامل‌قصاید ـ قطعات ـ غزلیات وترکیب بند ٥۸۰۰ بیت .

آغاز :

فلك کز روتراست ازخط ترسا ...

انجام :

... شاه سخنوران منم شاه بیان راستین .

٦- هفت پیکرنظامی (۲۲۹ تا ۲۸۷) کامل .

۷- مخزن‌الاسرارنظامی (۲۹۰ تا ۳۱۹) کامل .

۸- خسروشیرین نظامی (۳۲۰ تا ۳٦۹) کامل .

۹- ترجیع بند هاتف (۳۷۲) .

۱۰- دیوان ناصرخسرو (۳۷٦ تا ٤٤٥) شامل قصاید وقطعات ٥٦۰۰ بیت .

آغاز :

دربند مدارا کن ودربند میان را ...

انجام :

... بدندان دست ولب باید گزیدن .

صفحه ۱ و صفحه ۳۱۹ اشعار پـراکنده ازجامی و فـردوسی بخط دیگر نوشته شده .

خط نستعلیق کتابت متوسط و خوش وشکسته نستعلیق خفی وجلی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌ندارد تاریخ تحریر۱۲۳۲و۱۲۴۱(ص۳۱۹)و۱۲۸۱پایان نسخه ـ اندازه۲۸۵ × ۴۰۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرشکی ـ کاغذ فرنگی ـ جدول چهارستونی وکمند زر و لاجورد تا صفحه ۶۵ـ ۴۴۵ صفحه ـ۴۲ سطرمتن و۸۰ نیم سطرحاشیه ـ اندازه نوشته ۲۲۰ × ۳۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۶۲ .

مجموعه ۲۶۷۲

این نسخه را گردآورنده برای دختر خود نوشته است و مشتمل است بر :

۱ـداستان‌عنینه‌وریا ازسلسلة‌الذهب جامی (۱ تا ۲۲) ۲۵۲ بیت .

آغاز :

معتمر نام مهتری زعرب رفت تا روضه نبی یکشب

انجام :

جانشان غرق رحمتست آباد کس‌چه ایشان‌ازین‌جهان‌مرواد

۲ـ یوسف وزلیخای جامی (۲۳ تا ۳٤۲) کامل است .

۳ـ قصه مطایبه مثنوی داستان سه لر (۳٤۳ و ۳٤٤) ۱۰بیت .

٤ـ کتاب دزد وقاضی به نثر (۳٤٤ تا ۳۵۷) .

آغاز :

بدانکه راویان‌اخبارو ناقلان آثاروطوطیان‌شکرشکن ...

انجام :

وآنچه ازقاضی گرفته بود بازداد وملزم شد .

در پایان نسخه چند سطری کاتب درمکر زنان و نصیحت بفرزند که کتاب کلیه ودمنه را مطالعه کند نوشته ودوبیت‌شعر که معمول کاتبان است‌آورده است .

خط نسخ کتابت ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۳۹ ـ اندازه ۱۵۰ X ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد روغنی بوم قهوه‌ای، ترنج وسرترنج و لچکی گل‌کوکب ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۵۷ صفحه ـ ۱۳سطر ـ اندازه نوشته ۷۰ X ۱۳۵میلیمتر ـ شماره دفتر۶۱۲۶۹

مجموعه **۲۶۷۳**

مشتمل برسه کتاب ازجامی ومجموعه‌ای ازترجیع بندهای شعرای ایران است بدینقرار :

۱ـ تحفة‌الاحرارجامی (۱ تا ۱۲۳) شامل دیباچه نثرومثنوی تحفة‌الاحرار در۱۸۰۰ بیت .

آغاز :

حمداحامدالمن‌جعل جنان کل عارف ...

انجام :

... شد رقم خاتم تم‌الکتاب .

۲ـ سبحة الابرارجامی (۱۲۵ تا ۳۱٤) شامل دیباچه ومثنوی سبحة الابرار در۳۰۰۰ بیت .

آغاز :

المنته‌لله که بخون گرخفتم ...

انجام :

.:. ختم کردیم برین نکته سخن .

۳- شرح قصیده خمریه ابن فارض ازجامی (۳۱۷ تا ۳۸۹) .

آغاز :

سبحان من جمیل لیس لوجهه نقاب ...

انجام :

... بریاد توختم شد برین ختم سخن .

۴- ترجیع بندهـا واشعارازشعرای متصوف،دروحدت وجود شامل ترجیع بندهای : شمس مغربی (۳۹۳ تـا ۳۹۹) - شیخ‌الرئیس (۳۹۹ تـا ۴۰۴) - مشتاق (۴۰۵ تا ۴۱۵) - هاتف (۴۱۵ تا۴۲۰) - شاه نعمة‌الله (۴۲۰ تا ۴۲۵ و۴۲۹ تا۴۳۳) حسین بینا (۴۲۶ تا ۴۲۹ و ۴۵۷ تا ۴۶۳ و ۴۶۷ تا ۴۷۵) - نورعلیشاه که بنـام عابد نوشته شده است (۴۳۳ تا ۴۴۰) - عطـار (۴۶۳ تا ۴۶۷) - عراقی (۴۷۶ تـا ۴۸۹) - هدایت (۴۹۰ تا ۴۹۹)

خط دوکتاب اول نستعلیق‌کتابت جلی بد - عنوان‌ها قرمز - رقم سید محمد صادق- تاریخ تحریر ۱۲۴۰- بقیه نسخه نستعلیق‌کتابت خوش بتاریخ ۱۳۱۶- اندازه۱۳۰×۲۲۰ میلیمتر - جلد مقوا عطف وسجاف تیماج قهوه‌ای - کاغذ فرنگی - ۴۹۹ صفحه - ۱۶ و ۱۷ سطر - اندازه نوشته ۱۶۰ و ۱۷۰ × ۷۵ میلیمتر - شماره دفتر ۵۰۶۳۶ .

مجموعه **۲۶۷۴**

این نسخه برای **محمدتقی سپهر لسان‌الملك** نوشته شده وبعدها درملکیت

ملك الشعرا بهاردرآمده است درحاشیه بیشترصفحه‌ها یادداشتهای بهار درتوضیح لغات واشعار موجود است.این مجموعه مشتمل بردو کتاب است بدین قرار :

۱ـ دیوان عنصری (۱تا ۱٦۷) شامل قصاید ـ غزلیات ورباعیات ۲۵۰۰بیت.

آغاز:

چنان باشد برو عاشق جمالا — که خوبی را ازو گیرد مثالا

انجام :

آزاده بتا بدیده ودین مانی — وزشیرینی بجان شیرین مانی

۲ـ دیوان منوچهری (۱۷۳ تا ۳٦٦) شامل قصاید ـمسمطها ـ غزلیات ـ قطعات ورباعیات ۲۵۰۰ بیت .

آغاز:

همی ریزد میان باغ لؤلؤها بزیغبرها

همیسوزد میان باغ عنبرها بمجمرها

انجام :

مستند مخالفان زهشیاری تو — بخت همه خفته شد زبیداری تو

صفحهٔ ۱٦۸ و۱٦۹ ودر حواشی بعضی صفحه ها اشعار منوچهری بخط لسان الملك سپهر است و در پایان نسخه یك صفحه رضاقلیخان هدایت درشرح حال منوچهری چلیپا نوشته است ودر حاشیه صفحهٔ ۱۷۸ فرهاد میرزا یادداشتی دارد مربوط بیکی ازقصاید که ازحسن متکلم است نه منوچهری وزیر آن ملك‌الشعرا بهارتصدیق کرده است .

خط شکسته نستعلیق خفی ـ عنوانها قرمز ـ رقم محمد اسمعیل کاشانی ـ تاریخ تحریر۱۲٦۰ـ اندازه۱۴۰ × ۲۱۵ میلیمترـ جلدتیماج قهوه‌ای ترنج وسرترنج منگنه ـ کاغذفرنگی ـ۳٦۷صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازهٔ نوشته۸۰ × ۱۴۰میلیمترـ شمارهٔدفتر۷۴۴۲۸

مجموعه **٢٦٧٥**

گردآورند **نجفقلی استرابادی متخلص به نصرت** است که از اشعار او در صفحه ٥٩٩ مجموعه درج شده است. نسخه شامل منشآت و نامه‌ها و بعضی رسالات و مطالب تاریخی که از روضة‌الصفا ـ بحارالانوار ـ قابوسنامه ـ توزك تیموری ـ تحفة‌العالم ـ ناسخ التواریخ ـ نگارستان ـ تاریخ یافعی ـ حبیب السیر ـ مروج الذهب ـ تاریخ وصاف ـ نزهت القلوب ـ معجم البلدان و طبقات نقل‌شده‌است. و یادداشتهای مختلف و منتخبی از قصاید ـ غزلیات مثنویها و رباعیات ١٦٧٣ نفر از شعرای ایران تا قرن ١٣ که بخطهای مختلف نوشته شده و فهرست اسامی آنان از صفحه ٨٢ تا ٨٩ در جدولهای مربع الوان درج شده است و آنچه قابل ذکر است فهرست وار نوشته میشود.

١ـ منشآت قائم مقام (١).

٢ـ هزلیات ملا دوپیازه (٢).

٣ـ کلام الملوك صاحبدیوان تقی علی‌آبادی (٨ تا ٢١).

آغاز: لك الحمد یا ذالجود والمجد والعلی ـ تبارك تعطی من تشاء وتمنع تحسین ودرود مر نخستین صدور و درود عرصه‌شهود را ...

انجام: ... چه بخشیدیم دولت این جهان ببخشائیم دولت جاودان عربیة اللهم فتم احسانك فیمابقی من عمری کما اتمت علی فیمامضی منه.

تاریخ تحریر ١٢٧٣ـ دررشت.

٤ـ منشآت و نامه‌های صاحبدیوان (صفحه ٢١ تا ٢٨) و (٣٤ تا ٤٥).

٥ـ نامه قاآنی (٣١ و ٣٢ و ٤٦ تا ٤٨) و نامه فاضل‌خان و یغما (٢٩ تا ٣٣).

۶ ـ ناز و نیاز(۴۸ تا ۵۸)ازمجنون‌پسر کمال‌الدین‌محمودرفیقی‌است که‌بنام ابوالمظفر حسین بهادر گورکانی نوشته‌است وشامل یك‌مقدمه نظم ونثر وشانزده باب وخاتمه‌است که دراین نسخه تاپایان باب سیزدهم موجود است .(۱)

آغاز:

ای عاشق راز دردمندان　　　معشوق و نیاز مستمندان

انجام : ... کاری بکام خاطر غمگین ما نشد چون دارنده رفعت برمرکب عزیمت نشسته واحرام کعبه باربسته این گستاخی نموده شد فرستادم خطی سویت نهانی که غیر از ساربان آنرا نداند .

رقم محمدعلی برای نجفقلی ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۳

۷ـ صد پند عبید زاکانی وحکایات‌مضحکه او (۵۷ تا۶۷) .

۸ـ سوادکاغذ فاضل‌خان گروسی بآقاخان محلاتی (۷۲ و۷۳) .

۹ـ تاریخ عزل ونصب وزراء ـ صدراعظم ها ـ والیها وحکام ازتاریخ ۱۲۶۴ تا ۱۲۹۰ (۵۱۶) .

۱۰ ـ زنانیکه در ایران بسلطنت و حکومت و فرمانروایی رسیدند (۵۱۷ تا ۵۱۹)تعداد این زنان ۱۸ نفر هستند که در سلسله‌های دیالمه ـ اتابکان سلغری ـ ملوك خلج ـ کیانیه ـ قراختائیان ـ ساسانیان ـ مغول ـ صفویه ـ قاجاریه ـ اتراك ـ عباسیان ـ سلاجقه بسلطنت یاحکومت رسیده‌اند وبرای هریك شرح مختصری ازاحوال ایشان نوشته شده است .

۱۱ـ مثنوی فرهاد وشیرین عقیل همدانی ۴۶ بیت (۶۱۶ تا ۶۱۸) .

آغاز:

یکی پرسید از فرهاد بیدل　　　بوقتی کو طپیدی نیم بسمل

---

۱ ـ عنوان درنسخه ناز و نیاز محمود ابن یمین نوشته شده در جنگ ش ۴۷۳۶ فهرست دانشگاه ج ۱۴ ص ۳۶۹۷ یك نسخه از این رساله هست که قسمت منظوم مقدمه را ندارد وچهار باب است.

پایان :

کنم چون‌اهل ماتم نوحه وداد روم زاری کنان تا خاك فرهاد

۱۲ـ مثنوی پیروجوان میرزا نصیر طبیب‌شیرازی ۱۸۳بیت (۶۳۴تا۶۴۰)

آغاز:

شبی با نوجوانی گفت پیری کهن دردی کشی صافی‌ضمیری

پایان:

بحق جویای حق را رهنما اوست زکار اهل دل مشکل گشا اوست

۱۳ـ خسروشیرین عرفی شیرازی (۶۴۳ تا۶۴۵).

۱۴ـ محمود وایاز انیسی شاملو (۶۴۵ تا ۶۴۷).

۱۵ـ ترجیع بند هاتف (۶۴۷ تا۶۵۰).

۱۶ـ آتشکده ازصادق تفریشی متخلص بصادق (۶۵۲ تا ۶۵۷) که در اصل ۲۰۵ بیت است ولی درمجموعه ۱۴۸ بیت‌آمده است .

۱۷ـ سراپا ازمهری عرب (۶۵۸ تا (۶۶۱) ۱۱۶ بیت .

آغاز:

ای بت چابك وشیرین حرکات جلوه ناز تو چون آب حیات

انجام :

آدمی چون پری ای حور لقا که بدنیات فرستاده خدا

۱۸ـ بیمار وطبیب از میرسید شریف (۶۶۲ تا ۶۶۵) ۹۵ بیت .

آغاز:

سوی ویرانه آمد سحری جلوه کنان

بهر پرسیدن بیمار خود آن سرو روان

انجام :

سخت سودای من ویار گره گشته شریف

من گران‌جانم‌وابروی کجش‌سخت کمان

۱۹ـ قضا و قدر سلیم (۶۶۵ تا ۶۷۲) ۲۲۵ بیت .

آغاز:

شنیدم روزی از خونابه نوشی چو گل ازپاره تن خرقه پوشی

انجام :

بگریه هر کسی طوفان نمودی بحال او ولی کی داشت سودی

۲۰ــ مثنوی‌ازابوالقاسم تفرشی‌متخلص به‌هجری (۶۷۴تا۶۷۷)۱۱۰ بیت .

آغاز:

یا نسیم الصبح یا خیرالبرید یا غراب الابك یا نعم الورید

انجام :

شرح این‌هجران واین‌خون جگر این زمان بگذار تا وقت دگر

۲۱ــ منتخب فرهاد وشیرین وحشی (۶۷۸ تا ۷۰۲) .

۲۲ــ منتخب خسروشیرین نظامی (۷۰۳ تا ۷۴۸) .

۲۳ــ منتخب غزلیات حافظ (۷۴۹ تا ۸۱۷) .

۲۴ــ منتخب غزلیات سعدی (۸۱۸تا۹۲۷) .

۲۵ــ منتخب غزلیات عاشق اصفهانی (۹۲۸ تا ۹۴۳) .

۲۶ــ منتخب غزلیات سیدحسین مجمر (۹۵۰ تا ۹۵۷) .

۲۷ــ سرداریه یغما (۹۵۸ تا ۹۶۷) .

۲۸ــ منتخب غزلیات وصال‌شیرازی (۹۷۴ تا۹۷۸) .

۲۹ ــ منتخب غزلیات هما شیرازی (۹۷۴ تا ۹۷۸)

۳۰ــ دوازده بند محتشم (۱۰۶۶ تا ۱۰۶۹) .

۳۱ــ دوازده بند صباحی بیدگلی (۱۰۷۰ تا ۱۰۷۳) .

۳۲ــ فرهنگ‌لغات‌فارسی (۱۰۷۴تا۱۱۰۵) تاحرف هاء .

بقیه صفحه‌ها منتخبی‌ازاشعار شعرای‌متقدم و متوسط ومتآخر تاقرن ۱۳است که‌درمتن‌وحاشیه‌وهامش‌صفحات‌نوشته‌شده و بعضی یادداشتهای‌تاریخی و نسخه‌های دارو برای بیماریهای مختلف .

خط شکسته نستعلیق مختلف ــ عنوان‌ها الوان ــ رقم محمد علی شیرازی برای نجفقلی استرابادی متخلص به‌نصرت ــ تاریخ تحریرمختلف از۱۲۶۴ تا۱۲۹۴ــ بعضی ازصفحه‌ها چلیپا نوشته شده ــ اندازه ۲۱۵×۳۳۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگی ــ جدول الوان ــ۱۱۱۱ صفحه ــ سطرمختلف ۳۰ تا۳۸ــ اندازه نوشته ۱۷۰×۲۹۰میلیمتر شماره دفتر ۱۲۹۰۴ .

مجموعه ۲۶۷۶

گرد آورنده و کاتب این نسخه **محمد صادق متخلص بسرخوش** است و نسخه شامل چهار کتاب است :

۱ــ دیوان سید حسن غزنوی (۱ تا ۴۲) شامل ۱۸ قصیده و یك ترکیب بند

آغاز:

داند جهان که قرة عین پیمبرم شایسته‌میوهٔ دل زهرا و حیدرم

انجام :

جسم دین و جان دولت ظل حق بهرامشاه

کاسمان اعتبار است آفتاب روزگار

۲ــ دیوان عثمان مختاری (۴۳ تا ۱۰۹) شامل قصاید ورباعیات .

آغاز:

براختیار بندگی مالك الرقاب نصرمن الله آمد فال من از کتاب

انجام :

هرچند بر آتشم نشاند غم تو غمناك شوم اگر نماند غم تو

۳ــ دیوان ابوالفرج رونی (۱۱۱ تا ۲۴۶) شامل قصاید ــ غزلیات ــ قطعات و رباعیات .

آغاز:

سپهر دولت و دین آفتاب هفت اقلیم ابـو المظفر شاه مظفر ابراهیم

انجام :

سر میرود و سخن نمیآرم گفت جان میدهم و نفس نمیآرم زد

٤ـ دیوان ابو القاسم قایم مقام (٢٥٦ تا ٣٢٧) شامل قصاید و قطعات .

آغاز:

نو بهار است بیا تـا طرب از سر گیریم

سال نو بـار غم کهنه ز دل بر گیریم

انجام :

شاه عباس آنکه در دوران عدلش نام این عهد وزمان مهدامان شد

خط نستعلیق کتابت ــ رقم محمد صادق سرخوش ــ تـاریخ تحریر ۱۲۶۴ ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۳۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ــ کاغذ فرنگی ــ ۳۲۷ صفحه ــ ۱۴ سطر ــ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۷۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۸۲۰ .

مجموعه ٢٦٧٧

مشتمل است بر دو کتاب :

١ـ دیوان اسرار حاج ملاهادی سبزواری (١ تا ٥٠) شامل غزلیات ــ ترجیع بند رباعیات ــ ساقی نامه و مثنوی مناجات .

آغاز: الا یا ایها الورقا...

انجام : . . . دو نماید ترا یکی مشعل .

۲ـ سلسلة الذهب جامی (٥٥ تا ۲٥۷) ٦۸٦۰ بیت .

آغاز: لله الحمدقبل کل کلام...

انجام : ...لله الحمد والعلی الجود .

خط نستعلیق‌کتابت خفی ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم عبدالوهاب ـ تاریخ تحریر۱۲۶۵ اندازه ۱۲۵ × ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد میشن قرمز ـ کاغذ فرنگی رطوبت دیده و قسمتی از نوشته‌هامحوشده ـ۲۵۷ صفحه ـ۱۷ سطرمتن۳۲ نیم سطرحاشیه ـ اندازه‌نوشته۸۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۵۰۷۳۷ .

مجموعه ۲۶۷۸

مشتمل بر سه‌دیوان‌است که دو کتاب اول بخط **مشتری‌طوسی** شاعرقرن۱۳ است واز روی نسخه حسام‌السلطنه نوشته‌شده‌است :

۱ ـ دیوان منوچهری (۱تا۱٦۷) شامل مقدمه نثر در شرح حال‌منوچهری و سه‌قصیده از فرخی و ابوالفرج رونی که به اشتباه در دیوان منوچهری آمده است وقصاید ـ مسمطها ـ قطعات و دوبیتی‌های منوچهری حدود ۳۰۰۰ بیت .

آغاز:

در تذکره‌های شعرا هریك برخی ازاحوال...

انجام :

همسرش هست فراوان گهرش

چون شجر سنك شود میوه فراوان دارد

۲ ـ دیوان ابوالفرج رونی (۱٦۹ تا ۳۱۳) شامل قصاید ـ غزل وقطعات و رباعیات ۲٦۰۰ بیت .

آغاز:

چو باغ کشت خزان از خزان بماند شراب
نماند آب هر آنجای را که کشت خراب

انجام:

امیرا در دل هر کس ترا جایی همی بینم
دل هر مهتری را سوی توراهی همی بینم

۳ ــ دیوان ظهیر فاریابی (۳۲۵ تا ٤۲۹) از پایان افتاده شامـل قصاید و قطعات ۱۵۰۰ بیت .

آغاز:

سپیده دم که شدم محرم سرای سرور
شنیدم آیه تو بو الـی‌الله از لب حور

انجام:

تا از برای نظم مصالح در این جهان
کس را درون پرده تقدیر نیست بار

خط شکسته نستعلیق خفی و نستعلیق کتابت جلی بد ــ عنوانها قرمز ــ رقم مشتری طوسی تاص ۳۱۳ ــ تاریخ تحریر ۱۲۷۱ ــ یادداشت‌محمد کاظم صبوری ملك‌الشعرا بتاریخ ۱۳۰۰ حاشیه صفحه ۲۵۷ ــ اندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه ای ــ کاغذ فرنگی ــ ۴۲۹ صفحه ــ ۱۵ تا ۱۹ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۷۳۶

مجموعه ۲۶۷۹

مشتمل بر دوقسمت است:قسمت اول که بیشتراوراق آن نانوشته مانده‌شامل

یادداشتهای مختلف از اشخاص با تاریخ مختلف و چند صورت حساب بسیاق و اشعاری از عشرت بیرجندی ـ مشتاق ـ عاشق ـ حاجت بخط عشرت بصورت چلیپا (صفحه ۱ تا۴۲) و قسمت دوم را که آقا بزرگ بیرجندی گردآورده است شامل دومثنوی است :

۱ ـ منطق الطیر عطار (۴۲ تا۱۷۲) که مهر عشرت آغاز و پایان آنست و تاریخ آن۱۲۷۲است .

آغاز :

آفرین جان آفرین پاک را...

انجام :

... چون ز تاریخ رسول ذوالجلال .

۲ ـ نان وحلوا از شیخ بهائی(۱۷۳ تا۱۷۹) شامل هفت سطر نثر مقدمه مؤلف و مثنوی نان وحلوا .

آغاز :

اما بعد حمدالله علی افضاله والصلوة والسلام علی...

انجام :

...یهزءالکفار من اسلامه .

خط نستعلیق کتابت خفی بد و مختلف ـ رقم عشرت و بزرگ فرزند ملاحسین بیرجندی در مشهد ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۲ و۱۲۷۴ ـ اندازه ۱۱۹ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قهوه‌ای ـ کاغذ فرنگی الوان ۲۳ مجلس نقاشی قلمی و مدادی و آب رنگ مبتذل و بعضی صفحه‌ها جای تصویر خالی‌است ـ ۱۷۹ صفحه ـ ۲۵ سطر متن و۳۴ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه نوشته ۸۵ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۷۴۶۶۰

مجموعه **۲۶۸۰**

مشتمل بر سه کتاب که از جهة خط و زمان کتابت مختلف است .

۱ ـ مهر و مشتری عصار تبریزی (۱ تا۷۸) ۷۰۰بیت .

آغاز:

بنام پادشاه عالم عشق   که نام اوست نقش خاتم عشق

انجام :

بختم انبیا و ختم قرآن   که ختم کارما برخیر گردان

خط نستعلیق کتابت خفی قدیم ـ عنوانها قرمز ـ رقم وتاریخ ندارد (قرن۹)

۲ ـ دیوان غزلیات ابن یمین (۸۱ تا۱۵۷) ۷۵۰ بیت .

آغاز :

ای می عشق بیفزای چنان مستی ما

که برد از سر ما داعیه هستی ما

انجام :

خون پر شده‌است ابن یمین‌در درون‌من

از کاسهای چشم که خوناب می‌زدیم

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن۱۳)

۳ ـ نصایح و مواعظ سعدی از باب هشتم گلستان (۱۶۱ تا۱۹۳) و نصیحت بفرزند (۱۹٤ تا ۲۰۰) یادداشت کاتب وپند و امثال مختلف (۲۰۱ تا۲۰۵)

انجام مجموعه : ... پای به اندازه گلیم دراز کنید.

خط شکسته جلی خوش ـ رقم غلامرضا ـ تاریخ تحریر ۱۲۷۵ (ص۱۹۴) ـ ازپایان افتاده ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۷۵ میلیمتر ـ جلدمیشن تهوه‌ای ـ کاغذ سمرقندی ازصفحه ۱۶۰ زرفشان ـ جدول لاجورد تاصفحه ۷۸ ـ ۲۰۵ صفحه ـ ۹ تا ۱۱سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ تا۷۵ × ۱۱۰ تا۱۳۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۲۱۸۹۱

مجموعه ۲۶۸۱

مشتمل بر دو دیوان که برای صبوری شاعر بخط اشخاص مختلف نوشته شده‌است[1].

۱ ـ دیوان منوچهری (۱تا۱۵۱) شامل مقدمه نثر درشرح حال منوچهری قصاید و مسمطها و قطعات وبطوریکه گردآورنده وکاتب در مقدمه مینویسد از روی‌چندین دیوان و اشعاری که در تذکره‌ها آمده آنرا نوشته است.

آغاز:

در تذکره های شعرا هر یك لختی از احوال و اقوال حکیم منوچهری نوشته‌اند...

انجام:

زتیغ‌وز کینت حزین‌شدعدو ز داشاد تو شادگردد ولی

یك قصیده وچهار قطعه از فرخی (۱۵۱ تا۱٥٤).

۲ ـ دیوان ظهیر فاریابی (۱۵۵ تا۲۳۲) شامل قصاید ۱۶۰۰ بیت.

آغاز:

سپیده‌دم که شدم محرم سرای سرور

شنیدم آیت تو بو الی‌الله ازلب حور

---

۱ ـ حاشیه‌ص۴۴

انجام :

نثار جود تو گسترده باد گرد جهان

چنان کجا صلـوة رسول باشد و آل

دو غزل از شمس تبریزی و چند سطری از نفایس‌الفنون میرزای مشتری پشت صفحه اول و اشعار پراکنده و طرز تقویم‌الماس‌پایان نسخه .

خط مختلف ــ رقم ندارد ــ تاریخ تحریر ۱۲۶۰و۱۲۸۶ ــ لغات‌مشکل‌قسمت‌اول‌ازروی برهان قاطع در حاشیه شرح شده و نسخه مقابله و تصحیح شده است ــ اندازه ۱۲۵ X ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قرمز ــ کاغذ فرنگی ــ ۲۳۲ صفحه ــ ۲۰و۲۱ سطر ــ اندازه نوشته ۸۰ X ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره دفتر۷۴۵۹۹ ،

مجموعه ۲۶۸۳

مشتمل‌است بر دو دیوان‌واشعارپراکنده‌ازچندتن‌ازشعرای‌ایران.این‌مجموعه متعلق به صبوری ملت الشعرای آستان قدس بوده که بعد به ملکیت ملك‌الشعراءِ بهار درآمده یادداشتهای هردونفر در حاشیه صفحه‌ها دیده میشود.

۱ ــ دیوان عبدالواسع جبلی (۱تا۸۱) شامل قصاید ــ مسمط وقطعات.

آغاز:

خداوندا همه گیتی ترا مأمور شد یکسان

که‌باشد درهمه‌عالم که بیرون‌آید ازفرمان

انجام :

مرد آن بود که روی نتابد ز دوستی

لو بسط الـجبال اذا نـشقت السمـا

۲ ـ قصیده و غزل و قطعه و رباعی از : سیدحسن غزنوی ـ مجد همگر ـ اثیر اخسیکتی ـ جمال‌الدین اصفهانی ـ کمال‌الدین ـ عمعق بخاری ـ فلکی شیروانی ـ ابوالفتح بستی ـ شیخ ابوالحسن شهید بلخی ـ ابوالعباس بخاری ـ عمادی شهریاری ـ سید جمال کاشانی ـ خواجه جلال ـ جلال‌الدین ملکشاه سلجوقی ـ روزبهان شیرازی ـ شمس‌الدین صاحبدیوان جوینی ـ مجدالملك یزدی ـ عضایری ـ علی‌بن احمد ـ قتالی پهلوان محمود ـ بهاءالدین کریمی سمرقندی ـ حکیم لوءلوء ـ منجیك ترمذی ـ محمود صاین ـ محمدبن عمر ـ نظام‌الملك طوسی ـ میرزا عبدالله‌خان شهاب (۸۱تا۱۶۰)

۳ ـ دیوان ادیب صابر (۱۶۱ تا۳۱۹) شامل یك مقدمه نثر در شرح حال ادیب صابر در هشت‌صفحه ـ قصاید که سه قصیده آن از رضی نیشابوری و یك قصیده ازاثیراخسیکتی‌است و قطعات .

آغاز :

ادیب صابر از استادان درست سخن است...

انجام .

از دولت موافق و اقبال و جاه تو
بادا مکان عز و شرف در مکان تو

سی‌سخن باربدی و اشعاری از مجمر و اشعار عربی پایان‌نسخه .

خط شکسته نستعلیق مختلف ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۸۸ ـ اندازه۱۳۵× ۲۲۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ فرنگی ـ ۳۱۹ صفحه ـ ۱۴ سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰×۱۴۰ میلیمتر ـ شماره دفتر۷۶۴۳۱

مجموعه ٢۶٨٣

مشتمل است بر دو کتاب بدینقرار ...

١ ـ دیوان **انوری** (١تا٤٩٢) ـ شامل قصاید ـ قطعات وهزلیات ٩٥٠٠بیت

آغاز:

صبا بسبزه بیاراست دار دنیی‌را ..

انجام :

تا بر استاد عاشقی خوانیم　　　روزکی چندباب نازو نیاز

٢ ـ دیوان رودکی (٤٩٩تا٥٤٢) شامل قصاید و قطعات ٤٣٥٠بیت.

آغاز:

ای بند بلا دیده و از بند بجسته
مردانه شده و آمده بر شهر خجسته

انجام :

طلعت تابنده تر ز طلعت خورشید
نعمت پاینده تر زجودی و سهلان

خط نستعلیق کتابت خفی خوش ـ رقم میرزا شفیع بنا بر یادداشت مالك نسخه محمد علی الحسینی ـ تاریخ تحریر (قرن ١٣) ـ توسط مالك مقابله و تصحیح شده و یادداشتهای اوکه ابیات ساقط را نوشته است در حاشیه صفحه ٥٠٨ و ٥١٣ و ٥٣٥ و ٥٣۶ بخط شکسته خوش موجود است و تاریخ ١٢٩٣ دارد ـ اندازه ١٣٥ × ٢١٥ میلیمتر ـ جلد میشن‌زرد ـ ترنج و سر ترنج ولچکی ضربی ـ ٥۴٨ صفحه ـ ١٩سطر ـ اندازه‌نوشته ۶٠ ١٥٠ میلیمتر ـ شماره دفتر ٣٩۶١١

مجموعه ۲۶۸۴

مشتمل بر دو کتاب که از جهت خط و تاریخ تحریر مختلف است.

۱ ـ مراسلات عاشق و معشوق ستمگر (۱ تا ۲۰۷) شامل سی و یك نامه عاشق که هر نامه در باب موضوع خاصی نوشته شده و در دنباله نامه اشعاری از شعرای مختلف مناسب با موضوع نامه آورده است و پس از آن جواب مختصری به نثر از معشوق است ـ در حاشیه صفحه‌ها نیز اشعاری بمناسبت نامه‌ها نوشته شده که ضمن آنها اشعار ترکی است با تخلص مجرم وبالای آنهاکلمه «لمحرره» نوشته شده است بنابراین نویسنده این نامه‌ها شاعری است با تخلص مجرم که در ۱۲۶۶ که تاریخ پشت صفحه اول نسخه‌است میزیسته است .

آغاز:

این کتاب مشتمل است بر سی و یك نامه عاشق وسی و یك نامه معشوق که در جواب نوشته به این ضابطه‌است که اول عاشق نثر انشا کرده بعدازآن نظم...

انجام :

.. چه احتیاج که پای عیادت درمیان آید کریم قادر قادر پرشفاست زیاده ازین چه مدعاست .

۲ ـ پرورده خیال محمودمیرزاقاجار (۲۰۸تا۲۵۵)ناتمام. شامل یك مقدمه وقصیده‌ای در ۴۹بیت و ده‌باب که هر باب از پنج‌نامه تشکیـل شده است و این نسخه تا آخر باب نهم دارد و در حاشیه بعضی از صفحه ها اشعـاری بمناسبت از فتحعلیشاه و محمود میرزا با خط دیگر نوشته شده است .

آغاز:

پرورده خیال نازك خیالان از نتیجه نکته‌دانیهای خردمندان حمد و مدح قادر . . . .

انجام :

... وگرنه مرا بتماشای گل‌ولاله احتیاج نیست .

خط نستعلیق کتابت و شکسته نستعلیق ــ حاشیه‌ها شکسته ــ عنوان‌هاقرمزرقم‌دوکاتب تاریخ تحریر توشقان‌ئیل ۱۳۰۹ کتاب اول ــ و ۱۲۴۶ ق کتاب دوم (پشت صفحه اول) ــ اندازه ۱۵۰ × ۲۱۰ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ترنج و سرترنج وگوشه ضربی ــ کاغذ فرنگی سفید و آبی ــ جدول قرمز تا ۲۰۷ ــ ۲۵۵ صفحه ــ ۱۵ تا۱۷ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۵۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۷۱۵

مجموعه ۲۶۸۵

از کتابخانهٔ **ملك‌الشعراء بهار** و مشتمل بر دو کتاب است بقلم یك‌کاتب.
۱ ــ دیوان طرزی افشار (۱تا٤٤) از شعرای‌قرن ۱۱ که دیوانش‌در۱۳۰۹ در رضائیه بچاپ رسیده است . این نسخه شامل غزلیات اوست حدود ٥٦٠ بیت که ملك‌الشعرا در بعضی‌ازصفحه‌ها در حاشیه کلمات و اشعاررا تصحیح کرده است و پشت‌صفحه‌اول شرح‌مختصری راجع به‌طرزی و سبك‌شعراونوشته است

آغاز:

ابتدی بسم ربـی الاعلی آنکه هستیده هر دوعالمرا

انجام :

مگر آن زمان ایمن از غیر گردم

که در منزل ما حلولیده باشی

۲ - تزویج‌نامه از میرزا باقر ناجی قزوینی (۴۷تا۶۳) مثنوی ۲۵۰ بیت که داستان مراجعه شاعر است بدلاله برای ازدواج و پیدا کردن دختر و شرایط و خواسته‌های خانواده دختر.

آغاز:

اول نامه‌ام سپاس خداست — جزخداحمدبر کسی نه‌سزاست

آفریننده خواص و عوام — ره نمایند بر حلال‌وحرام

امر فرموده برنکاح و مهور — نهی فرموده از سفاح‌وفجور

انجام :

تو ز احسان کنی مرا دلشاد — من همی گویمت مبارکباد

خط شکسته نستعلیق خوش ـ رقم سید ابوالقاسم ـ تاریخ تحریر ۱۳۱۳ق ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۰ میلیمتر ـ جلد مقوایی ـ کاغذفرنگی ـ ۶۳صفحه ـ ۱۵سطر ـ اندازه‌نوشته ۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ـ شمارهٔ دفتر۷۴۵۰۳

مجموعه ۲۶۸۶

از کتابخانه **ملک‌الشعراء بهار** است که بیشتر نسخه بخط خود اوست و از پایان افتاده است این‌مجموعه مشتمل بر دو دیوان ومنتخبی ازاشعارشعرای‌ایران تاقرن ۱۴ است بدین ترتیب :

۱ ـ دیوان ابوالفرج رونی (۱ تا۱٤٤) شامل شرح حال ابـوالفرج نقـل از مجمع‌الفصحا و تتبع طرز شعر بوالفرج و انوری از ملك‌الشعرا بهار و قـصاید و قطعات ورباعیات بوالفرج که تا پایان قصیده پنجم بخط بهار وبقیه بخط سید علی شیرازی است و درحاشیه صفحه‌ها اشعار وکلمات بخط بهار تصحیح وشرح‌شده‌است

آغاز:

بادبان بر کشیده باد صبا   معتدل گشت باز طبع هوا

انجام:

گر بسته چرخ جز تو کس بگشادی
امیـد مرا نـزد تو نفرستـادی

۲ ـ مثنوی ۲۷ بیت از بهار که بمناسبت تعطیل نوبهار درمحمد آباد درجز درخانه مصطفی میرزا حکمران در۱۳۲۲ نوشته‌است (۱٤٥و ۱٤٦)

۳ ـ منتخب اشعار از فرخی - شیبانی ـ لامعی - مسعود سعد ـ قطران ـ امیدی اردستانی ـ و تضمین‌قطعات فردوسی وسنایی از شیبانی و تتمه آن از صید علی درجزی بخط خود او (حاشیه صفحه ۱۹۳) درمتن‌وحاشیه (۱٤۹تا ۲۲٤)

٤ ـ انتخاب دیوان صبوری (۲۲٦ تا٤۲٦) شامل قصاید وترکیب‌بندهاو یك غزل ار حاج‌میرزا حبیب‌الله‌مجتهد که برای صبوری فرستاده بوده‌است (ص ۳۹۱) باتصحیح وشرح لغات درحاشیه‌ها بخط‌بهار

آغاز:

عیدی است همایون‌فر و عیشی است‌مهنا
برگ طرب و ساز نشاط است مهیا

انجـام:

قیصر بگه رزم مرا و راست عنان گیر
خاقان بگه بزم مر او راست پرستار

خط نستعلیق کتابت و شکسته نستعلیق مختلف ـ عنوان‌ها جلی‌ترازمتن‌قرمز ـ رقم

ملك‌الشعراء بهار وسیدعلی شیرازی ـ تاریخ تحریر ۱۳۲۳ق ـ یادداشت ومهر عمادالدین برگ دوم الحاقی آغاز نسخه ـ اندازه ۱۵۵ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلد تیماج قرمز ـ کاغذ فرنگی ـ ۴۲۶ صفحه ـ ۱۴و۱۶ سطر ـ اندازه نوشته ۹۰ × ۱۵۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۵۵۹

مجموعه ۲۶۸۷

از کتابخانه ملك‌الشعراء بهار است ودرحاشیه صفحه‌ها اشعار وکلمات راتصحیح وبانسخه دیگر مقابله کرده وابیات ساقط رانوشته‌است ویادداشت هائی راجع به اشعار ومضامین ومناسبات آنها دارد این مجموعه بخط غلامعلی تبریزی متخلص بعالی ومشتمل بردودیوان است :

۱ ـ دیوان علینقی کمرهٔ (۱ تا ۲۲۸) شامل قصاید ـ غزلیات ـ ترجیع بندها ترکیب بندها ـ مراثی ورباعیات حدود ٤۰۰۰ بیت .

آغاز:

هزار شکر خداوندگار دوران را   که برگزید زدوران علی‌عمرانرا

انجام :

خوش خوش خندید و گفت میدانستم   کاین یکدم فصل راتوارزان خواهی

۲ـ دیوان آصفی هروی فرزند خواجه نعمت‌الله قهستانی وزیر سلطان ابوسعیدخان (درگذشته در ۹۲٦) (۲۲۹ تا ۲۹٦) شامل غزلیات و رباعیات در حدود ۱۲۰۰ بیت .

کاتب شرح مختصری درباره آصفی از آتشکده آذر صفحه ۲۲۸ پایان دیوان علینقی کمرهٔ نقل کرده است .

آغاز:

ساز آباد خدایا دل ویرانی را   یا مده مهر بتان هیچ مسلمانی را

انجام .

بر تربت من بجای آب ایساقی   میریز سبو سبو شراب ایساقی

خط شکسته نستعلیق خفی ـ رقم غلامعلی تبریزی متخلص به عـالی ـ تاریخ تحریر ۱۳۳۶ ق ـ اندازه ۱۳۵ × ۲۰۵ میلیمتر ـ جلدنیمـاج قهوه‌ای ـ کاغذفرنگی خطدار ـ ۲۹۶ صفحه ـ ۲۰ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۷۰ میلیمتر ـ شمـاره دفتر ۷۴۶۶۱ .

محمود وایاز **۲۶۸۸**

دفتر اول ازمثنوی های هفت گنج یاسبعه سیاره اثر **محمدحسن زلالی** (در گذشته ۱۰۲٤) که چاپ شده‌است ، تعداد ابیات این نسخه **۳۵۰۰** بیت است .

آغاز:

بنام آنکه محمودش ایاز است   غمش بتخانه نـازو نیـاز است

انجام :

ولی نقش نگین بر خاتم دل   شدء ختم سخن برجان بسمل

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها بازر ـ رقم ندارد برای آقا رفیع نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۱۰۸۲ ـ اندازه ۵۰ × ۳۴۰ میلیمتر ـ جلدتیماج عنابی ، ترنج و سر ترنج و لچکی سوخت ـ کاغذ متن و حاشیه بخارایی ، متن زوفشان غبار ـ جدول زرولاجورد ـ صفحه ۱ و ۲ طلااندازی منقش وکمند زروالوان ـ سرلوح مذهب مرصع صفحه اول ـ ۲۹۵ صفحه ـ ۱۲ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۳۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۳۵۵۷۵ .

مصدر الاثار ۲۶۸۹

از **محمد محسن بن حسن کشمیری متخلص بفانی** (درگذشته ۱۰۸۲)، مثنوی عرفانی که به‌پیروی ازمخزن الاسرار نظامی ومطلع الانوار خسرو وتحفة الاحرار جامی سروده است وخود در اشعارش این موضوع راتصریح کرده‌است [۱] مطالب این نسخه‌بدون عنوان پشت‌هم نوشته‌شده‌است وتاریخ تصنیف کتاب۱۰۶۷ [۲]

---

۱ ــ نام کتاب‌را شاعر درصفحه ۵۰ وپایان نسخه گفته‌است. صفحهٔ ۵۰ :

بی اثری نیست چو ارقام او — مصدر آثار سزد نام او

پایان نسخه .

مصدر آثار زپس نام اوست — یك اثرش صورت اتمام اوست

ودرباره نظامی وخسرو وجامی صفحه ۴۳ تا ۴۶ نسخه :

شیخ نظامی‌که دلش زنده است — هر سخنش شمع فروزنده است

رخت‌ازین میکده‌بیرون‌چوبرد — مخزن اسرار بخسرو سپرد

خسروازاین گنج‌دری بر گرفت — تاج سرو زینت افسر گرفت

میل فرورفتن مغرب‌چو داشت — مطلع انوار بجامی گذاشت

جامی از آن مطلع صبح وصال — تافت چو خورشید بجمع کمال

گردتن از دامن دل برفشاند — تحفه احرار بعرفی رساند

عرفی از آن تحفه زابرار شد — بدرقه مسلك اخیار شد

ملك سخن گرنه بمیراث بود — مسلك اخیار بمن چون نمود

۲ ــ درپایان نسخه راجع‌به تاریخ تصنیف اینطور گوید :

مصدر آثار زپس نام اوست — یك اثرش صورت اتمام اوست

بود اثرهاش چواز حد برون — آمده تاریخ ز نامش برون

که‌اگر مصدرآثار راحساب‌کنیم ۱۰۳۶میشود واگرمصدر الآثارراحساب‌کنیم۱۰۶۷ میشود وچون مدح شاه جهان را در هنگام سلطنت کرده وشاه جهان از۱۰۳۷ تا ۱۰۶۸ سلطنت کرده است تاریخ تصنیف دراواخرسلطنت اویعنی ۱۰۶۷ است .

صفحه۳۶درمدح شاه‌جهان گوید :

پادشه عالم کون و مکان — شاه جهان ثانی صاحبقران

نیست‌جزاوکس‌بجهان‌پادشاه — هست براین معنی اسمش گواه

وتعداد ابیات حدود ۱۳۸۰ بیت است .

مطالب این کتاب بدین قرار است : توحید و مناجات - معراج - مدح علی (ع) مدح شاهجهان - سبب نظم کتاب - مدح شیخ محب‌الله هندی مرادشاعر[۳] واشعار و تمثیل‌های عرفانی - نسخه آغاز ندارد و یك صفحه از اول افتاده است .

آغاز:

گشته الف لام دگر آشکار — برده دلم باز قد زلف یار

هر دو ز اقلیم تلفظ برون — گشته تهی از حرکت و از سکون

انجام :

ماند زمن نسخه بسی یادگار — لیك ازین نامه شدم نامدار

بود اثر هاش چو از حد فزون — آمده تاریخ ز نامش برون

خط نستعلیق کتابت خفی تا صفحه ۱۳۶ و پس از آن بخطوط مختلف چلیپا - رقم محمد عابدبن محمد زاهد سمرقندی - تاریخ تحریر محو شده (صفحه ۱۳۶) (قرن ۱۲) - بین صفحه ۸۳ و ۸۴ و آغاز نسخه افتاده دارد - از صفحه ۱۳۷ به بعد اشعار مختلف چلیپا نوشته شده و صفحه آخر رقم سید عنایت‌الله است - یادداشت ملکیت افراسیاب نوایی روی برگ الحاقی آغاز نسخه - نسخه رطوبت دیده و بعضی از کلمات محو شده - اندازه ۸۵ × ۱۵۵ میلیمتر - جلد تیماج سیاه ترنج منگنه - کاغذ کشمیری - جدول زر و الوان - ۲۲۳ صفحه - ۱۱ سطر - اندازه نوشته ۶۰ × ۱۰۰ میلیمتر - شماره دفتر ۷۴۲۹۳ .

مفتاح الحدیقه (۲۳۵۳)

این کتاب مشتمل بر مقدمه منثوریست برحدیقه الحقیقه که شامل شرح

۳ - شیخ محب‌الله اکبر آبادی هندی حنفی صوفی درگذشته ۱۰۵۸ مؤلف شرح فصوص محی‌الدین اعرابی که مراد فانی بوده است (هدیة‌العارفین ج ۲ ص ۵) .

لغات وبعضی از آیات واحادیث مذکور درحدیقه است که بترتیب الفبا تنظیم شده است. تاریخ تألیف آن بنابر آنچه مؤلف درپایان کتاب گفته است ۱۰۲۰ میشود. ولی ازمؤلف آن اثری بدست نیامد.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم هست کلیددر گنج حکیم پس ازحمدوثنا....امابعد این مقدمه ایست دربیان لغات وبعضی آیات واحادیثیکه در کتاب حدیقه الحقیقه...

انجام:

چون رقم یافت این نکو تألیف	سال تاریخ هم کنم تصنیف
بهر تاریخ این خجسته مقال	پیر عقلم زخضر کرد سؤال
خضر گفت ای بملک علم غریب	مشکلات حل شود زباغ ادیب

این نسخه پیوست به حدیقة الحقیقه وازصفحه ۵۶۹ تا ۶۵۳ است که نسخه شناسی آن درزیر حدیقه آمده است.

منتخب بوستان ۳٦۹۰

منتخبی است ازبوستان سعدی ۱۹۹ بیت.

آغاز:

کریما ببخشای برحال ما	که هستیم اسیر کمند بلا

انجام:

منه دل براین دیر ناپایدار	زسعدی همین پاک سخن گوشدار

خط نستعلیق کتابت جلی خوش ـ عنوانها قرمز وآبی ـ رقم علی‌نقی شریف شیرازی

تاریخ تحریر ۱۳۲۷ ـ امضاء تقی‌دانش ضیاء لشکر پشت برگ اول ـ اندازه ۱۱۵ × ۱۸۵ میلیمتر ـ جلدترمه سفید عطف وحاشیه تیماج قرمز ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ جدول وکمند زرولاجورد ـ صفحچه اول سرلوح مذهب مرصع و بین‌سطرها طلااندازی‌شده ـ ۲۳صفحه ۱۰ـ سطر ـ اندازه نوشته ۶۵ × ۱۲۰ میلیمتر شماره دفتر ۶۱۸۹۰ .

منتخب دیوان الهامی ۲۶۹۱

منتخبی است از آثار منظوم **احمد کرمانشاهی** متخلص **بالهامی (قرن۱۴)** بخط او که برای‌سپهر فرستاده تادرتذکره ناصری درج شود بایك مقدمه از حسینقلی خان خوشنویس متخلص بسلطانی درشرح حال الهامی وکتاب باغ فردوس او (۱ تا ٤) و منتخب مثنوی باغ فردوس که در وقایع کربلا سروده است ـ چندغزل ـ قصاید درمدح ائمه (ع) ومدح حسام السلطنه ومیرزا حسینخان ومنتخبی ازمثنوی حسن منظوم وبستان ماتم الهامی که‌درشرح حال امام موسی‌بن جعفر (ع) است (۸ تا ۲۳۱) رویهم حدود ۲۵۰۰ بیت .

آغاز مقدمه : گوینده این کتاب مستطاب جناب میرزا احمد ...

آغاز:

بنام خداوند بینش طراز جهان داور آفرینش طراز

انجام :

بماند تاجهان باشد وجودش هزاران بنده‌چون من‌درسجودش

خط شکسته نستعلیق خوش ـ عنوان‌ها جلی ـ رقم مصنف ـ تاریخ تحریر ۱۳۰۴ ـ یادداشت عباسقلی سپهر آغاز نسخه ـ مهرسپهر ومهر الهامی پایان نسخه ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۱۵ میلیمتر ـ جلدمقوا ـ کاغذ فرنگی آبی ـ ۲۳۱صفحه ـ ۱۲سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۶۵ میلیمتر ـ شماره دفتر ۷۴۶۳۴ .

منتخب مثنوی معنوی ۲۶۹۲

منتخبی است ازمثنوی مولوی ازدفتراول تاسوم حدود۳۵۰۰بیت.

آغاز:

بشنواز نی چون حکایت میکند ...

انجام :

درجمادات از کرم عقل آفرید   عقل از عاقل بقهر خود برید

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم‌وتاریخ ندارد ـ مهرپایان‌نسخه‌محو شده ـ روی برگ‌سفیدمجدول آغاز نسخه محمدحسین عمادالکتاب قزوینی نوشته‌است که خط نسخه‌ازمیرعلی استوبا نسخه‌های‌رقم‌داراومقابله‌شده‌استوشخص بی‌سلیقه‌ای روی‌این یادداشت راسه خط عمودی باجوهر کشیده وزیرآن نوشته است «کذب است» ـ اندازه ۱۴۵ × ۲۳۷ میلیمتر ـ جلدتیماج زرشکی‌ضربی ـ کاغذ ترمه‌اصفهانی ـ جدول وکمندزر ـ سرلوح تشعیر مذهب صفحه‌اول ـ ۲۰۰ صفحه ـ ۱۴سطرمتن ۲۲ نیم‌سطر حاشیه ـ اندازه‌نوشتهٔ ۱۱۰ × ۲۰۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۷۹

مونس‌الاحرارفی‌دقایق‌الاشعار ۲۶۹۳

ازمحمدبن بدرجاجرمی (قرن هشتم) مجموعه‌ای از اشعار شعرای قدیم تا زمان تألیف که برحسب نوع وموضوع به‌بیست وشش باب تقسیم شده است بدین

ترتیب: دیباچه مؤلف ــ فهرست ابواب وفهرست اسامی شعرا (۱تا۵) و بیست وشش باب که عنوان آنها بدین قرار است.

باب اول درذکر توحید .

باب دوم درنعت پیغمبر (ص)

باب سوم درحکمت وموعظه

باب چهارم در وصفیات.

باب پنجم درمصنوعات شعر.

باب ششم درتقسیمات.

باب هفتم درسؤال وجواب .

باب هشتم در تجنیسات ومکررات .

باب نهم در مربعات .

باب دهم درقسمیات.

باب یازدهم درتشبیهات.

باب دوازدهم دراشعار مقفا.

باب سیزدهم در اشعار مردف .

باب چهاردهم درترجیعات .

باب پانزدهم درملمعات.

باب شانزدهم درذکر مراثی.

باب هفدهم درتواریخ .

باب هجدهم اختیارات شهنامه .

باب نوزدهم درذکر اختلاجات.

باب بیستم مقطعات.

باب بیست ویکم درشکایات .

باب بیست ودوم در هزلیات .

باب بیست‌وسوم درغزلیات .

باب بیست‌وچهارم دررباعیات که این‌باب برحسب موضوع رباعیات به سی‌و پنج فصل تقسیم شده است.

باب بیست وپنجم در ذکر اشعار مصور .

باب بیست‌وششم درذکر فردیات متفرقه .

آغاز:

سپاس وستایش بینهایت پادشاهی را که صفتی ازصفت کمالش‌جوداست...

انجام :

در کعبه جودتوزدم دست امید   محروم‌ز کعبه‌باز گشتن نه‌رواست

خط شکسته خفی خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ رقم ندارد ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۱ ق ـ یادداشت ومهرپایان نسخه‌محوشده ـ اندازه ۱۵۰ × ۲۵۵ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ترنج وسر ترنج ولچکی مینا ـ کاغذ ترمه اصفهانی ـ ۵۳۶ صفحه ـ ۱۹ سطرمتن، ۱۵ نیم‌سطرحاشیه ـ اندازه نوشتهٔ ۱۰۰ × ۱۸۰ میلیمتر ـ شماره دفتر ۴۹۲۰۵

مهر ومشتری ۲۶۹۴

از **شمس‌الدین محمدبن‌احمد تبریزی** متخلص به **عصار** (درگذشته ۷۹۲) که یکی از دانشمندان وشعرای دربار سلطان اویس ایلکانی و سلطان احمد جلایر بوده‌است واین مثنوی رادر ۷۷۸ بوزن خسروشیرین نظامی برشته نظم در آورده است . موضوع مثنوی داستان عشق مهر و مشتری است که در راه رسیدن بیکدیگر باچه مشکلات و صدمات مواجه میشوند و بالاخره مهررا کیوان شاه پادشاه خوارزم وادار میکند تابا دخترش ناهید عروسی کند و مشتری درغم فراق

مهر بدرود زندگی میگوید. نسخه کامل این مثنوی ۵۱۲۰ بیت است ولی این نسخه آغاز و پایان ندارد و ۳٤۰۰ بیت است.

آغاز:

یکی مجموعه دیدش از همه باب — موشح از کمال و فضل و آداب

انجام:

برندم همچنان فرق و کفن تر — کنند آنگه چو خطم خاك بر سر

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها در سرفصل مذهب مرصع باسفیداب ـ رقم و تاریخ ندارد (قرن ۱۰) ـ یادداشت‌های بدون امضا و مهر «مصطفی» حاشیه صفحه‌ها ـ اندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ میلیمتر ـ جلد تیماج سیاه ـ کاغذ متن و حاشیه سمرقندی متن زرفشان غبار ـ جدول زر و الوان ـ سرفصلها مذهب مرصع ـ صفحه ۱۷۰ و ۱۷۱ و ۱۷۲ و ۲۴۸ و ۲۸۸ و از ۴ تا ۸ مثلث مذهب مرصع دارد ـ ۲۸۸ صفحه ـ ۱۳ سطر ـ اندازه نوشته ۸۰ × ۱۳۵ میلیمتر

شماره دفتر ۶۱۸۹۰

نظم المعالی ۲۶۹۵

شرح منظوم نثر اللئالی از شاعری متخلص **به صدر ذهبی** (قرن نهم). نام کتاب را شاعر در این بیت تصریح کرده است[۱]:

شرح نثر اللئالی عربی — هست نظم المعالی ذهبی

تعداد ابیات را هم در این دو بیت چنین گوید[۲].

نظم این بنده حقیر فقیر — توز درهم حساب آن می گیر

عدد در بحر علم و حیا — زر بود نیك بشمرای دانا

که ۲۰۷ جمله از نثر اللئالی و ۲٤۹ بیت شعر فارسی است.

---

۱ و ۲ ـ صفحه ۶ نسخه

ودر تاریخ نظم اشعار چنین گوید[۳] .

سال تاریخ نظم این گوهر … بمحرم بروز خمس عشر
رفته از هجرت رسول خدا … هشتصد و شصت و هفت‌ای دانا

درباره ناظم اشعار اثری بدست نیامد آنچه از اشعار نسخه معلوم میشود اینکه صدر تخلص داشته ومذهب بوده دردو بیت زیر گوید[۴] :

پیر گشتی چه‌جای تذهیب است … نوبت کنج و وقت تهذیب است

وچون وصف دارالسلام بغداد را کرده‌است شاید در آن شهر میزیسته‌است[۵] .

خاك بغداد مسکن شهد است … در دولت سرای شیر خداست
معبد اولیا واقطابست … خلوت صوفیان توابست
گرچه‌ویرانه‌ایست پر گنج‌است … آب اوخوش هواش بی رنج‌است

عنوان‌های این نسخه مشتمل است بر : توحید ـ صفت دارالسلام بغداد ـ دعای سلطان سبب نظم کتاب ٤١ بیت و١٨٥ بیت شرح نثر اللئالی است با خاتمه که از اصل کتاب۲۳ بیت افتاده دارد .

آغاز دیباچه :

حمد پروردگار حی خبیر … خالق و رازق و علی و کبیر

آغاز :

ابتدا میکنم بنام خدا … تا کنم نظم در شاه رضا
تو زسو گندشخص وپیمانش … بشناسی کمال ایمانش

انجام :

هر که این را بصدق دریابد … بخدا کز علی خبر یابد
یا الهی بحق زوج بتول … صدررا حشر کن بآل رسول

۳ـ صفحه ۴۳ـ ۴ـ صفحه ۴۲ـ ۵ـ صفحه ۵

خط نستعلیق کتابت خفی خوش (فارسی) و ثلث جلی خوش (عربی) ــ عنوان‌ها زر و قرمز ــ رقم و تاریخ ندارد (اواخر قرن ۹) درحاشیه صفحه ۷ محمد علی خوانساری بخط ثلث جلی نوشته است «علی‌الظاهر خط میرزا محمد حسین هروی است» ــ بین صفحه ۱۱و۱۲ و۳۳و۳۴ افتاده دارد ــ اندازه ۱۲۵ X ۱۷۵ میلیمتر ــ جلد تیماج عنابی ــ کاغذ سمرقندی الوان ــ صفحه ۱۶و۱۷ افشان اکلیلی ــ جدول زر و لاجورد ــ سرفصل مذهب مرصع صفحه اول ــ ۴۳ صفحه ــ ۱۰ سطر (پنج سطر فارسی و پنج سطر عربی) ــ اندازه نوشته ۷۵ X ۱۱۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۲۷۷۴۳ .

نظم المعالی ۲۶۹۶

این نسخه قسمت (صفت دارالسلام بغداد) را ندارد و بیتی هم که در مورد تعداد ابیات درنسخه قبل بود دراین نسخه نیست ودرعوض دوخبر از حضرت رسول (ص) نقل کرده است . تعداد ابیات این نسخه ۲۲۱ بیت است .

آغاز و انجام مانند نسخه پیش .

خط نسخ خفی خوش (فارسی) وثلث جلی خوش (عربی) ــ رقم وتاریخ ندارد(اواخر قرن نهم) ــ پایان نسخه بخط ثلث تزئینی نوشته شده «آمین یا رب العالمین و هوالمعین» ــ اندازه ۱۱۵ X ۱۸۵ میلیمتر ــ جلد مقوا عطف وسجاف تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ متن وحاشیه متن سمرقندی سوراخ وصالی شده ، حاشیه فرنگی ــ جدول زر ــ سرلوح مذهب مرصع جدید تر از نسخه روی برگ الحاقی مجدول نانوشته آغاز نسخه ــ سرفصل زر و لاجورد ریخته الصاق شده صفحه اول ــ ۴۹ صفحه ــ ۸ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ X ۱۳۰ میلیمتر شماره دفتر ۷۴۲۹۵ .

نوشین روان ۲۶۹۷

از تقی دانش ملقب به ضیاء لشکر ومستشار اعظم (قرن ١٤) مثنوی در شرح سلطنت انوشیروان که درتهران چاپ شده است . این نسخه ۲۵۵ بیت از کتاب نوشین روان است که مصنف بخط خودنوشته و برای خسروی نامی بکرمانشاه فرستاده است .

آغاز :

ای فرازنده بلند سپهر ای فروزنده رخ مه ومهر

انجام :

بل توان یافتن ز گفته کن کافرینش پدیـد شد بسخن

خط شکسته نستعلیق ــ رقم مصنف ــ تاریخ تحریر ۱۳۴۰ ــ مهر ضیاء لشکر پایان نسخه ــ اندازه ۱۱۰ × ۱۷۵ میلیمتر ــ جلد تیماج قهوه‌ای ــ کاغذ فرنگی ــ ۲۱۴ صفحه ۱۲ سطر ــ اندازه نوشته ۷۰ × ۱۷۵ میلیمتر ــ شماره دفتر ۵۰۴۹۹ .

ورقه و گلشاه (۳۶۱۷)

اصل داستـان این مثنوی افسانه‌ای عربی است که اززندگی عروةبن‌الحزم العذری ازشعرای صدراسلام اقتباس شده است وبعدهـا عیوقی شاعراین داستان را

بصورت مثنوی ببحر متقارب برای سلطان محمود غزنوی بشعر درآورد ویك نسخه ازین مثنوی در کتابخانه موزه سرای طوپقاپوموجود است. ودر ۷۷۰ هجری یوسف مداح آنرا بشعر ترکی درآورد ودراوایل قرن ١٤ ملاعبدالله بن حاجی بن میر کریم ازفارسی بزبان ترکی شرقی ترجمه کرد ودر ۱۳۲۱ درتاشکند با عنوان «حکایت عجیبه ازاحوال گلشاه وورقه» چاپ شده است [1]

این نسخه ازعیوقی نیست وناظم اشعارمعلوم نشد آغاز نسخه افتاده وازنیمه مجلس اول شروع میشود و ۱۵۰۰ بیت است .

آغاز :

چه ورقه دورشد ازروی گلشاه　　ز غم باریك تر چون مور . . .

انجام :

بهم بودند ایشان تا چهل سال　　بعیش و شادمانی فارغ البال

این مثنوی ضمیمه مثنوی بهرام و گلندام (۱۷۲ تا ۲۸۱) است. برای نسخه شناسی بشماره ۲٦۱۷ مراجعه شود .

۱ــ مجله دانشکده ادبیات سال اول شماره ۴ مقاله احمدآتش ــ ذریعه ج ۹.ب۳ـ ص ۷۸۱ ــ فرهنگ اسدی ــ کتابخانه خزینه رقم ۸۴۱ ـ فهرست الهیات ص ۲۵۰ ــ فهرست دانشگاه شماره ۳۸۸۰ و ۴۷۷۵ .

آغاز مثنوی عیوقی :

بنام خداوند بالا و پست　　کهازهستی‌اش‌هست شد هرچه‌هست

انجام :

فروزنده شمسه خاوری　　برآرنده طاق نیلوفری
چنین بود این قصه پر عجب　　ز اخبار تازی و کتب عرب
ز عیوقی و امتان خاص وعام　　ثنا بر محمد علیه السلام

یوسف وزلیخا ۲۶۹۸

از **فضل‌الله فرزند میرزا عبدالنبی شیرازی متخلص به‌خاوری** (در گذشته ۱۲۶۷ ق) مؤلف کتابهای «ذوالقرنین» در تاریخ قاجاریه و «مدایح معتمدیه» و دیوان اشعار و مثنوی یوسف وزلیخا که ترجمه‌کامل داستان یوسف وزلیخادرقرآن است. این مثنوی ۷۰۰۰ بیت است و بطوریکه ناظم اشعار میگوید درمدت ششماه سروده است و تاریخ اتمام آن ۱۲۴۰ است [۱]

این نسخه‌آغازوپایان نداردولی پیداست که بیش ازچهاربرگ افتاده نیست تعداد ابیات آن ۶۸۲۰ بیت است .

آغاز :

بود در چاه غفلت یوسف جان
خدا را زین چهش آزاد گردان
رهایی چون دهی زین قعر چاهش
بمصر قرب خود بنمای راهش

انجام :

چومن نوبت زن این کاخ گشتم
باین نوبت زنی گستاخ گشتم

۱ـ بسال مرغ این ششماهه مولود   چو یحیی لب بشکر خنده بگشود
ذریعه ج ۹ ب ۱. ص ۲۸۸ ــ فهرست ریوشماره ۳۵۸ــ مجمع‌الفصحاج ۲.ص۱۲۶

چودر این پـرده من گشتم نواساز
برآوردم بـرون از پـرده آن راز

خط نستعلیق کتابت ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم وتاریخ ندارد (قرن ۱۳) ــ آغازوپایان افتاده ــ اندازه ۱۲۵ × ۲۰۵ میلیمتر ــ جلد مقوا ــ کاغذ فرنگی ــ بعضی ازاوراق وصالی شده ــ جدول وکمندزر بعضی ازصفحه‌ها ــ ۴۸۰صفحه ــ ۱۵سطر ــ اندازه نوشته۸۰ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۷۶۴۸۹ .

یوسف وزلیخا ۲۶۹۹

منسوب به **حکیم ابوالقاسم فردوسی** است که در ایران و هند مکرر چاپ شده است. تعداد ابیات نسخه ٦٠٠٠ بیت است .

آغاز :

بنام خداوند هردو سرای — که جاوید باشد بهردوسرای

انجام :

گراینها که گفتم بجای آوری — ز دادار یـابی همـه داوری

خط نستعلیق کتابت ــ عنوان‌ها قرمز ــ رقم علی‌اکبر تفرشی برای محمد تقی سپهر ــ تاریخ تحریر ۱۲۶۲ ق ــ یادداشت‌های ملك‌الشعراء بهاردرباره لغات وترکیبات اشعار در حـاشیه‌صفحه‌ها وپایان نسخه ــ یادداشت‌ملکیت عباسقلی‌سپهر صفحه آخر ــ اندازه۱۳۰ × ۲۰۰ میلیمتر ــ جلد تیمـاج یشمی ــ کاغـذ فرنگی ــ ۳۷۸ صفحه ــ ۱۶ سطر ــ انـدازه نوشته ۷۵ × ۱۴۰ میلیمتر ــ شماره دفتر ۷۴۵۰۲ .

یوسف وزلیخا ۲۷۰۰

از **ملا فرخ ناظم هروی سبزواری** (درگذشته ۱۰۶۸) که در تاشکند بچاپ رسیده است تعداد ابیات این مثنوی ۵۰۰۰ بیت است .

آغاز :

خدایا مست شوقم کن چو فرهاد
که شور عشق را شیرین کنم یاد

انجام :

بده جامی که مست باده کام　　کنم آغاز شکرحسن انجام

خط نستعلیق کتابت خوش ـ عنوان‌ها قرمز ـ ۱۳صفحه درآغازو ۱۱ صفحه‌درپایان نسخه‌نونویس است ـ رقم‌ندارد ـ تاریخ تحریرقسمت نونویس۱۲۳۱ ـ اندازه ۱۳۰ × ۲۵۰ میلیمتر ـ جلد تیماج زرد، ترنج وسرترنج ولچکی ضربی ـ کاغذ سمرقندی. قسمت‌نونویس فرنگی ـ جدول زروالوان ازصفحه ۱۴ تا ۳۲۳ ـ ۳۴۰ صفحه ـ ۱۶ سطر ـ اندازه‌نوشته ۶۰ × ۱۶۰ میلمتر ـ شماره دفتر ۵۰۸۰۹ .

کتابهای معرفی شده

الف

ب

پ

ت

ج

گ

ل

م

اشخاص

ب

د

ض

ط

گ

ل

م

باعث شده ام درین رساله
کردی به جناب شه حواله
بر رخ در دولتم گشودی
بر گنج مراد ره نمودی
تا من ز سپهر خیال بندی
گفتم سخنی بدین بلندی
گر گوی سخن همه رسانم
از غایت لطف شه رسانم
شه را چو بدین نگاه افتاد
صد بار قبول شاه افتاد

بخشید مرا به لطف بسیار
چو کاینی و هزار دینار
تا هست فلک بقای شه باد
بر دو هست ملک دعای شه باد
تمت الکتاب بعون الملک الوهاب
کتبه العبد الفقیر عبد الکریم
بن عبد الرحمن
الخوارزمی
م

بود آزاد از آنچ بگذرد — وآنچ بدهند خلق بند برد

هرچه باید ز کرد کار جهان — خواهد و خلق ازو همه با مان

همه از بند جاه و مال آزاد — رخ بسوی جهان نیند فریاد

همه نه خان و مان و نه زن و جفت — نه مقام نشست و معدن خفت

صوفیانی که اهل اسرارند — دردل نار و بر سر دارند

همه نه یار تا همه دل شاد — همه کوتاه جامه و آزاد

حکایة

صوفیی از عراق با خبری — بخراسان رسید زی دگری

گفت شیخا طریقتان برچیست — پیرتان این زمان بگوییه کیست

راه و آیینتان مرا بنمای — درج درش به پیش من بگشای

جست آیین و رسم و راه شما — بکه باشد همه بنا شما

آن خراسانی این دگر را گفت — ای شده با همه مرادی جفت

آن نصیبی که اندران سخنیم — بخوریم آن نصیب و شکر کنیم

ور نیابیم جمله صبر کنیم — آرزو را بدل درون شکنیم

گفت مرد عراقی ای سره مرد — این چنین صوفیی نشاید کرد

کین چنین صوفیی نه ایمان — اندر اقلیم ما کنند سگان

چون بیابند استخوان بخورند — ور نه صابر بوند و درگذرند

کین بر کوی تا شما چکنید — که بدل دور از آنه وجز نهید

گفت ما چون بود کنیم ایثار — ور نباشد بشکر استغفار

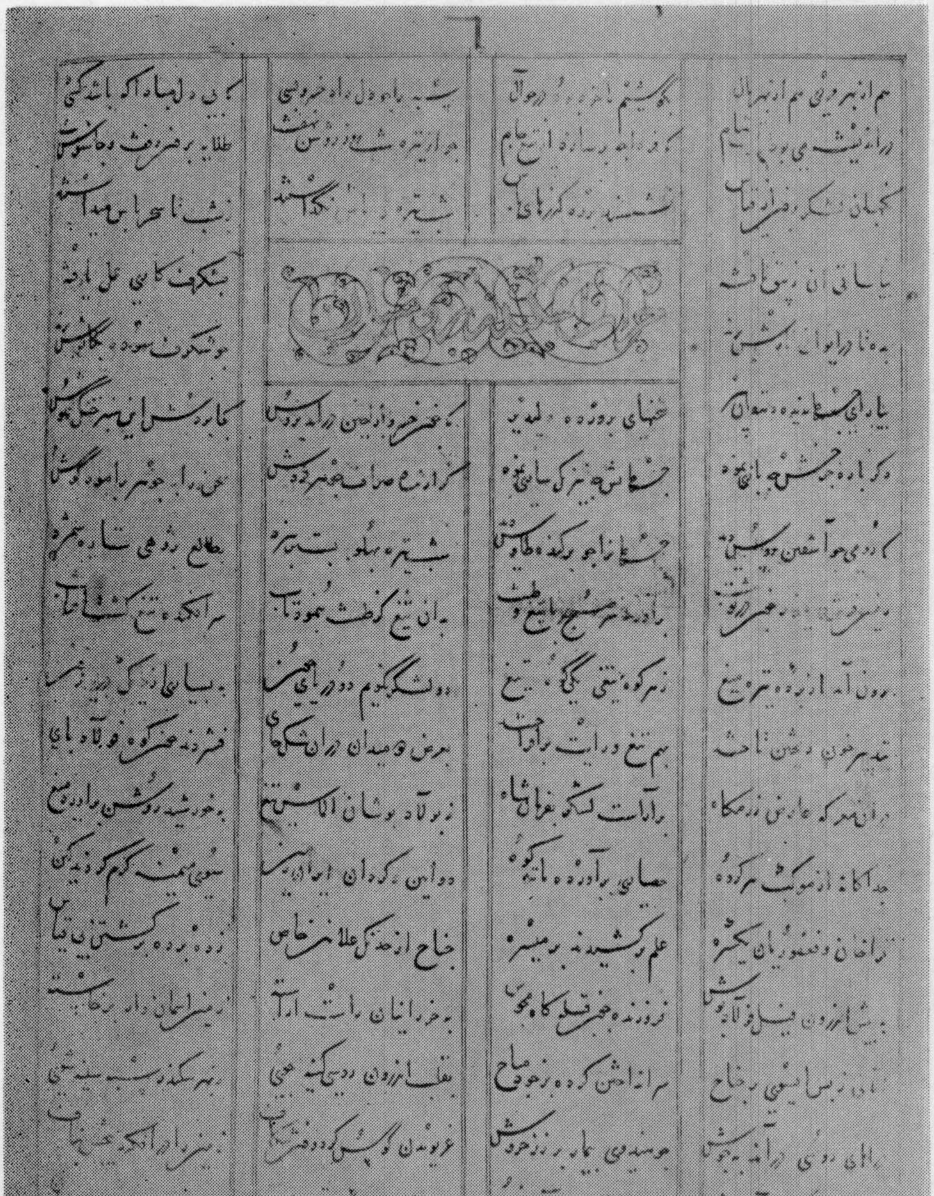
هم بدین گونه روز بگذاریم — بوده نابوده رفته انگاریم

راه ما این بود که بشنودی — این چنین شو که هم تو بر بودی

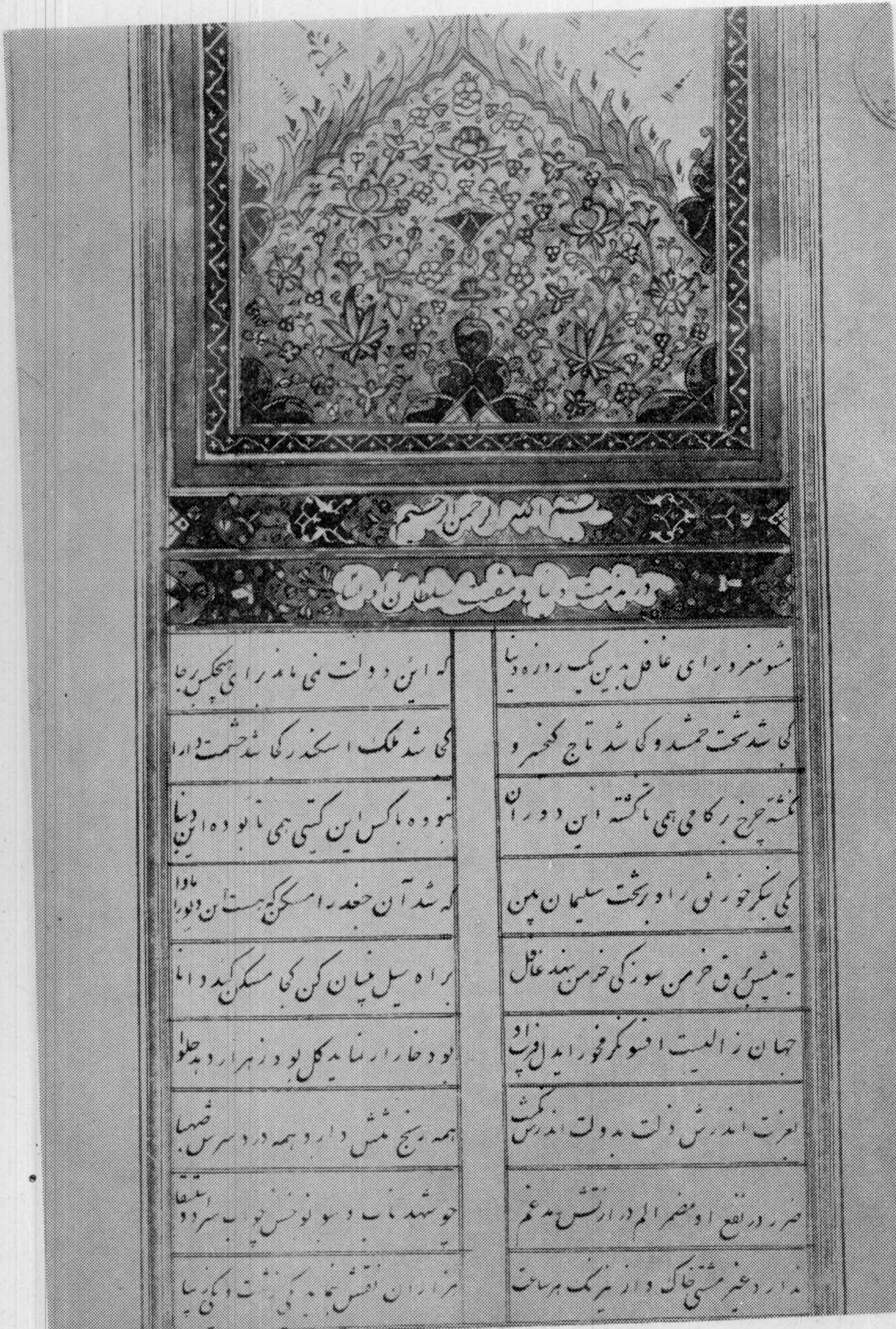
المثل الاب الغافل وابن الجاهل

پسری داشت شیخ ناهموار — گنج بر داد و رنج با بر دار

حدیقه الحقیقه وشریعة الطریقه شماره ۲۳۴۶

خمسه نظامی (اسکندر نامه) شمارهٔ ۲۳۶۰

دیوان بیدل شیرازی شمارهٔ ۲۳۸۸

ای مایهٔ اصل شادمانی غم او
خوشتر ز حیات جاودانی غم او
از چشم تو راز ما بگوش دل من
گویند بزبان بی زبانی غم او

با یار موافق آشنایی خوشتر
از همدم بی وفا جدایی خوشتر
چون سلطنت زمانه بگذاشتنیست
پیوند بملک بینوایی خوشتر

گفتم دل من گفت که خون کردهٔ ماست
گفتم جگرم گفت که آزردهٔ ماست
گفتم که بریز خون من گفت برو
کاز آن بود آن کسی که پروردهٔ ماست

وقع الفراغ بتیسیر الله تعالی و هدایته و توفیقه و عنایته
من تحریر هذا الکتاب المستطاب المزین بالدقایق والصنایع
الموشح باللطایف والبدایع للعبد المذنب یعقوب الکاتب
عفا الله عن سیئاته فی عشرین شهر ربیع الآخر سنه اربع و ستین و ثمانمایه

دیوان حافظ شمارهٔ ۲۳۹۲

شاهیا سفر عشق بغفلت نتوان رفت
هش دار که این مرحله دارد خطری چند

چو شمشاد قدت در گلشن آمد
خلل در کار سرو و سوسن آمد

بیادت چشم از آن گل بنهادم
که بوی یوسف از پیراهن آمد

ز تیر شستش هم دادندی مرا خلق
سخن نشنیدم آخر بر من آمد

پشیمان بود یار از خون عشاق
ولی بعد منش در گردن آمد

شهی در دوستی دانست شاهی
که از کویش بکام دشمن آمد

ای خوش آن شب که ببالین من آن شاه رسید
شمع در دست ببالای سرم ماه رسید

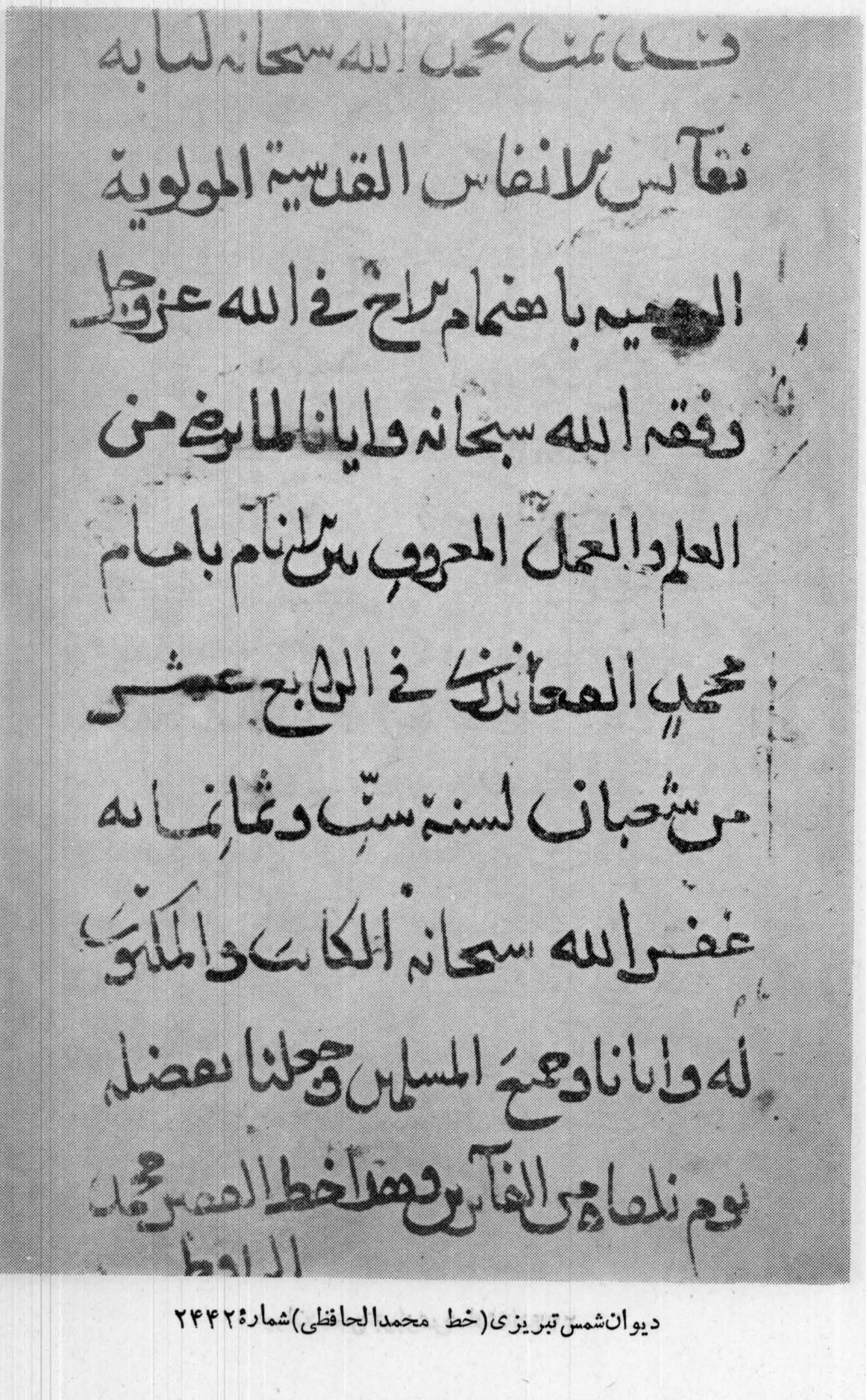
وعدهٔ وصل بما می شد و ماهی سالیست
بخت آن کو که مرا عمر بیک ماه رسید

دل ار چه ز دوری نه بکو باشد شرف
که بفریاد اسیران کی آن جا رسید

دیوان شاهی شمارهٔ ۲۴۴۱

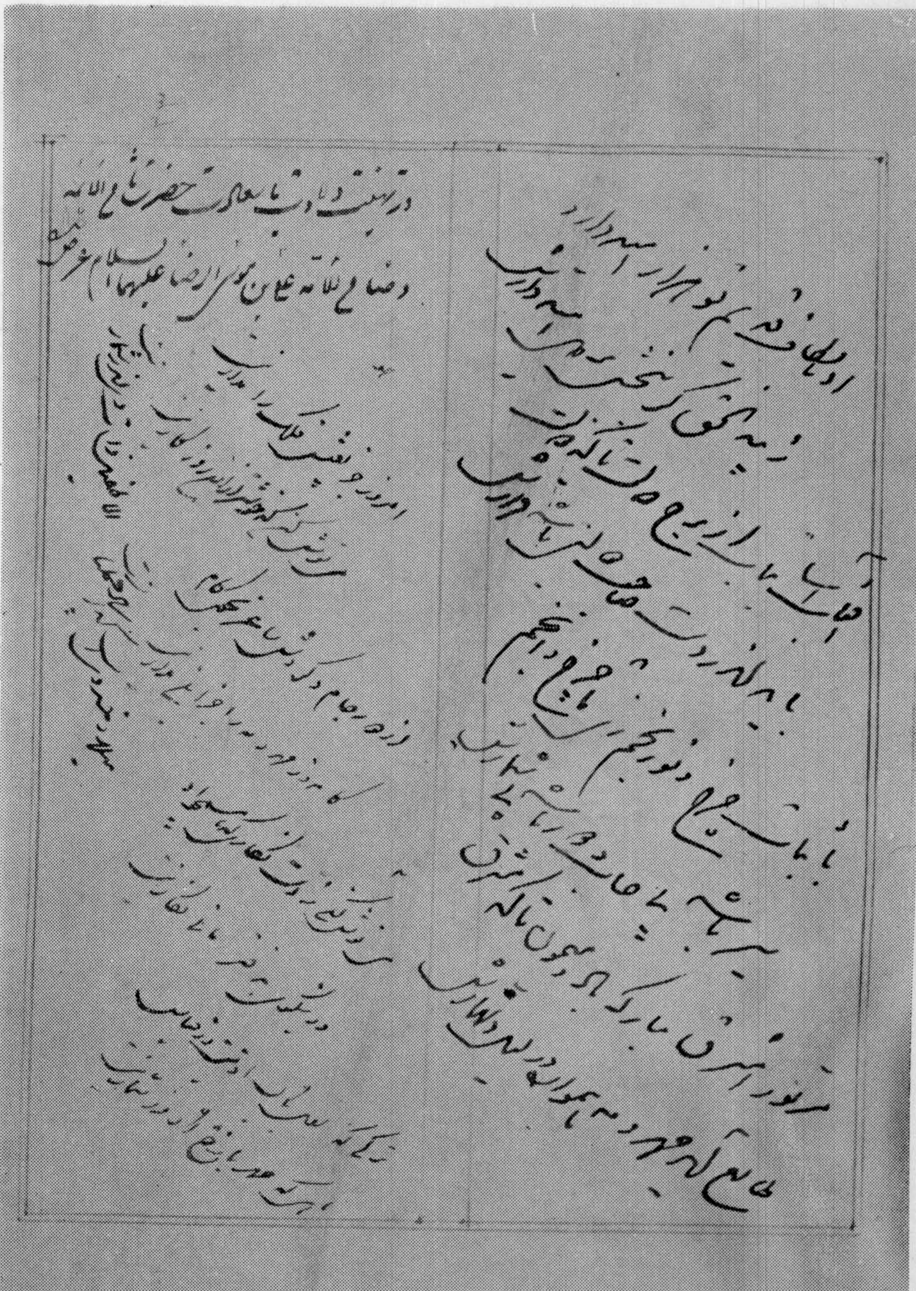
[illegible]

دیوان شمس تبریزی شمارهٔ ۲۴۴۲

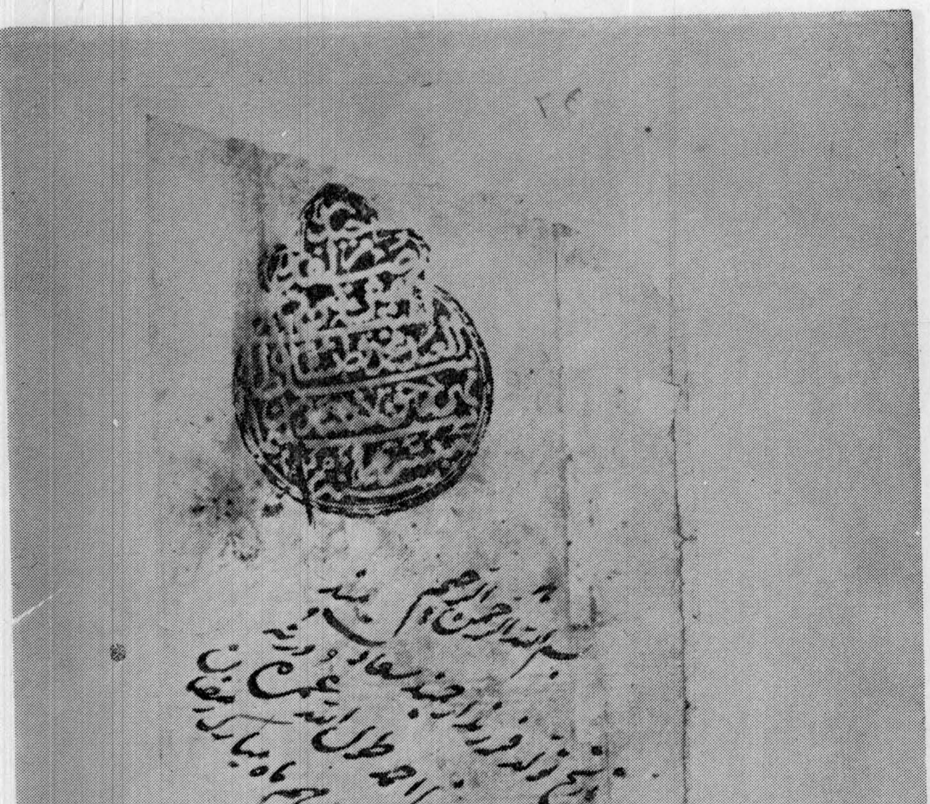

قد تمت بحمد الله سبحانه لبابه
نفائس الانفاس القدسية المولوية
الرومية باهتمام الراجي في الله عز وجل
وفقه الله سبحانه وايانا لما يرضى من
العلم والعمل المعروف بين الانام بامام
محمد الحافظ في الرابع عشر
من شعبان لسنة ست وثمانمايه
غفر الله سبحانه الكاتب والمكتوب
له وايانا وجميع المسلمين وجعلنا بفضله
يوم نلقاه من الفائزين وهذا خط الفقير محمد
الحافظ

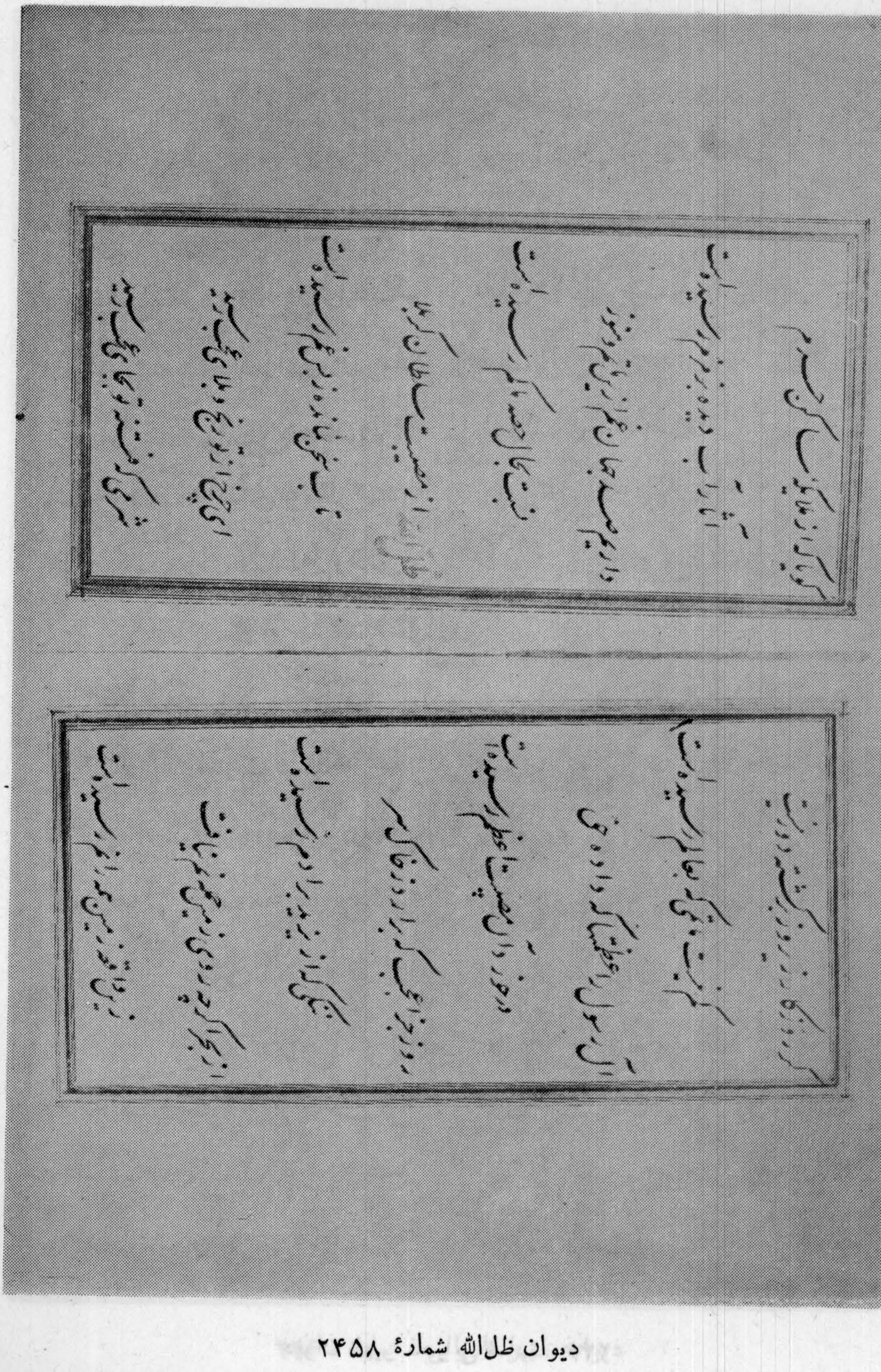
دیوان شمس تبریزی (خط محمد الحافظی) شمارهٔ ۲۴۴۲

در تهنیت ولادت با سعادت حضرت ثامن الائمه و ضامن الامه علی بن موسی الرضا علیهما السلام

دیوان صبوری (خط مؤلف) شماره ۲۴۵۷

دیوان ظل‌الله مهر سلطان محمد قطبشاه شمارهٔ ۲۴۵۸

دیوان ظل‌الله شمارهٔ ۲۴۵۸

ولهُ ایضاً رحمة الله علیه

خدایگان جهان شهریار روی زمین   توئی که ذات شریفت جهان اقبالست

هر آنچه خواهی و گوئی جز آن جهان نبود   از آنک فکرت تو ترجمان اقبالست

چو عالمی بنماز و بروزه می خواهند   بقای ذات کریمت که کان اقبالست

اگر چه روزه بتنگ اندر آمدست رواست   طرب گزین که در ضمان اقبالست

کنون که طبع هوا چون دم عدوی تو شد   بدولت تو که شادی جان اقبالست

گذشت وقت تماشای بوستان و کنون   زمین مجلس تو بوستان اقبالست

بخرمی و سعادت نشاط می کردی   که نوش بادت و این هم نشان اقبالست

وله فی مدح محیی الدین

امام عالم مفتی وقت محیی الدین   توئی باسب و رخ از کل کاینات فره

بمدح تو دو سه نوبت قصیدها گفتم   نکرد سعی تو از کار من گشاده گره

ز پیش منبر تو امروز مردکی برخاست   که توبه می کنم از توبها تو گفتی زه

ز مردمانش زر و جامه خواستی و همه   بطوع و طبع بدادند بی لجاج و ستیه

ز بهر شعر چو چیزی ندادیم باری   برای توبه که دادی ز شاعریم بده

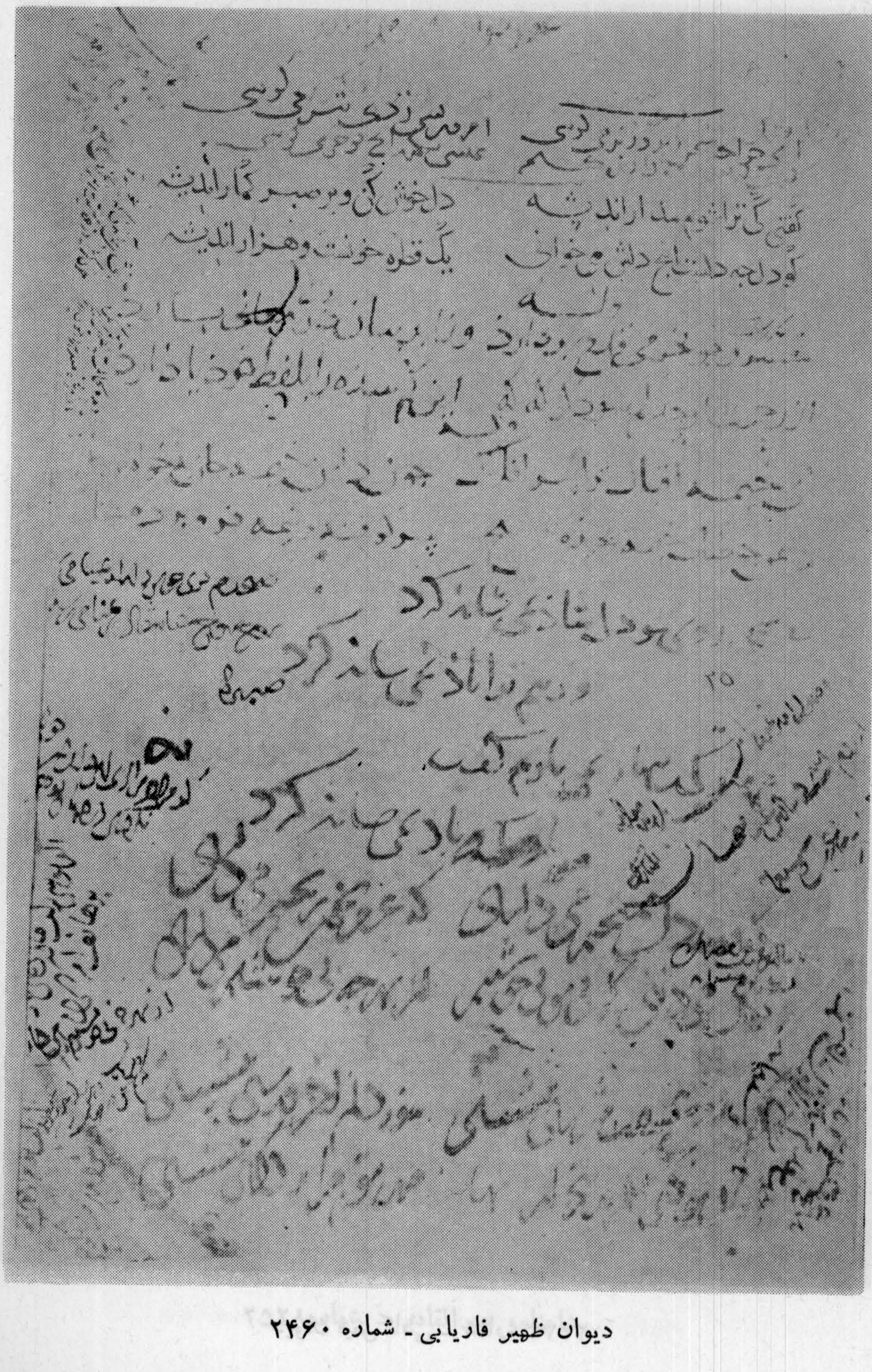
در حق رضی الدین که بلد و شمع و شکر فرستاد

ای ترا در وجوه شمع و شکر   نقد هر کیسه که آسمان بردوخت

چشم گردون ندید روی وجود   تا قضا شمع دولت نفروخت

همین ابروانهای وعدهٔ تو   جمله در انتظار شمع بسوخت

دیوان ظهیر فاریابی شمارهٔ ۲۴۶۰

گفتی که ترا شوم مدد ار اندیشه — دل خوش کن و بر صبر گمار اندیشه
کو دل که دلت [illegible] — یک قطره خونست و هزار اندیشه

دیوان ظهیر فاریابی - شماره ۲۴۶۰

نافع بود این سخن که گفتم | اهل چو را بجو رساند
قدر سخنی که فیض گوید | آنکس داند که قدر داند

تمت القصاید و توابعها و بالخیر

تمت توابعها والحمد لله اولا

و آخرا و ظاهرا

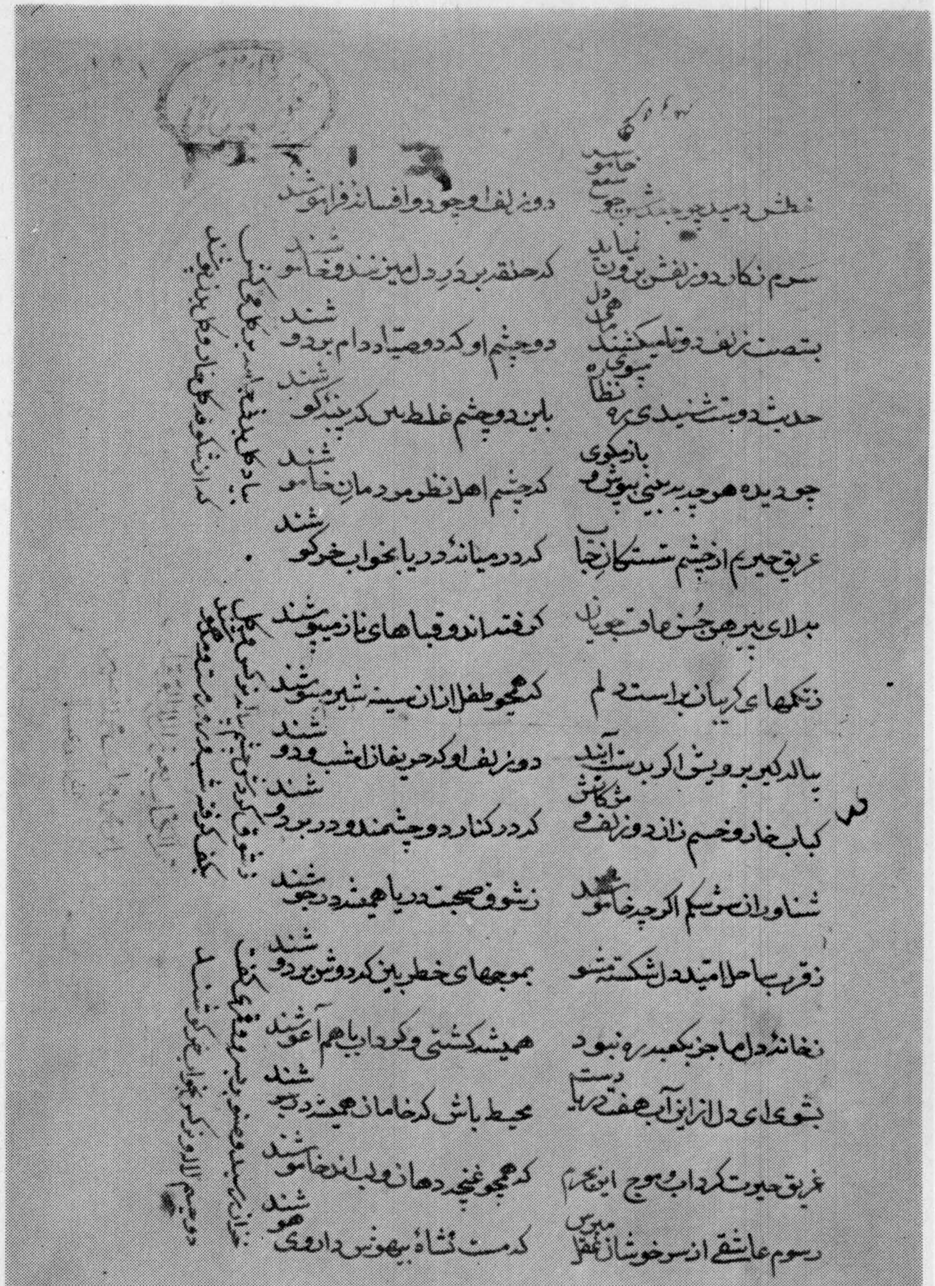
و باطنا

لجدی مؤلف الکتاب
طم

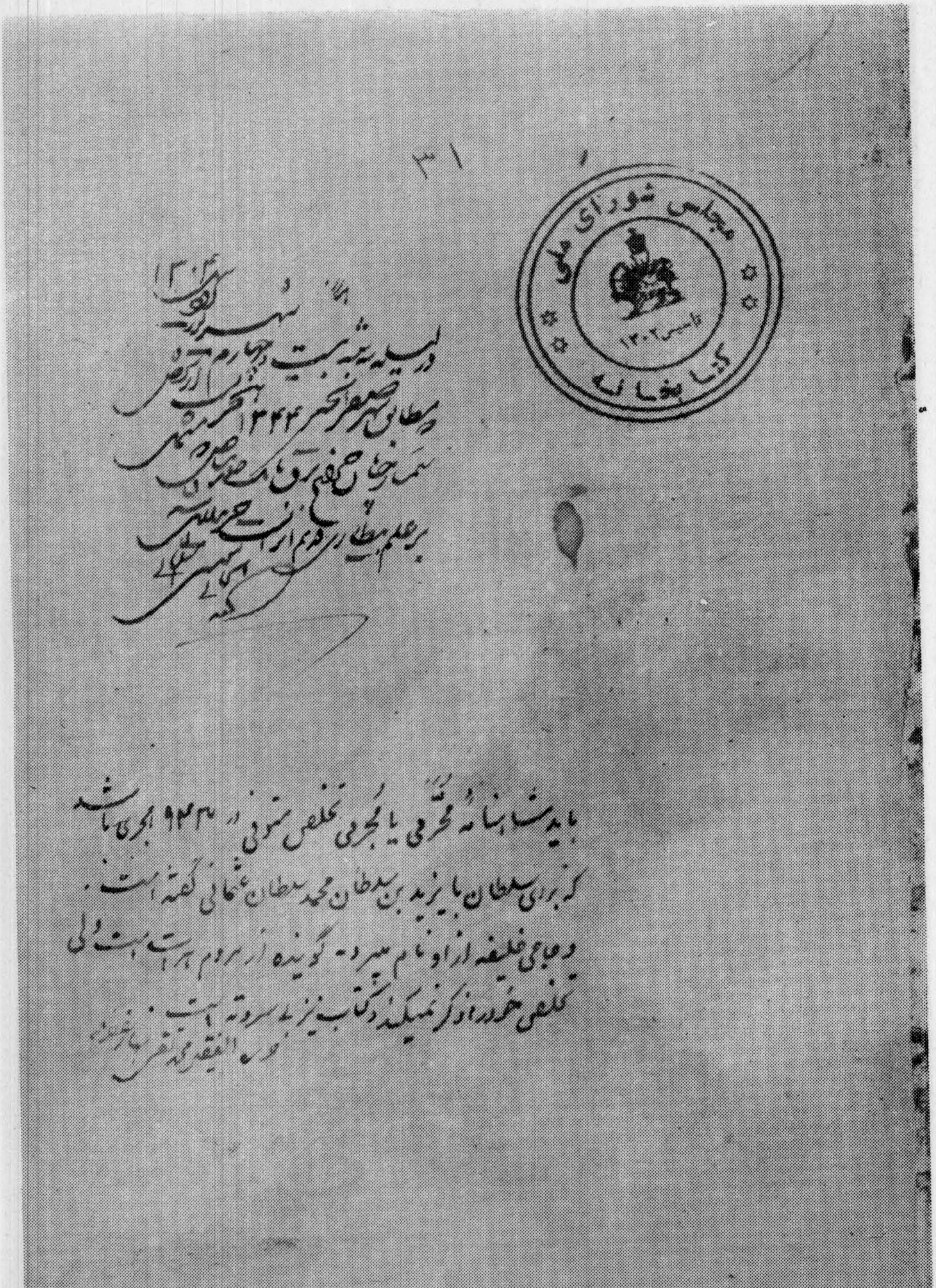
بهم چون نشینید یاران ما | بخوانید شعر پریشان ما
چو فیضی برید از سخنهای فیض | بگویید یارب ببخشای فیض
که یارا بتو آشنایی کنند | سخن در ثنایت ادامی کنند
دریغا که رفتم ازین خاکدان | نماند از من و معنیم جز نشان
ز معنای من غیر حرفی نماند | ز صهبای من غیر ظرفی نماند
بماند این سخنها ز من یادگار | رقم گشته بر صفحهٔ روزگار
عزیزان زیاری چو یاد آورید | برحمت که بر فیض رحمت کنید

در شعبان ۱۱۱۱ بقلم آمد

دیوان فیض کاشی - شماره ۲۴۷۳

شاهنامه عبدالقادر ـ شماره ۲۵۲۸

مجلس شورای ملی
کتابخانه
تاسیس ۱۳۰۲

باید شاهنامهٔ محرّمی یا محرمی تخلص مثنوی در ۹۲۴ هجری باشد
که برای سلطان بایزید بن سلطان محمد سلطان عثمانی گفته است.
و بجای خلیفه از او نام میبرد. گوینده از مردم هرات است ولی
تخلص خود را ذکر نمیکند کتاب نیز بی سر و ته است

شاهنامه محرمی (خط ملك الشعراء بهار)ـ شماره ۲۵۳۱

۳۱

تو برجا بماندی و شد بی حجاب — نشیب بر هوا کفهٔ آفتاب

بدریا سحاب گفت خان گشید — زوالت زمه تا بماهی رسید

زشاهان که دیدم درین روزگار — بتو نقد خود را نمودم نثار

بدانم که با طبع گوهرفشان — بیابم گر از جور گردون امان

بنام تو شهنامه نامی کنم — پی خدمت از جان غلامی کنم

گذارم جهان نامه یادگار — کز آن گلکهانی شود شرمسار

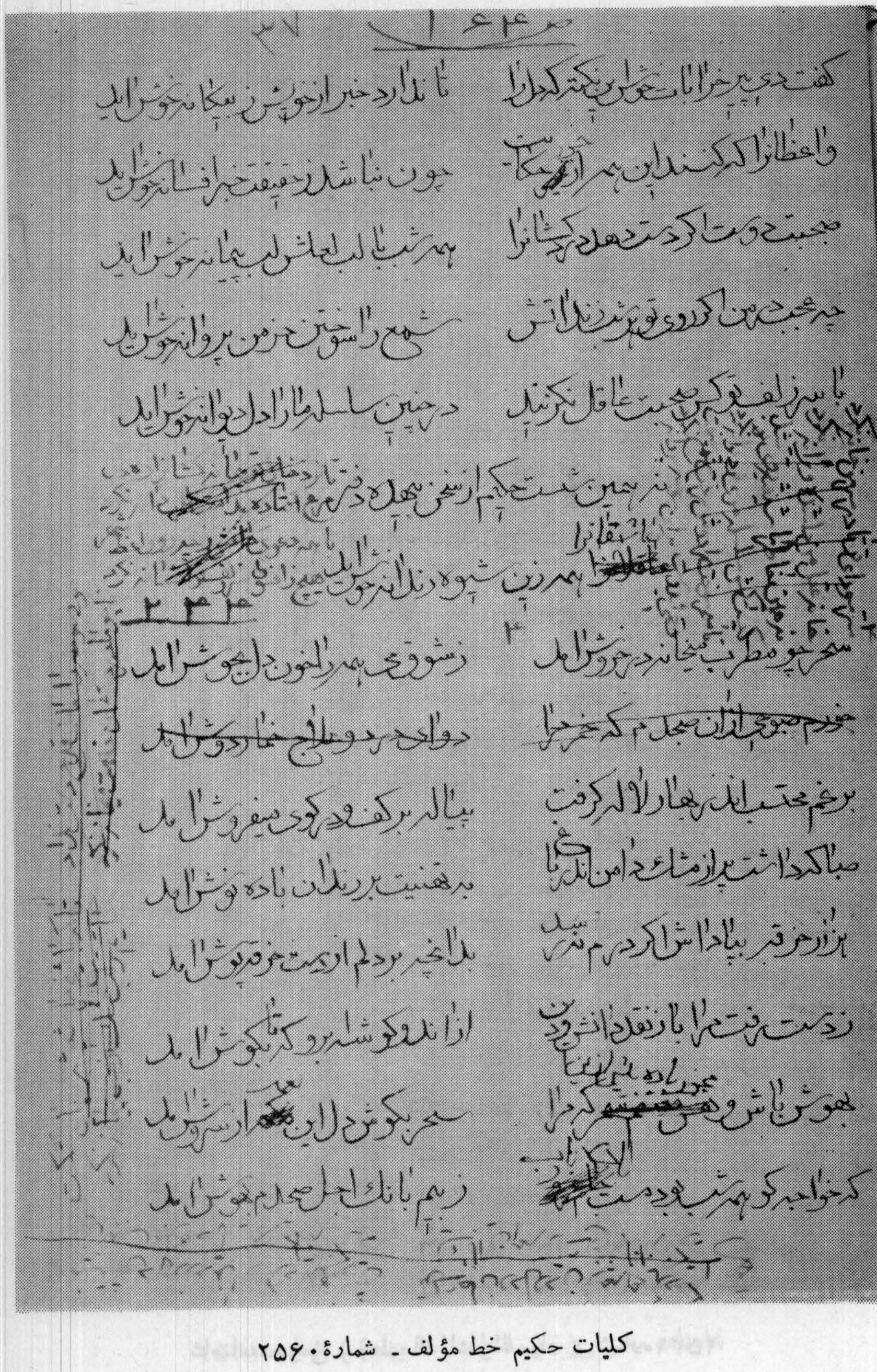
بود تا فلک را مدار و بقا — زمین را از انواع نشو و نما

زعدل تو بادا جهان برقرار — بود از سکهٔ نام تو نامدار

سبب نظم کتاب و دعای ابوالنصر خداوندگار خلد الله تعالی ملکه و سلطانه و افاض علی کافة العالمین بره و احسانه

شبی همچو بخت اسیران سیاه — درو سوخته پیکر مهر و ماه

شاهنامه محرمی (خط ملک الشعراء بهار) شماره ۲۵۳۱

۳۷ ۱۶۴

گفت دی پیر خرابات خوش این نکته که ما را — تا ندارد خبر از خویش ز بیگانه خوش آید

واعظان را که کنند این همه از [illegible] حکایت — چون نباشد ز حقیقت خبر افسانه خوش آید

صحبت دوست اگر دست دهد [illegible] را — هر شب با لب لعلش لب پیمانه خوش آید

چه عجب دل من اگر روی تو بیند زند آتش — شمع را سوختن جز من پروانه خوش آید

با سر زلف تو گر صحبت عاقل نگزیند — در چنین سلسله ما را دل دیوانه خوش آید

نه همین شست حکیم از سخن بیهده [illegible] — [illegible]

[illegible] همه زین شیوه رندانه خوش آید

۲۳۴

سحر چو مطرب میخانه در خروش آمد — ز شوق مغبچه همه را خون دل بجوش آمد

[illegible] — [illegible]

برغم محتسب اندر بهار لاله گرفت — پیاله بر کف و در کوی میفروش آمد

صبا که داشت [illegible] از مشک دامن اندر باغ — به تهنیت بر رندان باده نوش آمد

[illegible] — [illegible] از دست [illegible] پوش آمد

ز دست رفته [illegible] — [illegible]

بهوش باش و [illegible] که مرا — سحر بگوش دل این [illegible] از سروش آمد

که خواجه گو همه شب بود مست — ز بیم بانگ اجل صبحدم بهوش آمد

کلیات حکیم خط مؤلف - شمارهٔ ۲۵۶۰

دری دری تو کلیم سخن خند گم · دو باز گشادی و در نطق بستی

حیرت از آنجا که خاست مکاشفه بی وحیرت شود و وجه از ادراک مشغول است که در همین
وموجب همین کی حکایت دم خاست نزده اند و رسیدکان قرار باز نکرده و ملائکه ملا اعلی
عجز از ادراک آن معنی اعتراف نموده کی **ما عرفناک حق معرفتک** بایان این
معرفت یکی داند کی رونده این راه دارد مقتبس فتح عشق و مستی تنک شراب ضعیف احتمال
در قدم اول بیک قدح مست و بیهوش بیکر داند در مرتبه حیرت بماند و مایان بمال نرساند
[illegible] درین ورطه کشتی فرو شد هزار · که پیدا نشد تخته بر کنار

[illegible]

توجه راه نزدیک **بیت** ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز · کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

این مدعیان در طلبش بی‌خبرانند · کانرا که خبر شد خبری باز نیامد

همان دریای آتش از کی سر بیم کی هیچ آزند این معنی را مفهوم نکرده ما اون ورطه از جد
سر برتب که هیچ او نزد این معنی را مفهوم نکرده [illegible]

کی داد زن بزم ساغر دهند · که دارو نهی هوشش در دهند

این ره نه بپای هر گدا نیست · در دست وزبان ما سا بنست

نی من کی ثنا تندم انت · لا احصی ما ساثنا [illegible]

ای برتر از خیال و قیاس و گمان و وهم · وز هر چه گفته‌اند و شنیدیم و خوانده‌ایم

مجلس تمام گشت و به آخر رسید عمر · ما همچنان در اول وصف تو مانده‌ایم

[illegible] ان که روی دوست من صفت جمال دانم · تن جز شادی بر رضی من جرام [illegible]

تمت الرساله فی العقل والعشق فی جواب الصدر الکامل المحقق

[illegible]

کلیات سعدی ـ شماره ۲۵۶۹

کلیات سعدی ـ شماره ۲۵۷۰

کهن خرقهٔ خویش پیراستن	به از جامهٔ عاریت خواستن

غالب گفتار سعدی طرب‌انگیزست و طیبت آمیز و کوته نظران را
بدین علت زبان دراز شود که مغز دماغ بیهوده بردن و دود چراغ
بی فایده خوردن کار خردمندان نیست ولیکن بر رای روشن صاحب
دلان که روی سخن در ایشانست پوشیده نماند که در موعظهای شافی را در
سلک عبارت کشیده است و داروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت برآمیخته
تا طبع ملول ایشان از دولت قبول محروم نماند والحمد لله رب العالمین
والصلوة والسلام علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین

ما نصیحت بجای خود کردیم	روزگاری درین بسر بردیم
گر نیاید بگوش رغبت کس	بر رسولان پیام باشد و بس
یا ناظراً فیه سل بالله مرحمة	علی المصنف واستغفر لصاحبه
واطلب لنفسک خیر ترید بها	من بعد ذلک غفراناً لکاتبه

تم الگلستان بعون الملک الدیان
وصلی الله علی محمد حبیب الرحمن
وعلی آله واصحابه واولاده وسلم
تسلیما دائما کثیرا [illegible]
[illegible] سنه [illegible]

وله

در باغ بهشت اگر نباشی خوش دل — دانم یقین که خوش نباشد منزل

اندر نظرت

بی برگ و نوای عیش عشرت نشود — از برگ گل و نوای بلبل حاصل

خود درد سرت

وله

نامه شاهم که آسمان خورشید ملکش نام کرد — در میان نامه ذوق عیش و حس ارام کرد

وله

تا که گردم بفدای سر کویت خود را — روز و شب گرد سر کوی تو میگردانم

و

از ماست بگات راست چون بوی تو — گویی که برون آورد این بوی زماست

هرچند ترا جامه ما بوشید ن — عیبست ولی لطف کن این عیب بپوش

چون تو مسعودی و ثابت قدم و دولت یار — همت آنست که مسعود بود آخر کار

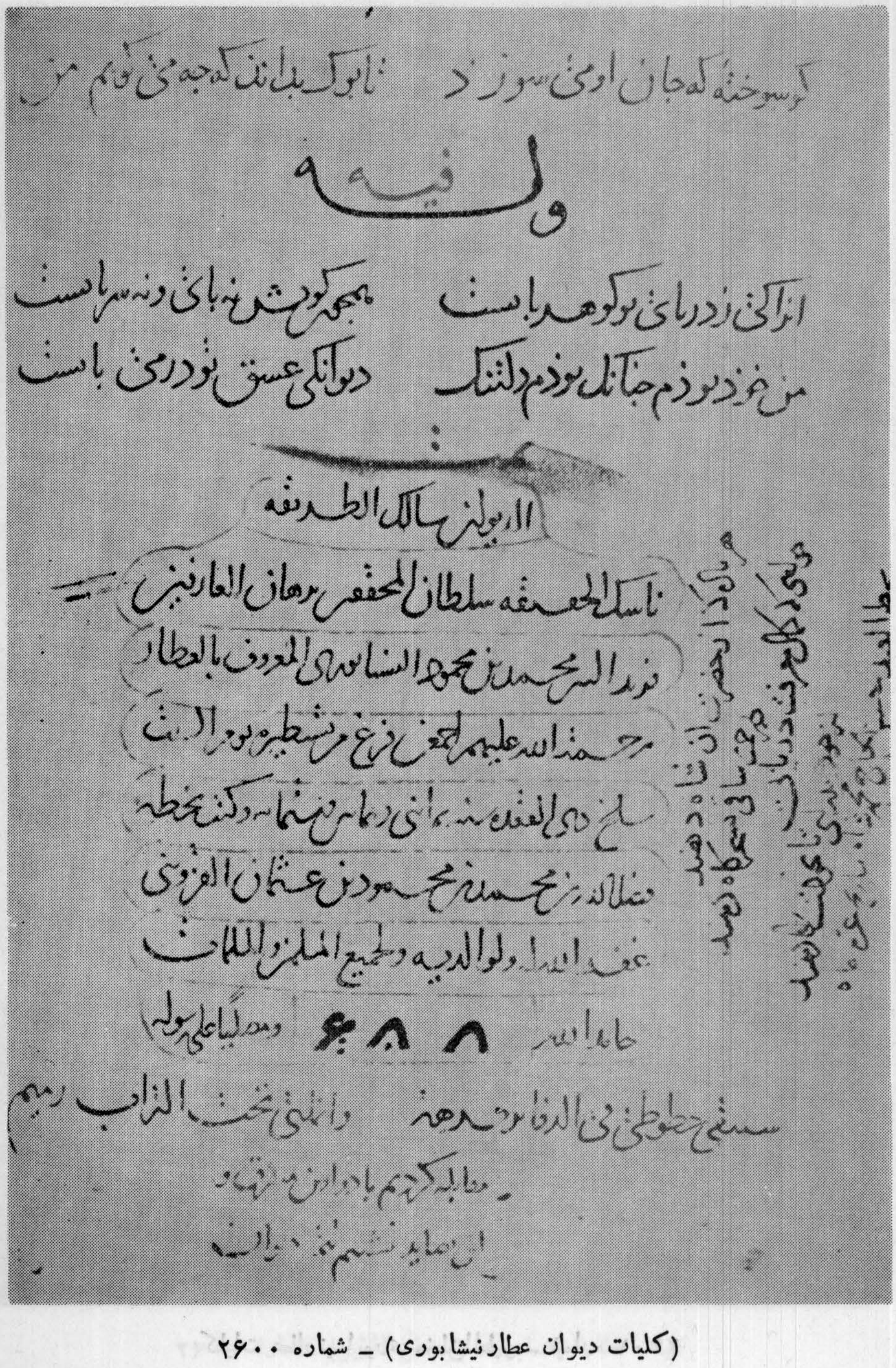
تم الغزلیات وصلی الله علی محمد واله

وصحبه اجمعین

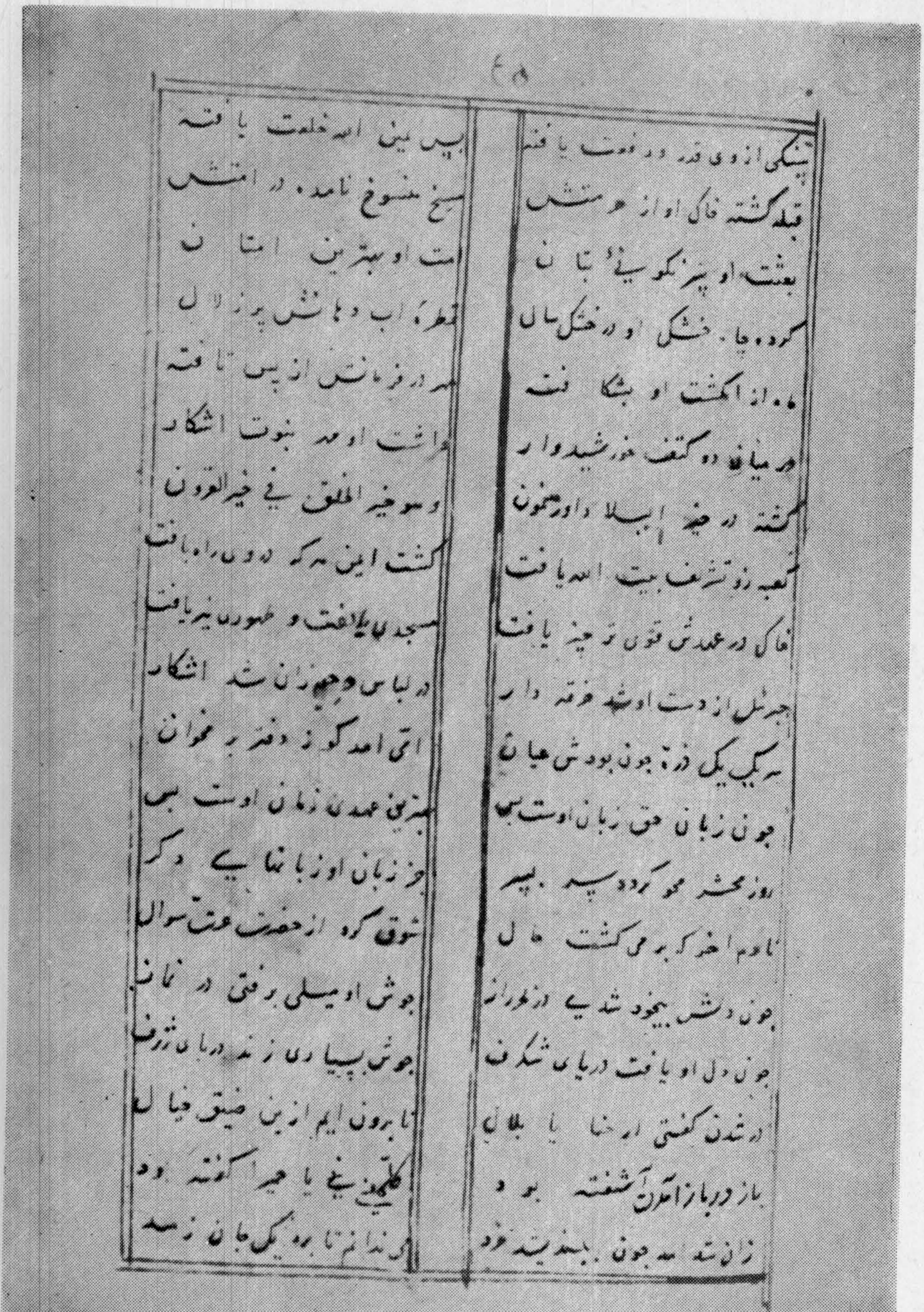
والسلام

۷۹۲

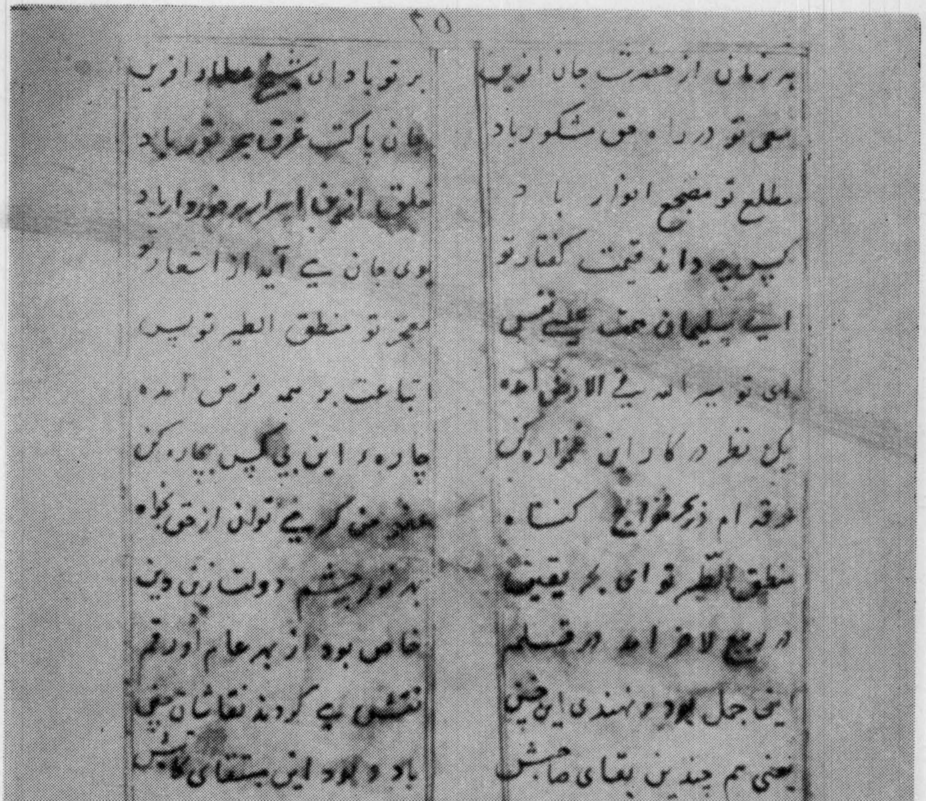
کلیات سلمان ساوجی ـ شماره ۲۵۸۷

(کلیات دیوان عطار نیشابوری) ـ شماره ۲۶۰۰

پیشکی از وی قدر و در قوت یافت
قبله گشته خاک او از حرمتش
بعثت او پیر نکو بینی تا ن
کرده چاه خشک او در خشک سال
ماه از انگشت او بشکافته
در میانه دو کتف خورشید وار
گشته در خیبر ابتلا داور چون
کعبه زو تشریف بیت الله یافت
خاک در عهدش قوت ترجیح یافت
جبرئیل از دست او شد خرقه دار
هر یکی یک ذره چون بودش عیان
چون زبان حق زبان اوست بس
روز محشر مو کرد سپید بپسر
تا دم آخر که بر می گشت حال
چون دلش بیخود شدی از لوا
چون دل او یافت دریای شگرف
در شدن گفتی ارحنا یا بلال
باز در بازآمدن آشفته بود
زان شد آمد چون بجنبید خود
پس یقین آمد خلعت یافته
نسخ منسوخ نامده در امتش
امت او بهترین امتان
قطرهٔ آب دهانش چون زلال
هر در فرمانش از پس تافته
ذات او مهر نبوت آشکار
و هو خیر الخلق فی خیر القرون
گشت این هر که دون راه یافت
مسجد ها یافت و طهور نیز یافت
در لباس وجه زان شد آشکار
آتی آمد کو ز دفتر بر خوان
بهر نی عهدی زبان اوست بس
جز زبان او زبانها نیست دگر
شوق کرد از حضرت عرش سوال
جوش او میلی برفتی در نمان
جوش بپیاری زند دریا ز ژرف
تا برون آیم ازین ضیق خیال
کلمینی یا حمیرا گفته بود
ای ندانم تا برد یک جان ز صد

کلیات عطار نیشابوری منطق‌الطیر ـ شماره ۲۶۰۱

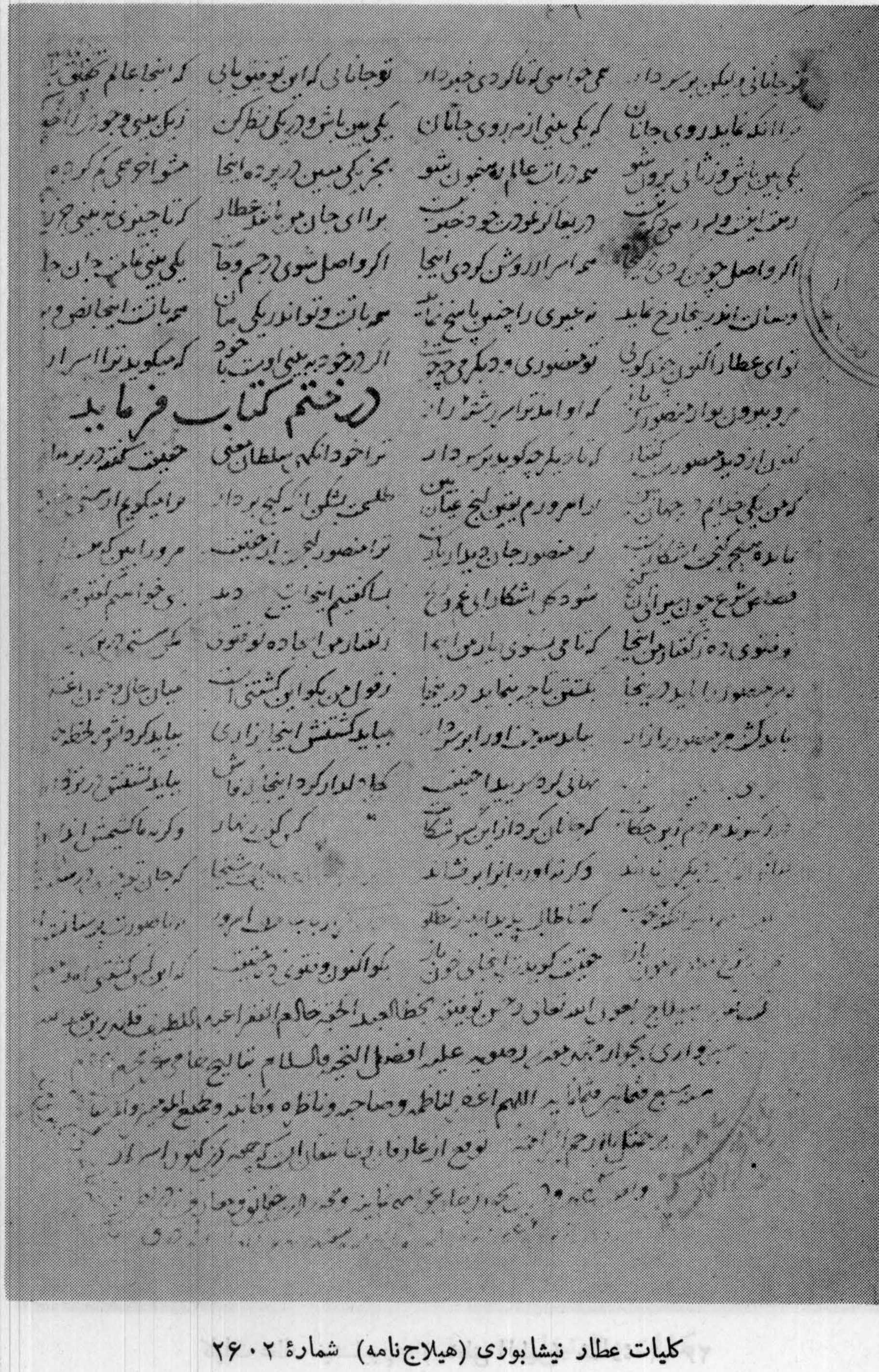

۲۵

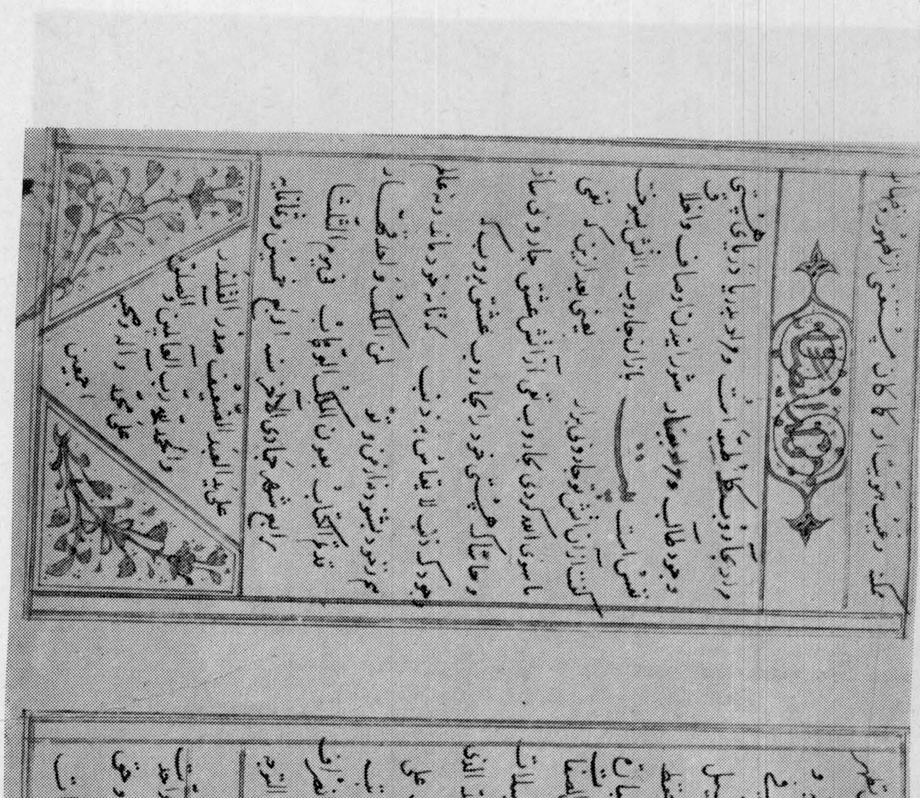
هر زمان از حضرت جان از پی	بر تو باد از شیخ عطار از پی
سعی تو در راه حق مشکور باد	جان پاکت غرق بحر نور باد
مطلع تو مطلع انوار باد	مطلق از خیر اسرار پر نور باد
کی بچه داند قیمت گفتار تو	بوی جان می آید از اشعار تو
ای سلیمان همت عیسی نفس	معجز تو منطق الطیر تو بس
ای تو سر الله فی الارض آمده	اتباعت بر همه فرض آمده
یک نظر در کار این غمخواره کن	چاره این بیکس بیچاره کن
غرقه ام در بحر امواج گناه	عفو حق گر می توان از حق بخواه
منطق الطیر تو ای بحر یقین	بهر نور چشم دولت زین دین
در ربیع الآخر آمد در قلم	خاص بود از بهر عام او رقم
ای اجل بود و نهندی این چنین	نقش می گردند نقاشان چنین
یعنی هم چندین بقای صاحبش	باد و بود این بقای کاتبش
مرد همت یک دو لختش کرده تمام	نظم تا رتح و کتابتم السلام

و الحمد لله رب العالمین
تم کتاب منطق الطیر علی ید العبد الفقیر
اضعف عباد الله و احقرهم محمد بن جعفر
بن علی الغفاری ... سبزواری اصلح
الله شانه فی الدارین
تحریرا فی ثانی ربیع
المبارک اثنی سنه
[illegible]

کلیات عطار نیشابوری (منطق الطیر) شمارهٔ ۲۶۰۱

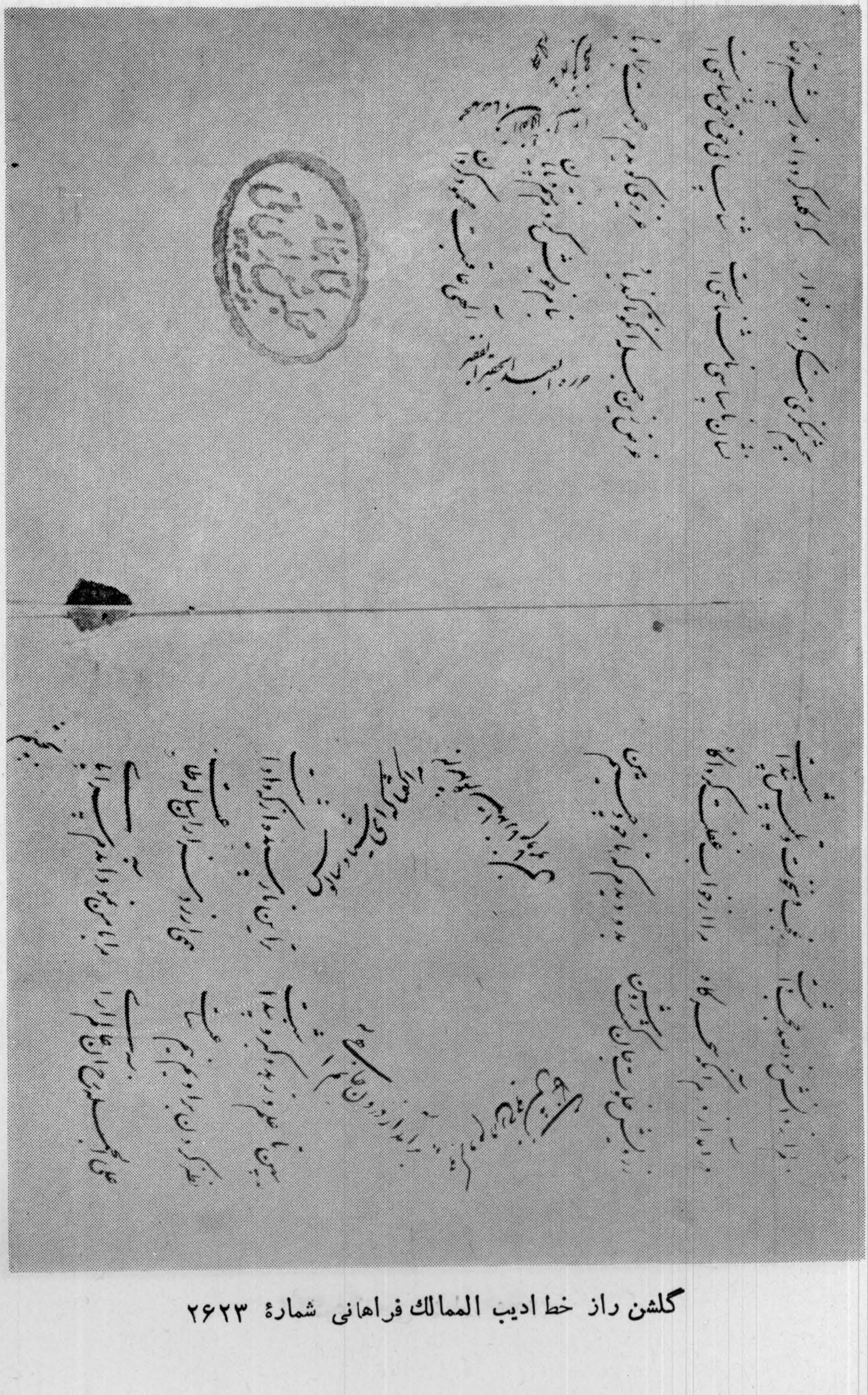
کلیات عطار نیشابوری (هیلاج نامه) شمارهٔ ۲۶۰۲

کلیات قاسم انوار شمارهٔ ۲۶۱۲

کلیات کاتبی شمارهٔ ۲۶۱۵

گلشن راز خط ادیب الممالک فراهانی شمارهٔ ۲۶۲۳

٥٦١

حسن چون آیینهٔ پر دم بد / چهرهٔ مقصود ازو گرد دو تا

تو در آیینه بیا صورت نگر / غیر صورت بینت خود چیزی دگر

گفت ازان رو سبط خیر المرسلین / پیر معنی داعی دولت قرین

هر که صورت بیند اندر آینه / می نه بیند آنچه هست در آینه

آفتاب آمد چراغ خود مسوز / روز نور او چراغی بر فروز

حکایت

بود زینب دختر عمهٔ رسول / در کمال حسن و خوبی بس قبول

داشت او حسنی بغایت دلفریب / آنچنان کز مردمان بردی شکیب

از زنان عصر خود ممتاز بود / در کمال دلبری و ناز بود

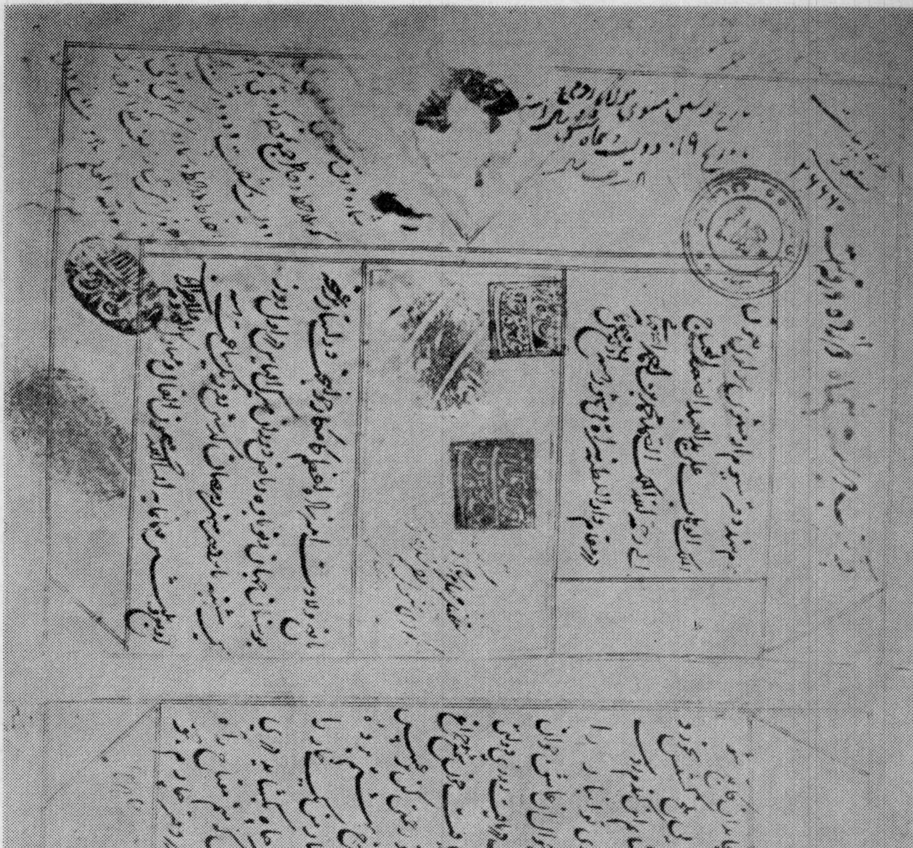
خواستگاری کرد زینب را رسول / بهر زید اما نمیکردی قبول

زید بد مر خواجه را مولای خاص / ساختش از قید رقیت خلاص

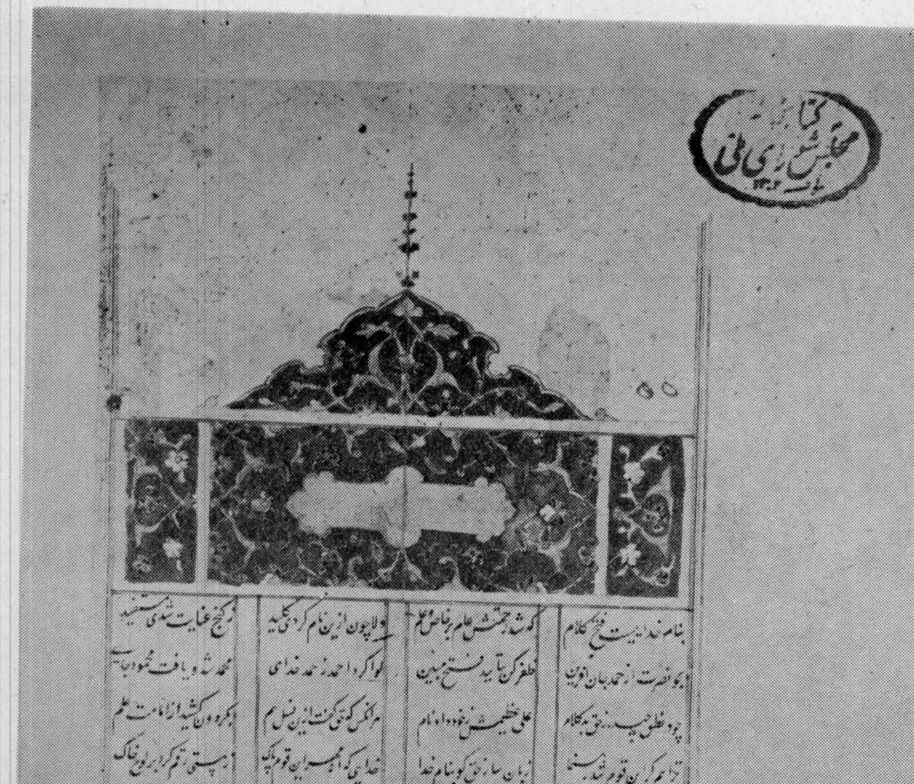
شد پسر خواندهٔ رسول مجتبی / خلق خواندندیش پور مصطفی

خواستگارش چون شه مختار شد / زینب از این کار در انکار شد

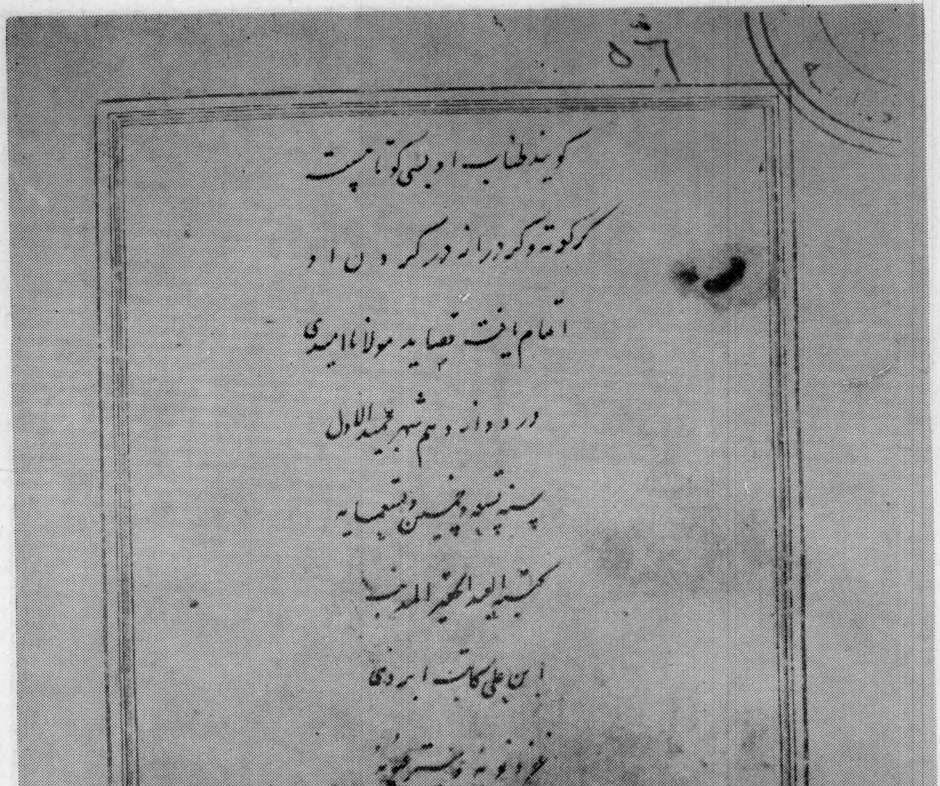
مثنوی محبی شمارهٔ ۲۶۳۹

مثنوی معنوی شمارهٔ ۲۶۴۰

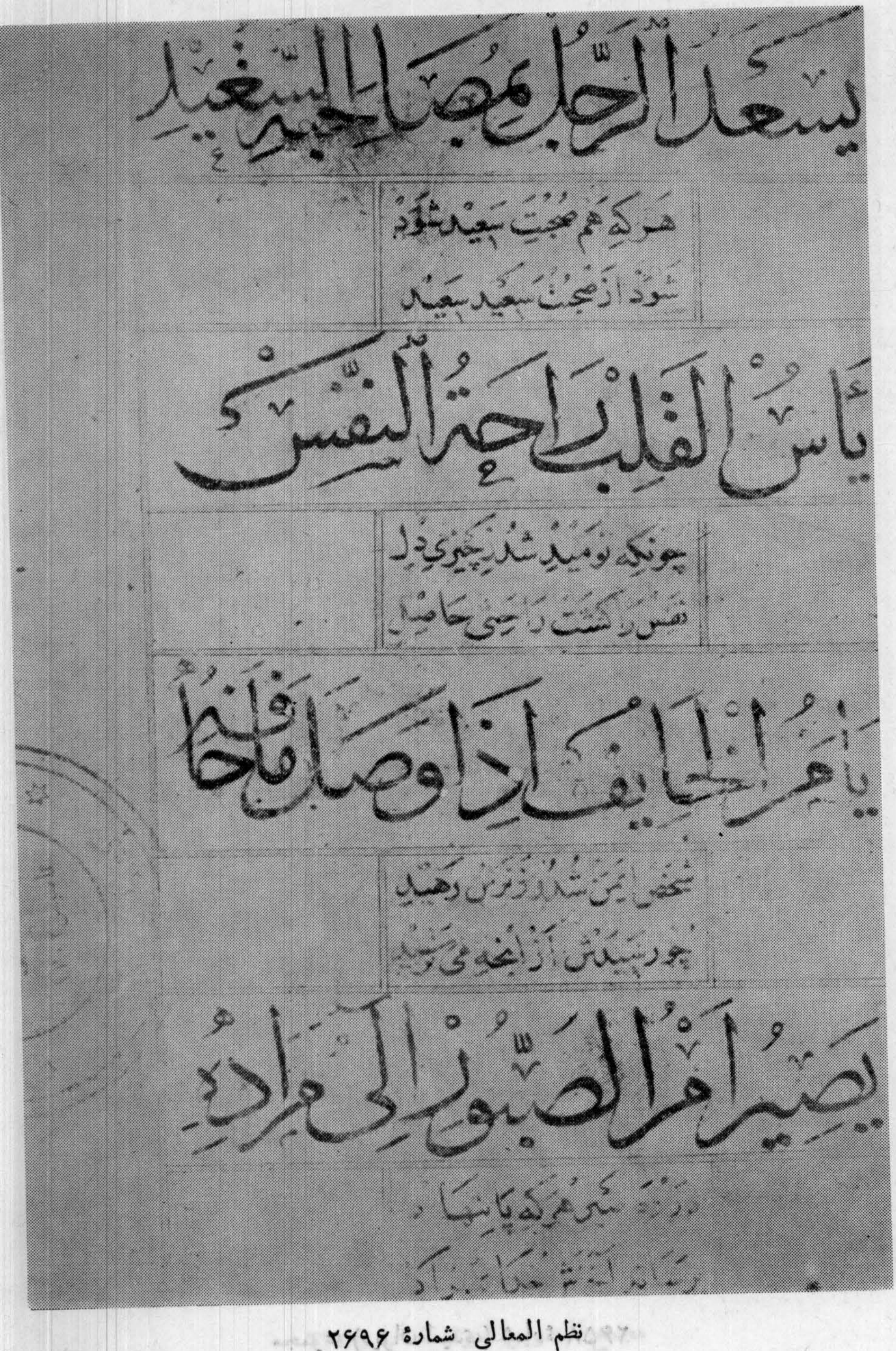
مجمع البحرین اسیری شمارهٔ ۲۶۵۵

گویند طناب او بسی کوتاه است
گر کوته و گر دراز در گردن او

اتمام یافت قصاید مولانا امیدی
در دوازدهم شهر جمید الاول
بسنه تسع وخمسین وتسعمایه
کتبه العبد الحقیر المذنب
ابن علی کاتب ابردکا
غفر ذنوبه و ستر عیوبه

مجموعه (دیوان امیدی) شمارهٔ ۲۶۵۸

يسعد الرجل بمصاحبة السعيد

هر كه هم صحبت سعيد شود
شود از صحبت سعيد سعيد

يأس القلب راحة النفس

چونكه نوميد شد ز چيزى دل
نفس را گشت راحتى حاصل

يأمن الخائف اذا وصل ما خافه

شخص ايمن شد ار ز ترس رهيد
چو رسيدش از آنچه مى ترسيد

يصير امر الصبور الى مراده

[illegible] هر كه پا ننهاد
[illegible]

نظم المعالی شمارهٔ ۲۶۹۶